

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

**ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ЧАСТИНА 2

Житомир 2022

УДК 371.011 (07)

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 22 від 27 грудня 2022 р.).

Рецензенти:

Тамара Бабійчук – кандидат педагогічних наук, викладач-методист Бердичівського педагогічного фахового коледжу Житомирської обласної ради;

Лілія Кучинська – кандидат педагогічних наук, методист з дошкільної освіти лабораторії методичного забезпечення, викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР;

Людмила Тищук – кандидат психологічних наук, завідувач Житомирського центру розвитку дитини № 53.

Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи: зб. наукових праць: в 2-х ч. / за заг. ред.: О.О.Максимової, М.А.Федорової. Житомир: ФОП Левковець, 2022. Ч.2. 188 с.

У збірнику представлені наукові праці, які висвітлюють дослідження в Україні та за кордоном з тематики, що охоплює різноманітні аспекти дошкільної освіти, а саме: методологію і практику реалізації сучасних концепції, стандарту та програм розвитку дітей раннього й дошкільного віку; інновації в управлінні та методичному забезпеченні якості освітнього процесу в ЗДО; інноваційні моделі та практики інклюзивної освіти дітей дошкільного віку; технології реалізації середовищного підходу в освітньому процесі ЗДО; формування в дітей старшого дошкільного віку готовності до навчання в Новій українській школі; підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти до інноваційної діяльності.

Збірник наукових праць адресується науковцям, педагогам–практикам, майбутнім вихователям ЗДО, завідувачам, методистам та всім шанувальникам дошкільної освіти.

© Колектив авторів, 2022

© Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗМІСТ

**РОЗДІЛ 4 ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ В
ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Федорова Марія, Катруша Ірина. Особливості розвитку діалогічного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку	6
Андрощук Дар'я. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку засобами художньої літератури	9
Вітвіцька Раїса, Меланченко Світлана. Інтерактивна дошка як інструмент всебічного розвитку дошкільника	13
Волинець Валентина. Використання освітніх подорожей як ефективної технології для розвитку пізнавальної мотивації старших дошкільників	16
Германюк Оксана. Використання Су-Джок технології у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП	21
Голяченко Галина. Організація сенсорних осередків для дітей раннього віку на території закладу дошкільної освіти	25
Гончарук Інна. Формування у дітей середнього дошкільного віку уявлень про рід та родовід	29
Демідова-Масюк Наталія. Використання lego-технології у роботі з дошкільниками з особливими освітніми потребами	33
Дідківська Наталія. Просторове орієнтування дітей старшого дошкільного віку в безбар'єрному середовищі закладу дошкільної освіти	37
Дмитренко Марина. Формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей дошкільного віку	42
Довгаленко Анастасія. Формування інтересу до праці у дітей дошкільного віку	46
Задорожнюк Інна. Створення англomовного середовища при організації гурткової роботи з дошкільниками	50
Іскрижицька Анастасія. Опанування дітьми старшого дошкільного віку способами збереження та зміцнення власного здоров'я	53
Камінська Лілія. Вплив ігор з природними матеріалами на розвиток предметно практичної компетентності дітей молодшого дошкільного віку	56
Кісельова Лариса. Лялька-персона – вірний друг дитини	60
Копитко Інна. Ефективні шляхи підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи з дітьми логопатами	63
Корбун Юлія. Моделювання як засіб формування знань у дітей старшого дошкільного віку про природне довкілля	67

Кочин Єлизавета. Формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку в процесі ознайомлення із природним довкіллям	72
Кравчук Олена. Підвищення фізичної активності дітей старшого дошкільного віку засобами нетрадиційного фізкультурного обладнання	76
Могилевець Вероніка. Бесіда як засіб формування комунікативної компетентності дітей дошкільного віку	80
Норинчак Тетяна. Формування у дітей старшого дошкільного віку уявлень про час в процесі занять на повітрі	83
Пацурина Юлія. Естетичний розвиток дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції різних видів мистецтв	86
Попелянець Олена. Цікавий світ кольорових паличок Кюїзенера	90
Рубан Лариса. Мультисенсорний підхід до організації освітнього процесу з дітьми раннього віку	94
Свінцицька Ілона. Формування рухових якостей дітей середнього дошкільного віку засобами активних форм діяльності та відпочинку	97
Сичевська Олена. Використання сенсорних ігор в роботі з дитиною з розладом аутичного спектру	101
Сінчук Альбіна. Задоволення природної потреби у руховій активності дітей молодшого дошкільного віку у ЗДО	105
Сінько Аліна. Ознайомлення з рідним містом як засіб патріотичного виховання дітей дошкільного віку	108
Титарчук Тетяна. Використання ігрових макетів для розвитку пізнавальної активності дітей із ЗПП	113
Ткачук Тамара. Формування пізнавального інтересу до природного довкілля у дітей середнього дошкільного віку засобами мнемотаблиць	117
Шаповал Галина. Використання сенсомоторних ігор у роботі з дітьми зі складними комбінованими діагнозами	120
Чега Вікторія. Виховання національної самосвідомості дітей старшого дошкільного віку засобами української народної іграшки	124
Шевчук Катерина. Роль вихователя у забезпеченні емоційного комфорту дітей дошкільного віку під час повітряних тривог	127

РОЗДІЛ 5. ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Андросович Наталія. Формування моральних якостей учнів початкової школи (досвід Павлівської середньої школи) як педагогічна проблема	131
Віцінська Людмила. Формування економічної компетенції у дітей старшого дошкільного віку через різні види діяльності	135

- Любарська Іларія, Якубчик Ольга.** Педагогічні аспекти формування моральної готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в Новій українській школі 140
- Маєр Оксана.** Співпраця ЗДО та НУШ: сучасні підходи до формування готовності дитини до навчання в новій українській школі 143
- Попроцька Діана.** Розвиток зв'язного мовлення в дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичних ігор та вправ 147
- Прищепна Олена.** Формування граматичної компетентності у дошкільників 150
- Христюк Ірина.** Організаційно-педагогічні умови формування в дітей старшого дошкільного віку комунікативно-мовленнєвої готовності до навчання у школі 154
- Черниш Ольга.** Впровадження методу асоціативних символів і мнемоніки як інноваційних освітніх технологій в роботу з дітьми середнього та старшого дошкільного віку 158

РОЗДІЛ 6. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- Квасецька Ярина, Кузнєцова Катерина.** Нові траєкторії використання ідей С.Френе в освітньому процесі закладу дошкільної освіти 162
- Найда Руслана.** Система роботи з методичної підготовки майбутніх вихователів у педагогічних фахових коледжах 165
- Омеляненко Алла.** Формування емоційно-інтелектуального дискурсу майбутніх вихователів логопедичних груп у процесі вивчення курсу «Спеціальна методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку» 169
- Іваніцька Тетяна.** Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до формування мовленнєвої творчості дошкільників шляхом інтеграції мовленнєвої та художньо-мовленнєвої діяльності 173
- Лейчук Алла.** Основні чинники модернізації підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти у Бердичівському педагогічному фаховому коледжі Житомирської обласної ради 176
- Малогулко Юлія.** Активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання 180
- Павленко Богдана.** Особливості підготовки фахівців з дошкільної освіти в умовах сьогодення 184

РОЗДІЛ 4

**ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ
ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Марія Федорова, канд. педагогічних наук, доцент

Ірина Катруша, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність проблеми. Необхідність розвитку умінь діалогічного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку визначається вимогами Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, програм розвитку дітей раннього і дошкільного віку. Уміння вступати в діалог, підтримувати його – одне з найважливіших комунікативних умінь, яке істотно впливає на психічний і соціальний розвиток дитини, сприяє формуванню особистості дитини в цілому.

Мета статті. Проаналізувати особливості розвитку діалогічного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Поняття «зв'язне мовлення» включає діалогічну і монологічну форми мовлення. О.Лурія, С.Рубінштейн, В.Глухів вважають, що діалогічна форма мовлення, в якій беруть участь два або більше співрозмовника, первинна за своїм походженням у порівнянні з монологічною.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови діалог визначається як розмова між двома або кількома особами [3]. подібне визначення ми зустрічаємо і в Українській літературній енциклопедії: діалог – це розмова, ряд висловлювань двох або більше осіб на певну тему. Для діалогу властиве, що одна особа може виступати як суб'єкт мовлення і як адресат висловлювання іншого співрозмовника. Отже, діалогічне мовлення складається з обміну репліками; на його зміст, структуру впливає безпосереднє сприйняття; учасники діалогу стимулюють активність один одного.

Як правило, репліки в діалозі несамостійні, незакінчені, на відміну від монологу. Ситуації діалогів відрізняються природністю, багато в чому ситуативні, переважно спонтанні. Діалог в цілому можна розцінювати як єдине текстове висловлювання: він малозрозумілий за змістом окремих реплік, може бути зрозумілий тільки цілком або в складі декількох реплік.

Структура діалогу являє собою обмін репліками. Виділяють такі різновиди побудови діалогічних реплік: питання – відповідь; додавання до першої репліки чи пояснення; згода чи заперечення; форми мовного етикету, (наприклад, привітання). Кожна репліка може розглядатися як ступінь до продовження

діалогу та умова його продовження. Так, М. Львів пише: «Можна припустити, що діалог був первинною формою мовлення. У діалозі чітко простежуються, проглядаються складові акту мовлення – мотив, цілі, а також паралінгвістичні засоби». Мовленнєвий склад реплік, на думку вченого, націлений на сприйняття, на активізацію співрозмовника: у діалозі помітні елементи розмовного стилю, еліптичні конструкції, звернення, вигуки та запитання, багата палітра інтонацій. У той самий час помітна економія мовних засобів. Оскільки діалогічне мовлення, як правило, завчасно не підготовлене і не відкориговане, спостерігається висока ймовірність невдалого підбору слів, помилки, порушення літературної норми. Діалог характеризується широким використанням повторів, вигуків, лексики розмовного стилю, недомовленості, а його експресивність діалогу та художні можливості широко використовуються у літературних творах [2].

У працях О. Ушакової відзначається, що оволодіння зв'язним монологічним висловлюванням є найвищим досягненням мовленнєвого розвитку дошкільника. Так само автор стверджує, що діалогічне мовлення є первинною формою спілкування, яка складається з обміну репліками, відповідей на питання і супроводжується жестами та мімікою. Діалогу властиве почергове висловлювання ораторів на задану тему.

У своїх дослідженнях О.Ушакова та О.Струніна відзначають, що дошкільники використовують простий вид діалогічного мовлення «питання – відповідь», а в побудові речень допускають багато помилок. Поступово діти дошкільного віку при висловлюванні своїх думок починають використовувати складні речення розгорнутого характеру, починають складати висловлювання розповідного і описового характеру [4, с. 189].

Н.Стародубова відзначає, що у молодшому дошкільному віці дитина починає краще розуміти мову дорослих, починає використовувати поширені речення, спостерігається збільшення словникового запасу. Найчастіше використовується діалогічне мовлення, яке пов'язане з практичними діями дітей. Мовлення представляє собою звертання до того, з ким спілкується в даний момент дитина, воно є виразом прохання, допомоги, або відповіддю на питання дорослого. Діти цього віку часто вдаються до використання жестів, міміки, інтонації. Мовлення трирічної дитини є ситуативним: зміст висловлювання можливо зрозуміти лише у зв'язку з ситуацією, що склалася.

Проте поступово після трьох років починає відбуватися відділення мови від безпосереднього практичного досвіду. З'являється планувальна функція мови та нові для дітей види мовлення: мовлення–інструкція, спрямоване на повідомлення правил гри учасникам; мовлення–повідомлення, яке допомагає дитині передати свої враження та переживання. Таким чином, дошкільники опановують нову форму мовлення – монологічне, контекстне.

Діалогічне мовлення молодших дошкільників тісно пов'язано з їх безпосереднім досвідом. Діти, як правило, використовують неповні речення, що можуть складатися тільки з присудка; назви предметів замінюються займенниками. Необхідно відзначити, що при використанні простої форми діалогу «питання – відповідь», дошкільник часто відволікається від теми діалогу, переходить на обговорення питань, які його ситуативно зацікавили.

Перші діалоги молодших дошкільників, як правило, складаються з двох-трьох фраз, при цьому спостерігається багато помилок в узгодженні слів, побудові поширених речень, оскільки діти починають оволодівати умінням правильно викладати свої думки.

На початку середнього дошкільного віку діти вже активно підтримують діалог, можуть включатися у колективну бесіду, збільшується кількість складносурядних і складнопідрядних речень у діалогах, хоча ці вміння нестійкі. Серед труднощів, з якими зустрічаються дошкільники, можна виділити такі: дітям ще важко підібрати факти для своїх висловлювань, правильно сформулювати питання, доповнити відповідь співрозмовника; речення в репліках часто пов'язані формально за допомогою слів «ще», «потім»; може спостерігатись порушення логіки в поданні інформації [1, с. 31].

О.Бізікова пропонує використовувати різні види ігор при навчанні дітей діалогічному мовленню: ігри-інсценування, режисерські, дидактичні та рухливі ігри, ігри з готовими діалогічними текстами, а також ігри, у ході яких ці тексти створюються самими дітьми. Перевагою ігор є те, що вони створюють сприятливий емоційний фон, необхідний для організації освітнього процесу. Послідовність використання ігор має узгоджуватись з етапами розвитку мовленнєвих умінь: від сприйняття і запозичення мовленнєвих форм до самостійного їх використання у різних умовах спілкування. Це визначає етапи роботи із дітьми.

На початку роботи з дітьми основним завданням вихователя є збагачення мовного досвіду дітей різноманітними видами діалогічних реплік. Механізмом засвоєння діалогічних реплік є здатність дошкільників до наслідування. Загальновідомо, що діти запозичують ті мовні зразки, які найчастіше чують. Саме тому важливо забезпечити багаторазове сприйняття дітьми різноманітних діалогічних реплік.

Пізніше вихователем використовуються ігри, в яких дошкільники оперують не лише заученими (репродуктивними) репліками, а й самостійно побудованими (продуктивними). Такі види театральних ігор, в яких використовується переказ за ролями, інсценування прозових літературних творів та режисерські ігри за мотивами творів, використовуються для поступового переходу дітей від використання готових реплік до побудови своїх.

На третьому етапі використовуються ігри, які спонукають дітей до самостійної побудови діалогічних реплік. Це словесні ігри телефонні ігри-імпровазації, творчі ігри (театралізовані та режисерські). Особливу роль відіграють словесні ігри, оскільки вони дозволяють педагогу спрямувати мовленнєву активність дітей. Закріплення умінь дітей ставити запитання та відповідати на них відбувається в іграх «Так і ні», «Заборонені слова» тощо.

Висновки. У молодшому дошкільному віці відбувається інтенсивний розвиток діалогічного мовлення дітей. Ефективність цього процесу залежить від включеності дитини в ігрову діяльність з однолітками, включеності в спільну діяльність з дорослими, від грамотно організованого навчання дітей в умовах закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Алексеева М. М. Взаимосвязь задач речевого развития детей на занятиях. М. : «Академия», 2003. С. 27-43.
2. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.-704 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005., 1728 с.
4. Ушакова О. С., Струнина Е. М. Методика развития речи детей дошкольного возраста М. : Владос, 2004. 287 с.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Дар'я Андрощук, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія Федорова, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність дослідження. Сучасна система освіти покликана забезпечити: історичну наступність поколінь, збереження, поширення та розвиток національної культури, виховання дбайливого ставлення до історичної та культурної спадщини України; виховання патріотів, громадян правової, демократичної держави, здатних до соціалізації в умовах громадянського суспільства, що поважають права та свободи особистості, що володіють високою моральністю та виявляють національну та релігійну толерантність, поважне ставлення до мов, традицій та культури інших народів.

Мета статті – проаналізувати зміст національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема національно-патріотичного виховання дітей завжди перебуває у центрі уваги українського суспільства. Патріотизм як соціальне явище – це цементуюча основа існування та

розвитку будь-яких націй, народів та самої державності. Недооцінка патріотизму як найважливішої складової суспільної свідомості громадян призводить до послаблення соціально-економічних, духовних та культурних засад розвитку суспільства та держави. Цим і визначається пріоритетність національно-патріотичного виховання у системі виховання громадян України [4; 5; 6].

Завдання національно-патріотичного виховання, відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, є у кожній освітній лінії та сприяють всебічному та гармонійному розвитку дітей у закладах дошкільної освіти [1; 5].

Реалізація національно-патріотичного виховання включає в себе:

- виховання у дитини любові та прихильності до своєї сім'ї, будинку, дитячого садка, вулиці, міста;
- формування дбайливого ставлення до природи та всього живого;
- виховання поваги до праці;
- розвиток інтересу до національних традицій та промислів;
- формування елементарних знань про права людини;
- розширення уявлень про міста краю;
- знайомство дітей із символами держави (герб, прапор, гімн);
- розвиток почуття відповідальності та гордості за досягнення країни;
- формування толерантності, почуття поваги до інших народів, їх традицій.

Основи національно-патріотичного завдання, його зміст та завдання визначні у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні та зазначаються майже в усіх освітніх напрямках [1].

В освітньому напрямі «Дитина в соціумі» завданнями національно-патріотичного виховання є формування уявлення у дитини про державу, народи, нації, суспільство, людство; формування готовності сприймати соціальний досвід, робити добрі вчинки. В освітньому напрямі «Дитина у природному довкіллі» основними завданнями національно-патріотичного виховання є формування моральних норми гуманної взаємодії з природним довкіллям, виховання любові до природи рідного краю. Завдання освітнього напрямку «Дитина у світі культури» полягають у залученні дітей до надбань національної культури; шанування українських мистецьких традицій та творів українських митців; інтересу до українського декоративно-прикладного мистецтва. Завдання освітнього напрямку «Гра дитини» передбачає знайомство з українськими народними іграшками та місцями їх виготовлення. В освітньому напрямі «Мовлення дитини» завданнями національно-патріотичного виховання є формування уявлення у дітей про українську мову як державну, вміння вести діалог, використовувати етикетну українську лексику [1]. Вище зазначені завдання з національно-патріотичного виховання відповідають віковим особливостям дошкільників (молодша, середня, старша) і відображені у діючих програмах з дошкільного виховання.

Діти молодшого дошкільного віку, відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти, мають знати назву міста або села, в якому проживають, а в середній – мати певні уявлення про Батьківщину. Вони мають знати, що люди, які мають спільну Батьківщину є народом. У народі з покоління в покоління передаються мова, пісні, традиції, повага до старших людей, любов до рідного дому. У старшому дошкільному віці діти мають знати прапор, гімн, герб України, назву її столиці, інших великих міст, значущі географічні назви (Крим, Карпатські гори, Дніпро), пам'ятні місця (Тарасова гора у Каневі, Хортиця, заповідник Асканія-Нова тощо) [3].

Окрім цього, завдання національно-патріотичного виховання висвітлені також у програмі національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина», мета якої полягає у «вихованні національно-патріотичної особистості дитини в дошкільному віці; забезпечення освітнього процесу відповідною інформацією, змістом, методичними складниками, практичними порадами»

Вікові особливості дітей дошкільного віку мають враховуватись під час втілення програми національного виховання у дошкільних навчальних закладах. Тематичне планування сприяє ефективному та системному засвоєнню дітьми знань про свою країну, рідний край, ту місцевість, де вони живуть. Причому теми повторюються у кожній групі. Змінюються лише зміст, обсяг пізнавального матеріалу та складність, отже, і тривалість вивчення. Окремі теми бажано приурочувати до конкретних подій та свят [6].

Засобом національно-патріотичного виховання є художня література. Українські народні казки та оповідання – особливий жанр, талановита пам'ятка минулого, історії нашої держави. ненав'язливо, тактовно виховує любов до рідної землі, рідної домівки, матері, врешті – до народу, Вітчизни.

На думку А. Богуш та Н. Гавриш художня література, читання казок та оповідань мають значний вплив на емоційний розвиток дошкільників. Саме в художній літературі передаються національні традиції, звичаї, обряди, морально-етичні цінності.

В. Сухомлинський у своїх працях звертався до дітей, до їх національно-патріотичного виховання, а також формування національної гідності. Сила художньої літератури полягає у формуванні у свідомості дітей образу героя, захисника держави, вихованні потреби захищати Батьківщини.

Найбільш улюбленим жанром дітей дошкільного віку, на думку Н. Карпінської, є казка. У ній описуються різні ситуації, протистояння добра і зла, що в свою чергу закладає основи національно-патріотичного виховання. У доступній формі про любов до рідної землі, людські цінності та історію українського народу – діти можуть дізнатися саме через казку. Такими казками є: «Подвиги богатирів Котигорошка», «Івана-мужнього сина», «Івана Побивана»,

«Кирила Кожум'яки». Художні образи, які втілені у літературних героях показують позицію письменників та народу, таким чином граючи важливу роль у ставленні людей один до одного та до самих себе. [3]

Національно-патріотичне виховання ґрунтується на таких принципах:

- культуровідповідності – спрямований на формування базової культури особистості;

- принцип етнізації спрямований на наповнення виховання національним змістом;

- принцип гуманізму, який полягає у сприйманні особистості як найвищої соціальної цінності;

- принцип демократизму, що полягає у рівноправному спілкуванні між всіма учасниками освітнього процесу;

- принцип інтегрованості, що включає в себе єдність ЗДО, сім'ї та громадськості;

- принцип безперервності, що полягає у цілісності та наступності у вихованні та триває протягом всього життя [1].

Основними напрямками національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку є формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід; краєзнавство; ознайомлення з явищами суспільного життя; формування знань про історію держави, державні символи; ознайомлення з традиціями і культурою свого народу; формування знань про людство [1].

До ефективних методів і форм організації патріотичного виховання належать: екскурсії вулицями рідного міста, до історичних пам'яток, визначних місць; розповіді вихователя; бесіди з цікавими людьми; узагальнюючі бесіди; розгляд ілюстративних матеріалів; читання та інсценування творів художньої літератури; запрошення членів родин у дитячий садок; спільні з родинами виховні заходи (День сім'ї, свято бабусь тощо); зустрічі з батьками за межами закладу дошкільної освіти, за місцем роботи тощо [4].

Отже, методи та форми національно-патріотичного виховання спрямовані на формування ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, а також на національну свідомість та гідність.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція. Наказ МОН України № 33. від 12.01.2021. С. 21–22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Богуш А. Національно-патріотичне виховання в українському дитячому садку. Концепція Софії Рксової та сьогоднішня. *Дошкільне виховання*. 2016. №2. С.2–5.
3. Єпіхіна М.А., Курило Н.О. Формування основ патріотичного виховання у дошкільників засобами народознавства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Випуск 1 (40). С. 96–99.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. № 2628-III (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.help/law/2628-III> (дата звернення: 25.03.2021).

5. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf>

6. Полевикова О.Б., Шурда Ж.І. Дослідження проблеми патріотичного виховання дітей у сучасному просторі дошкільної освіти України. *ADVANCES OF SCIENCE: Proceedings of articles the international scientific conference. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018.* С.340-348.

ІНТЕРАКТИВНА ДОШКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Раїса Вітвіцька, вихователь-методист

Світлана Меланченко, вихователь

Житомирський дошкільний навчальний заклад № 70

Актуальність дослідження. Час не стоїть на місці і новітні технології крокують з великою швидкістю, а підростаюче покоління знаходиться на хвилі інноваційних технологій. Використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі дошкільного навчального закладу - це одна з найновіших і актуальних проблем у сучасній дошкільній педагогіці.

Виклад основного матеріалу. Роль застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі, теорію та досвід розробки педагогічних програмних засобів та впровадження їх у навчальний процес розглядають українські дослідники: В.Биков, В. Дем'яненко, М.Євтух, Ю.Жук, В.Клочко, В.Лапінський, Ю.Спірін [1]. Проблема використання служб Інтернету у навчанні та освітнього потенціалу мережі Інтернет у навчальному процесі присвячені роботи І.Іваськіва, Н.Морзе, Є. Полат, Ю. Рамського, С.Симоновича.

Інтерактивні дошки — це найкраще, що існують на сьогоднішній день, з технічних засобів для наочного навчання. Вони сприятливо впливають на ефективну взаємодію вихователя та дітей. Навчання з використанням інтерактивної дошки дозволяють візуально демонструвати різні фотоматеріали та відеоматеріали, а також використовувати навчальні дидактичні ігри або інші програми та інтернет ресурси, що безпосередньо покращують засвоюваність навчального матеріалу.

Головними вектором використання інтерактивних дошок у сучасній освіті є, по-перше, всілякі моделювання, демонстрування і презентації, а по-друге, інтерактивні завдання та вправи, які діти виконують лише біля дошки. Електронна дошка є цінним інструментом для навчання всієї групи. Вона є візуальним ресурсом, що допомагає вихователю робити заняття більш пізнавальними, демонстративними та захоплюючими для дітей. Заняття з використанням мультимедійної дошки проходять у швидкому темпі, так як вся

необхідна та корисна інформація подається з використанням широкого діапазону засобів візуалізації. Як показала практика, на заняттях з використанням інтерактивної дошки діти стають більш вмотивовані, зацікавлені та активні. Завдяки тому, що поданий матеріал стає доступним і зрозумілим, загальна атмосфера на занятті стає максимально сприятливою. Дошкільники налаштовуються на роботу і зацікавлено стежать за тим, що демонструють їм мультимедійні дошки.

Інтерактивна дошка - це сенсорний екран, що працює як частина системи, в яку також входять комп'ютер і проектор. Інтерактивна дошка працює одночасно і як звичайний екран, і як пристрій, що керується з комп'ютера. Досить лише доторкнутися до площини дошки, щоб почати роботу на комп'ютері. Можна управляти дошкою на відстані за допомогою бездротової миші. На відміну від звичайного мультимедійного проектора, який лише демонструє слайди та відео, інтерактивна дошка дозволяє використовувати малювання, креслення, наносити на проєктоване зображення, позначки, вносити будь-які зміни і зберігати їх у вигляді комп'ютерних файлів. І саме завдяки цьому створити освітню діяльність яскравою, наочною, динамічною. При використанні дошки на занятті вона активізує діяльність дітей, викликає зацікавленість, тим самим підвищує рівень засвоєння матеріалу.

Інтерактивне обладнання дозволяє малювати електронними маркерами, в ній застосовані ультразвукова та інфрачервона технології для точного визначення місця розташування відмітки маркера на дошці. В подальшому є можливість зберегти всі малюнки та роботи зроблені дітьми маркером на дошці, можна також роздрукувати для батьків та педагогів. [5]

За допомогою інтерактивної дошки можна охопити всі розділи навчально-виховної програми. Інтерактивна дошка неабияк актуальна і вносить новизну у зміст навчально-виховної роботи. Продуктивно і функціонально використовується у процесі постановки цілей і задач на занятті. Сприяє ефективному розкриттю інформації. Наочність розширює межі ілюстративної бази заняття. При роботі з інтерактивною дошкою за допомогою електронних освітніх ресурсів реалізуються ігрові технології. Дошка, як сучасний етап освіти, надає можливість досягти високого рівня зацікавленості та позитивного емоційного стану дошкільника.

Заняття з використанням електронних технічних засобів з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку проводяться у разі згоди батьків не більше 10 хвилин. Для дітей старшого дошкільного віку безперервна тривалість занять з використанням ТЗН (інтерактивні дошки, відеопроєктори тощо) не повинна перевищувати 15 хвилин. Ці заняття дозволяється проводити для дітей старшого дошкільного віку два рази на тиждень (не більше одного разу протягом дня). Для дітей з хронічними захворюваннями; дітей, що часто хворіють; після

перенесених захворювань (протягом 2 тижнів); дітей з порушеннями зору тривалість занять з комп'ютером зменшується до 5-7 хвилин [2, с.32]. Заняття з дітьми можна проводити: групові, підгрупові, індивідуальні у формі спеціальних вправ, ігор дидактичного характеру. Після занять з дітьми проводять зорову гімнастику.

Заняття, які потребують підвищеної пізнавальної активності, необхідно проводити переважно в першу половину дня та у дні з високою працездатністю (вівторок, середа). Доцільно поєднувати та чергувати їх із заняттями з музичної та фізичної діяльності, ритміки [2, с.32].

Разом з тим, основна мета вихователя - не вивчити ту чи іншу комп'ютерну програму з дітьми, а використовувати її навчально-ігровий зміст для розвитку пам'яті, уваги, мислення, уяви, мовлення дитини. А цього можна досягти, якщо дошкільник із задоволенням виконує завдання.

Працюючи з дітьми старшого дошкільного віку, заняття з дошкою проводились 2 рази на тиждень. Під час навчання діти починали вчити можливості інтерактивної дошки. Поступово закріплювали навички роботи з маркером. Удосконалювали свої навички у іграх: «Знайди зайвий», «Посортуй», «Що заховалось?», «Порахуй і знайди» тощо. Також вправлялися у налаштуваннях програми Work Speis і обирали функцію «Шторка» чи «Прожектор». У логічних іграх: «Хто заховався?», «Хто поруч?», «Будь уважний», «Запам'ятай» діти на свій розсуд обирали колір та прозорість шторки, форму прожектора, самі пересували його на бажану картинку. Також діти вчилися виконувати завдання, створені у Power Point: закріплювали звуки, вміння рахувати, визначати склад числа, класифікувати предмети за певними ознаками. Виконували вправи на Інтернет ресурсі- learningapps.org. Діти вчилися перетягувати та з'єднувати картинки, співставляти та встановлювали послідовність і т.д.

Дошкільнятам вдалося освоїти та вивчити принцип роботи з інтерактивною дошкою. Дуже важливим фактом є те, що діти отримували позитивні емоції, інформація була наочною, навчальною та доступною для дошкільнят. Яскраві картини, які використовувались у роботі, сприяють концентрації уваги дітей. «Скажи мені і я забуду. Покажи мені – і я зможу запам'ятати. Дозволь мені це зробити самому і це стане моїм назавжди» - давня мудрість. Набуті знання, вміння і навички в роботі з інтерактивною дошкою будуть основою базових знань в подальшому навчанні дітей.

На початку та в кінці року був проведений моніторинг рівня засвоєння навичок роботи дітей за інтерактивною дошкою, результат представлений у діаграмі (рис.1).

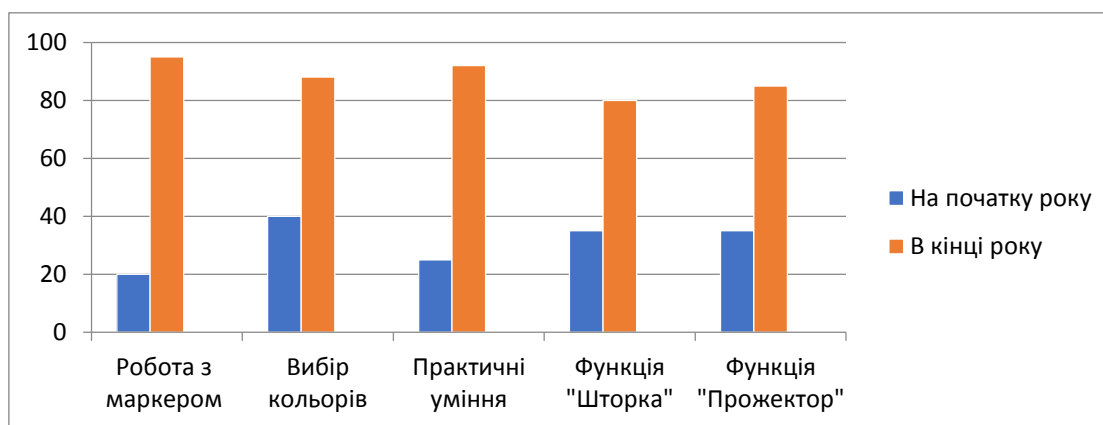

Рис.1. Рівень засвоєння навичок роботи дітей з інтерактивною дошкою

Висновки. Інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їхня перевага полягає в тому, що діти розширюють своє пізнання (знання, розуміння, аналіз, застосування, оцінювання), у групах збільшується кількість дітей, які свідомо засвоюють новий матеріал. Дошкільнята займають активну позицію у отриманні навичок роботи з дошкою, зростає їхня зацікавленість у сприйнятті нових знань. Але необхідно зазначити, що проведення занять з допомогою інтерактивних технологій потребує, перш за все, компетентності від вихователя в цих технологіях, його вміння удосконалюватись і перебудувати свою роботу з дітьми.

Список використаних джерел

1. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. № 5 (13). URL: <http://eprints.zu.edu.ua/3733/2/09somtio.htm>
2. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів /Затверджено Наказ міністерство охорони здоров'я України 24.03.2016 №234.

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ПОДОРОЖЕЙ ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Валентина Волинець, вихователь

Житомирський дошкільний навчальний заклад №73

Постановка проблеми. Природа це краса і гармонія форм, кольорів, звуків. Природа – це джерело пізнання. Головним завданням педагога є:

- викликати у дитини бажання відкривати та відчувати красу довкілля,
- сформувані у дошкільника екологічну свідомість,
- залучити до збереження та примноження багатств рідної землі,
- відтворювати свої знання в доступних видах діяльності, дослідженнях.

Саме тому так важливо, орієнтуючись на зміст освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі» Базового компонента, чинних програм розвитку дитини дошкільного віку, та, спираючись на думку вчених сьогодення, сформувати здатність дитини до сталої поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності. Природничо-екологічна компетентність передбачає наявність уявлень дитини про живі організми і природне середовище, багатоманітність явищ природи, причинно-наслідкові зв'язки у природному довкіллі та взаємозв'язок природних умов, рослинного і тваринного світу, позитивний і негативний вплив людської діяльності на стан природи. [1, с.12] Ціннісне ставлення дитини до природи виявлятиметься у її природодоцільній поведінці, а саме:

- виваженому ставленні до рослин і тварин;
- готовності включатись у практичну діяльність,
- дотримуватись правил природокористування.

Виклад основного матеріалу статті. Напрямок STREAM - освіта, авторами якого є Катерина Крутій, Ірина Стеценко, Таїсія Грицишина, забезпечує інтегрований підхід до організації змісту та процесу дошкільної освіти, формування реалістичного образу світу.

STREAM - освіта інтегрує в собі завдання:

- з формування в дітей загальних наукових уявлень про світ;
- ознайомлення їх з інформаційно комунікаційними технологіями;
- розвиток уміння експериментувати у спільній партнерській діяльності дорослого з дітьми [3].

Впровадження технології «Освітня подорож», перетворює довкілля в розвивальне середовище для дітей дошкільного віку завдяки безпосередньому знайомству з реальними або віртуальними об'єктами навколишнього світу, що, у свою чергу, сприяє формуванню критичного мислення дітей дошкільного віку, допитливості та пізнавальної мотивації, компетентності в галузі природничих наук, природничо – екологічної компетентності. [4, с. 9]

Варто зазначити, що освітня подорож сприяє розвитку дослідницької діяльності дошкільників, передбачає наявність початкової дослідницької проблеми, націленої на прикінцевий результат у вигляді нових знань, смислів, втілених у малюнках і схемах. Вирушаючи в освітню подорож, дитина всі предмети й об'єкти живої природи розглядає як своєрідні тексти, «розшифровка» яких дозволяє встановити взаємозв'язок між реальними об'єктами і втіленими в них ідеями.

Актуальність використання технології «Освітня подорож» полягає в можливості:

- зацікавити малят певною темою, здивувати їх, включити на повну силу дитячі емоції;
- поглибити знання дошкільнят про причинно – наслідкові зв'язки у природі;
- показати практичне використання отриманих знань дітьми, активізувати їх власний досвід;
- продемонструвати всі цікавинки природи;
- сформувати цілісний багатоплановий образ об'єкта чи явища
- перетворити довкілля в розвивальне середовище для дітей дошкільного віку;
- активізувати діалогічну форму спілкування з однолітками та дорослими;
- сприяти розвитку дослідницької діяльності дошкільників.

Освітня подорож дітей дошкільного віку — це педагогічна технологія, яка дозволяє перетворювати довкілля в розвивальне середовище для дітей дошкільного віку завдяки безпосередньому знайомству з реальними або вертуальними об'єктами навколишнього світу, активізує дослідницьку діяльність дітей, є формою спільної партнерської діяльності дорослого з дітьми.

Варто зазначити, що як і будь – яка технологія, освітня подорож має свої особливості організації в освітньому процесі.

Виділяють такі принципи впровадження освітньої подорожі:

- створення умов для безпосередньої взаємодії дошкільнят із навколишніми об'єктами;
- організація спеціальної діяльності;
- організація активної самостійної дослідницької діяльності учасників освітньої подорожі;
- поєднання різних видів діяльності в процесі освітньої подорожі;
- створення ситуації вибору джерел отримання інформації;
- знайомство з різноманітними об'єктами (живими і неживими);
- набуття досвіду дослідження [3, с. 10].

Кожна освітня подорож має свою тривалість, яка враховує як вікові особливості «мандрівників», так і специфіку самої подорожі.

Часові рамки — від одного дня до тижня.

Освітня подорож складається з наступних етапів, які складають єдине ціле і реалізуються послідовно:

- підготовчий,
- робота з маршрутним листом,
- захист.

На першому етапі освітньої подорожі дошкільнята знайомляться з об'єктом (проблемою), який здатний «повести» їх у подорож, уточнюємо, що можна використати (осередок книги, схеми, фото, пошукати інформацію разом із

батьками в мережі Інтернет. Разом з ними розглядаємо маршрутний лист, уточнюємо поняття «маршрутний лист» (або карта маршруту), які завдання чекають на кожній станції (маршруті).

Для створення комфортних умов взаємодії та міжособистісного спілкування старших дошкільників під час освітньої подорожі організуємо роботу дошкільнят малими групами. Це навчить дітей: активно слухати, виробляти спільну думку, обговорювати розбіжності.

Застосовуємо такі види взаємодії: пошук та генерування ідей, імітації. [2]

Так, на цьому етапі освітньої подорожі, доречно заохотити дітей такою формою групової взаємодії, як Коло ідей - це коли малі групи по колу озвучують один аспект вирішення проблеми.

Наступним етапом є робота з маршрутним листом.

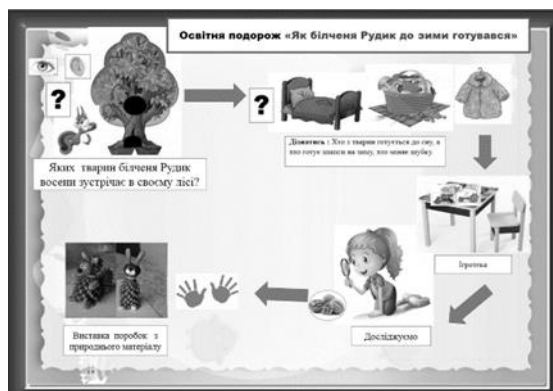
Маршрутний лист — це своєрідний путівник, який вказує «дорогу», містить запитання, дослідницькі завдання, а також способи дослідження об'єкта.

Основною частиною освітньої подорожі є самостійне дослідження дошкільниками, яке може відбуватися в реальному або віртуальному просторі.

На цьому етапі спільно з дошкільнятами виконуємо завдання, рухаючись за вказівками маршрутного листа, в якому вказано: об'єкти для дослідження (знаки, піктограми у певній послідовності); послідовність дій при дослідженні цих об'єктів; запитання, які спонукають ретельно розглядати і досліджувати пропонувані предмети або об'єкти, аналізувати отриману інформацію.

Так, наприклад, під час освітньої подорожі «Як білчечка Рудик до зими готувалася», створюємо маршрутний лист, який містить позначки:

- **дерево з дуплом** (завдання: Дізнатись яких тварин білчечка Рудик восени зустрічає в своєму лісі. Куди буде складати свої припаси);
- **піктограма** (дізнатись: Хто з друзів тварин Рудика готується до сну, хто готує запаси на зиму, хто змінює шубку);
- **ігротека** (дидактичні ігри «Хто взимку спить», «Хто що їсть?»);
- **дослідження** (Які поживні речовини містить горішок);
- **вправні рученята** (виготовлення поробок з природнього матеріалу для виставки)

На другому етапі освітньої подорожі, активізуємо діяльність дітей такою формою групової взаємодії, як: *квест*.

Третій етап — заключний. Підсумкова частина має назву «захист», так як дітям надається можливість відстояти свою думку, ґрунтуючись на тих фактах, з якими вони познайомилися під час подорожі, і тих відчуттях, які вони зазнали. Форму проведення «захисту» можна обрати різноманітною: створення виставки дитячих малюнків, презентація дитячих поробок з використанням різного матеріалу, тощо.

На завершення освітньої подорожі доречними будуть така форма групової взаємодії, як Творча майстерня, яка активізуватиме креативність дошкільнят, сприяє їх самореалізації під час презентації результату перед усіма учасниками подорожі.

Варто зазначити, що у процесі подорожі дошкільники розширюють межі спілкування, оцінюють свою готовність до дії в різних нестандартних ситуаціях, усвідомлюють необхідність збереження ресурсів планети й особистої причетності до цього. Розвивають звички соціальної поведінки, економно споживають ресурси та бережуть природу.

Таким чином, можна зробити висновок, що діти:

- мають стійкий пізнавальний інтерес до об'єктів та явищ природи, виявляють позитивне емоційне ставлення до природи рідного краю;
- застосовують набуті знання і досвід у різних видах діяльності;
- усвідомлюють необхідність дбайливого ставлення до природи, уміють економно споживати природні ресурси;
- досліджують та експериментують;
- дбають про збереження природи, свого здоров'я в міру своїх можливостей.

Варто зазначити, що розроблена система планування освітніх подорожей за тематичними циклами на навчальний рік базується на партнерському підході, об'єднує зусилля дітей та дорослих у вирішенні проблеми, що є основою партнерської взаємодії.

Отже, технологія освітньої подорожі заслуговує особливої уваги тому, що є пошуком нових підходів до розвитку пізнавальної мотивації дошкільників, формування емоційно – ціннісного ставлення, здатності до активного, творчого впровадження набутого досвіду та набуття компетентності як результату дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) / Науковий керівник: Тамара Піроженко — К.: Видавництво, 2021.
2. Безсонова О., Дудинська Л. Форми групової взаємодії дошкільників. Вихователь-методист дошкільного закладу. №2. 2019. С. 21-29.
3. Крутій К.Л. STREAM – Освіта, або Стежинки у Всесвіт Альтернативна програма . Запоріжжя, 2017.

4. Крутій К. Л. Літо-грайлик. Природничо-наукова освіта дошкільників : ... Катерина Крутій, Ірина Стеценко, Таїсія Грицишина. — Запоріжжя : ЛІПС, 2018. 160 с

5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» //Т.Мандрівець, 2017. С.- 9.

ВИКОРИСТАННЯ СУ-ДЖОК ТЕХНОЛОГІЇ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ООП

Оксана Германюк, вихователь групи дітей зі складними комбінованими діагнозами ДНЗ №22 «Золота рибка» м. Бердичів Житомирської області

Постановка проблеми. Дрібна моторика стимулює розвиток центральної нервової системи, сприяє розвитку мовлення...Найчастіше, якщо рухи пальців дитини розвинені відповідно віку, то й пізнавальні процеси (сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява) - в межах вікової норми. Останнім часом ми все частіше можемо спостерігати за зростанням кількості дітей із порушенням загальної, дрібної моторики, мовленнєвого, пізнавального розвитку, емоційно-вольової сфери.

Виклад основного матеріалу статті. Працюючи з дітьми з ООП я переконалась, що розвиток дрібної моторики у них проходить значно повільніше, ніж в інших дітей, тому що є ряд психофізичних порушень, які не дають змоги отримати їм відповідні знання, досвід. Тому почала шукати різні цікаві шляхи для стимулювання сенсорно-моторної сфери дітей і дійшла висновку, що одним з таких дієвих методів є ігри та вправи з кульками Су-Джок.

«Су» в перекладі з корейської має значення кисть, «джок» - стопа; це стимулювання біологічно активних точок, що містяться на кистях та стопах. Су-Джок технологія, яка сприяє розвитку пізнавальної, емоційно-вольової сфер дитини.

Завдання, ігри та вправи із застосуванням кульок Су-Джок допомагають організувати освітній процес. Завдяки кулькам Су-Джок він стає:

- доступним – Су-Джоки знаходяться у вільному продажу в аптеках і не потребують великих матеріальних витрат;
- цікавим – діти з великою насолодою працюють з яскравими, різнокольоровими м'ячиками;
- настрій вихованців поліпшується;
- засвоєння знань, умінь та навичок відбувається швидше, що є вкрай важливим для всебічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами;
- різноманітним – дітям дуже подобається виконувати багатоманітні вправи, завдання, брати участь в розвиваючих іграх, застосовуючи кульки Су-Джок;

- універсальним – даний вид роботи можуть використовувати не лише педагоги в своїй роботі, а й батьки в домашніх умовах.

Використання кульок Су-Джок під час виконання ігрових завдань має на меті:

- стимулювати розвиток загальної та дрібної моторики, зорово-моторної координації, графо-моторних навичок;

- оптимізувати розвиток психічних процесів: сприйняття (наприклад, колір, величина, простір); уваги (здатність зосереджуватися на виконанні певних завдань); пам'яті (за допомогою роботи з ілюстрованим матеріалом стимулювати розвиток наочно-образної пам'яті); мислення (порівняння предметів за кольором, формою, величиною, виділення відмінностей між ознаками);

- сприяти звуконаслідуванню, поповненню пасивного та активного словника словами-назвами іграшок, тварин, цим самим стимулювати розвиток мовлення;

- за допомогою яскравих пізнавальних завдань стимулювати інтерес до виконання ігор та вправ;

- надати можливість повноцінно сприймати інформацію про предмети навколишнього середовища.

Корекційно-розвивальні ігри з використанням кульок Су-Джок.

Тематичний цикл «Ігри, іграшки, забави»

Гра «Яка іграшка заховалась?» (малюнок 1)

Мета: продовжувати навчати дітей розрізняти іграшки та їх тіньове зображення; формувати вміння спрямовувати сенсорні сприйняття, увагу на пізнання об'єктів довкілля; сприяти розвитку графо-моторних навичок; виховувати інтерес до предметів навколишнього середовища.

Матеріал: м'ячик-їжачок Су-Джок; ігрове поле.

Інструкція: дорослий презентує дитині картинки із зображенням іграшок (5 предметів: потяг, пірамідка, ведмедик, м'яч, коник) та пропонує відшукати їх тіньове зображення. Для цього необхідно прокотити м'ячик-їжачок Су-Джок від певної іграшки до тіні та назвати її.

Малюнок 1

Тематичний цикл «Осінь – золота пора»

Малюнок 2

Гра «М'ячики розглядай, осінні явища відшукай» (малюнок 2).

Мета: збагачувати уявлення дітей про характерні ознаки осені; формувати вміння розрізняти та правильно називати сезонні зміни осінньої пори; розвивати увагу, пам'ять, спостережливість, дрібну моторику; виховувати інтерес до оточуючого природного світу.

Матеріал: м'ячики-їжачки Су-Джок; ігрове поле.

Інструкція: дорослий стимулює дитину пригадати, які зміни настають в природі з приходом осені. Для цього потрібно назвати, що зображено на картинці, та покласти біля неї м'ячик-їжачок.

Тематичний цикл «Бабусин кошук»

Гра «М'ячиками граємо - плоди з дерев збираємо» (малюнок 3).

Мета: сприяти підвищенню пізнавальної активності в дітей; закріплювати вміння розрізняти рослини найближчого оточення та їх плоди; розвивати графомоторні навички; виховувати інтерес до природного довкілля.

Матеріал: м'ячик-їжачок Су-Джок; ігрове поле.

Інструкція: дорослий пропонує прокотити м'ячики Су-Джок від дерева до відповідного плоду (від яблуні до яблука, від груші – до груші, від сливи – до сливи) та назвати дерева та їх плоди.

Малюнок 3

Малюнок 4

Тематичний цикл «На бабусиному подвір'ї»

Гра «Де чия матуся?» (малюнок 4.)

Мета: продовжувати формувати уявлення про різноманітність тваринного світу; розширювати знання про домашніх тварин та їх дитинчат, вчити називати їх; сприяти розвитку спостережливості, уваги; стимулювати зорово-моторну координацію; виховувати доброзичливість.

Матеріал: м'ячики-їжачки Су-Джок червоного, синього жовтого та зеленого кольору; ігрове поле.

Інструкція: малята-тварини загубили своїх матерів і просять дитину їх відшукати. Спочатку дорослий пропонує розглянути дорослих тварин та Су-Джоки, що знаходяться біля них. Потім заохочує дитину покласти біля дитинчат м'ячики Су-Джок відповідного кольору та назвати маму та її маля. Дитина має виконувати завдання за словесною інструкцією дорослого.

Тематичний цикл «На гостину до лісових звірят»

Гра «Де чий хвіст?» (малюнок 5).

Мета: формувати вміння утворювати присвійні прикметники; стимулювати розвиток мовлення в процесі засвоєння відносин між предметами; розвивати графо-моторні навички; виховувати зацікавленість у пізнанні об'єктів живої природи.

Матеріал: м'ячик-їжачок Су-Джок, ігрове поле.

Інструкція: дорослий стимулює дитину знайти хвостики, які загубили заєць, лисиця, вовк та ведмідь. Для цього варто прокотити м'ячик Су-Джок по доріжці від тварини до її хвоста та назвати, чий хвіст (заячий, лисячий, вовчий, ведмежий).

Малюнок 5

Малюнок 6

Тематичний цикл «Ми їдемо, їдемо...»

Гра «Підбери вантаж до машини» (малюнок 6).

Мета: закріплювати вміння дітей групувати предмети з чотирьох кольорів; розвивати увагу в процесі визначення різниці у деталях конструкції; стимулювати розвиток сенсорно-моторної сфери; виховувати допитливість.

Матеріал: м'ячики-їжачки Су-Джок синього, червоного, зеленого, жовтого кольору; ігрове поле.

Інструкція: дорослий заохочує дитину підібрати вантаж до машини, який вона розгубила. Для цього необхідно покласти м'ячики Су-Джок на відповідні квадрати синього, червоного, зеленого та жовтого кольору. Потім дитина має визначити, якого кольору м'ячик має лежати на останньому квадраті (синій), та покласти його туди.

Таким чином, корекційно-розвивальні ігри та вправи з використанням незвичайних яскравих м'ячиків Су-Джок допоможуть отримати знання з максимальним задоволенням та провести час з користю для обох – дорослого та дитини.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. Київ, 2021.

2. Скрипник Т. В. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт». Тернопіль: Мандрівець, 2016.

3. Ружановська Л. Оздоровлюємо дітей за допомогою нетрадиційних технологій: йога та Су-Джок терапія. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2016. №2. С. 34-39.

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕНСОРНИХ ОСЕРЕДКІВ ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Галина Голяченко, вихователь-методист

Озерненський центру розвитку дитини «Сонячний теремок»

Постановка проблеми. Ранній вік – найсприятливіший час для сенсорного виховання, без якого неможливе формування розумових здібностей дитини. Значення розвитку сенсорних здібностей в ранньому дитинстві важко переоцінити, саме цей період найбільш сприятливий для вдосконалення діяльності органів почуттів, накопичення уявлень про навколишній світ, розпізнавання творчих здібностей малюка.

Виклад основного матеріалу статті. Сенсорний розвиток дитини – це розвиток у дитини процесів сприйняття і уявлень про предмети і явища навколишнього світу. Сенсорне виховання – цілеспрямоване вдосконалення, розвиток у дітей сенсорних еталонів. Дитина народжується на світ з готовими органами почуттів: у нього є очі, вуха, його шкіра володіє чутливістю, що дозволяє сприймати предмети. Це лиш передумови для сприйняття навколишнього світу. Сенсорне виховання, спрямоване на формування повноцінного сприйняття навколишньої діяльності, є основою пізнання світу, основою якого є чуттєвий досвід. Успішність розумового, фізичного, естетичного виховання значною мірою залежить від рівня сенсорного розвитку дітей, тобто від того, наскільки абсолютно дитина чує, бачить, відчуває навколишнє.

Сенсорний розвиток відбувається повноцінно лише якщо є цілеспрямоване сенсорне виховання. Дитину раннього віку необхідно навчити слухати, розглядати, обстежувати на дотик, тобто сформувати в неї перцептивні дії.

Значне місце в сенсорному вихованні має формування у дітей раннього віку уявлень про сенсорні еталони. Засвоєння сенсорних еталонів – тривалий і важкий процес. Засвоїти сенсорний еталон – це зовсім не означає навчитися правильно називати ті або інші властивості. Знання сенсорних еталонів вчить користуватися уявленнями про різновиди кожної властивості для аналізу і виділення властивостей самих різних предметів у різних ситуаціях, тобто використовувати її в якості «одиниць виміру». Правильне сприйняття форми, величини, кольору необхідно для успішного засвоєння багатьох навчальних предметів у школі, від цього залежить і формування здатності до багатьох видів творчої діяльності.

В кожному віці перед сенсорним вихованням стоять свої завдання, формується ланцюжок сенсорної культури. Дошкільники раннього віку ще не готові до засвоєння сенсорних талонів, вони починають накопичувати уявлення про колір, форму, величину та інші властивості предмета. Основою сенсорного виховання навчальних ігор і вправ для дітей дошкільного віку є наступні принципи:

- діяльність дітей має бути веселою, мотивованою та ефективною;

- завдання сенсорного виховання має бути тісно пов'язане з життям. Вони повинні не тільки тренувати свої органи чуття, а й закріплювати знання про навколишнє;

- під час виконання власне завдання необхідно розвивати мовлення дитини, пам'ять, мислення та почуття.

Представлені ігри та вправи можна використовувати з діагностичною та розвивальною метою.

Важливо створювати умови для перенесення знань і уявлень дітей у самостійні сенсорні ігри. Особливо добре діти засвоюють відомості про навколишній світ, коли мають можливість не тільки споглядати, але й активно діяти. Тут особливу роль відіграють дидактичні ігри, в яких формуються організованість, цілеспрямованість поведінки, досягнення результату викликає почуття радості. Дидактична гра – це складне явище, це і ігровий метод навчання та форма розвитку, і самостійна діяльність та засіб всебічного розвитку особистості. Вони створюються дорослими в цілях виховання та навчання дітей через ігрову діяльність. Для організації навчально-ігрової діяльності дитини використовуються 5 видів дидактичних іграшок: різні вкладки; нанизування; об'ємні геометричні; різні форми (конуси, куби, циліндри); збірно-розбірні (мотрійки, бочечки, яйця) та інші іграшки спеціально підібрані за будь-якими якостями. Тільки при певній системі проведення дидактичних ігор та вправ можна домогтися сенсорного розвитку дітей раннього віку. Завдання, які вирішуються з допомогою ігор і посібників, повинні бути тісно пов'язані з тими сенсорно-пізнавальними процесами, які здійснюються на заняттях, в праці, в дитячих іграх, в побуті.

Мета сенсорних дидактичних ігор – ознайомлення з усіма основними різновидами і властивостями предметів шести кольорів, добирати за кольором предмети, групувати їх відповідно за кольором, формою, величиною, чергувати, розрізняти і використовувати в діях площинні форми, встановлювати їх схожість чи відмінність.

Дидактичні ігри сенсорного розвитку дітей раннього віку можна поділити на:

- ігри, які спрямовані на диференціацію кольорів;

- ігри, які спрямовані на ознайомлення дітей з величиною;

- ігри ,які спрямовані на ознайомлення дітей із формою;
- ігри, які спрямовані на розвиток слухового сприймання;
- ігри, які спрямовані на розвиток смакового сприймання;
- ігри, які спрямовані на розвиток просторової орієнтації;
- ігри, які спрямовані на розвиток дрібної моторики;
- ігри, які спрямовані на розвиток тактильних відчуттів.

Етапи проведення сенсорної дидактичної гри:

- зацікавте дитину сюрпризним моментом;
- не забувайте про дзеркальний показ;
- дорослий має знаходитись на рівні та навпроти дитини;
- продемонструйте дитині матеріали до гри (кільця, кружечки, кубики);
- дайте дитині час їх роздивитися, обстежити, погратися;
- дорослий має виконати завдання і чітко пояснити завдання;
- запропонуйте малюку повторити;
- виконайте завдання разом з дитиною;
- дайте дитині час самостійно повторити завдання декілька раз;
- гра має проводитись так, щоб впродовж усієї гри зберігався бадьорий, радісний настрій у малюка;
- обов'язково стимулювання, заохочення, похвала.

Для поліпшення сенсорного розвитку дітей необхідно розробляти й використовувати найефективніші засоби та методи сенсорного виховання. Тому сенсорний розвиток дошкільника має ґрунтуватися на розмаїтті сенсорних характеристик довкілля і здійснюватися шляхом використання розвивального середовища в цілому – зокрема приміщень закладу дошкільної освіти і його території. На території закладу, а саме на майданчиках груп раннього віку створити ігрові сенсорні осередки. Кожен сенсорний осередок обладнаний для розв'язання завдань розвитку певного виду сприйняття: слухове, нюхове, зорове, тактильне. Є такі осередки: осередок «Дари природи» (розвиток нюхового сприймання); осередок «Мелодії природи»(розвиток слухового сприйняття); осередок «Паровозик» (розвиток дотикового сприйняття); осередок «Ігроленд» (розвиток зорового сприйняття); осередок «Сонечко» (розвиток смакового сприйняття); осередок «Спортивна галявина» (розвиток кінестетичного сприймання);осередок «Вода чарівниця» (сприйняття особливих властивостей води); осередок «Пісочна країна» (сприйняття особливих властивостей піску). Зміст осередків представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Осередок	Наповнення осередків сенсорного виховання	Оснащення, ігри
«Дари природи»	- колекція природних ароматів, діти вдихають аромати квітів на клумбі, ялинки;	

- мішечки наповнені кулінарними пахощами;
 - набір ароматного дитячого мила (полуничне, яблучне, лимонне, трояндове, кокосове тощо);
 - гра «Духмяні овочі».
- «Мелодії природи»
- підвісні шумові баночки, коробочки, які звучать завдяки різним наповнювачам;
 - предмети з матеріалів, що утворюють різні шумові звуки;
 - музичні інструменти;
 - гра «Де дзвенить дзвіночок?», «Хто як кричить?», «Що грає?».
- «Паровозик»
- обстеження на дотик жолуді, каштани, камінчики різної величини, пісок;
 - мішечки наповнені різними крупами;
 - круглі диски на поверхню яких приклеєні різні клаптики тканини (оксамит, бавовна, атлас, шкіра, штучне хутро);
 - тактильний набір м'яких текстурних м'ячиків;
 - масажні м'ячики;
 - гра «Де сховався камінець?»
- «Ігроленд»
- площинні посібники-втулки «Корова» та «Жирафа» по 1 м заввишки, де створені отвори різних розмірів та форм;
 - акваріум з великою і маленькою рибкою;
 - широка і вузька доріжка для машинки;
 - різнокольорові мішечки, м'ячики, кубики, прапорці;
 - ігри з прищіпками, шнурівка;
 - пляшки з різнокольоровими кришечками, кольорові мочалки;
 - нанизування намистинок;
 - висока пірамідка; мотрійка;
 - грибочки «великі» і «маленькі»;
 - ігри «Знайди предмет такого кольору, який я назвала», «Посади метелика на квітку», «Який кубик зник?», «Заховай мішечки у коробку».
- «Полуничка»
- матеріали для ігор «Солодке-солоне», «Смачні фрукти», «Смачні овочі».
- «Спортивна галявина»
- спортивні ігри на орієнтування у просторі;
 - ігри «Дзеркало», «Куди заховалось сонечко?», «Де каченята?».

- «Вода чарівниця»
- надувний басейн або миска з водою;
 - набір спеціальних предметів для ігор з водою;
 - ігри «Полий квіточку», «Водоспад», «Миємо іграшки», «Тоне - не тоне», «Миємо іграшки», «Плюх-плюх», «Переливаємо», «Крізь сито», «Засели острів», «Кораблики», «Дощик».
- «Пісочна країна»
- пісочниця або піднос з піском;
 - набір спеціальних предметів для ігор з піском;
 - ігри «Незвичайні сліди», «Скарби», «Пісочний дощ», «Тортик», «Візерунки на піску», «Візерунки на піску», «Пісочні будівельники».

Висновки. Кожний осередок дає змогу розвинути певний вид сприйняття більшою мірою, він розроблений з урахуванням вікових, гендерних та індивідуальних особливостей дітей. Завдання в осередках вихователь може полегшувати або ускладнювати. Чим активніша дитина під час організації ігри, тим глибше враження та міцніше запам'ятовування, а отже, якісний аспект сенсорного виховання, розвитку та навчання буде вищим.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня» / О.І.Білан. – Вид. 2-ге, зі зм. і доп. – Тернопіль: Мандрівець, 2022.- 216с.
2. Венгер Л.А. Воспитание сенсорной культуры ребенка от рождения до 6 лет: Кн. Для воспитателя дет. сада /Л.А.Венгер, Э.Г.Пилюгина, Н.Б.Венгер; Под ред. Л.А.Венгера. – М.: Просвещение, 1988. – 144 с.
3. Дидактичні ігри і заняття з дітьми раннього віку: посібник для вихователя дит. саду/Є.В. Зворигіна та ін; під ред. С.Н. Новосьолової. Москва: Просвещение, 2005. 144 с.
4. Тарасова О.С. Сенсорний розвиток дітей раннього віку. Х.: Вид. група «Основа», 2015. 142 с.

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УЯВЛЕНЬ ПРО РІД ТА РОДОВІД

Інна Гончарук, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Марія Федорова**, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність проблеми. Кожний народ має свою мову, свої традиції і звичаї, а також родинні цінності, що виробилися упродовж багатьох століть. Родина та родинні цінності споконвіку шануються й беруться кожною свідомою людиною. Сім'я була і залишається важливим соціальним середовищем формування особистості та основою в психологічній підтримці і вихованні. На сьогодні серйозне занепокоєння викликає споживче ставлення молоді до рівня її

уявлень про рід та родовід. Відсутність інтересу у дітей до пізнання історії свого роду й родоводу може спричинити серйозну духовно-моральну деформацію суспільства.

Ознайомлення з родом та родоводом повинно стати органічною складовою освіти. Мета цих занять - виховання свідомого громадянина, патріота, гідних синів та доньок своїх батьків, а також тих особистостей, які не цураються свого коріння, родинних цінностей, звичаїв та традицій. Саме тому важлива роль у формуванні національної свідомості дошкільника належить народним звичаям та обрядам.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов формування уявлень про рід та родовід у дітей 4-5 років.

Виклад основного матеріалу. Роль сімейних цінностей та ідеалів у процесі формування та розвитку підростаючого покоління підкреслювали Г.Сковорода, М. Максимович, М.Костомаров, П. Куліш, К.Ушинський. Формування уявлень про рід та родовід у дітей дошкільного віку на основі національних ідей заклали такі талановиті педагоги: О.Дорошевич, Т.Лубенець, О.Музиченко, С. Русова, В.Сухомлинський, І.Стешенко, Я.Чепіга.

Сім'я - осередок (мала соціальна група) суспільства, найважливіша форма організації особистого побуту, заснована на подружньому союзі і споріднених зв'язках, тобто відносинах між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми, братами і сестрами, і іншими родичами, що живуть разом і ведучими загальне господарство [1, с.13]. Рід – декілька поколінь, які походять від одного предка. Родовід – це увесь рід з усіма родичами, це родинний куш, родинне деревце, про яке має знати кожен його член. Родини одного роду повинні спілкуватися один з одним, підтримувати родинні стосунки, тобто, святкувати родинні та сімейні свята, допомагати один одному, прилучати та привчати до цього дітей змалечку.

Сім'я – це важливий та визначальний інститут виховання, розвитку особистості. Тип сім'ї та стосунки в ній чинять беззаперечний вплив на людину у подальшому житті. Саме в сім'ї формуються основи характеру людини, її відношення до праці, моральних і культурних цінностей

Ще одна дуже важлива функція сім'ї, яка пов'язана з репродуктивною функцією, – *функція соціалізації*, що полягає в навчанні і догляді за дітьми, їх соціальному захисті. Сімейне виховання – це засіб первинної соціалізації особи, залучення її до складних соціальних зв'язків і взаємодій суспільного життя. Виконуючи цю функцію, сім'я забезпечує спадковість у розвитку культури, збереження цінностей та трудових навичок.

Поряд з виховною функцією важливою є *рекреативна функція*, яка сприяє розвитку особистості в членів сім'ї. Ця функція набуває особливого значення за умов загального соціального напруження, збільшення стресових ситуацій у сфері професійної діяльності, у побут [6, с.32]. Сім'я – це поєднання родинних,

подружніх, батьківських і дитячих почуттів. Вона є тим життєвим осередком, де людина знаходить позитивні емоції, розуміння, заспокоєння, знімає психологічне напруження, духовно відроджується, задовольняє потреби в щасті, коханні.

Аналізуючи програму «Я у світі», діти середнього дошкільного віку уже уміють довіряти своїм батькам, відчувати їхні емоції та почуття, вправляються розуміти причини його змін, вправляються у розвитку причинно – наслідкових зв'язків та вміють аналізувати, чого від нього очікують різні члени родини.

За програмою «Дитина», діти формують уявлення про родину, що об'єднує всіх родичів. Розширюють знання про обов'язки кожного члена сім'ї, взаємодопомогу, спільну працю, навчати виявляти стриманість у власних бажаннях, правила поведінки між рідними. Виховувати повагу до своїх рідних, ніжність, турботу, любов, ввічливість, бажання допомагати старшим, навчати спілкуватися спокійно, не перебивати дорослих.

У програмі «Українське дошкілля», діти середнього дошкільного віку мають уявлення про сім'ю, родинні взаємини, турботу, любов, допомагати один одному. Вміє дотримуватись правил культури спілкування з дорослими, формуються вміння оцінювати дії та вчинки рідних, вміє допомогти, зрозуміти, звернутись за допомогою. Формуються уміння в посильній турботу про літніх людей, у прагненні виконувати трудові доручення дорослих, в умінні культурно поводитися, формувати почуття гумору.

Аналіз різних досліджень у сфері вивчення взаємин між батьками й дітьми показав, що батьки часто вимагають від дітей тих норм поведінки, які самі не завжди виконують. Цікаво, що до своєї поведінки дорослі, як правило, ставляться більш лояльно, ніж до аналогічної поведінки дитини. Таким чином, формується нерозуміння, недовіра в процесі внутрішньо-сімейного спілкування. Часто оцінки своїх дій і вчинків дітей оцінюються батьками за різними шкалами цінностей [1, с. 28]. У результаті такого виховання психологічна дистанція між батьками й дітьми зростає з кожним роком. Розуміння проблеми часто усвідомлюється самими батьками тоді, коли вже надто пізно ефективно коригувати вже зруйновані взаємини. Їм потрібно допомогти опанувати навичками, які сприяли б розвитку позитивних батьківсько – дитячих взаємин [6, с. 50].

Із метою гармонізації сімейних відносин батькам варто слідувати деяким правилам, нормам поведінки - слідувати за виразом обличчя при розмові з дитиною, похмуро зведені брови, «спотворене» обличчя - «психологічний ляпас» дитині; показувати особистий приклад ефективною поведінки, не допускати спалахів гніву, злих висловлювань, проявів бажання помститися комусь; використовувати в спілкуванні спокійний та доброзичливий тон тощо. При цьому передбачається те, що можуть співіснувати два світи: дорослі і діти, проте ні тим, ні іншим не слід переходити допустиму лінію у відносинах. Найчастіше в основі даного явища лежить пасивність батьків. В результаті цього дитина

неусвідомлено пристосовується до самотійності, як належної, і в конкретних ситуаціях не здатна мислити та діяти як слід.

М.Стельмахович зазначав, що провідна роль у родинному вихованні належить усім членам родини, на формування світогляду та поведінки в дитини. У своїх працях він зазначав, що в українських родинах дітей завжди навчали, що, людина єдине ціле зі своїм родом та нацією, головним захисником роду був звичай. Він зобов'язував усіх членів родини добре знати та вивчати свій родовід. Формували такі риси, як повагу до старших, милосердя, щирість та доброта. Казав, що, саме вони забезпечують повний успіх дитини у подальшій адаптації, соціалізації, суспільних відносинах. Прищеплювати дитині змалечку працьовитості, любові до рідної мови та культури нашого народу, шанобливе ставлення до своєї родини, землі, природи, хліба, піклуватись про рідних.

В.Сухомлинський, вважав, що сім'ю нічим замінити не можна, казав так: «У сім'ї, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростає пагін і гілки, і квіти, і плоди. Сім'я - це джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави». Саме в сім'ї дитина отримує соціальне виховання, стає особистістю. Потрібно виховувати у дітей правдивість, чесність, доброту та чуйність, повагу і любов до старших потрібно ще змалечку, щоб діти вирости та могли піклуватися та були турботливими до всього живого.

Софія Русова наголошувала на тому, що необхідно навчати дітей з самого малечку, де зростає дитина, щоб вона була зв'язана з тими враженнями, що заклала у душу дитини рідна сім'я та рідна хата. Вона вважала, що виховувати потрібно дитину такими засобами: колисковою, народними казками, іграми, піснями, що мають прилучати дітей до допомоги один одному, вічливості, турботи, любові до всіх рідних.

Леся Українка говорила, що лагідність, доброзичливість, вміння поступатися, допомагати, турбуватися, визнання членами сім'ї прав дитини, взаємна щирість батьків та дітей, вона вважала, що головні принципи виховання дитини в сім'ї.

Висновки. Сім'я була і залишається важливішим соціальним середовищем формування особистості та основою в психологічній підтримці і вихованні. Саме в сім'ї формуються основи характеру людини, її відношення до праці, моральних і культурних цінностей. Головний зміст і мета сімейного життя - виховання дітей і повноцінна соціалізація дітей у ній. У сім'ях із різними виховними можливостями по-різному впливають на становлення особистості дитини, її соціалізацію. Досить важливим періодом, що чинить вплив на соціалізацію та становлення особистості, є саме підлітковий вік. Деякі аспекти, пов'язані із неповним складом сім'ї, станом її внутрішніх взаємин чи нерівними позиціями батьків у вихованні можуть призводити до порушень у поведінці дітей і навіть до негативних явищ у розвитку їх психічного здоров'я. Деструктивний вплив

батьківського виховання як негативного прикладу для наслідування може відображатися у низькому рівні морального, духовного розвитку дитини, формуючи у неї хибні ідеали та цінності.

Список використаних джерел

1. Григоренко В. Є. Залучення декоративно-ужиткового мистецтва для художньо-творчого розвитку дітей. Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 17: Теорія і практика навчання та виховання: зб. наук. пр. Київ, 2015. Вип. 26. 127с.
2. Гриценчук О. Виховання громадянської свідомості. Педагогічна газета. 2013. №5. С.28. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua>
3. Дістенверг А. Про мету, завдання і принципи виховання. Б., 2016. 400с. Режим доступу: <https://www.wiki.uk-ua.nina.az>
4. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.). К.: МО України, 2018. 78с. Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle>
5. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності: проект. Педагогічна газета АПН –2016.№6. Режим доступу: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads>
6. Кремень В.Г. Енциклопедія освіти. К., «Юрінком Інтер», 2012. 1040 с.

ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

*Наталія Демідова-Масюк, вихователь
Житомирський центр розвитку дитини № 55*

Постановка проблеми. Впровадження педагогом сучасних інноваційних технологій в освітнє середовище закладів дошкільної освіти – необхідність сьогодення. Це вимога чинної системи навчання й виховання передбачає створення відповідних умов для забезпечення всебічного розвитку особистості дитини дошкільного віку. Відтак потрібні оновлення технологій, методів у роботі вихователя закладу дошкільної освіти.

Однією з педагогічних інновацій в дошкільній є Lego-технологія, яка полягає у використанні під час ігрової діяльності конструктора LEGO. Така діяльність допомагає вихователю у формі пізнавальної гри розвинути необхідні в житті сенсорні навички дітей. Дошкільники з допомогою Lego-технології підвищують розумову й фізичну працездатність, розширюють уявлення про предмети і явища, розвивають вміння спостерігати, аналізувати, порівнювати, виділяти характерні, суттєві ознаки предметів і явищ, узагальнюють їх за ознаками. Водночас важливим є питання навчання та виховання в закладі дошкільної освіти дітей з особливими освітніми потребами. Lego-технологія є доцільним ігровим засобом для корекційно-розвиваючої роботи з такими дітьми, оскільки при створенні будь-якої конструкції з елементів LEGO діти працюють з різними

деталіями, інструментами, завдяки чому розвивається дрібна моторика рук, окомір, вдосконалюються розумові й сенсорні навички.

Особливості впливу Lego-конструювання на дошкільників обґрунтовано в працях вітчизняних та зарубіжних психологів і педагогів. Я.А. Коменський вважав, що гра є серйозною розумовою працею у процесі якої розвиваються усі здібності.

В роботах сучасних авторів Л. Бондар, Л. Комарова, Л. Парамонова, Т. Лусс доведено, що LEGO-технологія виходить за межі розуміння поняття ігрової діяльності та допомагає реалізувати завдання передбачені Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні. У грі з конструктором LEGO діти самостійно придумують певний сюжет, за власною уявою творчо його реалізують.

Незважаючи на вагомість досліджень зазначених вище науковців, поза їх увагою залишається проблема використання Lego-технології у роботі з дошкільниками з особливими освітніми потребами, що й обумовило вибір теми статті.

Мета статті: охарактеризувати роль Lego-технології у роботі з дітьми дошкільного віку, що мають особливі освітні потреби.

Виклад основного матеріалу. Основна вимога суспільства до системи освіти – використовувати таку навчальну систему, яка здатна швидко реагувати на зовнішні впливи та адаптуватись до конкретних вимог реалій. LEGO є однією з поширених педагогічних систем, яка в предметно-ігровому середовищі навчання та розвитку дитини уможливорює створення тривимірних моделей реального світу. LEGO в перекладі з латини означає «я вчуся», «я складаю» [4, с. 8].

В 1949 році датчанин Оле Кірк Крістіансен винайшов найпростіший будівельний блок LEGO, що складався з різнокольорових цеглинок, які легко кріпляться одна до одної. А в 1960 році були додані колеса, мотори, пропелери та інші елементи до цеглинок, які необхідні для створення рухомих іграшок. З того часу конструктор LEGO постійно вдосконалюється.

Можливості Lego-технології в роботі з дітьми зумовлюють ігрові способи опанування нових знань та набуття нових навичок у дошкільнят. Адаптування цієї технології в роботі з дітьми, що мають особливі освітні потреби, є чудовим засобом їх пізнавального, комунікативно-мовленнєвого розвитку, інтерактивність соціалізації, успішну партнерську взаємодію дорослого з дитиною. Можливості конструктора LEGO дозволяють вихователю вирішувати навчально-виховні завдання з дітьми з особливими освітніми потребами за такими напрямками:

1. Стимулювання мовленнєвого розвитку та розумових здібностей дитини забезпечують ігри на розвиток дрібної моторики рук. Тому ігри з Lego-конструктором, є саме тією технологією, яка безпосередньо впливає на розвиток мислення дошкільників. Головним завданням LEGO є створення іграшок, які можна збирати, розбирати, перебудовувати, використовувати як одиничні

об'єкти, об'єднувати в сюжетні композиції тощо. Завдяки цьому дитина має повну свободу дій, розвиває творче мислення [5, с. 48].

2. Розвиток психічних функцій мислення, уваги, пам'яті. Намагання зібрати цеглинки конструктора в єдине ціле тренує і розвиває дрібну моторику рук дитини. Також, під час гри вдосконалюється координація рухів. Відтак відбувається поступовий розвиток мозкової активності, конструктивного та образного мислення [2, с. 11].

3. Орієнтування в просторі. Дидактичні ігри-вправи з цеглинками допомагають дошкільникам з особливими освітніми потребами легко опанувати основні просторові поняття, а ігри з самостійно створеними іграшками спонукають до активного використання в мовленні цих термінів, що сприяє кращому їх усвідомленню [1, с. 88].

4. Формування математичних знань про кількість, форму, пропорції, симетрії. На заняттях в закладі дошкільної освіти з логіко-математичного розвитку Lego-технологія може використовуватися вихователем для формування та закріплення навичок прямої й зворотної лічби, порівняння чисел, вивчення складу числа, геометричних фігур, як умовну мірку порівнюючи предмети за довжиною, шириною, масою («Знайди відсутню фігуру», «Різнокольорові доріжки», «Продовж числовий ряд», «Де більше?» тощо).

5. Розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт. В процесі самостійного створення моделей іграшок дитина відчуває повну свободу дій. Гра є динамічною та цікавою, що зумовлює відкриття абсолютно нових відчуттів, фантазій. Lego-технологія дозволяє дитині захоплено граючись втілювати власний задум і бачити кінцевий результат своєї роботи.

6. Розвиток творчого мислення, уяви. Набуття вміння комбінувати знайомі елементи по-новому є одним з проявів творчих здібностей дитини з особливими освітніми потребами. Робота з елементами конструктора стимулює і розвиває потенційні творчі здібності кожної дитини, вчить її бачити й, що теж дуже важливо, руйнувати. Але не агресивно, не бездумно, а для забезпечення можливості творення нового. Зазначимо, що конструювання за кресленням, моделями, схемами, планом, зразком, по пам'яті ефективно стимулює активізацію мислення [6, с. 8].

7. Оволодіння логічними операціями мислення (класифікація, систематизація, узагальнення). Уміння подумки розділити предмет на складові частини та зібрати з частин ціле є важливим для кожної дитини. Також конструювання з частин передбачає вміння уявляти майбутній предмет в цілому (з усіх боків, спереду, збоку), особливо уявити невидимі деталі.

8. Навчання спілкуванню (міжособистісна комунікація, повага до своєї та чужої праці). Педагог організовує та спрямовує практичну діяльність дошкільників, сприяє розвиткові дружніх стосунків, орієнтує на толерантне

ставлення один до одного в процесі конструювання та під час обговорення результатів роботи. З одного боку, педагог спонукає дитину до активної позиції, підштовхує її до діяльності. З іншого – виховує толерантність, відповідальність, вміння домовлятися в колективі, бути уважним до інших, проявляти взаємодопомогу, знаходити способи самовираження [5, с. 33].

Систематичне, методично правильне використання Lego-технології в роботі з дошкільниками, що мають особливі освітні потреби, позитивно впливає буквально на всі органи чуття дитини та поєднує в собі можливості впливу як на емоційну, так і на інтелектуальну сфери. А це сприяє утворенню міцних взаємозв'язків між тими уміньми та навичками, якими повинна оволодіти дитина в дошкільний період.

Висновки. На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти перед педагогами стоїть нагальне питання пошуку і впровадження інноваційних технологій, які б сприяли розвитку пізнавальної активності й самостійності дітей з особливими освітніми потребами. Однією з таких новацій є Lego-технологія, яка забезпечує всебічний розвиток дитини, сприяє розвитку мислення, уваги, пам'яті, творчого потенціалу. Використання конструктора LEGO в ігрових та навчальних цілях дає можливість вирішувати складні пізнавальні, пошукові та творчі завдання в цікавій, доступній, зрозумілій, ігровій формі. Lego-технологія забезпечує реалізацію підходу «навчання через гру», коли дитина отримує можливість експериментувати, творити, знаходити нові способи розв'язання поставленої задачі. Володіння теоретичними знаннями та практичними уміньми застосування зазначеної технології в освітньому процесі закладу дошкільної освіти забезпечує позитивні зміни в розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Використання Lego-технології в освітньому процесі закладу дошкільної освіти представляє великий теоретичний та практичний інтерес.

Список використаних джерел

1. Волощенко Н. О. Освітньо-розвивальний потенціал Lego-технології у розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. *Освітній дискурс*. Гуманітарні науки. 2019. Вип. 11. С. 88-98.
2. Никончук В. Конструктор LEGO як допоміжний інструмент у процесі адаптації. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2014. № 5. С. 10-13
3. Рожок Т.Л., Костецька О.А. Від маленької цеглинки – до розумної дитинки: Дидактично-ігровий посібник. Вінниця: КУ «ММК». 2018. 15 с.
4. Рома О.Ю., Близнюк В.Ю., Борук О. П. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри з LEGO». Київ: The LEGO Foundation, 2016. 140 с.
5. Сухенко І. Використання LEGO-конструювання в освітньому процесі ДНЗ. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2012. № 2. С. 48-52.
6. Шевчук Н. Інтеграція LEGO-конструювання в освітній процес. *Палітра педагога.* 2018. №6. С. 8-9

ПРОСТОРОВЕ ОРІЄНТУВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В БЕЗБАР'ЄРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Наталія Дідківська, асистент вихователя
Дошкільний навчальний заклад № 1, м. Малин*

Актуальність проблеми дослідження. Актуальність. В останні роки в Україні відбувся очевидний прогрес суспільства і державних інституцій в розвитку інклюзивної освіти. Дітям з особливими освітніми потребами (далі діти з ООП) передбачаються можливості рівного доступу до освіти. Нарівні з розвиненими європейськими країнами, інклюзія в Україні поступово стає масовою практикою відповідно до ратифікованої нашою країною Конвенції ООН про права інвалідів (вересень 2008 р.) [8].

Основні концептуальні засади інклюзивної освіти в закладах дошкільної освіти України визначаються Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Положенням про заклад дошкільної освіти, Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні, державними програмами розвитку дитини дошкільного віку. Безбар'єрне середовище є надзвичайно зручним для кожного учасника освітнього процесу і сприяє розвитку просторового орієнтування. Ключовим моментом освітніх реформ, зокрема, Нової української школи є положення про те, що в системі освіти повинні бути створені умови для розвитку і самореалізації кожної дитини.

Актуальність даної статті обумовлюється тим, що одним з напрямків у діяльності сучасного закладу дошкільної освіти стає орієнтир на «включення» дітей з особливими освітніми потребами в класичні групи до нормотипових однолітків, де вони розвиваються на правах рівного доступу, що обумовлює пошуки шляхів вдосконалення організації, змісту і методик навчання і виховання усіх дітей групи. Організація інклюзивного навчання залежить від того, чи створено в ЗДО безбар'єрне середовище. Необхідно зазначити, що безбар'єрне середовище має бути наявне у закладі дошкільної освіти, незважаючи на те, чи є присутня дитина з особливими освітніми потребами у групі, або такої дитини немає на даний час. По суті заклад дошкільної освіти має бути завжди готовий до включення дитини з інвалідністю. Таким чином, питання інклюзивного навчання актуальні для сучасних умов, для покращення якості освітніх послуг для кожного учасника освітнього процесу. В Україні накопичена досить структурована нормативна база, існують правові основи інклюзивної дошкільної освіти. Але на даний час не вистачає досвіду організації інклюзивного навчання в частині створення безбар'єрного простору, в якому під час занять та повсякденних практик максимально враховані потреби у переміщенні, розгортанні ігрових дій, перебування дітей в осередках за інтересами.

Аналіз наукової літератури виявив значний доробок вітчизняних та зарубіжних учених, які досліджували: зміст і значення науково-методичної роботи з педагогами інклюзивних закладів освіти (Л. Бабенко, О. Василенко, Н. Тарнавська, О. Гордійчук, А. Єрмола, М. Поташник); сучасні підходи щодо організації корекційно-розвивальної і навчальної діяльності педагога з дітьми з Особливими освітніми потребами (Н. Любченко, Н. Мельник, В. Пуцов, Г. Тризубець та ін.); форми науково-методичної роботи (А. Дутчак, С. Клімковська, О. Нижник); окремі елементи науково-методичної роботи як засобу підвищення професійної компетентності педагога інклюзивного класу (Е. Даніелс і К. Стаффорд, В. Шорохова) та ін. Проблему освітньої інклюзії дітей з обмеженими можливостями здоров'я досліджували такі українські вчені як: Н. Грицюк, А. Колупаєва, І. Білозерська, З. Ленів, В. Бондар, В. Золотоверх. Питання орієнтування дітей старшого дошкільного віку в просторі розглядали такі науковці як Г. Леушина, А. Конфорович, З. Лебедева, К. Щербакова, Н. Тарнавська.

Говорячи про безбар'єрність у закладі дошкільної освіти, варто орієнтуватися на універсальний дизайн, що включає в себе дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, забезпечує їх максимальну придатність та різностороннє використання усіма дітьми.

Постановка проблеми. Питання організації безбар'єрного простору в групах закладу дошкільної освіти недостатньо вивчено, а питання орієнтування в такому просторі, переваги для дітей дошкільного віку візуальних позначень, зручно розташованих осередків є новітньою темою та потребує теоретичного обґрунтування і експериментальні перевірки організаційно-педагогічних умов просторового орієнтування.

Основний виклад матеріалу. Важливість дошкільної освіти серед інших ланок освітньої системи безперечна. Дослідження та рекомендації науковців і практиків свідчать про необхідність збереження за дитиною права на вільний і різнобічний розвиток природних обдарувань, зокрема математичних компетентностей, пов'язаних з просторовим орієнтуванням. Коли ми говоримо про безбар'єрність (середовище, довкілля, обшир, просторинь, доступність) ми спираємося на ключові категорії цього поняття – зручність, безпечність, повага до людської гідності, розвивальний потенціал. Питання організації середовища було і є предметом розгляду науковців багатьох галузей. Ними з'ясовувалися основні чинники, структурні частини, принципи, правила і вимоги щодо облаштування найближчого для дитини довкілля. Вчення Марії Монтесорі, видатної італійської науковиці, базується на принципі природної доцільності розвитку закладених у дитини життєвих сил і творчих здібностей. «Без відповідного середовища немає конструктивної діяльності дитини, – пише М. Монтесорі. Оточення дитини – це не просто поєднання предметів для ігор або якогось їх застосування, оточення мусить мати цілісну форму (образ) і

орієнтуватись на цілісне сприймання дитини, а не на суму його можливостей». Дитині не потрібне дороге середовище. Навпаки, в ньому має бути «визначена (окреслена) незавершеність, але не безформність» [2].

Німецький вчений Р. Штайнер, засновник Вальфдорської педагогіки має дещо інший погляд на зміст та функцію предметного середовища, яке вчений називає «фізичним середовищем». Штайнер виступає проти готових іграшок – «продуманих та сфабрикованих інтелектуальною цивілізацією». У дитячих садках Вальфдорської школи вихователі виготовляють іграшки власноруч – це шиті або плетені з ниток ляльки і тварини здебільшого без намальованого обличчя. Такі іграшки не нав'язують дитині готового образу, а дозволяють творити його під час гри. Вважається, що м'які іграшки з ситцю та вовни заспокоюють дитину, тоді як жорсткі, пластмасові породжують напруженість. Так само для будівельних ігор вальфдорці пропонують дошкільнятам дерев'яні дощечки, палички, а не кубики правильної форми чи конструктори: з готових блоків. Посуд для ляльок виготовляється з природного матеріалу - дерева або глини.

Відзначимо, що й французький педагог С. Френе вважав докілья дитини важливою умовою ефективної підготовки її майбутнього самостійного життя. Цілком сучасно звучать його слова про те, що навколишнє середовище має бути організоване так, аби спонукати дитину до виконання активних дій відповідно до її життєвого ритму, фізичних та психічних можливостей.

І нині в Західній Європі активно здійснюється пошук створення такого середовища, в якому передбачалися б особливості та перспективи розвитку дітей, їх диференційовані потреби. Зокрема, деякі педагогічні новації широко застосовуються у практиці дитячих садків Німеччини, де особливу увагу звертають на невербальний і образний характер педагогічних впливів. Німецькі педагоги і психологи створюють таке математичне середовище, де активно використовується верхня частина приміщення. Так званий «третій вимір». Це можуть бути антресолі, верхні галереї, східці з поручнями. Всі конструкції дерев'яні, балки та кріплення не сховані від дитячих очей, аби малята були впевнені в надійності споруди. Середовище мінливе відносно кожної зі сфер.

На часі найдоступніше для швидкого створення розвивального середовища, що багатьма педагогами розглядається як вирішальне, є безбар'єрне середовище нових можливостей. Однак значна кількість педагогів намагаються наповнити дитячий простір багатьма розкішними предметами, дорогою технікою, розумними книгами (менше), щонайкращими іграшками та навчальними матеріалами. Зауважуємо, що таке середовище замість розвивального потенціалу може набути статичності. Щоб того не сталося, візьмімо до уваги такі умови:

- середовищні / інфраструктурні бар'єри;
- інституційні бар'єри;

- «внутрішні» бар'єри у людей з інвалідністю, пов'язані з нестачею їхньої участі.

у громадському житті:

- комунікаційні бар'єри;

- інформаційні бар'єри;

- неприйнятні стандарти/програми розвитку та навчання.

Середовищні/інфраструктурні бар'єри пов'язані з недоступністю інфраструктури закладу дошкільної освіти для дітей з інвалідністю. Не секрет, що елементи багатьох будівель, або відкритих просторів (таких як конструкція сходів або дверей, планування групових кімнат, або ширина спортивних, чи музичних залів, ширина тротуарів/доріжок для ігор, катання на велосипедах, самокатах, пересуванні на колісному кріслі, ліфти, санітарно-гігієнічні кімнати тощо) не є доступними всім дітям. У той же час доступність соціального простору, адаптація розвиваючого середовища до потреб дітей, функціональність та естетичність реабілітаційних пристосувань (візок, спортивне обладнання, меблі, посуд тощо) є умовами забезпечення самостійності та незалежності дітей з інвалідністю, запорукою комфорту кожного учасника освітнього процесу.

Формування у дітей старшого дошкільного віку уявлень про просторове орієнтування залежить від устаткування математичного простору, важливими елементами якого є візуальні орієнтири безбар'єрності, такі як візуалізація маршрутів в середині приміщення і на вулиці, оснащення для орієнтування на собі, пізнання різних частин свого тіла, наявність матеріалів для створення просторових маршрутів, ігрових лабіринтів, конструювання ігрових площадок і споруд, що передбачають просторове устаткування – ферма, міста, дороги, зоопарк, космічні станції, стадіони тощо [6].

Створити таке математичне середовище можливо за умови дотримання певних вимог: математичне середовище має бути адекватне вікові дітей та відповідати їх функціональним можливостям з незначним перевищенням ступеня складності; математичне середовище має бути динамічне, варіативне, різноманітне. Хоча воно організовується дорослими, але повністю підвладне дитині, не обмежує її діяльності, забезпечує повну свободу; ігровий простір повинен сприяти усвідомленому орієнтуванню і пізнавальній діяльності, що забезпечує засвоєння нових знань, формування розумових дій, розвиток провідних психічних процесів дитини; не можна забувати про значення форм і кольору – саме вони надають виразності об'єктам та подіям і завдяки зіставленню допомагають дитині отримати достовірні знання про довкілля. Усі ігрові предмети мають бути якісні, бо чим досконаліша форма, тим повніше реалізується її призначення. Забороняється використання предметів з розмитими контурами, пропорціями, перекошеними кутами, погано підігнутими з'єднаннями, адже все це впливає на розвиток окоміру, не сприяє вдосконаленню

точності рухів. Зовнішній вигляд іграшки (її конструкція, колір, форма, фактура) має спонукати дитину до гри; необхідно включати у математичне середовище національні, етнокультурні особливості, аби дитина творчо прилучалася до духовних цінностей народу, вчилася любові до рідної землі. Для кожного вікового періоду математичне середовище особливе. Щодо дітей старшого дошкільного віку, то в таких вікових групах необхідно застосовувати різні матеріали, які сприяють оволодінню орієнтуванням в просторі, як важливої математичної здатності: друковані літери, слова, таблиці, книжки з крупним шрифтом, посібники з цифрами, настільно-друковані ігри з цифрами та літерами, ребуси, головоломки, лабіринти, позначення маршрутів до туалетної кімнати, роздягальні, спальні, спортивного і музичного залів. Так само використовують матеріали, що стимулюють розвиток пізнавальної активності дітей - дитячі енциклопедії, мапи, ілюстровані видання про тваринний та рослинний світ, дитячі журнали, альбоми. Обов'язково виділяється місце для дидактичних ігор на орієнтування в просторі, причому таких, де б діти могли виявляти самостійність у виборі матеріалу. Варто передбачити предмети для дослідно-пошукової діяльності - магніти, компаси, збільшувальне скло, пружини, терези, мензурки, крейду, канати/мотузки, природні матеріали. Будь-яке середовище має забезпечити розвиток творчих компонентів мислення дітей, давати їм можливість вільно пересуватися, маніпулювати об'єктами, конструювати різні моделі бачення світу, вирішувати творчі завдання, самостійно створювати візуальні маршрути на основі використання образних картинок, власних малюнків, напівоб'ємних та контурингових зображень.

Виходячи з усього вище сказаного, можна зробити висновок, що до складу розвивального математичного середовища входять об'єкти, матеріали, засоби для просторового орієнтування:

- велике організуюче ігрове поле для розгортання просторово орієнтувальних ігрових дій;
- ігрове обладнання для просторового орієнтування;
- іграшки;
- ігрова атрибутика різного роду для орієнтування в просторі;
- ігрові навчальні матеріали;
- засоби для просторового моделювання.

Вдало організоване безбар'єрне середовище, дає можливість: заохочувати дітей до різних видів діяльності з використанням різноманітних матеріалів, що сприяє швидшому формуванню уявлень просторового орієнтування. Воно організовується так, щоб кожна дитина мала можливість займатись улюбленою справою, рухатися з опорою на візуальне позначення. Розміщення матеріалу згідно з зонами дозволяє дітям об'єднуватися в підгрупи за інтересами. Ігрове

середовище відкрите і доступне, а отже надає можливість для експериментів, конструювання, прокладання нових маршрутів.

Безбар'єрне середовище має стимулювати пізнавальну активність дітей, пересування в просторі. Воно має бути мобільним, трансформуватися в міру розвитку дитячих інтересів, знань та умінь. У такому середовищі мають бути: набори великомасштабних конструкторів кількох розмірів, призначені для дітей різного віку; набори модулів різних форм та різного кольору, з різних матеріалів для спорудження об'єктів; ігрові стінки з дидактичними та проектними іграми, багатосекційні ігрові ширми; площини та пристосування для сидіння у спеціально відокремленій зоні для настільних ігор (їх краще робити не прямокутними, а складної конфігурації); м'які низькі меблі - для лежання та сидіння, коли діти відпочивають у перерві між іграми та заняттями; м'які легкі блоки для спорудження «печер» для пересування в лабіринтах; ляльковий театр (подіум-сцена з мікрозалою для глядачів); спортивне знаряддя: велоергометр, бігова доріжка тощо; різноманітні іграшки (м'які, надувні, плоскі, механічні та ін.).

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Роль ігрової діяльності у навчанні // Ващенко Г. Загальні методи навчання. – К., 1997. – С. 366-380.
2. Дитина – педагог: сучасний погляд. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти сучасної дошкільної та початкової освіти : колективна монографія / авт. кол. : О. П. Аматьєва, Г. В. Беленька, Н. В. Гавриш, В. В. Докучаєва, В. В. Желанова, Н. О. Курило, С. М. Курінна та ін.; за заг. ред. В. В. Докучаєвої; Держ. закл. „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. – Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 492 с.
3. Тарнавська Н.П. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку в таблицях, алгоритмах, фрагментах занять. Навчально-методичний посібник. Тарнавська Н. П. – Ж.: ЖДУ імені Івана Франка., 2016 – 196 с.
4. Щербакова К.Й. Методика формування елементів математики в дошкільників: Навч. посібник. – К.: Вид-во Європейського університету, 2011. – 261 с.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Марина Дмитренко, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Олена Максимова**, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління, формування ціннісного ставлення до здоров'я є пріоритетним завданням державної політики у сфері освіти та виховання. Предметом обговорення громадськості останнім часом стало різке погіршення стану здоров'я населення, особливо дитячого. У ситуації, що склалася, існує необхідність реалізації системного підходу до формування здорового способу

життя в загальноосвітніх установах. Сьогодні проблема здоров'я підростаючого покоління переходить в іншу площину та стає комплексною, спираючись на різні методологічні підходи: культурологічний, антропологічний, гуманістичний, діяльнісний, охоплюючи духовно-моральний, соціальний, психологічний та біологічний аспекти. На сьогоднішній день більша частина молоді страждає від несформованості ціннісного ставлення до свого здоров'я. У зв'язку з цим, спостерігається постійне зростання нервово-психічних порушень, пристрасть до алкоголю та наркотиків. Такій ситуації можна запобігти, заздалегідь у дитини сформувані ієрархію цінностей. У системі загальнолюдських життєвих цінностей саме здоров'ю, яке є суспільним та індивідуальним надбанням, належить першорядне основне місце.

У педагогічних роботах В. Бехтерева, П. Блонського, С. Гессена, Я. А. Коменського, П. Лесгафта, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін. приділяється важлива увага питанням збереження та зміцнення здоров'я дитини. Основи здорового способу життя людини, ціннісне ставлення до здоров'я необхідно закладати вже на початковому етапі дошкільного навчання, тому що в цей період діти особливо сприйнятливі до виховних впливів. Це пов'язано з інтенсивним соціальним розвитком психіки та її основних підструктур, зміною способу життя дітей, новими інтересами та обов'язками, потребами, найважливішою з яких стає потреба у навчанні, набутті нових знань, умінь та навичок (Л. Божович, В. Давидов, С. Рубінштейн, Д. Ельконін та ін.).

Мета статті: окреслити основні теоретичні аспекти формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу статті. На жаль, для більшості дітей здоров'я не є цінністю, а отже, відсутня достатня мотивація щодо формування та ведення здорового способу життя, і молоді не розглядає своє здоров'я як особистісну та соціальну цінність. Сьогодні науці відомо, що підвищення рівня здоров'я пов'язане, в першу чергу, не тільки з розвитком медицини, але й зі свідомою розумною роботою самої людини щодо відновлення та розвитку життєвих ресурсів, перетворення здорового способу життя на складову образу «Я», для чого необхідне переорієнтування особи з лікування хвороб на формування здоров'я. Вчені Н. Антропова, С. Громбах, Г. Зайцев акцентували на недотриманні фізіолого-гігієнічних вимог до організації життєдіяльності, на скороченні необхідного обсягу добової діяльної активності та байдуже ставлення дітей до свого здоров'я. У зв'язку з обставинами, одне з важливих завдань загальноосвітніх установ — виховання потенційно активної особистості, що поєднує моральність, розум, психічне і фізичне здоров'я. Моральним здоров'ям опосередкована духовність людини, оскільки вона пов'язана із загальнолюдськими істинами добра, любові та краси. Цінності формуються внаслідок усвідомлення суб'єктом своїх потреб у

співвіднесенні з можливостями їх задоволення, тобто внаслідок ціннісного відношення. Чим проблематичніша можливість задоволення тієї чи іншої потреби, тим більшою цінністю стає той чи інший предмет (явище) для суб'єкта. Ціннісні відношення виступають необхідним компонентом ціннісної орієнтації, діяльності та відносин, які виражаються в ціннісній установці. Здоров'я є природною, абсолютною цінністю.

Вчені пропонують 3 рівні для опису цінності здоров'я:

1) біологічний;

2) соціальний;

3) особистісний, психологічний. Тому здоров'я є основою життя людини [1, с.35].

Це не самоціль, а необхідна умова повноти реалізації людиною своїх життєвих цілей та смислів. Щоб стати основою повсякденної діяльності та поведінки, знання про здоров'я мають усвідомлюватись. Це усвідомлення відбувається в процесі їх «відчуття» та емоційного «переживання», закріплюється в ході виконання спеціальних здоров'язберігаючих вправ і здоров'яформуючої практичної діяльності, що забезпечує особисту значущість цих знань, їх осмислення та формує суб'єктне ціннісне ставлення особистості до здоров'я. Емоційно-чуттєве ставлення створює той фон, на основі якого формуються потреби і мотиви, що визначають психологічну готовність до здоров'яформуючого типу діяльності, розвивається здатність особистості до аналізу своєї поведінки в соціоприродному середовищі до об'єктивної самооцінки, отже, йдеться про здорове мислення. У цьому значно зростає роль педагога, як центральної постаті у вихованні нової людини, носія і провідника соціальних цінностей, оскільки саме педагогічними засобами можливе формування в молоді ціннісного ставлення до здоров'я, мотивації на здоровий спосіб життя.

Для поліпшення здоров'я необхідні не стільки медичні нововведення, скільки зміни на рівні освітніх установ, завданнями яких мають бути: використання здоров'язберігаючих технологій освіти та формування правильної системи цінностей, мотивів і установок, орієнтація дітей на здоровий спосіб життя; інтеграція медико-біологічного, соціального та психологічного знання, орієнтованого на духовно-моральне становлення дитини [3, с.190]. Педагогічними умовами формування ціннісного ставлення до здоров'я є: - створення ціннісно-орієнтаційного простору для здорового способу життя; спрямованість фізичного виховання на формування потреби у здоров'ї та мотивів здорового способу життя; розширення змісту фізичного виховання за рахунок валеологічних, психологічних, педагогічних знань, умінь та навичок; врахування вікових відмінностей, а також загальних закономірностей формування ставлення до здоров'я при організації психолого-педагогічного процесу; організація

особистісно-орієнтованого фізичного виховання з урахуванням параметрів особистісного ставлення до здоров'я; стимулювання оздоровчої активності; єдність та взаємозв'язок розвитку всіх компонентів ціннісного ставлення до здоров'я.

У структурі ціннісного ставлення до здоров'я учена Є. Сухомлінова [4] виділяє когнітивний, емоційно-оцінний та поведінковий компоненти. Показниками когнітивного компонента є: повнота та адекватність уявлень про своє здоров'я, про цінність здоров'я загалом, про шляхи організації здорового способу життя; пізнавальна активність у сфері здоров'я. Когнітивний компонент ціннісного ставлення дітей до здоров'я поєднує в собі розуміння ними сутності та значущості здоров'я на всіх рівнях організації людини, а також наявність у них готовності до безперервного пошуку, отримання, обробки та застосування інформації щодо загальних питань здоров'я, стану власного здоров'я та способів реалізації здорового способу життя.

Емоційно-оцінний компонент ціннісного ставлення до здоров'я містить певне афективне забарвлення їхньої позиції щодо свого здоров'я на трьох рівнях організації (індивідуальному, суб'єктному, особистісному) та відображає пріоритетність для них деяких аспектів здоров'я. Як показники виступають: тривожність щодо здоров'я на тому чи іншому рівні його організації; пріоритетна значимість рівня здоров'я, перевага різних способів організації здорового способу життя.

Поведінковий компонент ціннісного ставлення до здоров'я включає: володіння вміннями та навичками, необхідними для підтримки здоров'я; дії щодо підтримки здоров'я та здорового способу життя; засоби збереження, відновлення та примноження свого здоров'я.

Виховання ціннісного ставлення до здоров'я є актуальною психолого-педагогічною проблемою. Аналіз досліджуваної проблеми у сучасній науковій літературі дозволив визначити ціннісне ставлення до здоров'я людини як інтегровану особистісну якість, що характеризується сукупністю усвідомлених на особистісно-смысловому рівні уявлень про цінність здоров'я та здорового способу життя [2, с.5].

Вивчення стану психолого-педагогічної практики з виховання ціннісного ставлення до здоров'я у дітей показало недостатню міру сформованості у них ціннісного ставлення до здоров'я, низьку мотивацію дітей до ведення здорового способу життя, відсутність усвідомлених уявлень про здоров'я та здоровий спосіб життя. Загальноосвітні установи повинні зіграти у цьому питанні не просто велику роль, а й покликані стати однією з обов'язкових ланок у формуванні здоров'язбережувальних мотивів.

Висновки. Отже, ефективність процесу виховання ціннісного ставлення до здоров'я залежить від комплексного цілеспрямованого використання

педагогічних форм, методів, технологій, засобів, а так само і від позиції самого вихованця, який активно виявляє власну здоров'язберігаючу позицію, прагнення бути здоровим; від створення атмосфери взаємної співпраці педагогів, дітей та батьків, що стимулює формування ціннісного ставлення до здоров'я.

Список використаних джерел

1. Білавич, І., і Савчук, Б. Просвітницько-консультативна діяльність українських лікарів щодо здоров'язбереження дітей та юнацтва. – Галичина: Людинознавчі студії, 2016. - 142 с.
2. Єрмакова, Т. Особливості формування здорового способу життя школярів: історичний аспект. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків: наукова монографія, 2008. – 87 с.
3. Лук'янченко, М. Педагогіка здоров'я: теорія та практика. - Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. – 132 с.
4. Оржеховська, В. Формування здорового способу життя: стратегія розвитку. – Дніпро: Науковий світ, 2012. – 65 с.
5. Бобрицька В.І. Валеологія: навальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Частина 1 / В.І. Бобрицька. – Полтава: Поліграфічний центр «Скайтек», 2000. – 146 с.

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ПРАЦІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Анастасія Довгаленко, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія Федорова, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що саме у дітей дошкільного віку треба починати розвивати інтерес до праці та працелюбство. Багато дорослих нехтують цим і відкладають «на потім», хоча це категорично невірно. Ще з дошкільного віку потрібно заохочувати дитину до праці, щоб в майбутньому дитина виросла в самостійну людину яка поважає та любить працю. Залучення дітей дошкільного віку до трудової діяльності відбувається як в умовах ЗДО так і в сім'ї. Причиною залучення дітей у дошкільному віці до праці є перші уявлення про працю дорослих, а також перші вміння та навички трудової діяльності.

Питання виховного значення праці для дошкільників в закладах дошкільної освіти та в сім'ї висвітлені в працях З. Борисової, М. Машовець, Т. Поніманської. Про важливість трудового виховання писали С. Русова, К. Ушинський. В працях Н.Захарчук, В. Ільєнко описані особливості самообслуговування дошкільників, праці на ділянці дошкільного закладу, формування інтересу до трудової діяльності. Дошкільний вік забезпечує новий розвиток на соціальному рівні. У дитини в цей час можуть з'являтися перші та елементарні обов'язки. У дошкільному віці, дітей привчають до виконання певної роботи та трудової

діяльності. Найкращий спосіб - це почати використовувати ігри, які допомагають пізнати цей світ. Діти дуже усвідомлюють обов'язковість виконання праці не тільки через особовий інтерес та цікавість, а й через значимість для інших людей (наприклад батьків чи однолітків).

Мета статті: дослідити формування у дітей дошкільного віку інтересу до праці та її значення для дитини в майбутньому.

Виклад основного матеріалу. Дошкільнята набувають досвіду щодо праці та аналізують досвід інших через спілкування з дорослими, виконання трудової діяльності і головне те, що дитина завжди перебуває у процесі вивчення як правильно працювати та навчання що саме можна робити, а що ні. Педагогічний підхід до проблеми інтересу пов'язаний з вивченням умов його розвитку в навчальній та пізнавальній діяльності, а також із виявленням методів і прийомів формування інтересу як цінної риси особистості і основи успішності. Отже, основна мета формування інтересу, полягає в тому, щоб зацікавити дітей, а не дати знання у готовому вигляді, що було основною метою дидактики і теорії виховання. Основними формами організації праці є доручення та колективна праця. Доручення є однією з найдоступніших форм, адже наявність елементарних завдань таких як «постав» або «принеси» дають дитині чітке завдання та очікуваний результат.

Постійна участь у трудовій діяльності сприяє гарному розвитку працездатності у дітей та надає впевненості в собі та своїх силах. У дітей починає проявлятися тенденція до самостійності та інтерес абсолютно до всього. Дорослим слід показати дитині як правильно щось зробити, а потім проконтролювати щоб дитина це виконала але обережно. Так, наприклад, можна дати змогу дитині помити іграшку або руки, випрати щось або елементарно скласти іграшки до купи або зняти взуття. Дітей варто привчати до самостійності з раннього віку адже це допомагає в розвитку самостійності, волевиявленні та дотриманні правил. Під час виконання роботи, з кожним разом дитина стає охайною, впевненою та робить усе з задоволенням.

Для розвитку трудових умінь та звичок слід правильно обирати доручення та завдання. У цьому віці важливо дати вивчити дитині важливе правило: все що ти почав, має бути виконано до кінця. Дуже часто для дитини це складно, адже воля ще не до кінця розвинута. Потрібно пам'ятати те, що дитина буде правильно та з задоволенням виконувати якусь справу, якщо буде розуміти, що це потрібно та важливо як для когось, так і для себе. Для дошкільників потрібна мотивація, яка буде дарувати їм бажання працювати та робити все до кінця. Чим доросліше дошкільники стають, тим дорослі більше ускладнюють завдання та працю, з кожним днем їх навички стають краще і краще, і згодом дитина може виконувати більше і отримувати більше. В такому випадку потрібно давати більше доручень для колективної роботи, наприклад прибирання або розподілення обов'язків по

групам. У такий період у дітей формується відповідальність та лідерські якості. Діти розвивають відносини між собою та навчаються працювати колективом. Відношення дітей до трудової діяльності або доручень, певною мірою залежить від педагогічної оцінки, яку надає дорослий або вихователь. Виховати самостійну та працелюбну дитину неможливо лише в садочку або в закладах дошкільної освіти. Головну роль в житті дитини відіграє її сім'я, родина та відносини в ній. Батьки повинні працювати не лише над поведінкою та знаннями дитини, а ще й над працелюбством. Батьки повинні навчати дітей самостійності, впевненості та стриманості. Вдома батьки повинні давати дітям завдання, а потім допомагати або вчити їх щось виконувати. Саме батьки повинні привчити дитину до праці. Стандарти доручення батьків до дітей повинні містити в собі чіткі правила. Наприклад підтримувати порядок в кімнаті, складати іграшки на місце, або класти одяг у шафу.

Виховання працьовитості не має бути однотипним для всіх дітей. Виховуючи індивідуальні особливості дитини, можна залучити до праці. Сформовані в закладі дошкільної освіти трудові навички й уміння сприяють відповідальному ставленню дітей до результатів людської праці, розумінню і зв'язку із життєвими потребами. Для виховання працьовитості та покращення трудових здібностей дитини, вихователь повинен рівномірно розподіляти роботу між дітьми та уважно слідкувати за кожним. Перед кожним завданням дітям важливо розповісти про користь праці, розповісти детально про обсяг роботи та що потрібно зробити, уважно поглядати на відношення дітей один до одного. Знайомство дітей з працею дорослих - це не тільки засіб формування системних знань, але й значуще соціально-емоційний засіб прилучення до світу дорослих, придбання дітьми досвіду спілкування з людьми. Кожна бесіда дорослого з дитиною - це розвиток мислення, здатність налагодити контакт та відносини. Для отримання правильних результатів діагностики інтересів до праці, дуже часто використовуються різні методики. Це може бути тест на якусь конкретну тему, і який допоможе вихователю або дорослому зрозуміти зрілість дитини. Також можна проводити співбесіди з дитиною з якої буде видно рівень інтересу та сформованості то того чи іншого завдання.

Інтерес до різних видів праці виникає у дітей вже під час прогулянок та екскурсій на будівельні майданчики, до магазинів, музеїв, у ході спостережень за роботою дорослих, зустрічей з батьками – представниками різних професій, у процесі виконання нових трудових дій тощо.

Протягом багатьох досліджень, було зроблено певні висновки щодо формування інтересу до праці у дошкільнят:

- 1) послідовність розвитку інтересу до праці;
- 2) активна діяльність та потреба в ній;
- 3) спостереження дітьми трудової діяльності дорослих;

- 4) пояснення та аналіз роботи дорослих;
- 5) усвідомлення завдання;
- 6) бажання виконати роботу;
- 7) налаштування на роботу;
- 8) перша спроба;
- 9) набуття досвіду шляхом виправлень;
- 10) вміння виконувати трудову дію або працю;
- 11) успіх в справах;
- 12) сформовані практичні навички;
- 13) поява потреб в виконанні дій;
- 14) систематичне застосування праці в повсякденному житті.

Дуже часто, а особливо чим менша дитина, тим більше вона «розсіяна» під час праці: вона починає відволікатися, робити зайві рухи та стає непосидючою. Саме тому дорослі повинні допомогти дитині зрозуміти мету, які результати можуть очікувати дитину після вдалого виконання роботи та звісно пояснити що кожна праця має свій час і він є обмеженим. Дитину варто привчати робити все своєчасно та не відкладати до останнього. Вміти планувати – це позитивна якість як дитини так і майбутньому дорослої людини. Діти дошкільного віку ще не вміють пояснювати мотиви праці, тому дорослі повинні бути залучені до цього, адже спільна праця допомагає малечі занурюватися у працю, і це навіть виглядає для них як гра. А ось наприклад трохи в старшому віці дитина може мотивувати працю такими аргументами як «мені подобається», «мені цікаво» або «я розумію що якщо щось зроблю то отримаю позитивну оцінку або схвалення».

Трудове виховання або виховання любові до праці здійснюється у різних формах трудової діяльності, наприклад у навчанні або побутовій праці. Під час навчальної праці діти засвоюють навички які допоможуть полюбити працю а ось з побутовою працею діти стикаються щоденно. Під час розвитку свого інтересу до праці діти повинні одразу усвідомити: кожна праця є значущою, вона має свої аспекти та свої результати і кожна дитина, а згодом і дорослий мають любити працю.

Висновки. Формування у дітей дошкільного віку працелюбства є важливим аспектом в вихованні та заохоченні. Малюки вчаться любити працю, з повагою ставляться до будь-якого виду людської діяльності, знайомляться (в основному в ході гри) з найпростішими, але найбільш характерними рисами професій, набувають навички, які будуть створені в школі. Праця є джерелом матеріальної й духовної культури, умовою правильного фізичного, розумового та морального розвитку. Організована трудова діяльність або ж любов до праці має своє велике значення упродовж усього дошкільного віку, а ось результати будуть спостерігатися протягом всього життя спочатку дитини, а потім і дорослої людини.

Список використаних джерел

1. Бех І. Виховання особистості : у 2 кн. : навч.-метод. видання / І. Бех. — К. : Либідь, 2003. — 280 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 170 000 / авт. і голов, ред. В. Т. Бусел. — К.; Ірпінь : Перун, 2004. — 1425 с.
3. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навч. посіб. / за заг. ред. З. Н. Борисової. — К. : Вища школа, 2004. — 511 с

СТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

*Інна Задорожнюк, керівник гуртка з англійської мови
ДНЗ (ясла-садок)комбінованого типу № 4 «Берегиня»
м. Бердичів Житомирська область*

Постановка проблеми. Англomовне середовище при організації гурткової роботи з дошкільниками на сучасному етапі має важливе значення. Актуальність даної проблеми визначається такими факторами: сучасними тенденціями розвитку суспільства, що характеризуються глобалізацією, відкритістю та інформатизацією; концептуальні положення модернізації освіти в Україні; сучасні вимоги державних документів щодо розвитку та вдосконалення національної системи дошкільної освіти.

Інтенсивні процеси глобалізації (інтенсифікація міжнародної кооперації у сфері виробництва, зростання комунікацій у міжнародному економічному, політичному та освітньому просторах), інформатизації (розвиток зв'язку, інформаційних технологій і мереж, інформатизація всіх сфер людської діяльності) та європейська інтеграція України формує нове громадянське суспільне життя, погляди, світогляд. Відповідно формуються нові запити суспільства, вимоги до різних сфер життя і насамперед до освіти. Трансформації в суспільстві, безсумнівно, призводять до появи нових концептуальних підходів і модернізації всіх освітніх рівнів і дошкільної зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню англomовного середовища при організації гурткової роботи з дошкільниками присвячені праці таких вчених як Богущ А.М., Мельник Н.І.

Виділення невирішених аспектів загальної проблеми. У методиці навчання дошкільників англійської мови, і зокрема англomовного спілкування, створено значну науково-методичну базу. Однак, проблема формування в дітей старшого дошкільного віку вмінь усного спілкування англійською мовою, лінгводидактичні та методичні засади їх утворення не були предметом спеціального дослідження.

Постановка завдання. Завданням дослідження даної теми є проаналізувати основні аспекти створення англомовного середовища при організації гурткової роботи з дошкільниками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення англійської мови є не обов'язковим, але бажаним компонентом дошкільної освіти. Завдання по навчанню дітей дошкільного віку іноземній мові регламентується варіативним складником Базового компоненту дошкільної освіти, а саме освітнім напрямом «Мовлення дитини. Іноземна мова». Відтак, створення англомовного середовища при організації гурткової роботи з дошкільниками має важливе значення в процесі вивчення англійської мови.

Навчання дошкільнят англійської мови – особливий вид освітньої діяльності. У процесі навчання діти не вивчають складові частини незнайомого мовлення, а відразу опановують його як засіб спілкування [2, с.80].

Метою навчання англійської мови є сприяння всебічному, своєчасному розвитку дитини, збагаченню її інтелектуальної, вольової, емоційної, моральної та соціальної сфер у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування.

Процес навчання англійської мови має бути засобом соціалізації дитини, сприяти розкриттю її особистісного потенціалу з урахуванням індивідуальних особливостей. Мова вивчається завдяки особистій діяльності дітей в закладі дошкільної освіти. Кожне заняття будується як ігрове спілкування педагога з дітьми. Заняття з англійської мови – це система організованої ігрової діяльності, яка сприяє розвитку та вихованню дитини, реалізації набутого досвіду, формуванню нового досвіду та психічних якостей у процесі оволодіння мінімальним обсягом англомовних знань та вмінь [3, с.130].

Отже, навчання англійської мови в дошкільних навчальних закладах базується на різноманітних методичних підходах, зокрема комунікативних, ситуативних, інтенсивних, інтегративних, особистісно-орієнтованих, індивідуально-диференційованих, авторських програмах.

Аналіз наукових досліджень з проблеми навчання дошкільнят англійської мови дозволяє стверджувати, що їх автори пропонують як інтуїтивне, так і свідоме засвоєння іншомовного матеріалу на основі широкого використання наочності та гри як провідної діяльності.

Освітня діяльність дошкільників по розширенню словникового запасу здійснюється в процесі різних видів діяльності: мовленнєвої, ігрової, продуктивної, рухової та творчої. Однією з найефективніших методів формування іншомовної компетентності є вивчення віршів і пісень. Навички аудіювання, діалогічного та монологічного мовлення англійською мовою, як основні компоненти іншомовного спілкування, формуються відповідно вікових особливостей дітей.

Організація освітнього процесу англійською мовою в дитячих навчальних закладах не завжди відповідає психологічним особливостям і дидактичним принципам навчання старших дошкільників. Ці факти є причиною різного рівня володіння дітьми іншомовними навичками та комунікативними навичками та вимагають удосконалення методики формування навичок англомовного спілкування на дошкільному етапі [4, с.330].

Створення англомовного середовища при організації гурткової роботи з дошкільниками має бути інформативним, цікавим, змістовним, стимулювати використання англійської мови не лише під час спеціально організованих занять, але і в процесі повсякденного спілкування.

Оскільки таке формування навичок усного англійського спілкування у дітей дошкільного віку забезпечує використання системи вправ, яка передбачає:

- поступове ускладнення матеріалу на виступ або мовленнєву дозу;
- взаємопов'язане засвоєння нового матеріалу з раніше вивченим;
- систематичне повторення вже знайомого навчального матеріалу з метою міцного і повного його засвоєння;
- відповідність навчального матеріалу конкретній навчальній темі;
- комплексне оволодіння фонетичною, лексичною та граматичною сторонами мовленнєвої діяльності;
- наявність слухових і зорових опор;
- обов'язкова ігрова складова;
- доцільна опора на рідну мову;
- відповідність ситуації спілкування;
- соціокультурна спрямованість навчального матеріалу;
- поєднання спілкування з іншими видами діяльності (ігровою, трудовою, продуктивною, творчою та руховою);
- комплексне засвоєння трьох видів (аудіювання, монологічного та діалогічного мовлення) мовленнєвої діяльності;
- інтенсивна педагогічна практика спілкування;
- самостійне творче використання вивченого з метою формування та формулювання власних думок.

Висновки. Створення англомовного середовища в організації гурткової роботи з дошкільниками можна здійснювати шляхом розвитку навичок усного спілкування англійською мовою у дітей дошкільного віку. Така діяльність буде ефективною, якщо в процесі навчання забезпечити: врахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку старших дошкільників; занурення дітей у навчальні ситуації англомовного спілкування; поетапна реалізація компонентів змісту навчання усного мовлення англійською мовою через систему спеціально створених (рецептивних, репродуктивних, продуктивних) вправ із мовними (фонетичними, лексичними, граматичними) та мовленнєвими (аудіювання,

діалог, монолог) елементами; засвоєння дітьми нового навчального матеріалу на основі повного засвоєння попереднього матеріалу та послідовного введення в нього нових елементів.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти/ Наказ МОН України від 12.01.21р № 33 «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти(Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція».
2. Богуш А.М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. – К.: Видавничий Дім „Слово”, 2008. – 440 с.
3. Матюха Г. В. Порівняльний аналіз сучасних підходів щодо навчання підростаючого покоління іноземних мов // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – Мелітополь, 2005. – Вип. 1. – С. 126-136.
4. Мельник Н. І. Подорожуємо у світ англійської мови. – Н. І. Мельник. – Методичні рекомендації до освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; наук. ред. Г.В.Беленька ; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. – К.: Київ.ун-т ім.Б.Грінченка, 2016. – 352с. С. 315-337.
5. Стежинки у Всесвіт: комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку / автор. колектив; наук. Керівник К.Л. Крутій. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2020. – 244с.

ОПАНУВАННЯ ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ СПОСОБАМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я

*Анастасія Іскрижицька, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Олена Максимова, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність дослідження. Дошкільний вік – унікальний період у житті, який наповнений різними фізіологічними, соціальними, психологічними змінами. Цей вік є важливим в розвитку особистості, адже закладаються необхідні навички та звички, які визначають міру та характер адаптації на наступних етапах життєвого шляху дитини.

Важливою роботою в цей період є опанування дітьми способами збереження та зміцнення власного здоров'я. Ця проблема є актуальною особливо серед дітей старшого дошкільного віку, оскільки діти починають усвідомлювати, що таке здоров'я, яка його цінність, мають певне уявлення про здоровий спосіб життя.

Дана проблема завжди буде актуальною серед дошкільної освіти, тому від того, як педагог спланує освітній процес, які створить для цього умови, які буде використовувати засоби, способи і буде залежати розвиток дітей, ставлення дошкільників до свого здоров'я.

Опанування дітьми старшого дошкільного віку способами збереження та зміцнення власного здоров'я описуються в таких нормативно-правових

документах, як закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Також ця проблема висвітлюється у працях видатних дослідників: Л.І. Божович, Е.С. Вільчковського, О.В. Башмакової, М.І. Лісіної, Л.В. Лохвицької, Л.А. Сварковської. В.О. Сухомлинський відмічав: «Піклування про людське здоров'я, тим більше про здоров'я дитини, – це не просто комплекс санітарно-гігієнічних норм і правил, не перелік вимог до режиму, харчування, праця, відпочинок. Це насамперед піклування про гармонійну повноту всіх фізичних і духовних сил. Вінцем цієї гармонії є радість творчості» [4, с. 257].

Мета статті полягає у висвітленні змісту роботи щодо опанування дітьми старшого дошкільного віку способами збереження та зміцнення власного здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Здоров'я – це найважливіша складова існування людей. Саме воно забезпечує гармонійний розвиток особистостей та є найважливішою передумовою пізнання оточуючого світу. Денисенко Н.Ф. вважає, що «усвідомлення власного здоров'я пов'язане зі свідомим ставленням до нього» [2, с. 3-5]. Вона пояснює це як «активну спрямованість дитини на своє здоров'я, що базується на визначенні його високої об'єктивної значущості в суспільстві та суб'єктивного особистісного смислу» [2, с. 3-5].

Від того, як діти навчатися ставитися до свого здоров'я змалечку, багато в чому буде залежати його збереження та зміцнення в майбутньому, тому, як вже наголошувалося – це завдання є та буде актуальним завжди, адже сучасне суспільство потребує не тільки активних, творчих, гармонійно розвинутих, але і здорових дітей. Важливу роль при опануванні способами збереження та зміцнення здоров'я дітей відіграють батьки, тому що бажання піклуватися про своє здоров'я повинно формуватися не тільки в закладі дошкільної освіти, але й обов'язково в середовищі сім'ї, тому необхідно педагогу та батькам разом докласти зусиль, щоб у дітей сформувати позитивне ставлення до власного здоров'я. Для цього слід створити певні сприятливі умови для оптимального фізичного розвитку вихованців задля отримання елементарних знань про людський організм, опанування культурно-гігієнічними навичками, тобто дошкільники повинні навчитися дотримуватися правил здорового способу життя, знати, як зберегти, зміцнити своє здоров'я.

Перед педагогом постають такі завдання:

- 1) виховувати у дошкільників любов до фізичних вправ;
- 2) застосовувати ті матеріали, які якнайкраще вплинуть на пізнавальну стимуляцію дітей;
- 3) тісно взаємодіяти з сім'єю в питаннях щодо збереження та зміцнення здоров'я вихованців;
- 4) формувати не тільки у дітей, але й у батьків теоретичні знання щодо потреб дотримуватися здорового способу життя;

5) виховання у дошкільників навичок самооздоровлення.

На думку вчених, для сприяння зміцнення та збереження власного здоров'я у дошкільників доцільно правильно проводити профілактичні виховні роботи, необхідно враховувати психологічні та психофізіологічні особливості дітей. Заняття повинні бути рівномірно навантаженими та максимально ефективними.

Знання, отримані дітьми, будуть мати результати тільки тоді, коли дошкільники будуть реалізовувати дані знання в різних видах діяльності: ігровій; предметно-практичній (зображувальній, театралізованій, дослідницькій, трудовій і повсякденній).

Розглянемо, які для цього доцільно використовувати методи і форми. Щодо методів, то слід використовувати наочні, словесні, практично-ігрові. Для збереження і зміцнення здоров'я дошкільників ефективно застосовувати такі форми роботи: розігрування валеологічних ситуацій під час сюжетно-рольових ігор, заняття, екскурсії, валеохвилинки. Також важливо проводити коригувальну гімнастику, щоб формувати у вихованців правильну поставу, зміцнення стоп, м'язів тіла, підкріплюючи це міні-бесідою про важливість виконання фізичних вправ та їх роль для організму. Доцільно підтримувати ініціативність дітей під час рухливих ігор, спонукати до придумування загальнорозвиваючих вправ.

Дітей старшого дошкільного віку необхідно привчати до самостійного виконання загартувальних процедур, тобто навчати правильно мити руки до ліктів після прогулянки, після туалету; обтирати своє тіло вологим рушником; влітку частіше ходити босоніж, і спонукати робити це разом з батьками.

Доцільно формувати елементарне уявлення про функціонування системи травлення, наскільки важливо дотримуватися режиму харчування, яка культура споживання їжі, який це матиме вплив на їх власне здоров'я. Не менш важливо пояснити значення продуктів, які слід вживати саме для зміцнення та збереження здоров'я.

Важливим завданням при опануванні дітьми старшого дошкільного віку способами збереження та зміцнення власного здоров'я є виховання у дошкільників мотивації на здоров'я, орієнтація їхніх інтересів на культуру здорового способу життя. Сьогодні пропонує великий вибір підручників з валеології, які надають рекомендації, як заохочувати дітей вивчати своє тіло та піклуватися про своє здоров'я: Л.В. Яковенко «Валеологія для дошкільників»; Т.Г. Левченко «Валеологія щодня. Основи здоров'я для дітей 5-6 років»; О.П. Щипова «Рости здоровою, дитино!».

Виховати здорових дітей є не тільки найголовнішим, але й пріоритетним завданням сьогодні, це вимагає впровадження в практику дошкільної освіти інноваційних технологій, під час яких обов'язково важливо враховувати індивідуальні особливості вихованців. Найефективнішими оздоровчими технологіями є:

- кольоротерапія (вправи на релаксацію «Зоряне дихання»; графічні вправи «Хвилинки-кольоринки»);

- пісочна терапія (походити долоньками, залишаючи свої сліди; зробити колові рухи; зобразити сліди казкових птахів та тварин; кулачками відтворити різноманітні малюнки природи (травичка, хмарки));

- сміхотерапія (вивчати смішні частівки, гуморески, проводити розваги. Доцільно застосовувати цю терапію під час фізкультпауз, фізкультхвилинок);

- казкотерапія (запропонувати дітям не просто прослухати казку на оздоровчу тему, а спробувати змінити її за допомогою різних варіантів: калькування, перефантазування, фантастичний біном, казка навиворіт);

- дихальна гімнастика (має корисний вплив на дитячий організм, також допомагає розслабитися і заспокоїтися – доречно застосовувати для гіперактивних дітей);

- точковий масаж (найперспективніший метод в оздоровленні дошкільників, який діє на біологічні активні точки. Найпопулярніший вид масажу є за методикою А.О. Уманської, використовують для дітей, які часто хворіють).

Висновки. Отже, опанування дітьми старшого дошкільного віку способами збереження та зміцнення власного здоров'я є одним з найважливіших завдань сучасної системи освіти. Фундамент здоров'я важливо закладати саме в дошкільному віці, щоб діти навчилися дбайливо відноситися до свого здоров'я, адже від нього залежить повнота життя і відчуття щастя та гармонії.

Список використаних джерел

1. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2011. 427 с.
2. Денисенко Н.Ф. Формування свідомого ставлення до здоров'я: дис...канд. пед. наук. Полтава, 2008. с. 3-5.
3. Максимова О.О. Валеологічна освіта дітей дошкільного віку: навч. метод. посіб. Житомир, ФОП Левковець, 2018. 213 с.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям: навч. посіб. Київ: Радянська школа, 1997. 257 с.
5. Щипцова О.П. Рости здоровою, дитино!: навч. посіб. Рівне: Макрос, 2013. 103 с.

ВПЛИВ ІГОР З ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ НА РОЗВИТОК ПРЕДМЕТНО ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Камінська Лілія, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія Федорова, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність проблеми дослідження. Базовий компонент дошкільної освіти, що є Державним стандартом дошкільної освіти в Україні, утверджує політику держави у галузі дошкільної освіти, затверджено наказом Міністерства

освіти і науки України від 12 січня 2021 року. Цей документ орієнтує на формування у дітей наприкінці дошкільного віку визначених компетентностей, серед яких важливе місце займає предметно-практична компетентність.

Мета статті: проаналізувати вплив ігор з природними матеріалами на формування предметно-практичної компетентності дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. У педагогічній літературі часто використовують терміни «компетенція», «компетентність». Їх широке застосування цілком виправдане, особливо у зв'язку з необхідністю модернізації змісту освіти.

Компетентність (від лат. *competens* (*competentis*) – належний, відповідний), за матеріалами словника іншомовних слів, означає поінформованість, обізнаність, авторитетність [6, с. 282]. Компетентність, як властивість за значенням компетентний, тобто: 1) такий, що має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; 2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний – вживається у тлумачному словнику української мови [7, с. 250].

У новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти предметно-практична, технологічна компетентність визначається як здатність дитини з допомогою дорослого або самостійно реалізовувати творчі задуми з перетворення об'єктів довкілля з використанням різних матеріалів у процесі конструювання, технічно-творчих завдань, завдань з моделювання, що сприяє на обізнаність із відповідними засобами та предметно-практичними діями [1].

В методичних рекомендаціях до Базового компоненту дошкільної освіти висвітлено оснівні види діяльності дітей, які забезпечують формування предметно-практичної компетентності. До них відноситься: практична діяльність, ігрова діяльність, конструктивна діяльність, а також художньо-продуктивна [5]. Сучасний педагог в роботі надає перевагу активним методам навчання, а джерелом досвіду дитини стає пошук, дослідження, гра. Взаємодія вихователя та дитини дошкільного віку під час освітнього процесу відбувається переважно під час гри. Гра є основним видом діяльності дошкільників. У грі дитина не вчиться жити, а живе своїм істинним, самостійним життям [2].

Гра – вид непродуктивної діяльності, де мотив лежить не в результаті її, а в самому процесі. Величезна роль розвитку та виховання дитини належить саме грі – найважливішому виду дитячої діяльності. Вона є ефективним засобом формування особистості дошкільника, його морально-вольових якостей, у грі реалізується потреба на світ. Про користь гри написано багато праць відомих педагогів і психологів. Гра є однією з найважливіших і основних форм розвитку предметно-практичної компетентності, також слід зазначити, що

недорозвинення ігрової діяльності значною мірою впливає на характер продуктивної діяльності дітей.

Зосередимо нашу увагу на іграх з природними матеріалами.

Відомо, що практично всі видатні філософи та педагоги минулого надавали великого значення природі як засобу виховання дітей. Так, Я.А. Коменський бачив у природі джерело знань, засіб розвитку розуму, почуттів, волі. К.Д. Ушинський закликав «ввести дітей у природу», щоб повідомляти їм все доступне та корисне для їхнього розумового та словесного розвитку. На думку більшості видатних педагогів, ознайомлення з природою відіграє величезну роль у розумовому, естетичному та моральному розвитку, а сенсорне виховання є основним засобом виховання дітей основою їх всебічного розвитку.

Дошкільний вік є періодом інтенсивного сенсорного розвитку дитини - вдосконалення її орієнтування у зовнішніх властивостях та відносин предметів та явищ, у просторі та часі. Взаємодіючи з предметами та сприймаючи їх, дитина починає дедалі більше точно оцінювати їх форму, колір, розмір, вагу, температуру, властивості поверхні і тощо [4].

Ознайомившись з педагогічними працями та практичним досвідом вихователів, вирішили зупинити погляд на іграх з природними матеріалами. Оскільки саме ігри з природним матеріалом мають необмежений діапазон впливу розвиток дитини. Вони забезпечують чуттєвий досвід дитини, розвивають аналізатори, сенсорні здібності. Способи чуттєвого пізнання, вміння виділяти ті чи інші якості предметів розвиваються у процесі змістовної цікавої діяльності, насамперед у грі. Розвивається мислення, логічні операції, вміння узагальнювати, робити висновки. Розвивається спостережливість та інтерес до природних факторів.

Ігри з природними матеріалами містять у собі значний пізнавальний елемент. Це зближує їх із дидактичними іграми. Але в дидактичній грі навчальний елемент постає як основний зміст гри, а в іграх з природними матеріалами воно включено в процес творення, діяльності, де діти практично застосовуючи природний матеріал, пізнають його якості, властивості [3].

Ігри дітей з природними матеріалами (пісок, вода, глина, сніг тощо) - це історично склалася діяльність дітей, що полягає у відтворенні дій дорослих і спрямована на орієнтування та пізнання предметної дійсності.

Ігри з природними матеріалами проходять у три етапи: пізнання якостей об'єкта; розуміння властивостей при зміні стану природних матеріалів; використання природних матеріалів у конкретної дитячої діяльності.

Проаналізувавши праці видатних науковців (О. Білан, О. Грошовенко, Н. Лисенко, С. Ніколаєва, Ю. Олійник, З. Плохій, Н. Рижова, Л. Согур та ін.), було виявлено наступну класифікацію ігор з природними матеріалами:

ігри на уточнення уявлень дітей про властивості мокрого та сухого піску;

- практичні дії з піском на спеціальних «пісочних столах»;
- розігрування з дітьми ситуацій за казками, віршами, забавлянками на «пісочному столі»;
- ігри на розширення уявлень про властивості води з використанням столованни;
- ігри-експериментування з водою (за участю дорослого);
- навчання дітей самомасажу рук перед іграми з водою та піском з використанням різних масажерів, як спеціальних (м'ячі, валики, кільця), так і імпровізованих (шишки, каштани, горіхи);
- ігри та ігрові вправи з водою та пластиковими фігурами;
- порівняння ваги однакових обсягів піску, що знаходяться в різному фізичному стані (сухий та мокрий);
- музично-дидактичні ігри з сипучими матеріалами.

Саме під час ігор з природними матеріалами, у дитини формується природно-практична компетентність, оскільки ці ігри поєднують в собі більшість видів діяльності: конструктивну (пісочні замки, тваринки з шишок, їжачки з каштанів), художньо-продуктивну при оформленні робіт, та прикрашанні замків, пасочок, трудову діяльність збирання природних матеріалів і те тільки, для оздоблення тощо.

Висновки. Ігри з природними матеріалами забезпечують повноцінний розвиток дитини, та розвиток предметно практичної компетентності, завдяки емоційного підкріплення при отриманні нових знань, дитина краще запам'ятовує. В дитини розвивається дрібна та загальна моторика, тактильне сприйняття, розширюється словниковий запас та знання про особливості використання предметів-замінників під час ігор та конструктивної діяльності.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс] // Міністерство науки і освіти України. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Г. Кобеньок, Веселий мурашник: Посібник з екологічного виховання для дітей шкільного віку. - Київ: Wetlands International Black Sea Programme, 2007. 50 с.
3. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік / Піроженко Т.О. та ін. – Київ : Генеза. – 88 с.
4. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти [Електронний ресурс] // Міністерство науки і освіти України. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti>
5. О. Кочерга, Сензитивність як психофізіологічний стан людини / О.Кочерга. // Психологічні науки. – С. 71 – 74.
6. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. Морозов, Л. Шкарапута. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с.

7. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 4: І – М. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.

ЛЯЛЬКА-ПЕРСОНА – ВІРНИЙ ДРУГ ДИТИНИ

*Лариса Кісельова, вихователь групи з інклюзивною формою навчання
ДНЗ №22 «Золота рибка» м. Бердичів Житомирської області*

*Три чверті людей, з якими ви зустрічаєтесь щодня, потребують
любові і співчуття. Дайте їм це і вони розумітимуть вас завжди.*

Дейл Карнегі

«Лялька-як персона» – це ефективна практична методика, використання якої є потужним інструментом для педагога у його роботі, особливо у групі дітей з інклюзивною формою навчання. Методику «Лялька-персона» доцільно впроваджувати з метою створення психологічно комфортної атмосфери та інклюзивного середовища, де усі діти, без винятку, мають можливість для соціалізації та самовираження, подолання упередженості, розвитку розмаїття та інклюзії в дитячому колективі.

Данна методика є ефективним дієвим методом навчання дітей адекватно виражати власні емоції, розуміти почуття інших людей, проявляти співчуття милосердя, толерантність, а також вона сприяє розвитку навичок успішного конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій, висловлювання власних суджень, порад, побажань.

Лялька-персона- це не іграшка з осередку, а «маленька людина» великого світу. Вона є вірним та добрим другом дитини. Після знайомства з лялькою персоною, діти з нетерпінням чекають на наступну зустріч з нею. Кожна лялька має свій персональний «паспорт» що містить інформацію про неї, а саме: прізвище, ім'я, стать, вік, місце проживання, відомості по членів родини, фізичні особливості, страхи, уподобання, та особисті історії, в основі яких лежать реальні факти з життя дітей, але змінені деякі особисті дані дитини, про яку йдеться, щоб не привернути небажану увагу до неї.

Я використовую ляльку-персону у роботі з вихованцями під час проведення режимних моментів, бесід, вирішення проблемних ситуацій, різних видів ігор та на заняттях. Це надає яскравого емоційного забарвлення діяльності дітей, підвищує їх інтерес, мотивує до максимальної практичної спроможності, активізує та позитивно впливає на кінцевий результат. В поведінці вихованців відбуваються позитивні зміни-прояви моральних якостей.

Методика «Лялька-персона» відповідає вимогам Базового компонента дошкільної освіти та успішно сприяє їх реалізації. Методика надзвичайно корисна, як для дітей з особливими потребами, так і для звичайних дітей, адже

вона вчить їх жити в мирі, добрі та злагоді, а головне-разом! Звичайно, це тривалий клопітний процес, але ті зерна добра, які будуть посіяні в дитячі серця, згодом обов'язково проростуть і дадуть щедрі плоди в майбутньому.

Дидактичні ігри та вправи з використанням ляльки- персони.

«Калейдоскоп настрою»

Мета: вправляти вміння дітей розрізняти, називати та символічно зображувати емоційні стани людини на смайлику; формувати емоційну грамотність; виховувати доброзичливе ставлення до інших.

Матеріал : кружечки для схематичного зображення емоцій.

Інструкція. Вихователь пропонує дітям визначити свій настрій (емоційний стан), схематично зобразити його на смайлику та з'ясувати, який настрій діти хотіли б подарувати Петрику та Маринці (лялькам – персонам). Пропонує дітям пояснити свою відповідь.

«Скринька приємних спогадів»

Мета : розвивати творчу уяву, асоціативну пам'ять , образотворчі навички, зв'язне мовлення; виховувати дружні взаємини між однолітками, толерантне відношення до людей з особливими потребами.

Матеріал: скринька , олівці, аркуші паперу, лялька –персона.

Інструкція. Вихователь пропонує дітям пригадати цікаві випадки зі свого життя, пов'язані зі стосунками з лялькою- персоною, розповісти історію, схематично зобразити на аркуші та покласти в скриньку.

«Промінчик вдячності»

Мета: розширити уявлення про людські чесноти, зокрема вдячність; формувати потребу висловлювати слова подяки тим, хто на це заслуговує; розвивати критичне мислення; виховувати чемність вдячність.

Матеріал: сонечко промінчики.

Інструкція. Вихователь повідомляє дітям, що наші друзі Петрик та Маринка, дуже засмучені, тому що забули слова вдячності, які необхідно промовляти, коли висловлюють подяку, і пропонує дітям пригадати ці слова, викладаючи промінчики.

«Кольорові фігури»

Мета: вправляти вміння дітей розрізняти геометричні фігури, виконувати завдання за вказівкою; розвивати кмітливість, зосередженість, вправність; виховувати взаємодопомогу, підтримку людям з обмеженими можливостями.

Матеріал : кольорові тарілочки, геометричні фігури різні за кольором.

Інструкція. Вихователь повідомляє дітям, що Петрику необхідна допомога та підтримка у виконання математичного завдання та пропонує їм розглянути геометричні фігури, уточнити їх назви, визначити колір, а потім посортувати їх: правою рукою покласти на рожеву тарілочку зелені кружечки, а на білу тарілочку покласти оранжеві трикутники лівою рукою.

«Послухай та полічи»(познач цифрою)

Мета : розвивати слухову увагу, закріпити навички кількісної лічби; виховувати бажання допомагати людям з обмеженими можливостями.

Матеріал: набірне полотно поділене на чотири кольорових квадрата, цифри від двох до п'яти, металофон, барабан, молоток.

Інструкція. Вихователь повідомляє , що у Маринки зіпсувався слуховий апарат і вона не може порахувати звуки та позначити їх цифрою, допоможемо їй виконати завдання: порахувати кількість звуків відтворених долонями, музичним молотком, металофоном та барабанними паличками, позначити цифрами та розмістити у червоному, синьому, жовтому та зеленому квадратах.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. Київ 2021.
2. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» . Тернопіль: Мандрівець ,2017.
3. Ляльки з особистими історіями (ляльки- персони): методика соціального та психологічного розвитку дитини: методичний посібник для педагогів і тренерів/ під.заг.ред. Софій Н.З., Найдю Ю.М. –К: Видавничий дім «Плеяди», 2017 -52
4. Н.Дятленко Лялька як персону, або нові можливості застосування ляльки в педагогічному процесі. Вихователь – методист дошкільного закладу. 2017. №5. С.9-14

ЕФЕКТИВНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ЛОГОПАТАМИ

*Інна Копитко, вихователь-методист логопедичної групи ФФНМ
ДНЗ № 22 «Золота рибка», м. Бердичів*

Вихователі працюють з дітьми впродовж дня, знаходяться з ними у найрізноманітнішій обстановці, — і така спільна діяльність вихователя і дітей набуває більш цінного корекційного впливу

Спілкуючись з малятами, я не лише розширюю, уточнюю й активізую їхній словниковий запас, а й систематично контролюю граматичну й фонетичну правильність мовлення кожного вихованця під час спілкування з ним.

У доповненні до традиційних методів корекції мовних порушень, все більше використовую нетрадиційні форми роботи.

Ці методи терапії належать до числа ефективних засобів корекції, все частіше застосовуються в спеціальній педагогіці і допомагають досягненню максимально можливих успіхів у подоланні мовних труднощів у дітей.

Останнім часом ми все частіше можемо спостерігати як відстають в розвитку моторної функції дрібні м'язи пальців рук у дітей. І як наслідок багатьох причин цей факт стає болючішим питанням. Дослідники, вчені стверджують, що існує тісний зв'язок між розвитком м'язів пальців рук і розвитком мовлення та мислення дитини.

Ступінь розвитку мовлення має залежність від того, наскільки сформовані дрібні рухи пальців рук. Розвиток мовлення тісно пов'язаний з формуванням рухів рук. Мовлення найкраще розвивається тоді, коли рухова активність набирає високої оцінки. Тому тренування кисті руки та рухів пальців є найважливішим фактором, який дає поштовх для мовного розвитку дитини, допомагає поліпшити артикуляційні рухи, готує руку до письма, це також важливо, і є вагомим інструментом для стимуляції працездатності кори головного мозку, та прискорює розвиток мислення дитини.

Ідучи до школи дитина повинна мати не тільки високий рівень пам'яті, уваги, уяви, мислення, мовлення а і добре розвинену дрібну моторику пальців рук. Якщо у дитини дуже висока активність рухової діяльності, то вона розвивається краще. Наслідком слабкого розвитку загальної моторики, а особливо руки є загальна неготовність сучасних дітей до письма, або проблеми із мовленням. Все це спонукало мене до створення сенсорної коробки «Дивовижний світ дитинства».

Засвоєння навичок, знань та умінь у дітей з порушенням мовлення найкраще і швидше відбувається коли ми залучаємо дітей в різні розвиваючі ігри та вправи, тому їх систематизовано у даному посібнику. Чому саме я обрала сенсорну коробку?

Сенсорна коробка - ємність, в яку насипано і покладені матеріали і предмети різних розмірів і фактур, щоб дитина могла грати з ними, вивчаючи різноманіття форм, матеріалів і явищ навколишнього світу. Придумала їх педагог Марія Монтессорі. Так чому б нам не дати нашим дітям максимум інформації про різноманіття цього світу, «зануривши» цей світ в сенсорні коробки, які допоможуть розкрити будь-яку тему, розвинути цікавість, уяву, концентрацію. Сенсорна коробка дасть можливість дитині розширити свій тактильний досвід, лексику зробити найбільш багатю, покращити вимову у дітей логопатів; підготувати руку до письма; попередити появу писального спазму, що є проблемою у дітей школярів; розвинути терпіння, увагу, вміння стримувати себе тоді, коли це стає необхідністю; проявляти свої творчі здібності, розвинути фантазію; навчитися керувати собою та своїм тілом, що дасть можливість усунути появу невротичних станів.

Робота з дітьми, з використанням даного посібника, дала гарні результати: діти вміли стримувати себе під час конфліктів, поступатися один одному, покращилися знання з математики, адже вони подавалися у формі ігор; словник дітей став більш розширеним, дрібні м'язи пальців рук стали більш міцними, увага стала більш концентрованою, діти краще проявляли свої творчі здібності і вміли розгорнути цікавий сюжет у сенсорній коробці, розповісти історію чи життєву ситуацію, застосовуючи власний досвід, знання та набуті вміння та навички.

У посібнику розроблений дидактичний та практичний матеріал для розвитку дрібної моторики пальців рук, для розвитку мислення, логіки, лічби, вдосконалення графомоторних навичок та розвитку зв'язного мовлення з лексичних тем «Морські мешканці», «Щедра осінь», «Зимонька».

В альбомі систематизовані дидактичні ігри згідно програми «Дитина в дошкільні роки» за освітніми напрямками: «Дитина у природному довкіллі», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» та «Мовлення дитини». Посібник містить в собі перелік ігор відповідно до освітніх напрямів, що робить його ще більш зручним; фото матеріалів для створення сенсорних коробок до відповідних тем, це робить посібник наглядним і цікавим у роботі з дітьми також він має розгорнутий опис ігор, фото матеріалу та інструкції щодо виконання ходу гри для легкого користування ним у будь-який момент; все це дає можливість удосконалювати, вправляти, розширювати, поглиблювати та збільшувати практичний досвід у дошкільнят.

Практичний посібник присвячений актуальним у наш час питанням оволодінню культурою мовлення, розвитку координації рухів руки, пальців, очей, контроль самосвідомості, розвиток мислення, посидючості, уваги, концентрації, пам'яті у дітей дошкільного віку з вадами мови. Цей посібник відповідає всім нормам Базового компонента дошкільної освіти, а також чинним програмам.

Лексична тема «Морські мешканці».

Дидактична гра «Впіймай рибку» (фото 1).

Дидактична гра «Побудуй домівку для черепашки» (фото 2).

Дидактична гра «Намалюй морські хвилі» (фото 3).

Дидактична «Наведемо лад на морському дні» (фото 4).

Дидактична гра «Виклади рибку» (фото 5).

Дидактична гра «Спробуй дістати» (фото 6).

Дидактична гра «Камінчики в ряд» (фото 7).

Дидактична гра «Зроби коралове намисто» (фото 8).

Дидактична гра «Нагодуй мешканця моря» (фото 9).

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Лексична тема «Зимонька».

Дидактична гра «В гості до зимоньки» (фото 10).

Дидактична гра «Зимові візерунки» (фото 11).

Дидактична гра «Масажуємо пальчики» (фото 12).

Дидактична гра «Зимовий двір» (фото 13).

Дидактична гра «Пригоди взимку» (фото 14).

Дидактична гра «Знайди кожному місце» (фото 15).

Лексична тема «Щедра осінь»

Дидактична гра «Готуємо город до зими» (фото 16).

Дидактична гра «Розсортуй осінній урожай» (фото 17).

Дидактична гра «Що виростало на городі» (фото 18).

Дидактична гра «Осінній вітер» (фото 19).

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Фото 14

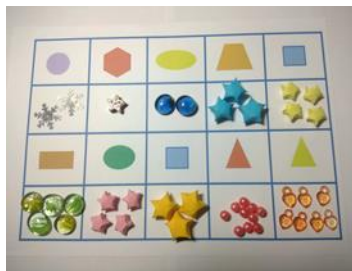

Фото 15

Фото 16

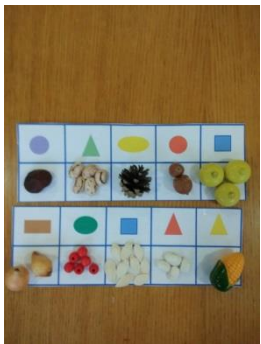

Фото 17

Фото 18

Фото 19

Список використаних джерел :

1. Базовий компонент дошкільної освіти – Київ, 2012.
2. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма. – Запоріжжя :ТОВ «ЛІПС» ЛТД,2016.
3. Пилюгина Е.С.Заняття по сенсорному вихованню. – М., 1983.
4. Фесюкова Л.Б. Розвивальні ігри для дітей 4-7 років. – Х.:Веста:ТОВ Видавництво «Ранок», 2007.

МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ

*Юлія Корбун, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Оксана Сорочинська, канд. педагогічних наук, в. о. доцента
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність проблеми. Одним з основних завдань на етапі розвитку нашої країни є створення умов, які сприяють всебічному розвитку здібностей, творчої активності особистості, умов що забезпечують засвоєння поглядів на взаємозв'язки у природі, і правил взаємодії із нею. У сучасних умовах екологічна освіта спрямована на витіснення установок на споживче ставлення до природи, заміну їх на установки, що орієнтують людину на збереження та розумне використання природних ресурсів, що базується на пізнанні законів природи. Для цього вже на етапі дошкільної освіти вирішуються завдання формування уявлень про різноманіття світу природи, про взаємозв'язки, що існують у природі.

Дошкільний вік – оптимальний етап у розвитку екологічної культури особистості. У цьому віці дитина починає виділяти себе з навколишнього середовища, розвивається емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього середовища, формуються основи морально-екологічних позицій особистості, що виявляються у взаємодіях дитини з природою, а також у її поведінці у природі. Саме завдяки цьому з'являється можливість формування екологічних знань у дітей, норм та правил взаємодії з природою, виховання любові до природи, співпереживання до неї, активності у вирішенні деяких екологічних проблем.

Аналіз останніх досліджень. У статті проаналізовані дослідження вчених, які досліджують проблеми екологічної освіти дітей дошкільного віку: Г.Беленької, С. Глазачова, С. Дерябо, О. Захлібного, І. Зверєва, Н. Кондратьєвої, Н.Лисенко [3], В. Маршицької, С. Миколаєвої, Т. Науменко, С. Ніколаєвої, З.Плохій, Н. Рижової, М. Роганової, П. Саморукової, В. Фокіної, І. Хайдурової, В.Ясвіна та ін.

Моделювання, як спосіб роботи з дошкільнятами, розглядався в роботах Н.Ветлугіної, Д. Ельконіна, Н. Під'якова, Л. Угора. Просторові моделі знайшли широке застосування у методиках ознайомлення з живою та неживою природою, створених під керівництвом Н. Поддьякова, С. Ніколаєвої та І. Фрейдкіним.

Дослідження Б. Теплова, Н. Лейтеса, Н. Левітова, К. Платонова показують, що всі основні види діяльності, якими опановує дитина в дошкільному віці, носять моделюючий характер. Наприклад, у сюжетно-рольовій грі діти встановлюють між собою відносини, що відображають персонажів, яких вони зображують, і також встановлюють між предметами-заступниками відносини, відповідні відносинам реальних речей [8].

У роботах Н. Піддьякова, З. Ліштван, О. Давидчук, В. Холмовській наголошується, що у конструюванні включаючи графічні моделі – це зображення конструкцій у вигляді планів, креслень, схем, що виступають у ролі зразків. Дитяче малювання також має моделюючий характер. Отже, діти створюють предметні, графічні моделі та використовують їх у своїй діяльності [5; 7].

Мета статті полягає у встановленні особливостей процесу формування знань в дітей старшого дошкільного віку про природне довкілля засобами моделювання.

Виклад основного матеріалу. Навколишній світ завжди викликав у дитини дошкільного віку непідробний інтерес. На даному етапі розвитку дитини дуже важливе значення має знаходження поруч дорослої людини, тому що не завжди дошкільник може самостійно спілкуватися з природою, внаслідок чого може бути сформовано неправильне ставлення до флори і фауни. Перед вихователем завжди мають бути сформовані першочергові завдання: правильне формування понять про реалістичність об'єктів та явищ навколишнього світу; виховання здатності бачити чарівну красу природи рідного краю; розуміння, що позитивне ставлення

до довкілля не тільки захищає його, а й примножує природні багатства, а негативне несе у собі збитки, забруднення і руйнацію навколишнього світу [3]. Дитина дошкільного віку повинна мати безпосередній контакт із природою, пізнавати її. Тому батькам та педагогам необхідно на власному прикладі допомогти розвинути дошкільнику це прагнення.

Необхідність формування природодоцільної поведінки у дітей дошкільного та шкільного віку визначено завданнями Концепції екологічної освіти України, Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті. Конкретизуються ці завдання у державних освітніх стандартах. Зокрема Базовий компонент дошкільної освіти у редакції 2012 року [1] передбачає освітню лінію «Дитина у природному довкіллі», яка містить доступні дитині дошкільного віку уявлення про природу планети Земля та Всесвіту і стосується розвитку її емоційно-ціннісного та відповідального екологічного ставлення до природного довкілля. Означені види ставлення знаходять вияв у вираженому ставленні до рослин і тварин, готовності включатись у практичну діяльність, що пов'язана з природою, дотримуватися правил природокористування.

Процес пізнання навколишнього світу непростий для дитини. Пізнаючи, вона освоює уявлення про зв'язки та соціум, про різноманіття цінностей природи Землі. При цьому її знання, як показали наукові дослідження, набувають системності. Тим самим зростають можливості операційної сторони інтелекту: удосконалюються пізнавальні вміння, спостережливість та пізнавальний інтерес, здатність розуміти наслідки вчинків та усвідомлювати важливість дотримання правил та норм поведінки у природі. Все це дозволяє дітям творчо застосовувати отримані знання та вміння у повсякденному спілкуванні з природою. Тому важливими є такі види пізнавальної діяльності: спостереження; екологічне моделювання; пошукова діяльність [2].

Основним із найбільш перспективних методів реалізації екологічного розвитку є моделювання, оскільки мислення дошкільника відрізняється предметною образністю та наочною конкретністю. Метод моделювання має розвиваюче значення, тому що відкриває у дитини ряд додаткових можливостей для розвитку її розумової активності, у тому числі і при ознайомленні з навколишнім світом. Для становлення дитини як суб'єкта діяльності важливо надати можливість самостійно знаходити інформацію адекватно мети, пізнавати і використовувати освоєні способи дій. Одним із ефективних засобів, що забезпечують успішність пізнання, є використання дітьми моделей та активну участь у процесі моделювання [9].

Моделювання у закладі дошкільної освіти (ЗДО) – це спільна діяльність вихователя та дошкільника, спрямована на створення та використання моделей. Моделювання ґрунтується на принципі заміщення реальних об'єктів предметами, схематичними зображеннями, знаками. Мета моделювання в ЗДО –

забезпечення успішного засвоєння дітьми знань про особливості об'єктів природи, їх структуру, зв'язки та відносини, що існують між ними.

Модель – система об'єктів чи знаків, яка відтворює деякі суттєві властивості системи-оригіналу. Модель використовується як аналог системи, що вивчається. Модель спрощує структуру оригіналу, відволікається від несуттєвого. Вона є узагальненим відображенням явища. Моделі можуть бути матеріальними предметами або бути математичними, графічними, дієвими, інформаційними (наочно-образні, логіко-символічні), а процес створення і використання цих моделей і є моделюючим діяльністю. У процесі екологічного виховання дошкільнику належить засвоїти багато інформації, і саме моделювання допомагає йому у цьому [5]. У дослідженнях багатьох психологів (Л.А. Венгер, Д.Б. Ельконін та ін.) наголошується на доступності методу моделювання дітям дошкільного віку. Даний метод полягає в тому, що у основі моделювання лежить принцип заміщення – реальний предмет замінюється у діяльності дітей іншим знаком, предметом, зображенням. У ЗДО як умовні аналоги (елементи моделі) можуть виступати символи різноманітного характеру: створювані дітьми конструкції, аплікації, малюнки, геометричні фігури, символічні зображення предметів (умовні позначення, силуети, контури, піктограми), плани та багато іншого [6].

Мета моделювання в екологічному вихованні – забезпечення успішного засвоєння дітьми знань про особливості об'єктів природи, їх структуру, зв'язки та відносини існуючих між ними. Використання методу моделювання в роботі з дітьми дошкільного віку дозволяє вирішити такі завдання: розвиває у дітей розумову активність, кмітливість, спостережливість, вміння порівнювати; вчить виокремлювати основні ознаки предметів, класифікувати об'єкти, виділяти суперечливі якості об'єкта; наочно побачити, зрозуміти зв'язки та залежність у навколишньому світі; сприяє розвитку мовленнєвих навичок, психічних процесів та загалом інтелектуальному розвитку дошкільника [2].

У дошкільному навчанні можна використовувати різні види моделей, наприклад:

1. Предметні – у яких відтворюються конструктивні особливості, пропорції, взаємозв'язок елементів будь-яких об'єктів. Це можуть бути технічні іграшки, в яких відображено принцип механізму; моделі будівель.

2. Предметно-схематичні моделі. У них суттєві ознаки, зв'язки та відносини представлені у вигляді предметів-макетів [2].

3. Графічні моделі (графіки, схеми тощо) передають узагальнено (умовно) ознаки, зв'язку та відносини явищ. Прикладом такої моделі може бути календар погоди, який ведуть діти, використовуючи спеціальні значки-символи для позначення явищ у неживій та живій природі [2].

Особливе місце у роботі з дітьми займає також використання в якості дидактичного матеріалу мнемотаблиць. Мнемотаблиця – це схема, в яку закладена певна інформація. Опанування прийомами роботи з мнемотаблицями значно скорочує час навчання і водночас вирішує завдання, які спрямовані на: розвиток основних психічних процесів – пам'яті, уваги, образного мислення; перекодування інформації, тобто перетворення з абстрактних символів на образи; розвиток дрібної моторики рук при частковому чи повному графічному відтворенні [9]. Ці та інші види моделей значно покращують процес засвоєння екологічних знань.

Екологічні моделі можна класифікувати з різних підстав: характером моделювання – моделі об'єктів, процесів; на вигляд – площинні та об'ємні; місцем розташування – настінні, настільні та підлогові; за способом використання – статичні та динамічні тощо [2].

Наприклад, для використання моделей для збагачення уявлень дітей про тварин необхідно: систематично варіативно використовувати екологічні моделі у спільній діяльності з дітьми; включення використовуваних моделей будувати на основі обліку особливостей уявлень дітей про тварин; послідовність моделей, що освоюються, повинна відображати ускладнення уявлень про об'єкти природи; припускати варіативні завдання щодо застосування придбаних дошкільнятами уявлень у різноманітній діяльності, стимулювати дітей до активного самостійного створення моделей; розміщувати у предметно-розвивальному середовищі різноманітні види моделей екологічного змісту [4].

Вигадуючи різноманітні моделі разом із дітьми, необхідно дотримуватися таких вимог: модель має відображати узагальнений образ і підходити до групи об'єктів; розкрити суттєве в об'єкті; задума створення моделі слід обговорити з дітьми, щоб вона була їм зрозуміла.

Висновки. Отже, у результаті освоєння дітьми дошкільного віку моделювання значно підвищується рівень їхньої екологічної вихованості, яка виявляється, насамперед, у якісно новому ставленні до природи. Моделювання дозволяє дошкільникам опанувати вміння екологічно доцільно поводитися в природі. Дитина накопичує морально-ціннісний досвід ставлення до світу, що надає її діяльності гуманного характеру.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник А. М. Богущ. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Иванова С.А., Нагибина Н.Л. Моделирование субъективного пространства «Тело, душа, Я». *Психология и Психотехника*. 2015. № 2. С. 194-204.
3. Лисенко Н. В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально- методичний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.
4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. / Аксьонова О. П., Аніщук А.М., Артемова Л. В. (та ін.); наук. кер. О. Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. Ч. II: Від трьох до шести (семи) років. 452 с.

5. Пустовіт Н. А., Колонькова О. О., Пруцакова О. Л. Формування екологічно доцільної поведінки школярів: наук.-метод. посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 140 с.
6. Роганова М.В. Формування у дітей старшого дошкільного віку ціннісного ставлення до природи засобами мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08; НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2001. 22 с.
7. Соцька О. Від знань та емоцій до екологодоцільної поведінки. *Дошкільне виховання*. 2014. № 11. С. 24-27.
8. Сухар В. Л. Ознайомлення з природним довкіллям. Старший дошкільний вік. Харків: Видавництво «Ранок», 2017. 208 с.
9. Трембак К. С., Шевцова О. А. Екологічне виховання в ДНЗ. Харків: Вид. група «Основа», 2016. 223 с.

ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ

*Єлизавета Кочин, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Іван Коновальчук, доктор педагогічних наук, професор
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність дослідження. Загальновідомо, що формування базових компетентностей дітей, до числа яких належить сенсорно-пізнавальна, є основою для успішного розумового та пізнавального розвитку дитини. Сенсорно-пізнавальна компетентність дошкільника передбачає сформованість уявлень дітей про властивості предметів та різні явища навколишнього світу. Розвиваючись у сенсорному аспекті, дитина розвиває своє сприйняття і формує уявлення про зовнішні властивості предметів за їх формою, кольором, величиною, становищем у просторі, а також запаху, смаку тощо.

Доцільність формування сенсорно-пізнавальної компетентності означається у таких нормативних документах, як: «Базовий компонент дошкільної освіти», «Впевнений старт», «Дитина у дошкільні роки»

Формування сенсорно-пізнавальної компетентності у середньому дошкільному віці має велику значущість, адже у цей період відбувається вдосконалення у контексті розвитку пізнавальних та психічних процесів дитини: інтенсивно розвиваються орієнтування дитини на зовнішніх властивостях предметів, у співвідношеннях предметів і явищ, у часі та просторі.

Проблема сенсорно-пізнавальної компетентності дошкільника досліджувалася такими видатними психологами та педагогами, як: І. Бабій, А. Ковальчук, С. Безпала, Д. Галаган та ін. Роль засобів природного довкілля у сенсорно-пізнавальному розвитку дітей відзначена у дослідженнях В. Гальченко, Н. Грами, Н. Забашти.

Мета статті – дослідити ефективність процесу ознайомлення із природним довкіллям на формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сенсорно-пізнавальна компетентність дитини дошкільного віку передбачає наявність у дітей пізнавальної активності, умотивованості й спостережливості, винахідливості у процесі взаємодії у природному довкіллі.

Природа має досить цінний потенціал у формуванні сенсорно-пізнавальної компетентності дошкільника. Дитина безпосередньо сприймає розмаїття якостей і якостей природних об'єктів: форму, значення, звучання, колір, положення природних об'єктів у просторі тощо. У ході спостережень, ігор та праці в природі діти знайомляться з особливостями та властивостями предметів та явищ природи, вчать визначати зміни у ній, завдяки чому у дитини формується допитливість. Набуті знання та діти використовують у практичних діях (наприклад, зволожують пісок, поливають водою сніг, з метою формування міцних споруд, обмазують глиною основу струмків і каналів, щоб утримати воду).

У процесі спостережень, ігор та роботи в природі діти знайомляться з особливостями та властивостями предметів, явищ природи, осягають бачити їхню видозміну та взаємозалежність один від одного. Ці вміння і навички дитина потім використовує у практичній та дослідницькій діяльності

Сенсорні вправи (наприклад «Що за колір?», «Коло-квадрат», «Гладке-пухнасте» сприяють розпізнаванню і систематизації знань дітей щодо властивостей природних об'єктів відповідно до обсягу, фігурі, фарбуванню, ступеня шорсткості або гладкості, за вагою, температурою, смаком, шумом, звучанням [4, с. 16]. У процесі ознайомлення дітей із властивостями природних об'єктів допускається застосовувати природні або ж штучні матеріали.

Таким чином, можна зробити висновки, що вплив природи в процесі сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку - беззаперечний.

Дослідно-експериментальне дослідження проводилося на базі ЗДО № 3 смт Ємільчине із дітьми середньої групи у кількості 20 осіб. У ході експериментального дослідження, що проводилося нами у 3 етапи, було виділено структуру, рівні, критерії та показники формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку.

На I етапі (констатувальному) нами були відібрані наступні діагностики для виявлення уявлень у дітей про колір, форму, величину. Мета констатувального етапу експерименту полягала у тому, щоб визначити наявний рівень сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку.

На констатувальному етапі за методикою *Методика «Казкові риби»* (автор *І. Саєнко*) були отримані такі результати (табл.1)

Група	Рівень		
	Високий	Середній	Низький
ЕГ	30	40	30
КГ	35	45	20

Табл.1 Результати діагностики сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку за пізнавальним компонентом у %

Отже, за результатами методик «Казкові рибки» 30% дітей впоралися із завданням швидко і майже відразу назвали всіх кольорових рибок. Такі дошкільники із ЕГ було віднесено до високого рівня. У КГ результати високого рівня серед вихованців середньої групи були на 5% вищі за показники ЕГ (35%). До середнього рівня було віднесено більшість дітей із ЕГ (40%) та 45% дітей із КГ. Такі дошкільники могли назвати лише 2-3 кольори правильно. Відповіді надавалися не завжди самостійно. Низькі показники були зафіксовані у 30% дітей із ЕГ та для 35% дошкільників із КГ. У відповідях таких дітей була майже відсутня самостійність. Діти могли надати лише 1 правильну відповідь.

За результатами методики діагностики практичного компонента (методика «Співвіднесеність предметів за формою», авторська розробка Л. Міщенко), які ми зафіксували у ЕГ та у КГ були отримані такі результати (табл.2.3).

Група	Рівень		
	Високий	Середній	Низький
ЕГ	30	40	30
КГ	35	45	20

Табл.3 Результати діагностики сформованості сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку за практичним компонентом у %. Із результатів табл.3 бачимо, що більшість дітей із ЕГ та КГ характеризувалися середнім рівнем (КГ – 45%, ЕГ- 40%). Діти із цих груп мали труднощі із виконанням завдань. До високого рівня було віднесено 30% опитаних із ЕГ та 35% із КГ. За результатами нашого спостереження, діти виявляли належний рівень пізнавальної активності, самостійності. До низького рівня ми віднесли 30% дітей із ЕГ та 20 % дошкільників із КГ. Практичні навички дітей розвинені слабо, самостійність та активність виявлялися рідко.

Із огляду на результати за всіма трьома методиками, які характеризували рівень сенсорно-пізнавальної компетентності дошкільників, представимо середні результати дітей у вигляді діаграми (рис.1.)

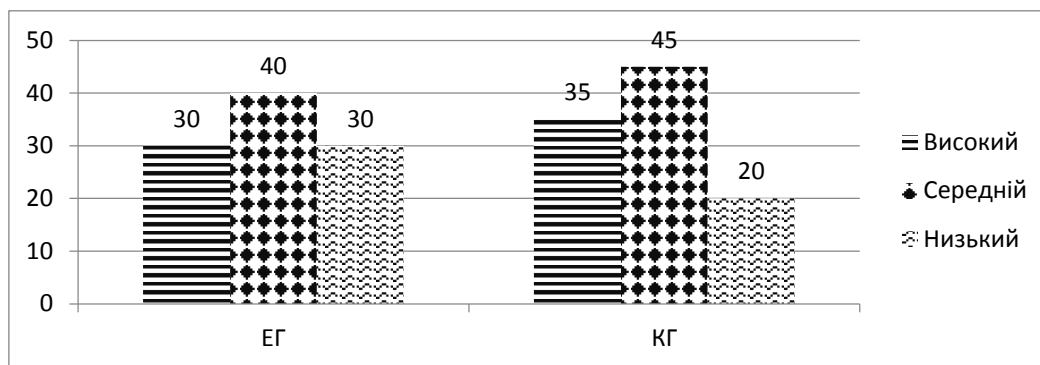

Рис.1. Узагальнені результати діагностики сформованості сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку (у %)

Отже, результати дітей із обох груп засвідчили те, що рівень сенсорно-пізнавальної компетентності КГ та ЕГ співвідносився із середнім рівнем (ЕГ – 40%, КГ – 45%). Такі дошкільники характеризувалися поверховим інтересом до виконання завдань, нестійкою мотивацією. Діяли, переважно, за настанови дорослого. Також спостерігалися результати, які відповідали низьким (у ЕГ – 30%, у КГ – 20%). Діти із цієї групи майже не залучалися у діяльність, яка була пов'язана із виявом сенсор

но-пізнавальної компетентності, були малоініціативними та ситуативно активними (на прохання вихователя). Дуже мало дітей із обох груп ми віднесли до високого рівня (у ЕГ – 30%, у КГ – 20%). Ці дошкільники не відчували труднощів із визначенням властивостей предметів.

Таким чином, процес ознайомлення із природнім довкіллям ефективно впливає на формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку.

Висновки. Засоби довкілля мають позитивний вплив на формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей середнього дошкільного віку, адже мають відповідність віку, інтересам, можливостям дітей, стимулюючи їх до вияву активних дій практичного змісту у процесі різних властивостей предметів, їх призначення. У процесі такої діяльності сприятимуть тому, що дошкільники стануть більш уважними, зможуть ефективно засвоїти нові відомості про сенсорні еталони, зміцнити уже наявні сенсорні уявлення (про колір, форму, положення предмета у просторі тощо). Різні види діяльності дошкільників у навколишньому світі (спостереження, експериментування, ліплення, ігри та ін.) матимуть ефективний вплив на формування сенсорно-пізнавальної компетентності дошкільника.

Список використаних джерел

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. 2-ге вид., випр. Київ : Світич, 2018. 430 с.
2. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л., Ачкасова В. М. Сенсорний розвиток: з досвіду роботи. 3–4 роки. Х.: Вид-во «Ранок», 2012. 240 с.

3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. Київ: Академвидав, 2013. С.10-19,125-131.

**ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНОГО ФІЗКУЛЬТУРНОГО
ОБЛАДНАННЯ**

*Олена Кравчук, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Олена Максимова, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність теми. Основним завданням сучасної дошкільної освіти є формування гармонійно розвиненої особистості як у розумовому, моральному, так і у фізичному аспекті. Ці завдання регламентуються у таких документах, як: «Базовий компонент дошкільної освіти», програма «Дитина», «Українське дошкілля» та ін.

У період дошкільного віку закладаються основи здоров'я дитини, розвиваються та вдосконалюються її рухові якості. Так, у віці 6 – 7 років спостерігаються високі норми приросту фізичних здібностей. Цей період є найбільш сприятливим для закладання основ фізичних якостей та базових рухових навичок. Зокрема, це проявляється у спритності, гнучкості, швидкості та загальної витривалості. Але всі ці процеси будуть успішними за умови достатньої фізичної активності дитини. На сьогодні, на жаль, умови нашого часу породжують її брак.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема формування фізичної активності дошкільників крізь призму фізичного розвитку дошкільників розглядалася у дослідженнях: О. Богініч, М. Гуменюк, Б. Ельконіна, Н.Дубогай, Н. Гонтаровської, Н.Калуської, Н. Левінець, Л. Лернера. Роль нетрадиційного обладнання у питанні формування фізичної активності дітей дошкільного віку була розглянута такими вченими, як: М. Гуменюк, Н. Денисенко, О. Дубогай, Л. Калуська, В.Мартинюк, П. Лісневська, Ж.Петрова, Д.Стоколс та іншими.

Мета статті – проаналізувати особливості використання нетрадиційного фізкультурного обладнання як засобу підвищення фізичної активності дошкільника.

Основний виклад матеріалу статті. Саме у дошкільному віці через формування нового рівня самосвідомості особистість, порівняно з попереднім віковим етапом, здатна більшою мірою збагнути та зрозуміти роль фізичної активності для свого розвитку та вдосконалення, відчувати цінність таких занять для покращення свого здоров'я.

У сучасних умовах за відсутності належного рівня мотивації до занять фізичною культурою діти не можуть приділити вдосталь часу власній фізичній

активності через малорухливий спосіб життя. У багатьох дітей фізична активність знаходиться на низькому рівні, що спричиняє проблеми із опорно-руховою системою, проблеми із кровообігом, спричиняє захворювання серця, суглобів та ін., що надалі може стати умовою виникнення більш серйозних проблем із станом здоров'я.

У цей віковий період забезпечення фізичної активності та вдосконалення фізичних якостей здійснюється на заняттях із фізичної культури, під час прогулянок, піших переходів, гімнастики, рухливих ігор і т.д.

Види рухової активності дитини унаочнені на рис.1.1.

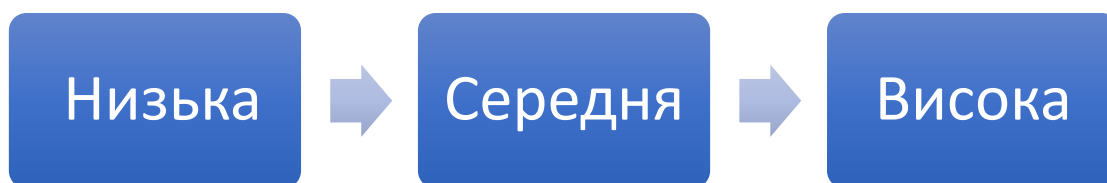

Рис.1.1. Види рухової активності дошкільника залежно від інтенсивності

Розглянемо більш детально кожен вид фізичної активності дошкільника. Наприклад, до активності низької інтенсивності можна віднести ходьбу, перенесення предметів із місця на місце. До середнього рівня фізичної активності відносимо прогулянки, виконання нескладних фізичних вправ дитиною, миття посуду тощо. До високої фізичної активності дошкільника можна віднести виконання вправ на розвиток фізичних якостей (сили, гнучкості, витривалості тощо), пробіжки, змагання, ігри високого рівня рухливості.

Основним видом діяльності дитини у цей період є гра. На думку Е.Вільчковського, дитина не може грати і чогось вчитися без рухів. У процесі гри вона вчиться утримувати тіло у певному положенні, опановує координацією рухів при переміщенні у просторі за допомогою ходьби, бігу, повзання. У цій роботі беруть участь усі ланки опорно-рухового апарату [2, с. 67].

Розвиток фізичної активності у дитини відбувається під впливом двох факторів: природно-вікових змін організму (морфологічна і функціональна перебудова) і режиму фізичної активності, в який входить весь комплекс організаційних форм фізичного виховання та його самостійна фізична діяльність [1, с.123].

Означимо потенціал нетрадиційного обладнання як засобу формування фізичної активності дошкільника у працях науковців [3; 4; 5; 6].

На думку А. Лісневської, використання такого інвентарю у навчальній практиці збільшує кількість вправ для різних груп м'язів дітей, сприяє розвитку фізичних якостей, сили, витривалості, спритності [3, с. 16].

Нетрадиційне обладнання досить легко виготовити, адже цей процес не потребує особливих затрат матеріалів, оскільки такий інвентар можна виготовити із кольорового скотчу, каштанів, жолудів, дощочок, пластику, кольорових кульок, залишків лінолеуму. Виготовлення таких засобів захоплює дітей, стимулює їхню творчість, фантазію, вияв самостійності, сприяє розвитку естетичних смаків тощо.

Використання нетрадиційного обладнання у різних видах діяльності дошкільника, яка спрямована на розвиток фізичних якостей, має значний потенціал для підвищення рівня фізичної активності дітей (у процесі виконання вправ, участі у іграх, спортивних конкурсах, вікторинах).

Застосування нетрадиційних засобів фізичної культури позитивно впливає на показники здоров'я і фізичної підготовленості дітей у різних видах діяльності.

У процесі проведення змагань і конкурсів нетрадиційні засоби (канати для перетягування, цікаві «Пінгвіни», «Корони») досить ефективно впливають на розвиток та вдосконалення координації рухів дітей, їх спритності, орієнтуванню у правилах гри.

Виготовлені своїми руками кольорові килимки та доріжки для ходьби чи бігу із використанням поролону, сигнальних «маячків» із пластикових пляшок чи інших «орієнтирів» під час гри чи змагання мають позитивний вплив на підвищення інтересу дітей до рухової діяльності.

Як зазначає Л. Матвеев, використання нетрадиційного обладнання («класиків» із поролону, перешкод із пластикових пляшок, дощочок для бігу та ходьби) у процесі проведення ігор у ЗДО сприяють оптимізації рівня рухливості дітей під час виконання рухів середньої та високої інтенсивності (наприклад, біг у поєднанні з метанням, стрибки, подолання перешкод) [4, с.21].

Нетрадиційне обладнання доцільно використовувати як у ЗДО, так і в умовах родини дошкільника (килимки із поролону або залишків лінолеуму, дощочки для оптимізації координації рухів та ін.) [14, с. 22].

Нетрадиційне обладнання на думку дослідників (О.Мируха, Н.Пахальчук), на заняттях у ЗДО є засобом підвищення фізичної активності дітей: значно збільшує щільність занять, викликає підвищення інтересу дітей. Зрештою, багато в чому сприяє результативності занять. Крім того, використання нестандартного обладнання застосовується на заняттях фізкультури та є одним із засобів формування інтересу та підвищення рівня здоров'я дошкільників [5, с.73].

Нестандартне спортивне обладнання має цінний потенціал у контексті підвищення рівня фізичної активності дітей у ЗДО, адже його досить зручно та легко застосувати на заняттях. Це обладнання активізує інтерес і позитивну мотивацію дітей до занять із фізкультури, знімає деякі бар'єри у процесі взаємодії між дітьми й дорослими. Під час безпосередньої взаємодії дітей із таким

нестандартним інвентарем досить ефективно розвивається мислення та творчі здібності дошкільника.

При використанні обладнання, зробленого своїми руками спільно з вихователями, діти починають бережливіше ставитися до інвентарю, також підвищується якість заняття через його раціональне планування та активну участь всіх дітей у процесі діяльності, що спрямована на підвищення фізичної активності дітей [6, с. 22].

Висновки. Фізичну активність дитини дошкільного віку слід визначати як вид діяльності людського організму, при якому активація обмінних процесів у скелетних м'язах забезпечує їх скорочення та переміщення людського тіла або його частин у просторі.

Фізична активність дошкільника є необхідною умовою нормального розвитку центральної нервової системи, удосконалення аналізаторів і розвитку їх взаємодії. Оскільки у дошкільному віці закладаються основи здоров'я дитини, підвищення рівня її фізичної активності є досить актуальним, зважаючи і на те, що сьогодні, на жаль, рівень фізичної активності дітей не завжди відповідає програмовим вимогам та сягає, переважно, низького рівня. Тому пошук нових шляхів оптимізації рухової активності дітей є пріоритетним завданням батьків та педагогів.

Оптимальна фізична активність має позитивний вплив як на фізичний розвиток дітей, так і на розумову діяльність, і навіть на психічний розвиток дитини. Рухова діяльність підвищує стійкість головного мозку до різних подразників та підвищує його працездатність, покращує взаємодію двох сигнальних систем та діяльність центральної нервової системи в цілому.

Як відомо, цікаві ігрові та нетрадиційні засоби у контексті проблеми підвищення фізичної активності та вдосконалення рухових якостей дітей, які співвідносяться із інтересами та віковою специфікою дітей 5-6 років, задовольняють потребу ростучого організму дитини в русі, сприяють збагаченню її рухового досвіду. За допомогою такої діяльності у дошкільнят закріплюються та вдосконалюються різноманітні вміння і навички з основних рухів (ходьби, бігу, стрибків, рівноваги та ін.).

Також варто додати, що за умови активізації фізичної діяльності у дитини дошкільного віку будуть вдосконалюватися морально-вольові якості; вироблятиметься необхідність в повсякденних заняттях фізичними вправами; розвиватиметься необхідність у самовдосконаленні, саморозвитку тощо.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція 2021). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyukomponent-doshk-osv.pdf>
2. Вільчковський Е. С. Заняття з фізичної культури в дитячому садку. Київ : Оріон, 2016. 237 с.

3. Лісневська Н. В. Педагогічні умови створення здоров'язберігаючого середовища у дошкільному навчальному закладі/ автореф. дис....канд. пед. наук: 13.00.08/ Нац. Акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Київ, 2016. 24 с.
4. Матвеев Л. П. Теория и методика физического воспитания. Днепропетровск : Физкультура и спорт, 2018. 236 с.
5. Пахальчук Н.О., Мируха О.І., Романенко Г.М. Педагогічні умови активізації рухової активності дітей. *Молодий вчений*. 2019. № 5.2 (69.2). С. 72- 75.
6. Сарапулова Є. Фізіологічно доцільний режим дня. Дошкільне виховання. 2019. № 5.

БЕСІДА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Могилевець Вероніка, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Тетяна Гужанова, канд. філологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Формування комунікативної компетенції – важливий етап, який проходить кожна дитина. Саме від того, на скільки добре розвинена в дитини комунікативна компетентність, залежить формування та розвиток майбутньої особистості. Вербальне спілкування є однією з перших навичок, якою дитина оволодіває під час онтогенезу, а також універсальною умовою розвитку дитини дошкільного віку. У процесі різнобічного спілкування дитина пізнає весь оточуючий світ у його цілісності й різноманітності, формує та розкриває власний внутрішній світ, свій образ «Я», засвоює та створює культурні цінності, при цьому залишається активним суб'єктом взаємодії. Мовлення дитини є головним інструментом, за допомогою якого встановлюються певні контактні зв'язки з зовнішнім світом, де відбувається її соціалізація [1].

Комунікативна компетентність – це багатогранне впровадження на практиці вербальних та невербальних засобів з метою комунікації; спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування.

Аналіз останніх досліджень. Проблема комунікативної компетентності підіймалась такими науковцями та педагогами, як: Є. Верещагін, І. Левченко, В. Ткачова, О. Лурія, Т. Піроженко, С. Рубінштейн, І. Синиця, М. Кочерган, Л. Мацько, М. Плющ, Н. Орланова, А. Богуш, О. Біляєв, М. Вашуленко, Н. Гавриш, Т. Донченко, В. Мельничайко, М. Пентилюк та ін.

Виклад основного матеріалу . На нашу думку значний вплив на формування комунікативної компетентності дитини дошкільного віку має саме бесіда.

Поняття «бесіда» можна розглядати з психологічної, лінгвістичної, філософської, соціологічної точки зору. Натомість пропонуємо розглянути в лінгвістичної та психологічної точки зору.

У першому випадку: бесіда виступає як обмін інформацією між носієм та тим, хто сприймає інформацію, що відбувається в довільній словесній формі, без використання ділової лексики. У другому, з психологічної точки зору, бесіда є засобом збору даних, а також інструмент переконання, інформування, виховання. Тобто, з цієї точки зору бесіда може бути важелем впливу.

Опанувати комунікативну компетенцію дитина повинна з раннього віку. Ще до школи їй необхідно засвоїти відповідні мовленнєві знання, вміння та навички, необхідні для спілкування. Задля цього потрібно лише дібрати адекватні методи та прийоми розвитку мовлення та навчання дітей рідної мови.

Процес спілкування дітей дошкільного умовно можна поділити на два блоки:

- спілкування з дорослими – педагогами, батьками та іншими членами сім'ї, знайомими та незнайомими людьми;
- спілкування з дітьми – однолітками, меншими за віком, старшими за віком дошкільниками та дітьми шкільного віку, як знайомими так і незнайомими.

Такий поділ зумовлений тим, що кожна категорія вимагає своєрідного стилю спілкування. Оскільки так, як діти спілкуються з однолітками, не можна спілкуватись з дорослими. Наприклад, звертатись до дорослих треба на «ви», що не можна сказати про однолітків.

Потреба в мовленнєвому спілкуванні розвивається впродовж усього періоду дошкільного віку. Успіх взаєморозуміння у мовленнєвому спілкуванні залежить від того, наскільки сформовані в дітей комунікативно-мовленнєві здібності, мовна, мовленнєва та комунікативна компетенції.

Завдання комунікативно-мовленнєвого розвитку дитини:

- забезпечити та втримати зв'язок між певною спільнотою людей – «дитина – дорослий», «діти – дорослі», «дитина – дитина», «діти – однолітки й малюки»;
- розвивати усі форми (емоційно-особистісну, ситуативно-ділову, позаситуативну) і засоби (невербальні, мовні) спілкування дітей дошкільного віку;
- навчитись диференціювати емоції (моральні, інтелектуальні, естетичні);
- сформувати інтелект і дослідницьку діяльність, способи пізнання навколишнього світу;
- сформувати творче (продуктивне) ставлення до організації діяльності й спілкування;
- розвивати та закріплювати комунікативно-мовленнєві здібності.

Показником компетентності є здатність дитини будувати своє мовленнєве спілкування з іншими людьми в різних життєвих ситуаціях.

Формування комунікативної компетенції спрямоване на розвиток культури мовленнєвого спілкування, мовленнєвого етикету та етичних норм спілкування. Кінцевою метою роботи з розвитку комунікативних навичок дошкільника є започаткування усталеної культури спілкування,

Основними завданнями формування комунікативної компетенції в дітей дошкільного віку є:

- розвиток комунікативних здібностей відповідно до певної вікової категорії, що включає в себе вираження емоцій при спілкуванні з дорослими, комунікація з однолітками, ініціативне спілкування із співрозмовником;
- засвоєння загальноприйнятих манер спілкування, усвідомлення того, що спілкування має бути завжди ввічливим; розвиток мовленнєвого етикету;
- формування культури мовлення;
- формування культури спілкування [2].

Якщо опиратись суто на дитячу психологію, то можна стверджувати, що діти навчаються тому, чому їх навчають дорослі. На нашу думку таке твердження є аксіомою. І сформувати правильну культуру спілкування, мовленнєвий етикет, тощо, допоможе правильно організована бесіда дорослих з дитиною. Тому перед батьками одразу стоїть складна задача: винайти своєрідну «мову», що буде зрозумілою для дитини. Це не обов'язково слова, це можуть бути також і певні невербальні засоби передачі інформації. Це може бути також передача інформації в ігровій формі, наприклад, моделювання ситуацій. Оскільки діти не завжди розуміють слова, в силу розумового розвитку, проте вони більш схильні до візуального сприйняття інформації. Однак перед тим, як починати з дитиною дошкільного віку будь-яку бесіду, важливо пам'ятати про методи мовленнєвого спілкування.

Тут варто зазначити про два основних методи спілкування, які можуть згодитись при встановленні контакту з дитиною:

- методи мовленнєвого спілкування (створення мотиваційної діяльності, репродукція знань, інтерактивне навчання, узагальнення одержаних знань);
- методи інтерактивної взаємодії (інтелектуальні хвилинки, відкриття законів життя, творча діяльність тощо);

Спілкування надає дитині змогу не лише одержувати, засвоювати досвід, а й створює умови для реалізації власної індивідуальності в загальній справі і, що не менш важливо, спонукає дитину ділитися власним досвідом, віддавати людям увагу, пошану, інтерес, здібності [1]. Тобто, саме завдяки спілкуванню дитина розкриває себе як особистість, що дає змогу оточуючим побачити її як певну особистість.

Однак досвід щодо комунікації дитина отримує не лише від батьків. Велике значення мають вихователі. Саме тому, слід якомога активніше впроваджувати в педагогічну діяльність нові перспективні методи і прийоми, розробляти нові

системи тих завдань, які сприяли б розвитку комунікативної компетентності дошкільників.

У підсумку можна сказати, що не існує єдиного вирішення проблеми, пов'язаної з формуванням комунікативної компетентності дитини. Оскільки все залежить лише від індивідуальних особливостей дитини. Наприклад, один дошкільник розуміє, коли йому словами пояснюють, а інший – коли візуально показують. Однак важливим є саме встановлення правильного контакту з дитиною за допомогою бесіди.

Список використаних джерел

1. Іонуц Аліна Миколаївна. Формування комунікативної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі [Електронний ресурс] / Іонуц Аліна Миколаївна // Дипломна робота Рівень вищої освіти – другий (магістерський). – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/>

2. Дяченко Антоніна Іванівна. «Формування комунікативної компетентності у дітей 5-6/7 років» [Електронний ресурс] / Дяченко Антоніна Іванівна // кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/>

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УЯВЛЕНЬ ПРО ЧАС В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ НА ПОВІТРІ

*Тетяна Норинчак, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Наталія Тарнавська, канд. психологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність дослідження. Суттєві зміни, які сьогодні відбуваються в соціальному, економічному, культурному житті суспільства безперечно впливають на сферу освіти, в тому числі і на дошкільну освіту. У Законі України «Про дошкільну освіту» відзначено, що одним із завдань сучасної системи освіти є формування різносторонньо розвинутої особистості, яка ефективно соціалізується, взаємодіє з оточуючими, уявлень про поведінкові норми.

Виклад основного матеріалу. Формування часових уявлень є важливим способом пізнання навколишнього світу, сприйняття його у математичному вимірі. Однак в українській дошкільній освіті простежується тенденція до «шкільного навчання» дітей дошкільного віку, акцентованого на механічному розв'язуванні прикладів, вирішенні задач, кількісній лічбі. Натомість мало застосовуються методики ознайомлення з часом в процесі занять на прогулянках. Методисти та вихователі часто забувають, що саме у процесі пізнавальної діяльності, насамперед гри, діти навчаються, набувають усіх необхідних знань та компетентностей. Збереження нерозривного зв'язку теорії та практичної діяльності показує дошкільникам способи використання набутих математичних

знань та дій, тренує вміння розпізнавати математичні зв'язки та відношення в оточуючому світі.

Не менш значущим для становлення компетентної особистості є залучення у навчально-виховний процес інноваційних технологій та підходів, розроблених в рамках особистісно орієнтованої, гуманістичної педагогіки та педагогіки співпраці. Проблема навчання дітей дошкільного віку орієнтуванню в часі широко висвітлюється як у працях класиків педагогіки та психології, так і у сучасних науковців. Питання змісту і методів навчання дітей дошкільного віку орієнтуванню в часі та розвитку в них часових уявлень розглядаються у педагогічних працях таких фундаторів дошкільної дидактики, як І. Федоров, Я. А. Коменський, М. Г. Песталоцці, Ф. Ф. Фребель, К. Д. Ушинський, М. Монтесорі та ін.

Кожній віковій групі відповідають свої завдання, умови та показники становлення конкретних знань, які у процесі регулярної пізнавальної діяльності формуються часові уявлення.

Саме в межах ознайомлення з часом застосуються різні методи і прийоми навчання математики та оволодіння відповідними вміннями. Тут важливо зберегти взаємозв'язок у формуванні початкових математичних уявлень і понять. Це уможливить поступову конкретизацію кожного з них. Для кращого розуміння наведемо у таблиці 1.1. загальні завдання діяльності дітей для кожної вікової групи.

Таблиця 1.1.

Завдання ознайомлення з часом у різних вікових групах

Вікові групи	Завдання
Молодший дошкільний вік (четвертий рік життя)	Ознайомлювати дітей з такими поняттями як: зараз, потім, було перед цим, швидше, повільніше, сьогодні, завтра, вчора. Ознайомлювати дітей з частинами доби: ранок, день, вечір, ніч.
Середній дошкільний вік (п'ятий рік)	Дітей середнього дошкільного віку ознайомлюють з такими часовими поняттями як: сьогодні, завтра, вчора, позавчора, післязавтра, ознайомлюють з частинами доби відповідно до діяльності інших людей, ознайомлюють з тривалістю тижня з назвами днів відповідно до методики "Веселка".
Старший дошкільний вік (шостий рік)	Дітей старшого дошкільного віку знайомлять з математичним календарем на основі відривного календаря, коли листки складаються по 7 як тиждень, а потім систематизуються у місяць. Таким чином заповнюється кожен місяць року. Дітей вчать орієнтуватися і визначити частини доби за місцем положення Сонця відносно горизонту. Дітей вчать

	виконувати ігрові, або конструктивні діє в межах однієї хвилини, двох хвилин, 5-ти хвилин з пісочним годинником. Діти вчать на циферблатному годиннику розрізняти годину, чверть, за чверть.
--	--

Центральним компонентом у формуванні уявлень про час у дітей старшого дошкільного віку є різні види діяльності, які систематично чергуються. Часові уявлення дітей старшого дошкільного віку можна розглядати як багатокомпонентну систему особистісно значущих, відображених в діяльності категоріальних схем і образів різного ступеня усвідомленості, що включають в себе когнітивний, особистісно-смысловий і емоційний компоненти в їх єдності. Часові уявлення – це невід'ємна і необхідна властивість суб'єкта, який вибудовує зв'язки з навколишнім світом, налагоджує гармонійну взаємодію з оточуючими, створює для себе таку систему асоціацій, щоб розрізняти часові проміжки, співвідносити власні дії та затрачений на них час. А також формування часових уявлень в дітей старшого дошкільного віку можна вважати стимулом розвитку особистості через які вона реалізує свій суб'єктний потенціал.

Є два шляхи формування часових уявлень у дітей старшого дошкільного віку. Перший – ініційований дорослими, і другий – ініційований самою дитиною. Освоюючи ці шляхи, дитина поступово пізнає цілісний світ, що оточує її, починає диференціювати його за різними ознаками, у тому числі, по тривалості в часі.

З метою закріплення набутих знань використовуються різні вправи та дидактичні ігри, у яких широко застосовуються наочні посібники. Організуються з дітьми розгляд картин, ілюстрацій, фотографій, які змістом діяльності, зображеної на картинці, та деякими об'єктивними показниками допомагають дитині визначити та назвати час. А починаючи із середньої групи, використовуються моделі.

Основними методами і прийомами у виступають: спостереження, розмови, пояснення, показ, художнє слово, вправи, дидактичні гри тощо. Застосування цих методів багато в чому залежить від віку дітей та особливостей конкретних завдань, які вирішуються на цьому занятті.

З метою з'ясування особливостей формування уявлень про час у дітей старшого дошкільного віку в процесі занять на прогулянці проведено дослідження. Мета експериментальної роботи: вивчити сформованість уявлень про час у дітей старшого дошкільного віку в процесі занять на прогулянці.

Відповідно до структури, нами було виділено критерії і показники сформованості уявлень про час у дітей старшого дошкільного віку в процесі занять на прогулянці: ми діагностували такі показники: уявлення і знання про час у процесі самообслуговування, взаємодії з оточуючими в звичних умовах і на

прогулянках; позитивне ставлення дітей до об'єктів та явищ природи, вміння визначати час за положенням сонця над горизонтом; уміння розрізняти час за тривалістю діяльності «довго-швидко».

На покращення сформованості уявлень про час у дітей старшого дошкільного віку в процесі занять на прогулянці нами були розроблені ігри, вправи, мовленнєві проблемні ситуації, урізноманітненні трудові доручення, що дало позитивні результати.

Після реалізації експериментальної програми ми знову перевірили сформованість уявлень про час у дітей старшого дошкільного віку в процесі занять на прогулянці, щоб зробити висновки про ефективність організаційно-педагогічних умов. Необхідно відзначити, що дітей старшого дошкільного віку з високим рівнем сформованості уявлень про час в процесі занять на прогулянці стало 27,6% (було 21 %); середній рівень становить 56,3% (було 45%), кількість дітей з низьким рівнем зменшилася і становить 16,1% (було 34%).

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Наук. кер.: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво МОН, 2012. – 26 с.
2. Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун Дошкільникам – освіта для сталого розвитку: навч.-метод. Посіб. Для дошкільних навчальних закладів. – Дніпропетровськ «Ліра». – 2014. – 120 с.
3. Старченко В.А. Формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників: навч.-метод. посіб. До Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / В.А. Старченко. – К.: Світич, 2009. – 80 с.
4. Тарнавська Н.П. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку в таблицях, алгоритмах, фрагментах занять: навчально-методичний посібник. Тарнавська Н.П. – Ж.: ЖДУ імені Франка, 2016. – 196 с.

ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВ

*Юлія Пацурина, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія Федорова, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. У сучасних умовах пріоритетними напрямками та завданнями психолого-педагогічної науки є навчання і виховання всебічно розвиненої особистості, яка здатна не лише критично та нестандартно мислити, виявляти високий рівень самостійності, але й людини, яка здатна бачити прекрасне у оточуючому світі, у його надбаннях, вміти виявляти та

примножувати красу у своїх діях та вчинках. Саме такі завдання передбачені системою естетичного виховання та окреслені у таких нормативних документах, як: «Базовий компонент дошкільної освіти», «Дитина», «Українське докiлля».

Мистецька інтеграція має неоціненні можливості для естетичного виховання дітей. Адже слово естетично впливає на її особистість, через що у неї формується відповідний досвід, знання, враження. Разом з цим на таких заняттях разом із врахуванням естетичних потреб дітей, їх почуттів, переживань, враховується також глибокий інтелектуальний розвиток дитини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку завжди привертала увагу багатьох учених - психологів, педагогів, методистів, як А.Богущ, О.Зязюн, В.Сухомлинський, К.Ушинський, А. Грицієнко та ін. Дослідники О. Колесник, В.Сухомлинський, С. Шацький зробили значний внесок у розробку змісту й методики естетичного виховання дітей на засадах мистецької інтеграції.

Мета статті – проаналізувати особливості естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції різних видів мистецтв.

Виклад основного матеріалу статті. Естетичний розвиток передбачає здатність людини бачити прекрасне, вміти виявляти це у своїй поведінці та вчинках. На думку А. Богущ, естетичний розвиток - це цілеспрямований процес формування людини, здатної з позицій естетичного ідеалу не тільки сприймати прекрасне, але жити й творити за законами краси [2, с.50]. За цих умов переконання й принципи поведінки дитини, якими вона керується під час спілкування з іншими людьми [7, с.16]. Перед педагогічною наукою стоїть відповідальне й складне завдання виховання дітей, де моральні переконання являють собою головний принцип життя людини.

Основним завданням естетичного виховання є розвиток і вдосконалення естетичних схильностей і здібностей дитини.

На думку В. Вишневського, проблема естетичного розвитку дітей має соціальний характер, оскільки вона нерозривно пов'язана із збагаченням духовного світу особистості. У методичній літературі відсутній єдино визнаний підхід до того, як засобами мистецтва формувати у дітей естетичні потреби на різних етапах навчання і етногенного розвитку [4, с.21].

На думку дослідників [2; 3] найвища міра прояву естетичних переконань та ідеалів особистості - це належний рівень сформованості у них естетичної культури [3, с. 60]. Як відомо, естетична культура - це стан свідомості й спрямованості світогляду, усього духовного світу людей, що відображає художню культуру суспільства за допомогою категорій прекрасного, піднесеного, комічного, трагічного тощо. У процесі формування естетичної культури учень засвоює систему художніх уявлень, поглядів і переконань. Також цей процес забезпечує задоволення від дійсно естетично цінних речей. Діти прагнуть вносити елементи

прекрасного в життя, боротися проти потворного, а також виявляти себе в різних видах мистецтва.

Виховання прекрасного означає не лише формування відповідних критеріїв оцінки естетичних смаків, а й гуманізації дитини. Тому на уроках ставляться широкі інтегральні завдання, пов'язані з естетичним вихованням дітей, – показати красу людських стосунків, праці, побуту, красу людської душі, природи, красу слова.

На думку дослідників [2; 3], естетичний розвиток дитини починається вже з дошкільного періоду, коли вивчається мова, певні літературні твори, а також на заняттях музики, образотворчого мистецтва, де діти практично ознайомлюються з видами мистецтва [2, с.111]. На цих заняттях педагог поступово починає привчати дітей до естетичного сприйняття й у них починають формуватися найпростіші естетичні судження, здатність розрізняти прекрасне від потворного. Адже естетичне виховання тісно пов'язане із моральним та його основними засадами.

Зазвичай діти старшого дошкільного віку не сприймають твори мистецтва в усій красі та багатстві цього вияву. Вони виділяють багато деталей твору, але не можуть осмислити їх у контексті цілого.

Як зазначає О. Колесник, значний вплив на естетичний розвиток дітей має те, якою мірою сформована їх емоційна сфера, їх здатність сприймати не лише певні явища, а й виражати до них особисте ставлення. Для одних художній твір – лише джерело відповідної інформації, для інших – засіб духовного освоєння дійсності, засіб самопізнання естетичної насолоди чи спілкування з автором твору і його героями, внаслідок чого виробляється відповідні ціннісні орієнтації особистості [5, с.55].

Досить цінним засобом естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку є мистецька інтеграція як поєднання художнього, прикладного, музичного словесного мистецтва та ін.

Заняття із ознайомлення із художніми творами у ЗДО передбачають завдання, пов'язані з духовним вихованням дітей, – розуміння ними мети і сенсу буття, красу людської душі, природи, творів літератури, моральних ідеалів автора. Зокрема, естетичне сприйняття образу художнього твору (казок, оповідань) потребує певного досвіду спілкування з літературою, достатнього розвитку естетичних смаків, високої культури переживань дитини.

Малювання ілюстрацій за темою казок чи оповідань чинить великий вплив на духовний світ дитини (за мотивами творчості В. Сухомлинського або Н.Забіли) допомагає дітям створювати яскраві образи й допомагає аналізувати явища життя. Читаючи книги з мистецтва, діти пізнають основи естетики. У процесі формування емоційно-естетичної культури дітей педагоги застосовують такі засоби мистецтва, як твори письменників, композиторів, художників, що

оспівають красу природи. Вихованню естетичного ставлення до природи активно сприяють бесіди за прочитаними творами. В дітей формуються уявлення про його різнобарвність, а також переживання, викликані сприйняттям твору. Такі уявлення є не тільки естетичними, а й світоглядними й асоціативними.

Естетичний початок закладено у процесі малювання, ліплення, конструювання, що спрямована на перетворення навколишнього життя й самої себе. На думку В. Сухомлинського, «естетика й праця - це тісно пов'язані між собою поняття» [6,с.80]. Справжня краса людини виявляється в її праці. Важливо пробудити у дітей прагнення до утвердження краси скрізь, де вони перебувають.

Висновки. Естетичний розвиток дітей старшого дошкільного віку - це наявність у дитини цілісного сприйняття, правильного розуміння прекрасного в мистецтві та дійсності, її здатність до творчого виявлення себе. Це поняття також передбачає емоційно-ціннісне ставлення дитини до навколишньої дійсності та її потенційні здібності до творчості. Естетичний розвиток дошкільника визначається як найважливіший елемент загальної культури людини, а також як одна з функцій мистецтва, що потенційно формує творчу особистість, яка самореалізується в процесі естетичної діяльності.

Інтеграція навчальних дисциплін та видів діяльності (літератури, музики, мистецтва) у ЗДО має неоціненний потенціал для розвитку естетичних почуттів дитини старшого дошкільного віку, адже у її свідомості відбивається те коло думок і почуттів, яке безпосередньо запрограмоване самим автором твору, а з другого – в процесі спілкування з мистецтвом у дитини народжуються нові думки, почуття.

Такі форми роботи, як: драматизація, малювання, ліплення, заняття образотворчого мистецтва, колективи художньої самодіяльності, є важливими засобами організації різноманітної художньо-творчої діяльності дітей. У процесі цієї роботи діти прилучаються до творчості й роблять перші кроки в літературі, музиці. Такі заняття доцільно проводити у цікавій формі, відповідно до віку дітей, застосовуючи наочність, пояснення, бесіди. Дуже ефективно організовувати такі заняття на природі, які збагатять емоційний досвід дітей новими почуттями, враженнями, які сприятимуть формуванню у них почуття прекрасного.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти : Державний стандарт дошкільної освіти. міністерство освіти України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity. (дата звернення: 02.01.2022)
2. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навчально-методичний посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 720 с.
3. Босак О. На екскурсію до осіннього парку : комплексне заняття з розвитку мовлення для дітей старшої групи. Дошкільне виховання. 2018. № 9. С. 25–27.

4. Вишневецький В. О. Сучасне українське виховання.- Львів : Львівський обласний науково-методичний інститут освіти, Львівське обласне педагогічне товариство ім. Г. Ващенка, 2015. 236 с.
5. Колесник О. Втілюючи програму естетичного виховання. Дошкільне виховання. 2018. № 6.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. К. : Радянська школа, 1983. 303 с.

ЦІКАВИЙ СВІТ КОЛЬОРОВИХ ПАЛИЧОК КЮЇЗЕНЕРА

Олена Попелянець, вихователь

ДНЗ №22 «Золота рибка», м. Бердичів Житомирської області

Дитина – це маленький дослідник, яка з радістю відкриває для себе новий світ. Найважливішим завданням у вихованні дитини є формування розумових умінь і здібностей. Кольорові палички сприяють розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, допомагають дитині відкривати щось нове, ставити мету і домагатися результату.

Освітню технологію «Кольорові палички» розробив бельгійський вчитель початкової школи Джордж Кюїзенер. Основні переваги освітньої технології:

- універсальність в тому, що кольорові палички можна поєднувати з різними посібниками, дидактичним матеріалом, а також і самостійно;
- багатофункціональність сприяє розвитку мовлення, уваги, мислення, розвиває дрібну моторику рук;
- доступність прості і зрозумілі вправи для дітей, які проводяться в ігровій формі.

Ця технологія сприяє розвитку пізнавальних процесів – у дитини формується уявлення про порівняння, аналіз, синтез, логічні дії. Методика сприяє розвитку дитячої творчості, розвитку фантазії та уяви, а також пізнавальної активності. У дітей розвиваються соціальні навички та вміння, вони вчаться працювати в колективі.

Основні етапи роботи за технологією Джорджа Кюїзенера.

I етап роботи:

- ознайомлення з поняттям «колір» (вчити розрізняти колір, класифікувати палички за кольором);
- ознайомлення з поняттям «множина» (вчити розрізняти «один», «багато», створювати множину);
- ознайомити з поняттям «величина» (вправляти в порівнянні паличок за висотою, довжиною, шириною);
- розвивати просторові уявлення (праворуч, ліворуч, нижче, вище тощо);
- ознайомити з послідовністю цифр числового ряду (від 1 до 10) на основі паличок.

Пройшовши з дітьми перший етап роботи, можна поступово переходити до другого етапу роботи.

II етап роботи вирішуються такі математичні завдання:

- вчити дітей ділити ціле на частини;
- вчити вимірювати об'єкти;
- вчити прямий та зворотний рахунок;
- вчити визначати склад числа (з одиниць і двох менших чисел);
- вчити арифметичних дій додавання й віднімання.

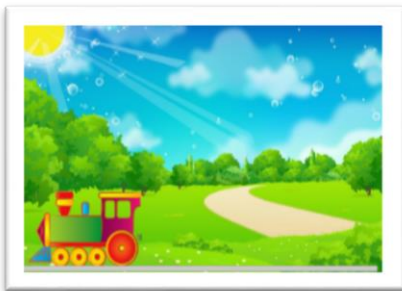
На другому етапі палички Кюїзенера використовують на заняттях з математики. Використання паличок Кюїзенера не обмежується лише використанням на заняттях з математики, можна використовувати з різних розділів програми.

Вправа: «Закріпимо кольори»

Мета: вправляти у вмінні розрізняти палички за кольором, порівнювати за розміром; розвивати дрібні м'язи пальців.

Матеріал: набір паличок Кюїзенера, картинка паровоз

Інструкція: вихователь називає кольори, діти викладають палички.

Малюнок 1

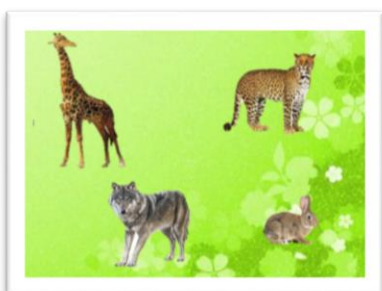
Малюнок 2

Гра «Зоопарк»

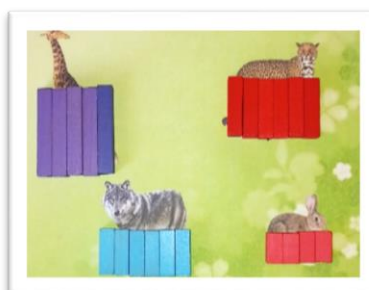
Мета: закріпити вміння дітей порівнювати предмети за довжиною (висока, низька, однакові); розвивати стійку увагу, пам'ять, дрібну моторику пальців.

Матеріал: кольорові палички Кюїзенера, картинки з тваринами.

Інструкція: вихователь пропонує дітям викласти огорожу для тварин. Огорожу потрібно викласти відповідно зросту тварин – для високих тварин високий паркан, а для маленьких низький. Чому у вас паркани вийшли різних розмірів та кольорів?

Малюнок 1

Малюнок 1

Логічні завдання.

Мета: вчити дітей вирішувати логічні завдання на основі зорового сприйняття інформації, вміти виконувати самостійно; розвивати увагу, мислення, окомір.

Матеріал: палички Кюїзенера.

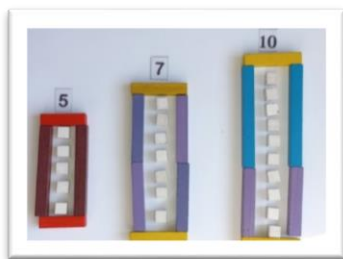
Інструкція: вихователь пропонує дітям викласти палички: біла між голубою та червоною, а червона поряд з помаранчевою.

Гра «Багатоповерховий будинок».

Мета: вправляти вміння складати числовий ряд з одиниць; розвивати пам'ять, логічне мислення, дрібну моторику пальців рук.

Матеріал: набір паличок Кюїзенера.

Інструкція: Багатоповерхові будинки в нас є, а мешканці в них по-одному живуть, на кожному поверсі по одному. Питання таке: скільки одиничок в кожному будинку живе? Висновок : скільки поверхів, стільки жильців.

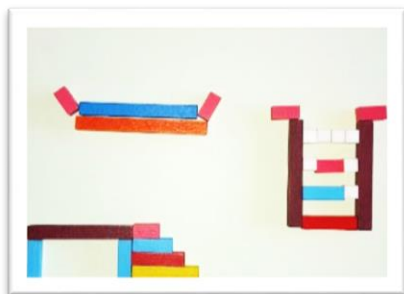
Малюнок 1

Гра – конструювання «Наш майданчик».

Мета: розвивати уміння дітей показувати свої спостереження в будівлях, дрібні м'язи пальців рук, пам'ять, увагу.

Матеріал: кольорові палички Кюїзенера, папір А4

Інструкція: пригадати з дітьми, які споруди є на нашому майданчику. Запропонувати викласти з кольорових паличок.

Малюнок 1

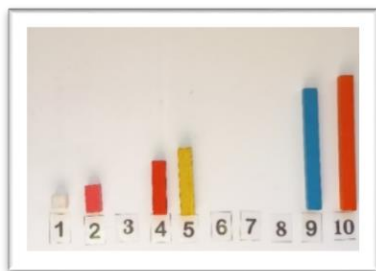
Малюнок 2

Гра «Зламана сходинка»

Мета: вправляти у вмінні дітей називати «сусідів» даного числа; закріпити вміння встановлювати логічний зв'язок і закономірність; розвивати дрібну моторику пальців рук, мислення, увагу, логіку, пам'ять.

Матеріал: набір паличок Кюїзенера, набір цифр, полотна

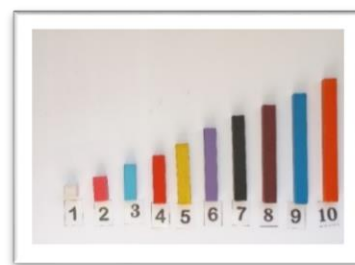
Інструкція: подивіться на драбину, декілька сходинок втекли. Пропоную вам ,малята, сходинки відремонтувати. (діти викладають відповідну паличку)

Малюнок 1

Малюнок 2

Малюнок 3

Дидактична гра «Постав наголос».

Мета: удосконалювати вміння дітей за допомогою паличок Кюїзенера ділити слова на склади, виділяти наголошений склад, називати слова з заданим наголошеним складом, розвивати мислення, вміння аналізувати.

Матеріал: палички Кюїзенера, картинки.

Інструкція: вихователь пропонує дітям поділити слова на склади та визначити наголос у слові.

Вправа «Склади речення»

Мета: вправляти у вмінні складати речення по графосмужках та моделювати за допомогою паличок Кюїзенера; розвивати зв'язне мовлення, мислення, дрібну моторику пальців рук.

Матеріал: кольорові палички Кюїзенера, графосмужки.

Інструкція: за графосмужками діти мають скласти речення та викладають схему речення за допомогою паличок Кюїзенера.

Малюнок 1

Малюнок 2

Список використаних джерел

1. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець 2017.
2. Ігри на розвиток комунікативних здібностей у дітей старшого дошкільного віку. Гра «Все разом». URL: <https://genezum.org/library/rozrobka-igrovi-vpravy-z-vykorystannyam-palychok-kyuzenera> (дата звернення 11.10.21)
3. Кам'янченко І. Освітні технології Цікавий світ кольорових паличок Кюїзенера. Дефектолог. 2017. №4. С. 24-31

МУЛЬТИСЕНСОРНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ

Лариса Рубан, вихователь

Житомирський дошкільний навчальний заклад №73

Актуальність дослідження. Третій рік життя – важливий етап психічного та фізичного, мовленнєвого та сенсорного розвитку дитини, період формування та набуття дитиною раннього віку базових компетентностей. Дітям цього віку властиве бажання пізнавати оточуючий світ, співвідносити, аналізувати. Малята з цікавістю досліджують оточуючі предмети, черпають багато інформації, отримують враження від сприймання предметів та явищ навколишньої дійсності.

Практикою доведено, що успіх психолого-педагогічних заходів значною мірою залежить від рівня розвиненості в дітей усіх сенсорних систем, активної діяльності усіх органів чуття.

Виклад основного матеріалу. В цьому аспекті цікавою, перспективною та актуальною є технологія навчання дітей дошкільного віку, яка базується на нейрофізіологічних дослідженнях, що свідчать про те, що інформація, яка надходить іззовні, засвоюється через багатоканальну систему сприймання. Умовно її можна назвати «Чую, бачу, роблю», адже саме повноцінна діяльність усіх органів чуття дає змогу дітям відчувати все довкола, помічати зміни, дивитись і бачити, слухати та чути, адекватно сприймати оточуючий світ.

З огляду на вище сказане, широкого застосування в педагогічній практиці набуває мультисенсорний підхід до організації освітнього процесу дошкільників.

Такий підхід сприяє активнішому засвоєнню нового матеріалу та цілісності його сприймання дітьми, забезпечує багатоканальність надходження інформації до дітей, забезпечує регулярну зміну завдань, спрямованих на різні канали сприймання. Така зміна дає змогу зафіксувати та утримати увагу кожної дитини під час роботи. Мультисенсорний підхід сприяє активізації всіх сенсорних каналів, збереженню пізнавального інтересу у дітей та утриманню засвоєного матеріалу у довготривалій пам'яті. Перевагою такого підходу є і те, що він дає можливість педагогу задіяти під час освітньої діяльності всіх дітей, незалежно від їхнього типу сприймання навколишньої дійсності (візуалів, аудіалів, кінестетиків). Також варто відмітити, що у свідомості дітей створюється яскравий цілісний образ, оскільки мультисенсорний підхід передбачає активізацію різних каналів сприймання інформації.

Походження теорії пов'язане з психологічними відмінностями людей сприймати інформацію (аудіальний тип (слух), візуальний тип (зір), кінетичний тип (рух), досвід та інші чуттєві враження, такі як дотик, нюх, смак. Залежно від

цих особливостей психіки для різних дітей є різна типова пізнавальна позиція. Дитина-візуал при сприйманні інформації більше покладається на зорові відчуття. Дитина-кінестетик – пізнає світ за допомогою дотиків та рухів. Дітям з домінантною аудіальною пам'яттю потрібен звуковий сигнал.

Ефективність цього методу підтверджена багаторічною успішною практикою в багатьох країнах світу. В його основу покладена теорія множинного інтелекту, розроблена американським психологом Говардом Гарднером. Згідно з нею кожна дитина має особливий тип сприймання, мислення та пам'яті, тому дітей слід характеризувати не як здібних і нездібних, а як розумних і здібних по-різному.

Застосування мультисенсорного підходу передбачає максимальне використання такого стилю навчання, який є притаманний для кожної окремої дитини і при якому вона засвоює інформацію найефективніше.

Основною метою мультисенсорного підходу є сприяння накопиченню сенсорного досвіду дитини раннього віку через розвиток зорового, слухового та тактильного сприйняття, розвиток дрібної моторики руки, розвиток когнітивних процесів (мислення, уваги, сприйняття, пам'яті).

В аспекті мультисенсорного підходу до освітнього процесу в роботі з дітьми раннього віку робимо акцент на використанні авторських багатофункціональних посібників, які дозволяють реалізовувати цю технологію на практиці.

Основними завданнями дидактичних посібників є заохочувати дітей до активної пізнавальної, творчої та ігрової діяльності. Посібники дають можливість педагогу створювати мотивацію до самостійної експериментальної діяльності дітей. Освітня робота з їх використанням сприяє формуванню елементарних математичних уявлень (сенсорних еталонів, розрахункових умінь), розвиває сенсорні здібності дітей, дрібну моторику пальців рук, тактильну чутливість. Такі посібники покращують емоційну сферу малюка, допомагають створювати позитивний емоційний фон під час ігрової та пізнавальної діяльності, відповідають віковим можливостям дитини 3-го року життя;

Варто зазначити, що посібники, що виготовляються для занять з дітьми відповідають гігієнічним вимогам, виготовлені з безпечних матеріалів та деталей, привабливі для дітей, так як естетично оформлені, яскраві, містять цікаві елементи та деталі, які можна обстежувати, змінювати, знімати та прикріплювати, вільно маніпулювати, вирішуючи поставлені завдання.

Пізнавальна діяльність з використанням дидактичних посібників передбачає дотримання певної послідовності, алгоритму роботи з ними. Можна виділити такі основні етапи як демонстрація посібника, усвідомлення дидактичного завдання, стадія спроб та помилок, тренінг, удосконалення умінь та навичок та періодичне повернення до посібника.

Всі ці етапи кожна дитина долає послідовно, оволодіваючи дидактичним

посібником. Часові межі кожного етапу цілком індивідуальні і зумовлені особистою цікавістю дитини до посібника, рівнем сформованості її знань, умінь та навичок та особистісними якостями малюків.

Важливо в роботі з дидактичними посібниками пояснення правил поєднувати з показом ігрових дій, адже у дітей раннього віку наочність діє сильніше, ніж слово. Щоб робота була ефективнішою, варто ознайомити малят з предметами, які будуть використані у посібнику та добирати такий матеріал, з яким можна активно діяти та обстежувати. Вихователь має сам включатися в гру та вчити дітей грати, не заважаючи один одному, поступово підводити до ігор підгрупами. Для підтримки інтересу до посібника, необхідно наповнювати його новим змістом, програвати різні варіанти, ускладнювати завдання. Роблячи підсумок гри з посібником, слід відзначати тільки позитивні сторони, акцентувати увагу на успіху дітей.

Для того, щоб робота була системною та мала гарний результат, напрацьована орієнтовна система використання багатофункціональних посібників для реалізації мультисенсорного підходу в роботі з дітьми раннього віку відповідно до тематичного планування.

Мультисенсорний підхід допомагає здійснювати вдало підібраний відео та аудіоматеріал, який активізує слухову, тактильну, зорову чуттєвість і, тим самим, сприяє якісному засвоєнню матеріалу та забезпечує утримання його в достроковій пам'яті дітей.

Доведено, що жодні заходи не дадуть позитивного результату, якщо не буде тісної співпраці вихователя та батьків, перших та найавторитетніших вчителів і порадиників дітей. Гарний результат отримали завдяки активній співпраці з родинами вихованців їх активній допомозі та відповідальному ставленні до завдань, які потрібно було виконати вдома. Батьки з цікавістю долучилися до облаштування сенсорного куточка групи, збору матеріалів для посібників та їх виготовлення. Згодом вони мали змогу брати додому ігри та посібники для індивідуальних занять з дітьми.

Активну участь взяли батьки наших вихованців у конкурсі «Сенсорні дидактичні ігри своїми руками», майстер-класі «Сенсорний килимок вдома», педагогічному тренінгу «Подорож в країну Сенсорику». На запит батьків підготували консультацію «Сенсорні ігри для дітей раннього віку в домашніх умовах»

Отже, застосування мультисенсорного підходу до освітнього процесу показало, що такий підхід є результативним. Рівень сенсорного розвитку дітей значно покращився. Малюки навчились активно обстежувати предмети, при цьому використовують різні аналізатори.

Отримані враження фіксують в мові словами, визначаючи колір, форму, величину, тактильні якості предметів, покращилась слухова увага. Окрім вище

вказаного, поєднання різних стимуляторів – кольору, музики, запахів, тактильних відчуттів – дало позитивний результат не тільки у засвоєнні дітьми сенсорних еталонів, але й покращився психічний та емоційний стан дітей, вони стали більш розкутими, комунікабельними.

Варто зазначити, що завдяки впровадженню мультисенсорного підходу до освітнього процесу у роботі з дітьми раннього віку зменшилось фізичне навантаження на дітей під час освітньої діяльності, покращилось сприйняття, увага, мислення, стала більш досконалою дрібна моторика рук.

Такий підхід допомагає нам в роботі з дітьми раннього віку активізувати у малят бажання пізнавати нове, підтримувати дитячу ініціативу та залучати дітей до самостійних творчих пошуків, переорієнтовувати освітній процес з керівництва діяльністю дітей на взаємодію.

Використання мультисенсорного підходу спонукало до створення сучасного розвивального середовища в групі з розвиваючими багатофункціональними іграшками та посібниками. Усі посібники систематизовані за тематичними циклами. Також результатом є створена картотека відео та аудіоматеріалів, що слугує доповненням до роботи з посібниками.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л. та ін. – К. Видавництво, 2012
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» О.І. Білан; за заг. Ред. О.В. Низьковської.
3. Я працюю з малюками. Планування та діагностика в першій молодшій групі дошкільного навчального закладу. Видавництво «Ранок». 2007
4. Журнал «Дошкільне виховання» 11 2020р. Мультисенсорне середовище: Дивлюся – досліджую – дію.
5. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник. К. Академвидав. 2004.

ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АКТИВНИХ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВІДПОЧИНКУ

*Ілона Свінцицька, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Олена Максимова, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Загальновідомо, що система фізичного виховання у ЗДО згідно Базового компоненту дошкільної освіти та чинних програм («Дитина», Українське дошкілля», «Впевнений старт», «Я у світі» та ін.) передбачає реалізацію повноцінного розвитку здібностей дитини, вплив на різні сторони її розвитку, в тому числі враховуючи комплексний розвиток всіх фізичних якостей [1]. Багато дослідників, у своїх наукових працях [2; 3; 4; 5] свідчать про те, що початок розвитку рухових якостей відбувається уже в дошкільному віці.

Внаслідок цього здійснюється так необхідна для дошкільника загальна фізична підготовка.

Педагогічний вплив на розвиток тих чи інших якостей забезпечується правильним підбором фізичних вправ і методикою виконання навчальних завдань. Але на жаль, рівень фізичної підготовленості дошкільнят зачасту не відповідає державним стандартам. Через це пошук нових шляхів, методів та прийомів оптимізації фізичної підготовленості дітей дошкільного віку у контексті розвитку їх рухових якостей є неабияк потрібним для педагогічної науки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему формування рухових якостей дошкільників було розглянуто у такими науковцями, як: А.Антипов, Є.Вільчковський, А. Грищенко, Н.Денисенко, М.Шейко та ін. Значення активних форм діяльності та відпочинку у процесі формування фізичних якостей дітей середнього дошкільного віку обґрунтовували такі вчені, як: Т.Дмитренко, А.Лесько та інші.

Завданням нашої статті є з'ясування особливостей розвитку рухових якостей у дітей дошкільного віку та висвітлення потенціалу активних форм діяльності в даному процесі.

Виклад матеріалу статті. Дошкільний вік вважається найкращим періодом для розвитку особистості, коли інтенсивно розвиваються як моральні, так фізичні та розумові якості. Як відомо, рухові якості – це властивості особистості, що розкривають її фізичний розвиток, а також визначають здатність до рухової діяльності. Руховими якостями дошкільника дослідники [2; 3] вважають соціально обумовлені об'єднання біологічних та психічних властивостей людини, що здатні виражати її фізичну готовність та реалізувати активну рухову діяльність.

Рухові якості разом з руховими вміннями співдіють між собою в процесі розвитку, оскільки є функцією одного і того ж нервово-м'язового апарату і відображають вікові та статеві особливості організму дитини. Чим більше рухів виконує дитина, тим потім досягнення успіху в руховій діяльності буде легшим. У дослідженнях в контексті вивчення цієї проблеми, зроблені висновки про необхідність комплексного розвитку рухових якостей дітей [2, с. 119].

База фізичних якостей закладається у середньому дошкільному віці, який вважається одним із найбільш відповідальних періодів у зміцненні здоров'я особистості. Оскільки саме під час цього періоду відбувається оптимізація фізичного розвитку дитини, становлення рухових здібностей, прояв інтересу до фізичної культури та спорту, виховуються особистісні, морально-вольові та поведінкові якості дошкільника.

До числа фізичних якостей, які характеризуються інтенсивним розвитком у дошкільному віці, можна віднести: силу, швидкість, витривалість, спритність,

гнучкість, окомір – фізичні якості, які досить швидко розвиваються у період дошкільного віку.

Рівень розвитку рухових якостей у дошкільників деяким чином дає характеристику фізичній підготовленості дитини та перебуває у тісному взаємозв'язку з функціональним і фізичним розвитком організму дошкільника. Фізіологічну основу розвитку рухових якостей складають морфологічні та функціональні зміни м'язової системи, а також нервової регуляції фізичних і вегетативних функцій організму [2, с.122].

Дошкільний вік найбільш сприятливий для розвитку швидкості. Темпи приросту швидкості у дітей середнього дошкільного віку одні з найвищих: дівчатка - 35,3%, хлопчики - 22,2%. Відповідність короткочасних навантажень функціональним можливостям організму дитини обумовлено високою збудливістю інерваційних механізмів, які регулюють діяльність опорно-рухового апарату. Висока динаміка нервових процесів, притаманна дошкільнятам, зумовлює швидкий перехід від напруги до розслаблення м'язів, високий темп рухів [3, с. 81]. Наприклад, спритність має велике значення для навчання дітей руховим умінням і раціональної організації рухів в руховій діяльності. Вона є однією з найважливіших форм прояву координаційних здібностей людини.

Рівень розвитку спритності у дошкільнят має прямий взаємозв'язок з досвідом уже сформованих раніше умінь та навичок, тому що збільшення різних рухів позитивно впливає на функціональні можливості їх рухового аналізатора. Таким чином, чим більше дитина набуває досвіду рухових координацій, тим швидше вона зрозуміє будь-який рух, та підвищить свій рівень розвитку спритності.

В 4-5 річному віці при відповідному навчанні діти опановують умінням дозувати свої м'язові зусилля, у них підвищується регулююча роль кори головного мозку. Темпи приросту спритності у дітей складають 29,8%. Тому створюються необхідні передумови для оптимального її розвитку, за допомогою яких забезпечується вдосконалення координаційних можливостей дітей в різних видах рухових дій [4, с. 51].

На результат точності та координованості рухів дітей мають вплив швидкісні, силові, координаційні здібності і вестибулярна стійкість. Коли у дівчат на більш ранніх етапах розвитку відзначається залежність результату від вестибулярної стійкості, а на більш пізніх - від швидкісно-силової підготовки.

Для збільшення арсеналу рухових можливостей дітей потрібно займатися цілеспрямованою роботою з розвитку рухових якостей. Саме в дошкільному віці досить активно закладаються усі так необхідні морфологічні та психофізіологічні передумови, які зумовлюють формування основних рухових якостей дітей.

Активні форми діяльності та форми відпочинку від фізичної активності представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Активні форми діяльності та відпочинку як засоби формування рухових якостей дошкільника

<i>Активні форми діяльності</i>	<i>Форми відпочинку</i>
Розваги	Відсутність фізичної активної у процесі виконання ігор чи вправ (посидіти чи постояти, відпочиваючи)
Піші переходи	
Прогулянки	Дихальна гімнастика
Заняття з фізичної культури	
Ранкова гімнастика та гімнастика пробудження	Паузи на відпочинок у процесі виконання фізичних вправ (завдань та ігор).
Ігри	
Конкурси	
Спортивні свята	

На думку дослідників [4; 5], такі форми і методи допоможуть досягти оптимального розвитку фізичних якостей: швидкості, гнучкості, спритності, витривалості і сили. Рівень їх розвитку значною мірою визначає результативність формування рухових умінь і успішність їх використання в різних життєвих ситуаціях [4, с. 71].

Без відпочинку у процесі фізичної діяльності (відсутність фізичної активності, виконання дихальної гімнастики чи вправ на дихання) у перервах між виконанням фізичних вправ чи завдань, організм дитини буде виснажуватися та, відповідно, знижуватиметься рівень її фізичної активності.

Педагогічний вплив на розвиток всіх рухових якостей засобами активних форм діяльності й відпочинку забезпечується правильним підбором фізичних вправ і завдань для розвитку фізичної активності, а також методикою виконання навчальних завдань. Також необхідно враховувати індивідуальні особливості дітей, які допоможуть кожному розвинути унікальні рухові можливості.

Дотримуючись інтервалів відпочинку між повтором вправ педагог повинен забезпечити повне відновлення сил дитини. Дослідним шляхом вченими були визначені оптимальні часові відрізки для роботи з максимальною швидкістю для дітей 3-6 років, а також періоди відпочинку між повтореннями. Так, для дітей трьох-чотирьох років рекомендується тривалість швидкісних вправ до 30 с, чотирьох років - до 40 с, п'яти років - до 50 с, шести років - до 60-70 с. У більшості дітей при таких умовах роботи швидкість в кінці вправи не зменшується, а частота серцевих скорочень (ЧСС) відновлюється до початкових величин протягом 2-3 хв. після виконання вправи у процесі відпочинку [3, с. 102].

У процесі розвитку фізичних якостей дошкільника засобами активних форм діяльності й відпочинку слід враховувати диференційований підхід, де буде враховуватися вік, стан здоров'я, фізична підготовленість, а також особливості

психіки дітей. Діти мають вибирати з широкого спектру можливості для активного застосування наявних у них фізичних здібностей. Педагогу важливо слідкувати за чергуванням та різноманітністю рухової діяльності дошкільнят, не дозволяти захоплюватись лише одним з видів діяльності, заохочувати опановувати нові рухи.

Цілеспрямований розвиток рухових якостей має починатися в дошкільному віці завдяки доцільному застосуванню активних форм діяльності та відпочинку. Тільки за цієї умови можна забезпечити необхідну загальнофізичну підготовленість дитини [5, с. 89]. Процес розвитку рухових якостей у дошкільників повинен відбуватися відповідно до морфологічних і функціональних особливостей організму.

Висновки. Ми з'ясували, що відповідний рівень розвитку рухових якостей дошкільника (сили, спритності, витривалості, координації рухів) є потрібною умовою нормального розвитку центральної нервової системи, удосконалення аналізаторів і розвитку їх взаємодії, сприяє оптимізації рухової активності дитини та має позитивний вплив на загальні показники здоров'я дітей. Розвиток рухових якостей у дитини відбувається під впливом двох факторів: природно-вікових змін організму (морфологічна і функціональна перебудова) і режиму фізичної активності, в який входить весь комплекс організаційних форм фізичного виховання та його самостійна рухова діяльність. Різноманітне використання розвиваючих вправ, вправ спортивного характеру, ігор впливає на оволодіння руховими вміннями, завдяки чому підвищується рівень розвитку рухових якостей та відбувається гармонійний розвиток дитини.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція, 2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Дмитренко Т. І. Спортивні вправи і розваги для дітей дошкільного віку: навч. посібник. К.: Вища школа, 2016. 347 с.
3. Денисенко Н. Ф. Сучасні підходи до контролю у системі виховання. *Дошкільне виховання*. 2017. № 10.
4. Лесько А.Г. Контроль за розвитком силових здібностей. *Фізичне виховання в дошкільних закладах України*. 2019. №4. С.71.
5. Шейко М. К. Рухливі ігри дошкільників : навч. посібник. К.: Рідна школа, 2017. 275 с.

ВИКОРИСТАННЯ СЕНСОРНИХ ІГОР В РОБОТІ З ДИТИНОЮ З РОЗЛАДОМ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

*Олена Сичевська, вихователь
Центр розвитку дитини №69, м. Житомир*

Постановка проблеми. В українському науковому товаристві проблема досліджень розладу аутичного спектру у дітей раннього та дошкільного віку є

досить новою. В світі в цілому питанням розвитку дітей з аутизмом займалися такі дослідники як О.Баєнська, К.Дубовик, Р.Кагел, А.Леслі, І.Ловаас, М.Ліблінг, О.С. Нікольська, Д. Шульженко В. Лебединський, В. Башина, Р. Хобсон, У. Фріф та інші.

Головні питання цієї проблеми розроблені та представлені у працях таких українських вчених як О.Білан, Г.Беленької, Х.Качмарик, В.Тарасун, К.Островської, Т.Скрипник [1; 2; 3; 4]. Доводиться констатувати той факт, що питання проблеми дослідження аутизму та спеціальної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутистичними проявами є достатньо новим у дослідженнях українських педагогів та психологів, так як на сьогодні в Україні система допомоги дітям з РАС знаходиться в стадії формування. Дослідники з даної проблеми більше спираються на теоретичні основи, які були обґрунтовані закордонними спеціалістами та, у свою чергу, дотримуються переконань, що дитини з аутизмом за всіма вимірами повинна отримувати таку саму освіту, як і діти з типовим розвитком. Дитина з РАС має приймати повну участь в усьому, що відбувається у звичайному освітньому закладі. Тому педагоги в закладі дошкільної освіти для організації роботи з дітьми з розладами аутистичного спектру мають усвідомлено прийняти і впроваджувати нову освітню парадигму та застосовувати нові способи організації освітнього процесу, розробивши при цьому відповідно навчально-методичного забезпечення. Також педагогам важливо опанувати нові сучасні методики диференційованого й особистісно-орієнтованого навчання, яке сприятиме створенню системи підтримки дитини з РАС, дасть змогу задовольняти її особливі освітні потреби та створить умови для розвитку здібностей самої дитини.

Виклад основного матеріалу. Робота з дітьми з аутизмом відрізняється від роботи з дітьми, що мають інші порушення розвитку та вимагає до них особливого підходу. Педагогу варто бути готовим до того, що діяти відносно дитини часто доведеться в залежності від ситуації, бажань та настрою дитини у певний момент. Тому важливо дорослому проявляти розуміння та чуйність до ситуативних реакцій дитини. Педагогам доречно у роботі з такими дітьми дотримуватися певних правил, які спонукатимуть до зняття психо-м'язового напруження у дитини з РАС, її заспокоєнню, налагодженню ефективної взаємодії та комунікації:

- педагоги мають бути готовими до того, що робота з дитиною з РАС є довготривалою, тому вимагає спокою, терпіння та прийняття,

- педагогам важливо диференційовано підходити до організації та проведення корекційних занять з дитиною з РАС, так як дитина може ігнорувати звернення до неї або відмовлятися виконувати запропоновані їй завдання,

- педагоги мають під час взаємодії всі дії коментувати, використовуючи відповідний рівень емоційності, який є зрозумілим для дитини, контролювати силу свого голосу та уникати різких рухів,

- дорослим доречно зберігати спокій при проявах будь-якої неадекватної, агресивної поведінки дитини і, проаналізувавши, намагатися зрозуміти різні емоційні реакції дитини та прояви її поведінки,

- для налагодження взаємодії з дитиною дорослому варто повторювати стереотипні дії.

Ефективним засобом налагодження контакту з дитиною з РАС є введення в ігровий досвід малюка сенсорних ігор, які мають вирішувати певні завдання:

- сприяти виникненню та налагодженню емоційного контакту з педагогом,

- спонукати до переживання дитиною приємних, позитивних емоцій,

- розширювати уявлення дитини про навколишній світ через одержання нової сенсорної інформації.

Сенсорними умовно називають ігри, мета яких - дати дитині нові чуттєві відчуття, які можуть бути різними, а саме:

- зорові – дитина бачить яскраві кольори,

- слухові – чує різноманітні звуки та вчиться їх розрізняти,

- тактильні – відчуває, торкаючись та обмацуючи різні за фактурою, величиною та розміром предмети,

- рухові – відчуття, які отримує від руху тіла у просторі під час ходьби, бігу, танцю,

- нюхові - вдихає різноманітні запахи навколишнього світу та вчиться їх розрізняти,

- смакові – пробує та вчиться розрізняти на смак продукти харчування та різноманітні страви.

У своїй практиці роботи з дітьми з РАС педагоги нашого закладу ефективно використовують різноманітні види сенсорних ігор, які можна розподілити на певні групи.

1. Ігри з фарбами. Малювання фарбами на папері, плівці, склі.

Обладнання для проведення ігор: гуашеві або акварельні фарби, пензлики, склянки з водою.

Мета: задіяння зорових та тактильних відчуттів у дитини. Разом з малюком педагог розфарбовує воду у відповідні кольори, промовляючи при цьому назву даного кольору.

2. Ігри із водою. Метушня з водою, переливання та бризкання.

Обладнання: невеликі пластикові пляшечки, ложка.

Мета: позитивний вплив води на емоційний стан дитини та її розслаблення. Педагог пропонує дитині наповнити невеликі пластикові пляшечки водою з-під крана, при цьому звертати увагу дитини, що пляшка порожня, а тепер вона повна.

Можна пропонувати переливати воду з одного посуду в інший та зробити «фонтан», підставивши під воду ложку.

3. Ігри з мильними бульбашками.

4. Обладнання: мильні бульбашки, різноманітні трубочки.

Мета: розвиток дихання.

Педагог дає можливість дитині самій спробувати видувати бульбашки. Щоб викликати у дитини інтерес до самостійного видування бульбашок, педагог пропонує їй різноманітні трубочки.

5. Ігри зі світлом та тінями. Сонячний зайчик.

Обладнання: дзеркальце.

Мета: викликати позитивні емоції.

Вибравши момент, коли сонце заглядає у вікно, педагог ловить за допомогою дзеркальця промінчик і показує малюкові, як сонячний зайчик стрибає по кімнаті: по стіні, стелі, шафі, столі.

6. Ігри з крупами та природними матеріалами.

Обладнання: природні матеріали, невеличкі машинки, фігурки з конструктора та кіндерів, сипучі матеріали: крупа, пісок, глибока миска, картонна коробка, стіл з підсвіткою, совочок, ложка, склянка.

Мета: розвиток дрібної моторики рук, розвиток мовлення.

Педагог пропонує дитині помалювати на манці або піску. Під час такого заняття доречним є використання спеціального столу з підсвіткою. Як альтернатива, можна скористатись простою картонною коробкою чи мискою. Педагог готує такі крупи на вибір: гречку, горох, манну крупу, квасолу, рис. Висипає крупу в глибоку миску, пропонує дитині опустити у неї руки і поворушити пальцями. Також можна сховати дрібні іграшки, закриваючи їх у крупу, а потім шукати, пересипати крупу за допомогою совочка, ложки, склянки з однієї ємності до іншої, пересипати в руках, звертаючи увагу дитини на звук, що чується при цьому.

7. Ігри зі звуками.

Обладнання: дерев'яні або металеві ложки, чашка, коробочки з сипучими матеріалами, дитячі музичні інструменти.

Мета: розвиток слухового сприйняття.

Педагог звертає увагу дитини на звуки в навколишньому світі: скрип дверей, стукіт ложечки об стінки чашки, коли розмішуємо чай, стукіт коліс поїзда і інші. Утворює різні звуки з предметів. В коробочки педагог насипає різні крупи (коробочок з однаковою крупою має бути по дві). Пропонує потрясти коробочку, звертаючи увагу дитини на звучання, та просить малюка знайти коробочку, яка звучить так само.

Педагог, пропонуючи дитині ту чи іншу гру, має бути уважним до прояву будь-яких реакцій малюка. Важливо розуміти, що спочатку дитина може не

проявляти активність. Якщо дитина виражає протест проти дій дорослого, не потрібно наполягати, але доречним буде через деякий час повторити спробу. Якщо гра дитині сподобалася, варто продовжувати здійснювати ігрові дії, коментуючи їх. Якщо малюкові гра сподобалася, то її потрібно повторювати багато разів, так як дитині із РАС потрібен час, щоб «обжити» нові відчуття.

Висновки. Отже, використання сенсорних ігор у роботі з дітьми з РАС дозволяє розкрити резервні можливості кожної дитини. Сенсорні ігри допомагають дитині з РАС одержати максимум інформації від навколишнього середовища і власного тіла та розвивати стресостійкість до зовнішніх подразників.

Список використаних джерел

1. Білан О.І. Заняття з сенсорного виховання дітей раннього віку / О.І. Білан. – Львів: Проман, 2008. – 48 с.
2. Качмарик Х.В. Особливості організації психологічної корекції дітей з аутизмом у дошкільній установі Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. – № 33. – С. 145–150
3. Скрипник Т. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом. Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 4 (80). С. 24-31.
4. Островська К. О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом: моногр. Львів : Тріада плюс, 2012. 520 с.

ЗАДОВОЛЕННЯ ПРИРОДНОЇ ПОТРЕБИ У РУХОВІЙ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ЗДО

Альбіна Сінчук здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: *Олена Максимова*, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Період дитинства найважливіший у становленні рухових функцій дитини, фізичних якостей. Одним із факторів, що впливають на стан здоров'я та працездатність зростаючого організму, є рухова активність. Рухова активність – це природна потреба у русі, основа всебічного фізичного розвитку.

Природна потреба дітей молодшого дошкільного віку у руховій активності дуже висока, але не завжди реалізується на належному рівні. Сьогодні діти більше часу проводять у статичному положенні: за комп'ютерними іграми, екраном телевізора. Це збільшує навантаження на певні групи м'язів, спричиняє їх втому. Знижується сила, працездатність скелетної мускулатури, що тягне за собою порушення постави, плоскостопість, затримку вікового розвитку координації рухів.

Природна потреба у русі в дітей різного віку неоднакова, що пояснюється

індивідуальними особливостями. Рухова активність має бути цілеспрямована, відповідати досвіду, інтересам, функціональним можливостям організму. Тому, батькам та педагогам в ЗДО важливо створити умови для правильної побудови навчально-виховного процесу, що реалізує різноманітну рухову активність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що необхідною умовою гармонійного розвитку дитячого організму, що впливає на формування розумового розвитку та психофізіологічного стану організму людини, є достатня рухова активність. Притримуємося думок С. Гаркуші, Н. Хольченкової, О. Воєділової та В. Гаркуші про те, що рухова активність є основним, обов'язковим і визначальним чинником, що обумовлює здоровий спосіб життя, а тому й здоров'я людини [2, с. 81].

Н. Гончарова, підтверджує що, «потреба в руховій активності є природною для дітей молодшого шкільного віку. Її життєва необхідність для виховання здорового молодого покоління підтверджується багатьма дослідниками: як педагогами, так і лікарями, які стверджують, що в оцінці здоров'я не з боку наявності або відсутності захворювань, а з боку життєстійкості, тобто якості адаптаційних можливостей організму, рухова активність є основним засобом на шляху до здоров'я» [3, с. 39].

На думку В. Кошель, «рухова активність в умовах освітньо-виховного процесу ЗДО спрямована на розв'язання пріоритетного завдання сучасної дошкільної освіти – формування, збереження, і зміцнення здоров'я дітей, вихователів і батьків. Рухова активність є основою, базовим компонентом виховання культури здоров'я як сукупності усвідомленого ставлення дитини до здоров'я і життя людини, знань про здоров'я і вмінь оберігати, підтримувати і зміцнювати його, що дозволяє дошкільнику усвідомлювати значення здорового способу життя і безпечної поведінки. Правильний руховий режим дітей дошкільного віку є необхідною умовою для формування і зміцнення їхнього здоров'я, фізичного та розумового розвитку, покращення настрою й самопочуття» [5, с. 33].

Мета статті – визначити зміст діяльності вихователя ЗДО щодо задоволення природної потреби у руховій активності дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Головна мета педагогічної роботи у ЗДО – охорона та зміцнення здоров'я, повноцінний фізичний та психічний розвиток дітей. Пріоритетним завданням будь-якого закладу дошкільної освіти є фізичний розвиток дітей. Згідно Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція), освітнього напрямку «Особистість дитини», спрямовано на формування у дітей рухової компетентності – це здатність дитини до самостійного застосування життєво необхідних рухових умінь та навичок, фізичних якостей, рухового досвіду в різних життєвих ситуаціях.

Результатом сформованої компетентності є задоволення природної потреби

у руховій активності, що забезпечує оптимальний рівень фізичної працездатності, засвоєння та використання елементарних знань у галузі фізичної культури, сформованість умінь і навичок для вирішення рухових завдань у різних життєвих ситуаціях [1].

На нашу думку, рухова активність – це природна та спеціально організована рухова діяльність людини, що забезпечує її успішний фізичний та психічний розвиток.

Основними рухами, які опановує дитина в молодшому дошкільному віці, є біг, ходьба, повзання для пересування у просторі, лазіння та стрибки для подолання перешкод, катання та метання для пересування предметів. Рухи дітей недостатньо узгоджені, їм важко зберігати рівновагу. Руховий досвід у дітей молодшого дошкільного віку ще не великий, тому самостійна рухова діяльність проходить під наглядом вихователя за безпосередньої його участі [4].

Таким чином, у молодшому дошкільному віці, рухова активність є невід'ємною умовою пізнавального та особистісного розвитку, оскільки вона є основою для повноцінного функціонування психічних процесів та природною основою накопичення резервів здоров'я людини. Головне завдання педагога в ЗДО полягає у задоволенні природної потреби дітей у русі.

Отже, найважливішою умовою оздоровлення у ЗДО є організація рухової активності дітей. Здійснюючи організацію рухової активності дітей молодшого шкільного віку, у своїй роботі педагоги ЗДО використовують різні методи, але найбільш дієвим методом вважається ігровий метод, близький до провідної діяльності дітей дошкільного віку, він найефективніший у роботі з дітьми, у ньому враховуються елементи наочно-образного та наочно-дієвого мислення. Він дає можливість удосконалення різноманітних рухових навичок, самостійності дій, швидкої реакції, прояву творчої ініціативи.

Для задоволення природної потреби у руховій активності дітей молодшого дошкільного віку доцільно використовувати: ранкову гімнастику, гімнастику після сну, ходьбу по доріжках профілактики плоскостопості, пальчикову гімнастику, гімнастику артикуляції, фізкультхвилинки, фізкультурні заняття, рухливі ігри.

На нашу думку, провідна роль розвитку рухової активності дітей належить сім'ї. Дітям необхідно пояснювати не лише значущість тих чи інших дій та звичок, але давати власний приклад. Якщо дорослі регулярно займаються фізкультурою та спортом, дотримуються режиму дня, правила гігієни, то діти робитимуть також.

Висновки та перспективи подальших розвідок. У молодшому дошкільному віці діти починають опановувати основні рухи, і ця природна потреба в русі та їх зміні зростає, але з іншого боку, у дітей молодшого дошкільного віку рухи ще недостатньо координовані. До ефективних засобів

розвитку рухів та способом задоволення природної потреби у руховій активності, можна віднести: рухливу гру та рухові вправи, ранкову гімнастику, фізкультхвилинки та ін.

В результаті правильно організованої і чітко спланованої рухової активності відбувається позитивний вплив на фізіологічний, емоційний, психічний стан, які в свою чергу сприяють всебічному і гармонійному розвитку дітей дошкільного віку, передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти України.

Перспективами подальших досліджень є удосконалення методик і технологій підвищення рухової активності та їх застосування на заняттях в ЗДО для задоволення природної потреби у руховій активності дітей молодшого дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти, нова редакція. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyykomponent-doshkov.pdf> (дата звернення 22.02.2022)
2. Гаркуша С. В., Хольченкова Н. М., Воєділова О. М., Гаркуша В. В. Філогенетичні передумови та онтогенетичні чинники раціоналізації рухової активності дітей і молоді. Гуманітарний вісник ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2017. Полтава: ПолтНТУ. Вип. 5. С. 78–88.
3. Гончарова Н. Особливості рухової активності дітей молодшого шкільного віку. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016. № 3. С. 39–42.
4. Замрозевич-Шадріна С. Р. Рухова активність як основа всебічного розвитку дитини дошкільного віку. Обрії. (1). 2016. С. 46–48.
5. Кошель В., Адаменко В. До проблеми організації рухової активності дошкільників як необхідної умови формування здоров'я. The driving force of science and trends in its development . Volume 4. 2021. С. 30–33.

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З РІДНИМ МІСТОМ ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Аліна Сінько, вихователь
заклад дошкільної освіти № 5, м. Бердичів*

Актуальність проблеми. Виховання дітей, які є свідками неоголошеної російсько-української війни, багато хто з них бачив на власні очі всі ці страшні події, відчув глибину втрат, тому саме зараз, патріотичне виховання є дуже важливим, адже виховуючи любов до Батьківщини і всього українського, ми зберігаємо нашу національну ідентичність. Ми всі чітко повинні розуміти, що національно-патріотичне виховання повинно починатися з маленьких дошкільнят, а саме з любові до своїх рідних і своєї маленької Батьківщини, свого рідного міста в якому народилися і живуть.

«Любов до Батьківщини починається із захопленням красою того, що бачить перед собою дитина, чим вона милується, у що вкладає частку своєї душі.

Захоплення красою землі, де жили діди і прадіди, де нам судилось прожити життя, повторити себе в дітях, постаріти і піти в землю, яка народила нас, - це найважливіше емоційне джерело любові до Батьківщини» - казав В.Сухомлинський.

З цими словами В.Сухомлинського важко не погодитись. Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення, яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним з ними. Під час виховання у дітей дошкільного віку любові до Батьківщини потрібно розпочинати виховувати любов до рідного міста. Отже, я поставила перед собою завдання поступово ввести своїх вихованців до розуміння того, що у кожного українця є своя маленька Батьківщина - місто, село, прив'язаність до якого він відчуває з дитинства, і разом з тим - велика Батьківщина - Україна, одна для всіх, хто народився на її просторах, полюбив цю землю, історію, культуру, хто не жалкує зусиль для того, щоб вона стала ще красивішою, багатшою, стала могутньою державою. І кожному з нас треба вміти бути корисним для неї, а для цього треба багато знати та вміти, з дитинства здійснювати такі справи, які були б на благо свого дому, дитячого садка, міста, всієї держави.

Успішний розвиток дошкільнят при ознайомленні з рідним містом можливий лише за умови їх активної взаємодії з оточуючим світом емоційно-практичним шляхом, тобто через гру, предметну діяльність, спілкування, працю, навчання, різні види діяльності, властиві дошкільному віку. До ефективних методів і форм організації патріотичного виховання належать: розгляд ілюстрацій і слайдів, перегляд відеофільмів, розповіді дорослих, організація екскурсій, читання художніх творів, ігри-подорожі, свята та розваги спільні з родинами, зустрічі з цікавими людьми.

Ми виховуємо маленьких бердичівлян, майбутніх громадян України. Використовуючи всі ефективні методи і форми я стараюся закохати їх у наше рідне місто, зародити перші паростки бажання своїми справами зробити його кращим, полюбити його всім серцем, кожною клітиною, від душі прагнути не нашкодити йому. Для покращення своєї роботи розробила тематичні блоки роботи з дітьми по ознайомленню з рідним краєм.

Тематичні блоки роботи з дітьми по ознайомленню з рідним краєм: історія міста, символи міста, вулиці та площі міста, відпочинок у місті, визначні місця, підприємства, видатні люди, культура поведінки в місті, захисники нашого міста, природа рідного краю, заклади освіти міста, транспорт нашого міста.

Ознайомлення з рідним містом ми почали з пояснення назви і історії виникнення міста. Наше місто - маленька частинка України, діти на карті позначають прапорцем місцезнаходження.

Дітям було запропоновано розглянути та з'ясувати, який герб міста Бердичіва, прапор, що означають символи нашого міста, слухали гімн міста. Шляхом проведення бесід з використанням ілюстрацій і фотоальбомів з видами міста Бердичів ми зацікавили дошкільників, стимулювали їх бажання вивчати рідне місто, пізнати його краще, полюбити всім серцем.

Поряд з роботою по ознайомленню з рідним містом, читанням легенд, художньої літератури, ознайомленням з народним одягом, символами, залученням дітей до участі в традиційних народних святах: Свято врожаю, Веселий ярмарок, Святого Миколая, Різдво, Стрітєння, Великдень були проведені цікаві зустрічі з людьми різних професій, віртуальні подорожі рідним містом, де діти висловлювали свою любов до рідного міста, дарували сердечка, висловлювались: «За що я люблю рідне місто». А також могли увійти в роль мера та висловитись "Що б я міг змінити у своєму місті на краще?"

Також, організовували вивчення рідного краю за допомогою екскурсій (у мирний час). Організація екскурсій по виділених екскурсійних маршрутах здійснювались за такими етапами:

1. Підготовчий етап, який передбачає первинне ознайомлення дітей з об'єктами міста (читання літератури, перегляд ілюстрацій, розповіді дітей, правила поведінки на екскурсії - безпеку, дбайливе ставлення до природи рідного краю).
2. Безпосереднє ознайомлення з об'єктами міста (розповідь, спостереження, бесіда з дітьми з використанням питань пошукового характеру).
3. Взаємодія дітей з об'єктом. Підтримка позитивного ставлення дітей до рідного міста в процесі соціально-спрямованої та творчої діяльності дітей - передбачала втілення досвіду, отриманого дітьми на екскурсіях, у творчій продуктивній діяльності, участі в заходах, спрямованих на збереження і благоустрій об'єктів міста.

Поступово в роботі з дітьми ми стали вживати терміни «рідний край» і «рідне місто». Так дошкільники зацікавилися вивченням рідного краю, стали висловлювати оцінне відношення до міста, в якому народилися.

Екскурсії до річки Гнилоп'ять розширили знання дітей про мешканців які проживають у водоймі, цілющі властивості води, та збереження водних ресурсів.

Екскурсії

в

краєзнавчий

музей.

Діти мали змогу познайомитись з рідним містом, його сучасним та минулим.

Свої враження та знання від подорожі містом діти передають у продуктивній діяльності.

Перспективний план екскурсій за межі дошкільного закладу (старший дошкільний вік)

№ з/п	МАРШРУТ	МЕТА
1.	Ботанічний сад	Екологічне виховання Коллективне спостереження за характерними явищами в природі в різні пори року. Ознайомлення з природоохоронною діяльністю.
2	До річки Гнилоп'ять	Милування природою рідного краю. Виховувати бережливе ставлення до водойм, природи, навколишнього світу, прагнення знати й вивчати рідний край.
3	До школи №11, №8	Виховання інтересу до школи, діяльності в ній. Значимість професії вчитель. Знайомство з назвами та призначенням приміщень в школі.
4	До стадіону	Виховання ціннісного ставлення до здоров'я

		Коллективне спостереження за роботою людей причетних до утримання спорткомплексу в порядку. Знайомство з призначенням багатофункціонального спорткомплексу.
		Самостійна рухова діяльність.
5.	До бібліотеки	Виховання інтересу до книги, діяльності бібліотеки, праці бібліотекаря.
		Коллективне спостереження за діяльністю бібліотекаря. Знайомство з роботою читального залу.
6.	До фортеці Босих Кармелітів	Знайомство з історичними подіями нашого міста.
7.	До музею міста, тематичні виставки	Залучати дітей до традицій українського народу у рідному краї, виховувати любов до рідного міста, земляків.
8.	До парку Т.Шевченка	Розширити уявлення дітей про парк, чому саме носить ім'я Т. Шевченка, його розташування, історія створення, призначення.
9.	Місця бойової слави міста	Познайомити дітей з історичними подіями, боротьбу проти загарбників, виховувати шанобливе ставлення до народних героїв чийми іменами названі вулиці міста. Формувати поняття про вшанування українськими людьми пам'яті героїв, видатних земляків рідного краю.
10.	Головні вулиці та площа міста	Знайомство з історією вулиць, будівель, споруд рідного міста.
11.	На підприємства міста (молокозавод)	Виховання поваги до праці людей.
Коллективне спостереження за особливостями колективної праці на підприємстві.

На сьогоднішній час коли йдуть запеклі бої з ворогом, неабияке значення для виховання свідомого громадянина є прищеплення шанобливого ставлення до героїв війни, ветеранів, до пам'яті про тих, хто загинув, захищаючи Вітчизну; поваги до воїнів — захисників, кордонів Батьківщини. Дуже великий вплив мають бесіди, зустрічі з ветеранами, екскурсії, використання пісень, віршів, наочного матеріалу. Добре коли після кожного заходу малята разом з дорослими вшановують пам'ять загиблих героїв та покладають квіти до обелісків.

Бердичів – це наше місто! Він як живе створіння нас любить, піклується про нас, захищає нас, і десь у душі просить нашої любові та нашого піклування до нього. Наші старання і прагнення будуть не марні – якщо кожен з нас власним прикладом буде примножувати добробут рідного міста.

Список використаних джерел

1. Артьомова О. Хай в серці кожної дитини живе любов до України : [патріотичне виховання дошкільників]. *Дошкільне виховання*. 2011. № 8. С. 35-39.
2. Бех. І. Патріотизм: сучасні ознаки та орієнтири виховання. *Рідна школа*. 2015. № 1-2. С. 3–7.
3. Гавриш Н. Формування ціннісного ставлення особистості до суспільства і держави : [патріотичне виховання]. *Школа*. 2011. № 4. С. 59-75.
4. Ганник Н. Виховуємо патріотів. *Палітра педагога*. 2009. №4.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МАКЕТІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗПР

*Тетяна Титарчук – вихователь-методист,
Бердичівський дошкільний навчальний заклад №22 «Золота рибка»*

Базовий компонент дошкільної освіти зазначає, що зміст та організація освітнього процесу у сфері дошкільної освіти вимагає від педагога такої організації діяльності дошкільника, за якої максимально активізується діяльність дитини в пізнанні навколишнього світу, реалізації її творчих задумів і мрій. За ствердженням науковців активність, зокрема пізнавальна, є передумовою творчого, ефективного навчання. О. Кононко, С. Ладивір та інші зазначали необхідність орієнтування процесу пізнавальної діяльності на розвиток образних форм пізнання світу через дитячі види діяльності. С. Ладивір трактує пізнавальну активність як якісну ознаку діяльності дошкільника, властивість особистості, стан її готовності до пізнавальної діяльності (3, с. 3, 4).

Особливої уваги з питання розвитку пізнавальної активності потребують мої вихованці, діти із затримкою психічного розвитку. Адже через нестійку увагу, нерозвинену пам'ять, недостатній рівень розвитку мислення та мовлення вони мають проблеми під час засвоєння знань, вирішення освітніх завдань, вдосконалення навичок. Діти із ЗПР часто відволікаються, втрачають інтерес до будь-якої діяльності, швидко втомлюються. Повільне формування пізнавальних процесів визначає низьку пізнавальну активність дітей із ЗПР. Тому я вважаю пошук дієвих засобів розвитку пізнавальної активності дошкільників із ЗПР досить актуальною.

Під час роботи з дітьми із ЗПР я відмітила, що зацікавленість створює умови для розвитку у них пізнавальної активності, самостійності, бажання дізнатись щось нове, спонукає малят до пізнавальної діяльності. Усвідомлюючи

необхідність змін у організації навчально-виховного процесу в дошкільному закладі для забезпечення якості освіти та на виконання завдань БКДО, особливу увагу я приділяю створенню освітнього середовища. Саме розвивальне освітнє середовище сприяє всебічному розвитку, становленню особистості, самореалізації, соціалізації, розвитку творчості і, безперечно, розвитку пізнавальної активності. Сукупність предметів у середовищі виконує не лише інформаційну функцію, де кожен предмет несе певні відомості про навколишній світ, а й відбиває досвід, знання, смаки, потреби багатьох поколінь. (2, с. 43). У пошуках шляхів підвищення ефективності предметного оснащення освітнього середовища я створила у тісній співпраці з батьками вихованців ігрові макети, об'ємні моделі предметного та природного довкілля (малюнок 1, 2).

Малюнок 1

Малюнок 2

У дітей із ЗПР переважає наочно-дійове, наочно-образне мислення. Тому наочний матеріал у вигляді об'ємних моделей малята краще сприймають: вони мають можливість обстежити їх за допомогою зорового, тактильного аналізаторів. Під час створення ігрових макетів я враховувала вікові особливості дошкільнят, особливості розвитку кожної дитини, статеві особливості, їх інтереси та уподобання. Такий елемент освітнього середовища забезпечує малятам можливість експериментувати, фантазувати. Діяльність з ігровими макетами забезпечує пізнавальну активність, тож сприяє пізнавальному розвитку. Діти виконують пізнавально-пошукові завдання, створюють власні ігрові ситуації, реалізують творчі задуми. Також забезпечується потреба у комунікації, спілкуванні дітей.

Ігрові макети я створювала згідно тематичних циклів: «Хто як до зими готується» (дикі тварини), «Зимові розваги», «Ми подорожуємо» (транспорт), «Ферма» (домашні тварини), «Космос», «Зоопарк», «Пасіка» тощо. Ігрові об'ємні макети легкі у виготовленні: я використовувала залишковий матеріал (коробки з-під піци, соку, цукерок тощо), природний матеріал (насіння дерев, квітів, кору, мох тощо). Часто для створення макетів-моделей у співпраці з дітьми застосовуємо цеглинки LEGO. Такі предмети роблять моделі мобільними, їх легко змінювати залежно від ігрового задуму чи освітніх цілей. Макети зручні у використанні, легко переміщуються у просторі (малюнок 3, 4).

Малюнок 3

Малюнок 4

Також забезпечується можливість зміни діяльності дітей чи участі групи дітей, можливості вільного спілкування. Часто діти самі із задоволенням допомагають у виготовленні елементів макету: домальовують чи аплікують об'єкти, розміщують їх на ігровому макеті. Завдяки макетам забезпечується не лише пізнавальна, а й рухова, образотворча, мовленнєва та інші види діяльності. (малюнок 5,6).

Малюнок 5

Малюнок 6

Ігрові макети я використовую як елемент занять (створення мотивації, організація дослідницької діяльності, виконання розвивальних завдань) та під час вільної гри. Ігрові об'ємні моделі можна змінити, внести новий матеріал, що спонукатиме малят до пізнавальної діяльності, сприятиме розвитку активності. Пропоную декілька варіантів використання ігрових макетів під час організованого освітнього процесу та самостійних ігор дітей на виконання змісту БКДО згідно освітніх напрямів.

Освітній напрям «Дитина в природному довкіллі»

Гра-дослідження «Хто в якому будиночку живе?»

Мета. Розширити уявлення про житло диких тварин, спосіб життя та середовища існування. Розвивати пізнавальну активність, увагу, пам'ять.

Хід гри. Вихователь пропонує малятам розселити тварин у їх будинки. Чому білка живе на дереві? Як ведмідь влаштовує собі домівку? Де знаходиться житло миші? Хто ще риє собі нору? (малюнок 7). Діти залюбки використовують макети для самостійної гри, використовуючи набуті знання про життя тварин (малюнок 8).

Малюнок 7

Освітній напрям «Дитина у соціумі»

Гра-подорож «В гостях у пасічника»

Мета. Розширити знання дітей про професію пасічника, спосіб життя бджіл, їх значення для людини. Розвивати вміння аналізувати, робити висновки.

Хід гри. Педагог запитує дітей, що бджілки несуть нектар? Як називається житло? Чим корисні бджоли для людей? Хто за ними доглядає? Пропонує розселити бджіл у новий вулик (малюнок 9).

Малюнок 8

Малюнок 9

Розвивальна гра «На фермі»

Мета. Дати дітям уявлення про людей сільськогосподарських професій. Розвивати пізнавальну активність, увагу. Виховувати бажання доглядати за тваринами.

Хід гри. Педагог пропонує відправитись на молочну ферму. Хто доглядає за коровами? Чим годують тварин? Чим корисна корова для людей? Пропонує подоїти корову (малюнок 10).

Освітній напрям «Мовлення дитини».

Складання творчої розповіді «Мої улюблені зимові розваги»

Мета. Вдосконалювати вміння дітей описувати знайомі події. Розвивати монологічне мовлення.

Вихователь пропонує дітям назвати зимові розваги, розповісти про свої улюблені (малюнок 11).

Малюнок 10

Малюнок 11

Досвід використання ігрових макетів на мою думку є дієвим засобом розвитку пізнавальної активності дітей із ЗПР.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. 2021. с. 4.
2. Гончаренко А. Сучасний підхід до створення розвивального середовища у ДНЗ/ А. Гончаренко|| Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. - №3. с. 43.
3. Ладивір С. Пізнавальна активність старших дошкільнят: індивідуальні особливості Д/в 2006 №11. с.3.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МНЕМОТАБЛИЦЬ

*Тамара Ткачук, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Оксана Сорочинська, канд. педагогічних наук
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Дошкільний вік – унікальний період у процесі формування особистості дитини, оскільки в цей період розвивається сприйняття дитини навколишнього світу, посилюється її фізіологічний та психічний розвиток. Одним із аспектів його розвитку є формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку.

Проблема процесу формування пізнавального інтересу – одна з найактуальніших у сучасній педагогіці, тому що вона відображає дуже складні взаємодії психофізіологічних, біологічних та соціальних умов розвитку. Педагоги намагаються застосовувати передові підходи та принципи організації різних видів діяльності, що сприяють розвитку пізнавального інтересу у дітей дошкільного віку. Справа в тому, що дошкільний вік є періодом, коли дитяча активність розквітає. Постійне прагнення пізнати щось нове, бажання отримати нові враження, шукати нову інформацію про світ розглядаються як основні риси дитячої поведінки. За допомогою задоволення допитливості в ході активної пізнавально-дослідницької діяльності, у дітей дошкільного віку формуються окремі уявлення, які дозволяють сформувати загальну картину світу.

Пізнавальна активність та інтерес дитини, формується у протягом дошкільного віку. Значною проблемою є знаходження ефективних засобів, які вимагають теоретичного обґрунтування та знаходження практичного рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток пізнавального інтересу у дітей дошкільного віку викликає великий інтерес вітчизняних дослідників. В основі сучасних досліджень пізнавального інтересу лежать праці С. Ананьєва, Л. Венгера, Л. Виготського, Г. Люблінської, О. Смирнової, С. Рубінштейна, Г. Щукіної та інших відомих психологів. Наковці відмічали його вплив на розумову діяльність та становлення особистості у цьому віковому періоді.

Зокрема, І. Карук зазначає, що пізнавальний інтерес – це активне, мотивоване, емоційне ставлення дітей до предмета пізнання, яке має систематично враховуватися і розвиватися у процесі навчально-виховної діяльності, оскільки впливає на формування і розвиток особистісної спрямованості дитини [1, с. 90]. На думку С. Павлієнко, пізнавальний інтерес – це самостійна ініціативна діяльність дитини, орієнтована на пізнання навколишньої дійсності (як прояв допитливості) та з урахуванням потреби розв'язувати перед нею пізнавальні завдання в конкретних ситуаціях [3, с. 50].

Цілі статті: обґрунтувати ефективність використання мнемотаблиць з метою формування пізнавального інтересу до природного довкілля у дітей середнього дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Освітні програми, такі як: «Українське дошкілля», «Дитина», «Впевнений старт», чітко виділяють пізнавальну активність як один із головних чинників розвитку особистості дитини, розвитку її індивідуальності. Аналіз цих програм показав, що питання пізнавального розвитку, пізнавальної активності дітей дошкільного віку розглядається в усіх розділах і реалізується в процесі всієї навчально-виховної роботи в закладах дошкільної освіти [2, с. 156].

Середній дошкільний вік характеризується допитливістю, яка допомагає дитині якомога глибше пізнати взаємозв'язок між предметами та явищами. Тому, Т. Поніманська вважає, що «Допитливість характеризується спрямованістю пізнавальної активності на виявлення прихованих ознак і властивостей предмета, на використання в нових умовах, на маніпулювання предметами та символами» [4]. Пізнавальна активність поступово переноситься з окремих предметів, їх назв на відносини між предметами і явищами. П'ятирічну дитину цікавлять дії з предметами, взаємодія людей, предметів, їх причини та цілі. Виникають питання «чому», «навіщо», «звідки», «як».

Одним із засобів формування пізнавальної активності у дошкільників і зокрема до природного довкілля є використання мнемотаблиць. Актуальність застосування мнемотехніки для дітей середнього дошкільного віку обумовлена тим, що саме в цьому віці у дітей переважає образно-зорова пам'ять.

Мнемотехніка – методи та прийоми, що полегшують процес запам'ятовування інформації. Відбувається це шляхом кодування інформації в зорові, графічні чи слухові образи. Таким чином, при роботі з мнемонічними прийомами, покращується пам'ять, включається асоціативне мислення та розвивається мовлення.

Мнемотаблиці служать дидактичним матеріалом у роботі з розвитку зв'язного мовлення дітей і застосовуються [6]:

- для збагачення словникового запасу;
- під час навчання складання розповідей;
- при переказах творів художньої літератури;
- під час відгадування загадок.

Мнемотаблиці особливо ефективні при вивченні віршів. Суть полягає в наступному: до кожного слова чи рядка придумується картинка; весь вірш замальовується (закодовано). Потім дитина відтворює вірш за допомогою графічного зображення. Для прикладу представимо вивчення вірша «Падав сніг на поріг» за допомогою мнемотаблиці (рис.1.1).

Рис. 1.1. Мнемотаблиця «Падав сніг на поріг»

Для дітей середнього дошкільного віку доцільно використання мнемотаблиць, зокрема для ознайомлення з явищами природи. Наприклад з таких тем: «Пори року, їх послідовність», «Зимові явища природи», «Осінні явища природи», «Вода – чарівниця» та ін.

Таким чином, за допомогою мнемотаблиць можливо досягти виконання наступних завдань [5]:

- формування пізнавального інтересу;

- розвиток психічних процесів (пам'яті, уваги, уяви, мовлення);
- навчання дітей методам та прийомам мнемотехніки, дозволяє самостійно отримувати інформацію;
- розвиток творчих здібностей, координації;
- розвиток та зміцнення потреб дітей до подальшого навчання;
- виховання у дітях почуття внутрішньої свободи, впевненості у собі;
- допомагає дітям долати невпевненість у собі, формує вміння реалізувати свій величезний потенціал, закладений природою.

Висновки. Отже, у середньому дошкільному віці у дітей відбуваються суттєві позитивні зміни у розвитку пізнавального інтересу. У межах одного вікового періоду розвитку можуть виявлятися різні варіації прояву пізнавального інтересу, які кількісно, і якісно визначають рівень його сформованості. Тому одним із найважливіших завдань є цілеспрямований розвиток у дітей дошкільного віку пізнавального інтересу, що, в свою чергу, дасть можливість сформувати дошкільника як самостійного суб'єкта пізнавальної діяльності. Ефективно сприятимуть вищезазначеному систематичне використання на заняттях з дітьми середнього дошкільного віку – мнемотаблиць.

Список використаних джерел

1. Карук І. В. Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності. «Молодий вчений» № 5.2 (57.2) травень, 2018. С. 89–92.
2. Мамчур. Ж. Імпер В. Особливості розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3128>.
3. Павлієнко С.С. Розвиток пізнавального інтересу у дітей старшого дошкільного віку у процесі пошуково-дослідницької діяльності. Strasbourg, République Française. 2020. С. 49–53.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 456 с.
5. Чепурний Г., Черешнюк О. Мнемотехніка – технологія ефективного засвоєння інформації. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. – № 4. С. 31–35.
6. Шило Ю. В., Використання мнемотехніки в роботі з дошкільниками URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ksdpounush/paper/viewFile/379/375>.

ВИКОРИСТАННЯ СЕНСОМОТОРНИХ ІГОР У РОБОТІ З ДІТЬМИ ЗІ СКЛАДНИМИ КОМБІНОВАНИМИ ДІАГНОЗАМИ

*Галина Шаповал, вихователь групи зі складними комбінованими діагнозами
ДНЗ № 22 «Золота рибка», м. Бердичів*

У ранньому віці, відповідно до свого розвитку дитина починає нагромаджувати уявлення і перші знання про величину, форму, колір та інші властивості предметів. Що складають основу сенсомоторного розвитку. Дитина з ООП проживає ті самі етапи розвитку (фізичного, емоційного, психологічного, інтелектуального), що й дитина з нормотиповим психофізичним розвитком, але із затримкою у часі та з деякими якісними відмінностями. Це означає, що дитина

може відставати у розвитку на один, п'ять або десять років. Однак усі стадії розвитку вона все одно проходить [5].

Одним з найважливіших завдань у сучасній дошкільній освіті – це розвиток формування уявлень дітей з ООП про зовнішні властивості предметів, форми, величину, колір. Значення сенсорного виховання в ранньому віці важко переоцінити [3, с. 3]. Адже сенсомоторний розвиток складає фундамент загального розвитку дитини та має самостійне значення для повноцінного сприйняття нею навколишнього світу.

Сенсомоторний розвиток дітей був центральною проблемою починаючи із Яна Коменського. Він вивів «золоте правило» навчання і підкреслює все, що тільки можна, надавати для сприйняття чуттями: видиме для сприйняття зором; те, що можна чути, – слухом; запахи – нюхом; що має смак – смаком; що підлягає сприйняттю дотиком – дотиком [3, с. 3]. Відомі європейські і вітчизняні педагоги М. Монтесорі, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, С. Русова, О. Запорожець у своїх працях також наголошували про важливе значення сенсомоторики для формування у дітей уявлень про навколишній світ і накопичення знань про нього.

Саме визначення сенсомоторики складається з двох слів («sensus» - відчуття, і «motor» - двигун) – це вміння керувати рухом та емоціями, це узгодженість очей і руху, узгодженість слуху і руху тощо [2]. Сенсомоторний розвиток дошкільника – це розвиток його сприйняття і формування уявлень про зовнішні властивості предметів: їх форми, кольори, величину, становище у просторі і розвиток моторної сфери. Основними завданнями сенсорного розвитку дітей з ООП є такі:

- формувати здатність повноцінно сприймати предмети довкола;
- навчати виділяти ознаки предметів — колір, форму, величину; накопичувати уявлення про співвідношення двох предметів за величиною, формою, кольором;
- розвивати вміння орієнтуватися у просторі щодо певного предмета;
- збагачувати активний та пасивний словник;
- виховувати самостійність [1].

Завдання, які ставить перед собою сенсомоторний розвиток для дітей з ООП краще здійснюється під час ігрових вправ та ситуацій, які створює дорослий зі спеціальною розвивальною метою. Гра як відомо посідає особливе місце в дитинстві людини і виступає як заміник праці. На думку більшості психологів, у процесі гри дитина набуває навичок, які виявляються пізніше потрібними для праці. Під час гри дитина мимовільно освоює прийоми групування і класифікації, поняття відношення і залежностей між предметами за величиною, формою, кольором, розташуванням у просторі. [1]

Для того, щоб полегшити вивчення навколишнього світу дітям з ООП потрібно перш за все визначити їх вік розвитку і підібрати відповідні завдання, які повинні містити лише ту інформацію, яка знадобиться їм у буденному житті.

Відповідно навчання дітей з ООП, як і всіх має проводитися у грі. Адже гра – як наголошують психологи є більш доступною і зрозумілою формою розвитку дитини.

У грі можна поєднати розумовий та фізичний, пізнавальний, природничий, художньо-естетичний, сенсорний розвиток дитини тощо. Для розвитку та збагачення сенсорного досвіду дітей з ООП слід використовувати сенсомоторні ігри, які поєднують у собі одночасно формування уявлень у дитини про зовнішні властивості предметів (колір, величину, форму), розвиток дрібної моторики пальців рук та узгодженість дії очей і руху, слуху і руху тощо.

Під час сенсомоторних ігор дитина з ООП знайомиться з предметами на основі комплексу зорових, кінетичних та кінестетичних уявлень. Тому було розроблено авторський посібник з дидактичними сенсомоторними іграми, які використовуються вихователем у повсякденній роботі із дітьми з ООП.

Авторська сенсомоторна гра «Допоможи Великодньому кролику розкласти яєчка»

Сенсомоторна гра
«Допоможи Великодньому кролику розкласти яєчка»

Мета: навчати дітей розпізнавати основні кольори шляхом співставлення; удосконалювати координацію рухів пальців рук, точність окоміру; виховувати уважність, посидючість.

Обладнання: зображення Великоднього кролика, пінопластові різнокольорові яєчка, картонні подарункові різнокольорові коробки.

Інструкція: дорослий спонукає дитину допомогти Великодньому кролику розкласти яєчка різноманітних кольорів у відповідні коробки.

10

Шаповал Г. Й. Сенсомоторні ігри як засіб збагачення сенсорного досвіду дітей з ООП. Практичний посіб. URL:
<https://uk.padlet.com/shapovalg70/certification2021>

Сенсомоторна гра «Допоможи Великодньому кролику розкласти яєчка», навчає дітей розпізнавати основні кольори шляхом співставлення, удосконалює координацію рухів пальців рук тощо. У даній грі дорослий спонукає дитину допомогти Великодньому кролику розкласти яєчка різноманітних кольорів у відповідні коробки.

Авторська сенсорна гра «Прикрась посуд», «Кумедний восьминіг»

Шаповал Г. Й. Сенсорні ігри як засіб збагачення сенсорного досвіду дітей з ООП. Практичний посіб. URL:

<https://uk.padlet.com/shapovalg70/certification2021>

Сенсорна гра «Прикрась посуд» та «Кумедний восьминіг» дає можливість дітям з ООП накладати на елемент зображення за допомогою різного матеріалу: помпонів, гудзиків, лічильних паличок, кінетичних камінців. В даній грі можна використовувати декілька варіантів – використовуючи один із запропонованих на вибір матеріалів або поєднувати одночасно декілька зважаючи на особливість розвитку дитини з ООП.

Дана гра розвиває у дітей дрібну моторику рук, яка впливає на розвиток мовлення та усіх психічних процесів. Особливість даних сенсорних ігор полягає в тому, що дитина з ООП відповідно свого розвитку може обирати сама матеріал певного кольору для виконання гри.

Особливість сенсорних ігор полягає в тому що, такі ігри можна виготовити вдома батькам і вихователям в групі з матеріалів, які є під рукою в кожного (пластикові кришки, кольорові бусини, шнурки для взуття, макарони, гудзики тощо) та використовувати під час занять, прогулянок, індивідуальної роботи у садочку вихователями та батьками вдома.

Отже, сенсорне виховання дітей з ООП спрямоване на формування повноцінного сприйняття навколишнього світу та виступає основою пізнання. Знайомить дітей із властивостями предметів, що дає змогу накопичувати дітям з ООП уявлень про колір, форму та величину предметів. І як зазначають відомі педагоги, психологи і власний досвід саме ігри розвивають у дітей з ООП дрібну моторику рук, увагу, почуття ритму, координацію рухів, спостережливість, зорову координацію, спонукають дитину до звуконаслідування тощо. Сенсорні ігри мають приносити дітям радість і не повинні викликати перевтомлення. Саме тоді буде досягнутий вагомий ефект від даних ігор та вправ.

Список використаних джерел

1. Зелінська О. А. Комплекс вправ для розвитку дрібної моторики рук. URL: <https://naurok.com.ua/kompleks-vprav-dlya-rozvitku-dribno-motoriki-ruk205261.html> (дата звернення: 14.01.2022).
2. Ковальчук М. Сенсорні ігри для дошкільників за методикою Марії Монтессорі. URL: <https://learning.ua/blog/202007/sensorni-ihry-dlia-doshkilnykiv-za-metodykoiu-marii-montessori/> (дата звернення: 11.10.2021).
3. Кривоніс М., Дроботій О. Сенсорний розвиток дошкільнят. Ранній вік. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 192 с.
4. Проценко О. Вправи на розвиток дрібної та загальної моторики. URL: <http://kirc.kupyansk-rada.gov.ua/info/page/17011> (дата звернення: 4.09.2021).
5. Чайка М. Як розвивається дитина з ООП. URL: <http://www.dyvogra.com/uk/parents-of-a-child-with-sen/> (дата звернення: 11.10.2021).

ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ

Вікторія Чега, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Марія Федорова**, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність проблеми дослідження. Сучасну епоху по праву називають добою етнічного відродження. Посиленні ролі культури у всіх сферах життя, включаючи освіту, диктує необхідність збереження та пізнання особистістю своєї культури. Українські народні іграшки та ігри приносять велику радість дітям різного віку. Знайомте дітей з цим народним промыслом, починаючи з молодшого дошкільного віку. Діти вивчають окремі елементи, а потім освоюють техніку малювання та початкові етапи різьблення народної іграшки, весело малюють заготовки — силуети, різьблені та розмальовані готові фігурки, які регулярно експонуються на виставках дитячих робіт.

Мета статті: педагогічні умови використання народної іграшки у вихованні національної самосвідомості старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Згідно з науковими дослідженнями, суттєвою характеристикою людини є здатність до духовності та самосвідомості. Самосвідомість — це привабливість, самототожність індивіда з самим собою або групою людей. Словникова література поняття національна самосвідомість пояснює як “винятковий динамічний компонент самовідчуття індивіда, який включаючи почуття приналежності людини до своєї етнічної групи, особливості власного народу, які відрізняють його від інших народів, його історія, минуле та його зв'язок із цінностями національного розвитку”.

На думку М. Боришевського, феноменом “етнічної самосвідомості” вважається світоглядна орієнтація особистості. При цьому вчений також відносив

це явище до своєї духовної сфери. А. Березін наполягає на тісному взаємозв'язку етнічності з національною самосвідомістю, яка визначається ціннісним самовизначенням особистості в соціально-моральному просторі. А. Баронін вважає, що національна самосвідомість — це відносно стійкий, самосвідомий, унікальний досвід і система розуміння себе як частину певної нації.

О. Вишневський виділяє три чіткі етапи розвитку національної самосвідомості дітей і дорослих: перший етап раннього національного самоусвідомлення. Який розпочинається від народження, з матусиних колискових, бабусиних казок, народних обрядів та пісень. Другий етап національної свідомості та політичної свідомості, здебільшого проходить у підлітковому віці передбачає усвідомлення себе частиною нації. Під час цього етапу відновлюється історична пам'ять та формуються почуття національної гідності. Третім етапом є суспільне самоусвідомлення, коли людина розуміє, що бути націоналістом — це любити свій народ, а бути патріотом — це любити Батьківщину.

О. Барканова досліджувала рівень функціонування національної самосвідомості, розрізняючи макро то мікрорівні. Якщо перше стосується цілих груп, то друге стосується безпосередньо окремих осіб. Сформульоване дослідниками визначення базується на двошаровій концепції: етнічна самосвідомість — це однозначно усвідомлення людиною власної етнічної ідентичності серед різних етносів і формування ставлення до власної групи та інших етнічних груп.

Народні іграшки — це пам'ятки, подібні до народних мов, пісень чи казок. Народна іграшка, яка втілює вишукану художню культуру та самобутність українського народу. Культура іграшки є важливою частиною національної духовної культури. Воно завжди було пов'язане з сімейними традиціями, зосередженими на турботі та уважності дитини, працьовитості та активності дорослих. Слід зазначити, що вчена Е. Фльоріна визначила, що ніякий інший вид народної творчості так активно і глибоко не виховує у дитини національні особливості духовної культури, не розвиваючи кмітливості та практичної моторики, як національна іграшка, яка подобається дитині, вона активно та творчо працює. Технологія етнічних іграшок завжди проста, легка для сприйняття дітьми, а часто і дуже геніальна, заснована на найпростіших технологіях.

Крім того, Л. Герус запропонувала систематизувати українські народні іграшки за матеріалом таким чином:

1. Дерев'яні іграшки. Це — вітряки, прапори, птахи, коники, посуд, музичні інструменти, флейти та тарілки.

2. Глиняні іграшки. Серед них найбільш поширеними, є свистульки (свистунці, свистілки) та посуд.

3. Іграшки із лози, трави, соломи та інших природних матеріалів. Ляльок робили з соломи.

4. Тканинні ляльки. Народні ляльки — іграшки виготовлялись з тканини і були переважно церемоніальні для наших предків.

У формуванні національної самосвідомості важливу роль відіграє сім'я. Батьки — перші вихователі дошкільнят. Для дитини Батьківщина починається з родини. Ростити в сім'ї національно свідомих громадян означає їх підтримуючи, розвиваючи та спрямовуючи використовувати знання про історію рідного краю, історію України та її народу. Джерелами виховання національної самосвідомості є рідна мова батька і матері, колискова, Батьківщина, героїчне минуле народу, культ конкретних дій особистості спрямованих на культурне та матеріальне збагачення. Досвід доводить, що діти успадковують славу своїх батьків, дідів, прадідів, якщо вони ведуть з ними цілеспрямовану роботу в сім'ї.

Для дітей старшого дошкільного віку традиційні народні іграшки це не просто музейні експонати чи сувеніри, це основа художньої творчості. Доступність матеріалів, відносна простота та складність виготовлення іграшок із глини, соломи, дерева, та інших традиційних матеріалів роблять процес художньої творчості дітей цікавим та корисним. Сучасних дітей можна і потрібно знайомити із народними іграшками. Однак це мають бути лише справжні народні іграшки, а не стилізовані.

Висновки. Національна самосвідомість — це самопізнання і самооцінка власно “Я”, яке є представником нації, свідомим і активним представником національних інтересів, не від'ємною частиною нації, національного духу і національної волі. Також робимо висновок, що українська народна іграшка здавна приваблює інтерес науковців як витвір мистецтва, предмет гри та предмет побуту.

Список використаних джерел

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. 3-тє вид., випр. К.: Світич, 2009. 430 с.
2. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі. Практикум: навч. посіб. К.: Вища шк., 2003. 206 с.
3. Васильєва Т. Українська традиційна іграшка та лялька. *Дитячий садок*. 2002. №11. С. 3.
4. Герус Л. М. Українська народна іграшка. К. : Балтія-Друк, 2007. 64 с.
5. Герус Л. М. Українська народна іграшка кінця XIX - першої половини XX ст. (історія, типологія, художні особливості) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства : 17.00.06; Львівська академія мистецтв. Львів, 1997. 20 с.
6. Греськова, В. В. Формування національної свідомості дітей дошкільного віку засобами народної іграшки. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка / гол. ред. Г. Терещук ; редкол.: Л. Вознюк, В. Кравець, В. Мадзігон [та ін.]. Тернопіль, 2012. № 2. С. 51-55.

РОЛЬ ВИХОВАТЕЛЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕМОЦІЙНОГО КОМФОРТУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПОВІТРЯНИХ ТРИВОГ

*Катерина Шевчук, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Лілія Онофрійчук, канд. педагогічних наук, доцент
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія*

Постановка проблеми. Сьогодні кожен із нас стикається з новими викликами, пов'язаними з війною. Нам, дорослим, складно їх прийняти. А як дітям це вдається? Що ж відчуває дитина, коли спрацьовує повітряна тривога? Про що вона думала, коли чула і бачила жахливі картини війни? Ось чому так важливо приділяти увагу почуттям і потребам дитини. А ще важливо слухати її та уважно стежити за мовою її тіла. Щоб вчасно дитині допомогти і словами розрадити, і підтримати дією. Але демонстрація власної безпечної поведінки стоїть на першому місці, а оскільки дошкільники ходять до закладу дошкільної освіти майже щодня, цю роль покладають на дорослих, а особливо на вихователя у групі.

З одного боку, перебування дітей у стресових ситуаціях, пов'язаних з війною, може призвести до багатьох негативних наслідків, які проявляються у вигляді підвищеної тривожності, гіперактивності, страхів або, навпаки, апатії та нездатності розслабитися. З іншого боку, у дітей виявляється посилення розвитку патріотизму, прояву активності, турботливості, відповідальності, бажання бути корисним, що сприяє розвитку соціальної активності дитини. У першому випадку діти потребують спеціального психолого-педагогічного супроводу та допомоги, а в другому – підтримки у розвитку набутих позитивних якостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Емоційний стан дітей впливає на розвиток їхньої пізнавальної діяльності, стійкість інтересів і самостійний вибір видів діяльності. Тому вивчення прояву емоційних станів та стосунків дітей дає можливість виявити приховані проблеми емоційного благополуччя та може стати основою для прогнозування варіантів подальшого розвитку особистості дошкільника.

На думку О. Л. Кононко, емоційний розвиток дитини дошкільного віку є однією з ключових умов її виховання, наголошуючи на важливості емоційних переживань дитини у взаємодії з суспільством для розвитку її особистості [6]. В. С. Мухіна стверджує, якщо «активно включаючи дітей у рішення соціально важливих завдань, колектив обумовлює можливість розвитку індивіда як особистості і в першу чергу становлення та розвитку його емоційної сфери» [8]. Найважливішим та найпершим соціальним інститутом, який відповідає за емоційну компетентність дошкільника, його нормальну адаптацію до життя, вважають сім'ю, а потім уже й заклади дошкільної освіти. Е. Г. Еріксон зазначав,

що соціальне оточення дитини має значний вплив на її розвиток, особливо на розвиток емоційного комфорту [12]. Ця проблема тільки набирає обертів, як таких досліджень у цьому напрямі немає, і тому ми обрали цю тему.

Мета. Дослідити та узагальнити роль вихователя у забезпеченні емоційного комфорту дітей дошкільного віку під час повітряних тривог.

Виклад основного матеріалу статті. Унікальність дошкільного віку визначається швидким розвитком, збагаченням життєвого та соціального досвіду. Емоційний комфорт є важливим елементом розвитку дітей дошкільного віку. Емоції зберігають своє значення в пізніші періоди, але є провідними на ранніх стадіях онтогенезу, оскільки вони значною мірою базуються на цілісній поведінці дитини дошкільного віку. Коли діти потрапляють до закладу дошкільної освіти, вони опиняються в незвичному середовищі, в оточенні незнайомих дітей та дорослих, з якими їм доводиться будувати стосунки. У таких ситуаціях дорослі і, перш за все, вихователі повинні працювати разом, щоб забезпечити емоційний комфорт, індивідуальний підхід кожній дитині.

Для маленької дитини вихователь – найважливіша людина, які вона повністю довіряє. І це не дивно, оскільки все життя дошкільника пов'язане з спільною діяльністю із вихователем. Саме від дорослого залежить режим дня: коли гратися, гуляти, малювати, бігати або тихо сидіти з усіма дітьми і слухати казки, історії тощо. Він організовує цікаві ігри, конкурси та вистави, читає книжки. Він – суддя в дитячих конфліктах, він той, хто запроваджує правила, знає все, допомагає, підтримує, хвалить, помічає і сварить. А зараз одне з головних завдань – створити емоційний комфорт, забезпечити психологічне благополуччя кожної дитини, особливо в момент оголошення сигналу «Повітряної тривоги».

У психолого-педагогічній літературі емоційний комфорт визначається як «психічний стан максимального емоційного комфорту людини в природному та соціальному середовищі, створення якого багато в чому залежить від гармонізації, гуманізації, впорядкування та створення позитивного психологічного клімату» [2, с. 144].

У словнику психолого-педагогічних термінів поняття «психологічний комфорт» трактують, як умови життя, в яких дитина відчуває спокій, атмосфера в якій немає необхідності захищатися [3, с. 96].

Емоційний комфорт означає, що дитина психічно врівноважена, спокійна, захищена, задоволена своїм існуванням і оптимістична. Це справляє позитивний вплив на всі аспекти життя. Вони розумніші, активніші та зберігають високий рівень амбітності й упевненості в собі. У психологічно-комфортному стані діти мають оптимістичний світогляд, вірять у прихильність інших людей, а також характеризуються відкритістю до контактів.

Слід зазначити, що якщо дорослий перебуває в негативному емоційному стані або стані, такому як тривога, страх або тривале напруження, це

безпосередньо впливає на стан дитини, ускладнює нормальний процес розвитку дитини, перешкоджає її повноцінному розвитку, вихованню та соціалізації.

Вихователь має усвідомлювати, що переживання дошкільника почуттів комфорту або дискомфорту залежать від багатьох чинників, серед яких: емоціональна неврівноваженість дорослих, які оточують дитину; різка зміна настрою та вимог дорослого; домінування ситуацій примусового виконання дитиною певних дій (обов'язковість відповіді, переривання творчої роботи тощо); фактичне позбавлення дитини права на власний вибір; дефіцит нових вражень тощо. Унаслідок цього в дитини може з'явитися багато тривожних симптомів, як-от: підвищена вразливість, дратівливість, безпорадність, залежність, невпевненість у собі, нездатність контролювати свою поведінку та нездатність висловити свої почуття.

Згідно з витягом із «Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту» пунктами 15–16 «Порядку заповнення та перебування в спорудах фонду захисних споруд цивільного захисту» зазначається, що вихід із захисної споруди дозволений, тільки якщо надійшла інформація про відсутність небезпеки [4]. Важливо наголошувати батькам, на тому, що вони не можуть забрати дитину з укриття під час повітряної тривоги, а педагог, відповідно, не має права відпустити дитину з укриття навіть на прохання батьків. До завершення повітряної тривоги дитина повинна залишатися в укритті. Інакше, батьки наражають на небезпеку і себе, й дитину. У моментах коли, дитина хоче до батьків, вихователь повинен, уміти її заспокоїти, використовуючи різні методи.

У додатку листа МОН «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні», вихователі повинні залучати дітей до самостійного виготовлення поробок, малюнків, тощо, адже швидке усвідомлення результату підвищує відчуття спокою і сили. А також, вихователь має спостерігати за поведінкою дітей, і у разі регресивного стану, пропонують використовувати тілесні ігри та вправи. Крім цього, у вихователя та батьків, має бути певна система комунікацій, що дасть змогу встановити швидкий обмін інформацією та зворотній зв'язок [7].

На сайті МОН представлено поради для вихователів щодо організації освітнього процесу у нових умовах «Сучасне дошкілля під крилами захисту» [1]. Доцільним буде знайомство працівників закладу дошкільної освіти з: порадами від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях» [9]; інформаційним коміксом для дітей «Поради від захисника України» [5]; хрестоматією для дітей дошкільного віку «Моя країна – Україна» з національно-патріотичного виховання [11]; порадами від Світлани Ройз «Як подбати про дитину, якщо ви знаходитесь з нею в укритті» [10].

Під час повітряних тривог, діти можуть відчувати паніку та стрес тощо, вихователь не повинен залишати жодної дитини без нагляду; вихователь несе

персональну відповідальність за життя і безпеку дітей. Він повинен заздалегідь продумати план роботи з дітьми в укритті та підготувати дитячі книжечки, іграшки, олівці, фломастери, розмальовки тощо, які занести в укриття. В укритті вихователь повинен проводити освітню роботу з дітьми з наданням їм психолого-педагогічної підтримки у надзвичайних ситуаціях.

Висновки. Отже, створення емоційного комфорту у закладі дошкільної освіти під час повітряних тривог є першочерговим завданням кожного педагога.

Список використаних джерел

1. «Сучасне дошкілля під крилами захисту» URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkillya-pid-krilami-zahistu> (дата звернення: 30.10.2022).
2. Алексеєнко Т. Ф., Артемова Л. В., Бех І. Д. Педагогічний словник для молодих батьків. Київ: ДЦССМ, 2002. 348 с.
3. Буган Ю. В., Уруський В. І. Словник психолого-педагогічних термінів і понять. Тернопіль: Астон, 2001. 176 с.
4. Витяг із Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджений наказом МВС від 09.07.2018 № 579.
5. Інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vid-zahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voynnij-stand> (дата звернення: 30.10.2022).
6. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві) : навч. посіб. для вищ. навч. закладів. Київ: Освіта, 1998. 255 с.
7. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.22 року «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні».
8. Малімон Л.Я. До проблеми діагностики емоційності як властивості особистості. Практична психологія та соціальна робота. 2002. № 7. С. 59–65.
9. Поради від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vid-ekspertiv-yunifef-yak-pidtrimati-ditej-u-stresovih-situacijah> (дата звернення: 30.10.2022).
10. Поради від Світлани Ройз «Як подбати про дитину, якщо ви знаходитесь з нею в укритті». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VpJXr3UXCvo> (дата звернення: 30.10.2022).
11. Хрестоматія для дітей дошкільного віку «Моя країна – Україна» з національно-патріотичного виховання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vid-zahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voynnij-stand> (дата звернення: 30.10.2022).
12. Шаграєва О.А. Эмоциональное развитие дошкольников: учеб. пособ. М. : Академия, 2003. 176 с.

РОЗДІЛ 5

**ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ГОТОВНОСТІ ДО
НАВЧАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

**ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
(ДОСВІД ПАВЛИСЬКОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ) ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

*Наталія Андросович, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Олександра Дубасенюк**, доктор педагогічних наук, професор
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Моральне виховання є складовою гармонійного розвитку особистості. У ХХ столітті розроблено альтернативні теорії морального виховання у сфері філософії освіти. Водночас педагоги-практики здійснили суттєвий внесок у розробку теорії і практики морального виховання особистості. До таких педагогів-новаторів належить відомий у всьому світі видатний педагог – В.О. Сухомлинський, який розробив теоретичні і методичні засади морального виховання на досвіді Павлиської середньої школи. Визначена проблема має особливу актуальність у світлі концепції «Нова українська школа», яка спрямована на формування особистості громадянина-патріота і потребує більш обґрунтованого досвіду Павлиської середньої школи в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Мета: проаналізувати теоретичні і методичні аспекти проблеми виховання моральних якостей учнів початкової школи на основі досвіду Павлиської середньої школи.

Завдання дослідження: 1) визначити сутність базових понять дослідження; 2) виявити особливості виховання морально-етичних якостей учнів початкової школи в освітньо-виховному процесі (досвід Павлиської середньої школи).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості морального виховання особистості в освітньому процесі досліджували такі науковці, як Т. В. Глушман, Е. А., Панасенко, Є. Е. Батлова та ін. Дослідження виховання моральних якостей у дітей молодшого шкільного віку на основі наукової спадщини В. О. Сухомлинського здійснювали такі науковці, як О. С. Соколовська, Ю. Загрійчук та ін. Науковці розкрили сутність новаторського досвіду видатного педагога, проаналізували напрями всебічного виховання особистості у Павлиській середній школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Категорія «моральність» у філософському значенні ототожнюється з поняттям «мораль» та розуміється як явище реального життя – норми та зразки поведінки людей, а також виконання цих правил.

У психологічній науці «моральність» розглядається у широкому значенні – як регулююча функція людської поведінки, у вузькому розумінні – як спосіб освоєння соціального досвіду, правил поведінки, духовно-практична діяльність людини. Дослідник Т. В. Глушман визначає поняття «мораль» як систему цінностей та ідеалів, які відображають рівень розвитку окремої особистості і суспільства в цілому [1]. Е.А. Панасенко, Є. Е. Батлова зазначають, що мораль є складною сферою духовного життя окремої людини та суспільства в цілому, однією з форм суспільної свідомості та форм нормативної регуляції, що функціонує у межах дихотомії «добро – зло». Моральні принципи, ідеали та норми розкривають внутрішній світ особистості, її світогляд, переконання, ціннісні орієнтації, віру, уособлюються як істотні складові її власної сутності, самосвідомості, Я-концепції [3, с. 79].

Поняття «моральність» у педагогічній науці характеризується як сукупність норм і правил, що регулюють відносини людей у суспільстві на основі суспільної думки та стимулюють або гальмують їх поведінку і діяльність; стан взаємодії з усім світом, але насамперед із усім соціумом. Моральні якості проявляються у поведінці та діяльності людини, визначають її відносини з навколишнім світом та іншими людьми.

Моральні цінності розглядаються як принципи поведінки, сенс життя, здатність робити добру справу, де формування морально вихованої особистості постає головною метою. Як ідеали принципи, можуть бути використані для виховання особистості з моральними орієнтаціями у соціумі.

Отже, будь-яка діяльність, яка передбачає судження, вимагає використання моральних цінностей. У той час як «мораль» – це власне відчуття людини, того, що є правильним і неправильним, засноване на індивідуальному та колективному досвіді, який характеризує людину як соціальну істоту. По суті, моральні цінності – це риси особистості, які дають нам змогу виробляти судження та приймати певні рішення на основі того, що ми вважаємо правильним чи неправильним. Оскільки кожна людина набуває різний досвід, моральні цінності мають індивідуальні особливості. Тому кожна особистість по-різному реагує на ситуації, які виникають у процесі її життєдіяльності. І в більшості випадків цінності людини є відображенням середовища, в якому вона формувалася.

Моральні цінності важливі на будь-якому етапі життя. Але більшість цінностей, якими володіють дорослі, були прищеплені їм у дитинстві. Тому важливе значення надається формуванню ціннісних орієнтацій у дитинстві.

Мораль і етика є частиною способу життя і не можуть бути відокремлені від усіх інших аспектів життя. Моральне виховання має на меті сприяти моральному розвитку учнів і формуванню характеру. Теоретичні основи морального виховання підкріплюються здобутками філософії, психології, педагогіці у сфері моралі та морально-виховними практиками. У контексті розвитку раціональних

про-соціальних навичок, чеснот, моральне виховання справжньої людської цінності має виховувати значущі й особистісні якості та знання, які значною мірою перевершують їх соціально-наукове розуміння і пояснення. Моральне виховання – це внутрішня зміна, яка є духовною «справою» та утворюється шляхом інтеріоризацією загальнолюдських цінностей.

Моральне виховання учнів початкової школи здійснюється у процесі навчання та виховання і передбачає формування моральних цінностей, які спрямовані на розвиток моральної свідомості, розуміння та поведінку дітей. В.О. Сухомлинський у Павлівській школі створив і запровадив у практику роботи нову систему виховання, в центрі якої – особистість учня, спрямувавши виховний вплив на його внутрішній світ. Виховний вплив здійснювався на засадах духовної культури народу, національних традицій, звичаях. Тим самим прищеплювалися любов до батьків, до мови, готовність захищати слабких [4, с. 226]. В. О. Сухомлинський стверджує, що «моральним провідним вогником педагог стає не тоді коли він на кожному уроці вирікає істини, а тоді, коли його ставлення до людини – маленького школяра, завтрашнього громадянина – є зразком, вершиною моральності» [5, с. 541].

В. О. Сухомлинський визнавав пріоритет морального виховання учнів у багатогранній діяльності педагогічного колективу школи. Цілком зрозуміло, що розумове, трудове і фізичне виховання повинні бути підпорядковані головному – вихованню в дитині людяності, тобто гуманного ставлення до природи, до суспільства, до інших людей і до самої себе. Дитина має засвоїти на рівні світоглядних переконань золоте правило етики: необхідно ставитись до інших людей так, як би ти хотів, щоб вони ставилися до тебе [2].

В. О. Сухомлинський спільно з педагогами розробив систему виховання моральних якостей у Павлівській середній школі, важливе значення надавалося етичним бесідам, як особливій формі морального виховання, що спонукають дітей до моральних учинків. На основі моральних бесід педагог здійснював передачу молодшим школярам моральних знань, вплив на їх емоційно-вольову сферу. На думку В. О. Сухомлинського, окреслений педагогічний процес – це основа набуття елементарної моральної культури. Формування моральних якостей учнів початкової школи у Павлівській школі здійснювався комплексно у процесі розумового, естетичного, екологічного, трудового виховання.

Педагогіка В. О. Сухомлинського включала гуманні настанови, а саме здійснення виховного процесу без використання покарань. Тому основною гуманною настановою у вихованні педагога було виховання на основі педагогіки співробітництва. У школі В. О. Сухомлинського відносини між учнями та вчителями будувалися на таких положеннях [6, с. 85]:

- 1) вчитель завжди повинен викликати довіру, бути людяним, але при цьому мати великий авторитет серед дітей;

- 2) потрібно бути другом та наставником, допомагати дітям зрозуміти себе, розвивати свій талант, сприяти особистісному зростанню;
- 3) необхідно навчити дитину любити людей та природу, бачити навколишню красу (концепція естетичного виховання красою);
- 4) важливо та необхідно запрошувати до школи батьків, але тільки для схвалення вчинків дитини;
- 5) колектив стає вихователем дітей, якщо він сформований у радості, повазі, праці;
- 6) особистість та колектив – це дві сторони людського буття, вони розглядаються як єдине ціле.

В. О. Сухомлинський надавав особливе значення у моральному вихованню учнів ролі сім'ї, створенню сприятливої сімейної атмосфери. Педагогом було створено «батьківські школи» з метою підвищення рівня загальної та педагогічної культури батьків як основоположного чинника соціального розвитку дитини та її сім'ї. «Членами» «батьківської школи» були батьки діти, яких через три роки мали вступати у школу та були її слухачами по отриманню дітьми атестата зрілості. Батьки отримували необхідні знання, що сприяло моральному вихованню дітей.

Висновки. Таким чином, гуманістична педагогіка В. О. Сухомлинського не втрачає актуальності і в XXI столітті у контексті концепції «Нова українська школа», яка надає великого значення формуванню моральних якостей учнів, їх громадянської позиції. Це здійснюється у процесі розробки освітньо-виховних програм та нових підходів до морального виховання молодших школярів. Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського має неоцінений потенціал, як теоретичний, методичний, так і практичний. Вона включає моральні настанови для педагогів, батьків та дітей, має прогностичний характер і відкриває великі перспективи для подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Глушман Т. В. Моральні якості особистості як складова професійної культури майбутнього менеджера. Науковий вісник УМО «Педагогіка». 2016. № 2. URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/vydannya/visnyk_umo/pedagogika/2_2016/Глушман.pdf
2. Загрійчук Ю. Моральне виховання особистості в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/konferentsiia-24-25-veresnia-2015-roku/sektsiia-4/3850-moralne-vykhovannya-osobystosti-v-pedahohichniy-spadshchyni-v-o-sukhomlynskoho>
3. Панасенко Е.А., Батлова Є.Е. Психологічні механізми морального зростання особистості у підлітковому віці. «Young Scientist». 2018. № 10.1 (62.1). С. 79 – 82.
4. Соколовська О. С. *Моральне виховання дітей на засадах педагогічних ідей Василя Сухомлинського в освітньому просторі нової української школи.* Науковий вісник імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2019. № 3. С. 226 – 231.

5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5 т. – Т. 4. Павлицька середня школа. Розмова з молодим директором. К.: Радянська школа, 1977. 640 с.
6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа. 1973. 288 с.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ РІЗНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Людмила Віцінська, вихователь

Житомирський дошкільний навчальний заклад №33

Актуальність проблеми. У час ринкових відносин, інформаційного суспільства та інноваційних технологій, дитині необхідно мати хоча б елементарні економічні уявлення й навички відповідної поведінки. Економічна сфера наповнена складними економічними поняттями та процесами, оточує сучасного дошкільника, тому важливо вводити дітей у світ економіки змалку. Розподіл сімейного бюджету, купівля, продаж, реклама по телебаченню, розмови політиків – ось далеко не повний перелік того, з чим доводиться стикатися дитині щодня. Тому системою економічного виховання охоплені дошкільнята, використовуючи при цьому різні форми його організації. Ця робота проводиться системно й передбачає поступовий перехід від найпростіших до більш складних понять [4].

Виклад основного матеріалу. Щоб зацікавити дітей серйозною і складною темою економіки, були поставлені завдання визначити що таке економіка, роль економіки в житті людей, умови і засоби існування людини, ознайомити дітей з економічною діяльністю, сформувані уявлення про економічні ресурси і економічні продукти та показати особистий зв'язок дитини з економікою.

Вирішуючи проблемну ситуацію (економічного, математичного, екологічного змісту) діти залучаються до економічної дійсності, навчаються розмірковувати, орієнтуватися в тому, що оточує, проявляти ініціативу, висловлювати власну думку і приймати чужу позицію, зростає і реалізується їх творчий потенціал. Тому була створена книжечка з описом різних ситуацій із запитаннями, на які мали відповісти дошкільники, щоб закріпити свої знання з економічного виховання.

Під час вирішення проблемних ситуацій, діти вивчали поняття про бізнес, як діяльність, що спрямована на отримання прибутку. Дітей підводили до розуміння різних форм власності: державної, приватної, формувалися уявлення про те, що кожна людина, яка має необхідні гроші, може стати власником, придбати підприємство, крамницю, ферму, відкрити кінотеатр, школу, банк. Логічні і математичні завдання, завдання-жарти, виконання завдання за малюнком оживляють шлях пізнання складних економічних явищ. Вони поєднують в собі

елементи проблемної ситуації і цікавості, змушують працювати розум і доставляють радість, розвивають фантазію, уяву і логічне мислення.

Читання художньої літератури сприяє розумінню мотивації і вчинків героїв, характеристиці їх дій, формує словник дітей, а головне – дає пояснення багатьом незрозумілим економічним явищам. Щоб дітям були доступніші знання про економіку підібрана та створена збірка на тему: «Світ економіки в прислів'ях, приказках, загадках, віршах та піснях». Засвоїти складні економічні поняття дітям допомагають казкові персонажі. Вони — часті гості на заняттях. Та й самі казки просто незамінні у вихованні таких якостей особистості, як працелюбність, бережливість, практичність.

Майже в кожній казці можна знайти «економічний» підтекст. Саме це надихнуло на створення авторської гри «Про гроші країн світу розповідають казки». Граючи в цю гру, діти мають змогу закріплюють знання про грошові одиниці різних країн світу за допомогою казок (герой казки, сюжет, автор). У дошкільнят розширюються знання про казки народів світу, вони вправляються в умінні відгадувати назву казки за персонажами, називанні країни, автора казки, визначенні грошової одиниці (гривня, євро, долари тощо).

Заняття з основ економічної культури розширюють економічний кругозір, уточнюють раніше сформовані уявлення, знайомлять з новими престижними професіями, дозволяють зрозуміти роль праці в житті людини, специфіку товарно-грошових стосунків і реклами, вчать розумно витратити гроші, дбайливо відноситися до речей (іграшок, одягу, взуття) і природних ресурсів. Велика увага приділялася таким темам як «Праця-продукт-вартість» та «Гроші», метою яких було надати дітям знання з області фінансових категорій, сформувані уявлення про товар, як результат і продукт людської праці; виробити навички оцінки предметів з точки зору їх якості та вартості; морально – трудові якості особистості через порівняльний аналіз своєї і чужої праці; закріпити вміння оцінювати річ, як товар і предмет людських відносин.

На заняттях в ігровій формі діти знайомляться з виникненням металевих грошей, про валюту різних країн, дізнаються, що служило грошима у людей стародавнього віку; уточнюють та збагачують знання про гроші, джерела їх надходження, раціональне використання. Діти дізнаються про правила користування грішми та виконують прості фінансові операції. Однак дошкільнята не тільки повинні називати грошові знаки, а й правильно ними розпоряджатися. З цією метою діти знайомились з такими поняттями «заробітна плата», «пенсія», «бюджет сім'ї»; з чого він складається та на оплату яких послуг і товарів ідуть гроші сім'ї.

Дуже цікаво проходять заняття-подорожі, заняття-екскурсії, заняття-бесіди, економічні вікторини тощо. Під час екскурсій у різні магазини діти бачили, що в кожного продавця є своє робоче місце, інструменти та обладнання. Відзначали, як

оформлені вітрини, спостерігали за процесом купівлі-продажу. Відвідування ринку розкрило його відмінності від магазину, специфіку купівлі-продажу (вільні ціни, більше продавців і покупців, можливість поторгуватися з продавцем). Обговорюючи відмінності діти пізнають такі економічні явища як торг, конкурентність, ціни. Важливим елементом таких занять є ігрова імпровізація, адже саме гра забезпечує органічне практичне входження дитини в економічні відносини.

Для того щоб ввести дитину в світ елементарних уявлень про економічні процеси й об'єкти, через ознайомлення з сімейною економікою, продуктами праці та їх виробниками. Уточнити й розширити явлення дітей про обмін товарами й послугами, про гроші і їх значення, щоб вчити робити прості припущення з приводу дій, необхідних для вирішення тих або інших проблем, використовувати доступні засоби й способи пізнання; виховувати інтерес до занять з основ економічної культури на основі всіх видів дитячої діяльності й розвитку: екологічного виховання, математичного розвитку художньо-мистецької діяльності, соціально-естетичного виховання було створено робочий зошит для розвитку економічних здібностей дітей під назвою «Світ Економіки». В ньому представлені завдання оформлені в ігровій формі, з кольоровими ілюстраціями, які дошкільнята виконували залюбки.

Дошкільнята знайомились з професіями традиційними (продавець, касир, бухгалтер, фермер) і новими: рекламодавець, брокер, рекламний агент. Значимістю різних видів праці для людини, доводилося до свідомості дітей, що не має поганих або хороших, потрібних або не потрібних професій, всі необхідні. Не важливо, яка людина за професією, важливо як вона виконує свою роботу, яку користь приносить людям. У дітей формуються знання про бізнесмена, людину, яка має свою справу, організовує її та має прибуток. Обговорено яким повинен бути бізнесмен: культурним, ввічливим, працьовитим, чесним, діловим, ощадливим, відповідальним.

Водночас із застосуванням різноманітних форм роботи залучали дітей до ігрової діяльності. Безумовно, ігрова діяльність є провідною в дошкільному віці. Через гру дитина пізнає навколишній світ, розглядає складні суспільні процеси та явища. Ігрова діяльність надає дитині можливість не лише отримати нові знання, але й використати вже сформовані знання в процесі власної діяльності. Саме тому економічні ігри сприяють закріпленню і розширенню знань про екологічну сферу діяльності дорослих, виробленню практичних навичок у сфері економічних відносин. Ці ігри розвивають психічні процеси, інтелект дитини, удосконалення особистісних якостей, створюють передумови для психологічної підготовленості, залучення до економічної сфери діяльності.

В іграх закріплюємо знання як економно витратити гроші на придбання необхідного товару, підтримувати дружні стосунки між продавцем та покупцем,

здійснюємо прості фінансові операції, вчимо раціонально по-господарськи використовувати речі та предмети навколишнього світу за призначенням. Дуже цікавлять дітей рекламні ігри. Вони навипередки рекламують свій товар, підкреслюючи його привабливість, користь, переваги.

Для того щоб закріпити знання економічних термінів, уміння вживати їх в розмовній мові проводили ігри «Подорож по казках», в яких вирішували проблеми казкових героїв. Визначали, які саме поняття є предметом вивчення економіки, розрізняли поняття «потреби», «товари», «послуги» під час гри «Чарівна скринька». Проводились ігри-діалоги на тему «Види товарів», «Товари, послуги», в яких дошкільники знаходили зайве слово, яким можна назвати решту всіх слів; визначали чи є назване слово товаром, чи це установа, яка надає послуги.

Проводились бесіди-роздуми про стародавні часи. Як виглядали люди. Де жили, у що вдягалися? Які предмети використовувалися як гроші, знайомились з історією виникнення грошей. Під час економічної гри «Нагодуй тварин» діти знаходили предметні картинки, які позначають потреби певних тварин, пригадували казки у яких йдеться про потреби тварин. Для того щоб ознайомити дошкільників з поняттями «бюджет», «доходи», «витрати», бажання брати активну участь в обговоренні бюджету сім'ї проводились ігри «Сім'я», «Магазин», гра-діалог «Дохід-витрата».

Для того, щоб ознайомити дошкільників з поняттями «природа» та «рукотворний світ», була проведена гра «Чий предмет?». Дітей підводили до розуміння того, що одні матеріали зустрічаються в природі, а інші - виготовляються людьми. Закріплюючи поняття «природні ресурси», діти визначали своє ставлення до природи. Ознайомлювали дітей з різними професіями і результатами їх праці, сприяли розвитку кругозору, розвивали інтерес до економічної сфери життєдіяльності, сприяли вихованню ощадливості, економності.

Під час ігор: «Види витрат» діти навчалися визначати вид витрат, на перше місце ставлячи основні витрати; в грі «Гроші-ціна» дітям давали ознайомитись із взаємозалежністю якості товару та його ціни. Через гру «Кордон» закріплювалися знання дітей про експорт та імпорт товарів. У грі «Послуги» діти закріпили знання про види послуг, а знайомлячись з грою «Юні фермери» дошкільнята розширювали знання про діяльність фермерів, специфіку організації фермерства.

У грі «Банк» діти із захопленням дізнавалися про роботу банку та професії людей, які в ньому працюють, закріпили поняття «Кредит», «Валюта» вчилися виконувати незначні фінансові операції. Для того, щоб розширити уявлення дітей про доходи та витрати, допомогти зрозуміти суть понять «заощадження», «накопичення», виховувати бажання збирати гроші, щоб робити подарунки близьким проводились ігрова вправа «У мене з'явилась скарбничка». Граючи в гру «Одягни ділову людину» діти із задоволенням закріплювали знання про стиль

одягу, взуття, зачіски ділової людини, знання що від одягу людини, її поведінки залежить настрої та взаємостосунки інших людей.

Дошкільнятам пропонується багато цікавих і пізнавальних завдань: ребуси, головоломки, загадки, проблемні ситуації, фольклорні та віршовані твори на тему економіки. Під час розв'язання творчих завдань діти визначають різні потреби людини, тварин, рослин, використовуючи дидактичні ігри. Багато вражень діти отримали від дослідницької діяльності під час якої, вчилися берегти ресурси країни: економно використовувати воду, електрику, ліс. Дошкільнята перевірили, якою кількістю води можна обійтися, щоб вимити руки з милом. Також діти отримали цінний досвід про можливість вторинного використання паперу, виготовивши власноруч папір з макулатури за технологією. В результаті своєї діяльності намалювали на зробленому аркуші дерево яке зберегли.

Створюючи досвід економічного виховання дошкільників обов'язковою умовою його успіху є тісна співпраця з батьками. І щоб ця співпраця була ще більш ефективною, використовуються різні форми роботи: батьківські збори, анкетування, педагогічні бесіди, спільні проекти з дітьми, участь у святах та розвагах тощо. У куточках для батьків розміщений економічний словничок, у вібер-групах створено постійно оновлювані рубрики «Це цікаво» та «Сімейна економіка». Економічна грамотність батьків сприяє залученню дітей до світу економічних відносин, формуванню в них правильних економічних уявлень

Висновки. Формування економічної свідомості наближає дошкільників до реального життя, пробуджує економічне мислення, дозволяє набути якостей, властивостей справжнього господаря, який вміє рахувати гроші.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богінч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Поніманська Т.О., Піроженко Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К.: Видавництво, 2012.- 26 с.
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І.Білан, — Вид. 2-е, зі зм. і доп. – Тернопіль: Мандрівець, 2022.— 216 с.
3. Григоренко Г.І. Дошкільник у світі економіки / Г.І. Григоренко, Р.П. Жадан. – Х.: вид-во «Ранок», 2016. – 160с.
4. Грама Н.Г. Формування економічної грамотності у дітей дошкільного віку: Монографія. – Одеса, 1997. – 216 с.
5. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: навч.-метод. посіб. Для дошкільних закладів / Н.Гавриш, О.Саприкіна, О.Пометун; за заг. ред. О.Пометун. – Д.: «ЛІРА», 2014. – 120.
6. Методичний посібник для педагогів дошкільних закладів «Стратегія впровадження освіти для сталого розвитку в освітній процес дошкільного закладу» - Кривий Ріг, 2013 – 99с.

**ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ
ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В НОВІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

Іларія Любарська, викладач дошкільних дисциплін

Ольга Якубчик, викладач дошкільних дисциплін

КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського»

Постановка проблеми. Особливості розвитку й оновлення сучасної системи освіти в цілому та дошкільної зокрема потребують перегляду вимог до особистості майбутнього першокласника, здатного слухати, розуміти, читати, усвідомлювати, діяти. Одним із першочергових завдань дошкільної освіти є формування основ моральності особистості дошкільника. Це визначається положеннями Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Базового компонента дошкільної освіти. Сучасна дошкільна освіта покликана забезпечити не лише всебічний розвиток людини як особистості і найвищої цінності суспільства, а й формування високих моральних якостей майбутніх громадян.

Перед педагогами закладів дошкільної освіти стоїть відповідальне завдання – підготувати дітей до систематичного навчання в школі, розкрити особливості моральної готовності старших дошкільників до навчання в новій українській школі, відстежити роботу вихователя з формування моральної готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання у новій українській школі.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема готовності дитини дошкільного віку до школи не є новою. Наступність у роботі дошкільної та шкільної освітніх ланок знайшла обґрунтування в працях Я. А. Коменського, Й. Г. Песталоцці, С. Ф. Русової. Підготовку дітей старшого дошкільного віку до навчання активно досліджували в педагогічному аспекті Л. Артемова, З. Борисова, А. Богуш, Н. Гавриш, А. Гончаренко, Н. Кирста, О. Монке, Ю. Руденко, О. Трифонова та інші науковці.

Виклад матеріалу. Сучасний етап розбудови України в контексті європейських традицій, інтеграція в європейський та світовий інформаційний простір зумовлює динамічні перетворення в освітній галузі. У контексті реалізації завдань реформи освіти, згідно з Концепцією «Нова українська школа», основною є думка про те, що найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі, володіти сучасними вміннями [6].

Дослідниця початку ХХ ст. Н. Лубенець стверджувала, що «...починати виховання дітей із школи – означає зводити будівлю на піску і без фундаменту» [9, с. 388]. Тому важливими аспектами підготовки дітей дошкільного віку до школи є виховання в них культури спілкування, культури поведінки, формування толерантності, поваги до інших народів, націй, національностей.

С. Русова з-поміж ключових завдань морального виховання виділяла формування у дітей високих моральних почуттів, відповідних моральних навичок і моральної поведінки, які виробляються в особистості в процесі її безпосередньої участі в добрих і корисних справах [10, с. 40].

Важливою проблемою сучасної педагогічної науки залишається проблема функціональної готовності дитини шестирічного віку до нових для неї умов шкільного навчання. Вступ до школи супроводжується переосмисленням динамічного стереотипу, що склався в дошкільному віці. Систематичні навчальні заняття в школі, різке зниження рухової активності, значне статичне напруження, нові обов'язки і вимоги дисципліни – усе це є великим навантаженням для дитини.

Готовність до навчання в школі – це інтегративна характеристика психічного розвитку дошкільника. При цьому йдеться про успішну адаптацію дитини до нових для неї умов і вимог школи. У процесі навчання перелаштовується все повсякденне життя дитини, змінюється режим дня, скорочується час на вільні ігри. Саме тому завданням закладу дошкільної освіти є забезпечення формування в дітей готовності до школи, найбільш повно відповідаючи вимогам сучасного шкільного навчання.

Із метою підвищення рівня моральної готовності дітей до школи вихователям закладів дошкільної освіти доречно використовувати такі форми роботи, як читання дітям художніх творів про школу; організація та проведення сюжетно-рольових ігор на тему «Школа»; запрошення дітей-першокласників до активного спілкування з дітьми старших груп; спільні виставки дитячої творчості школярів і вихованців ЗДО; спільні концерти, свята, інсценування казок тощо.

Недооцінка важливості ознайомлення дошкільника зі шкільним навчанням призводить до встановлення неправильних взаємовідносин дорослих і дітей, до опіки дітей. Це може стати причиною формування в них лінощів, несамостійності, невпевненості у своїх силах, заниженої самооцінки, егоїзму. Часто буває, що діти в дитячому закладі проявляють самостійність, а в присутності батьків стають безпорадними, невпевненими, відчують труднощі у вирішенні посильних завдань. Спілкуючись із батьками, стає зрозумілим, що дорослі переймаються, насамперед, питаннями спеціальної підготовки дітей до освітньої діяльності, серед яких виділяють навчання читання, рахунку, письма. Натомість проблема мотивації іти до школи залишається поза увагою.

Морально-пізнавальна потреба закладена в дитині самою природою. Але її можна розвинути або загальмувати вихованням. Дошкільний вік є сензитивним періодом для розвитку пізнавальної потреби. Тому так важливо в цей час активно підтримувати будь-які прояви природного потягу дітей до пізнання.

Важливе значення в ознайомленні дітей із шкільним життям має художня література. Книга розширює кругозір, робить людину духовно багатого, дає поживу розуму, хвилює почуття, допомагає зрозуміти себе, навчає жити. Вона є багатого скарбницею, в яку письменники вкладають свої думки. Читаючи дітям книги, маємо можливість донести до дитячої свідомості багато нового, цікавого. Книги, які ми читаємо дітям, мають бути глибокими за змістом і високохудожніми за формою [3, с. 86].

Ураховуючи, що гра для старших дошкільників зберігає свою провідну роль, у процесі формування в дітей позитивного ставлення до школи важливим засобом є тематичні ігри на теми шкільного життя. Виховна роль ігор залежить від того, наскільки багатий їх зміст, які моменти зі шкільного життя в них відтворюються. Тому слід уважно стежити за характером дитячих ігор. Якщо вони не змінюються після екскурсій, читання, розгляду картин про школу, то слід допомогти дітям ввести нові моменти. Аналіз ігор «у школу» протягом навчального року – надійний засіб виявлення дитячих вражень. Важливо, щоб в іграх формувалися моральні якості: уміння уважно слухати вчителя, відповідати лише тоді, коли запитують, відтворювати правила поведінки в грі з лялькою чи партнером [4, с. 59].

Вихователь закладу дошкільної освіти розвиває уявлення дітей про моральний бік стосунків: діти дружно навчаються, граються, працюють, піклуються одне про одного, допомагають, вчать говорити правду; добросовісно виконують доручення; виявляють відвертість, щирість у ставленні одне до одного. У цей вік у хлопчиків формується усвідомлення необхідності захищати дівчаток, першими вітатися, виконувати важку роботу, поступатися місцем. Дітей вчать виражати ставлення до вчинків однолітків, об'єктивно оцінювати їхню поведінку і свою власну. Як свідчить практика, не в усіх дітей сформовані навички навчальної діяльності, не всі здатні зосереджувати увагу тривалий час, бути дисциплінованими, не всі можуть регулювати свою поведінку.

Висновки. Таким чином, підготовка дітей до школи – важлива складова процесу виховання і навчання, що здійснюється в закладах дошкільної освіти. Вона спрямована на гармонійний розвиток особистості та особистісну готовність дитини до школи. Педагог повинен пам'ятати, що шестирічній дитині притаманні особливості розвитку та поведінки. Ознайомлення дітей зі школою здійснюється різними засобами протягом усього періоду дошкільного дитинства.

Список використаних джерел

1. Артемова Л.В. Моральні норми засвоюються з дитинства. К., 1998. 46 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти (Оновлений Стандарт) від 12.01. 2021. 37 с.
3. Гавриш Н. В. Художнє слово і дитяче мовлення: методичний посібник для вихователів. Донецьк: Лебідь, 1999. 170 с.
4. Гавриш Н., Брежнева О., Кіндрат І., Рейпольська О. Розумне виховання сучасних дошкільнят. К., 2015. 176 с.
5. Гончаренко С.А., Богуславська Л.О., Кондратенко Н.О. Визначення готовності дитини до шкільного навчання: Методичні рекомендації. К., 2000. 69 с.
6. Концепція нової української школи. URL: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view>/ 27.10.2016. 40 с.
7. Кочерга О. Коли дитина готова до школи. *Дошкільне виховання*. 2012. № 12. С. 4-8.
8. Марочко Г. Педагогічні погляди В. О. Сухомлинського на підготовку дітей до школи в родині. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Тернопіль, 2002. Вид. 5. С. 332-335.
9. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те вид., переробл. К., 2018. 408 с.
10. Русова С.Ф. Націоналізація дошкільного виховання. *Україна*. 1991. № 2. С. 28- 45.

СПІВПРАЦЯ ЗДО ТА НУШ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Оксана Маєр, вихователь-методист

ЗДО «Казковий світ» Зимноводівської сільської ради, Львівська область

Постановка проблеми. В умовах впровадження реформи Нової української школи (НУШ) особливої уваги набуває проблема наступності дошкільної та початкової ланки в контексті реалізації співпраці закладу дошкільної освіти (ЗДО) і закладу освіти I ступеня (початкова школа). Гарантом продуктивної та ціннісної взаємодії між учасниками освітнього процесу ЗДО та школи є партнерські відносини, що слугують основою наступності, неперервності освіти. Наступність – запорука створення єдиного освітнього середовища, що забезпечує логічне продовження та гнучкий перехід між рівнями освіти: від дитячого садка до школи.

Головною умовою забезпечення наступності у вихованні й навчанні є спрямованість принципів побудови освітнього процесу в закладі дошкільної освіти і Новій українській школі на всебічний розвиток особистості дитини. З огляду на це, важливо сформуванню зв'язок програм, методів і форм навчання між закладами обох ланок освіти. Реалізація наступності з боку ЗДО полягає у формуванні готовності дітей старшого дошкільного віку до систематичного навчання і шкільного життя в НУШ.

Сьогодення вимагає спрямованості освітньої роботи в ЗДО з одного боку – до вимоги, представлених у школі, а з іншого – до опори вчителя на досягнутий старшими дошкільниками рівень розвитку. Здобуті в ЗДО та сім'ї знання, вміння, навички і досвід дітей необхідно націлювати на активне використання їх в

освітньому процесі. Співпраця ЗДО і НУШ допоможе зробити перехід з дошкілля до навчання в школі безболісним та максимально комфортним для дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема наступності дошкільної та початкової ланки освіти була і залишається в центрі уваги як дослідників минулого, так і сучасних науковців. Зокрема, особливості організації роботи з дітьми старшого дошкільного віку щодо формування готовності до навчання в школі стали предметом наукового пошуку психологів Б. Ананьєва, О. Венгера, П. Гальперіна, Ю. Гільбуха, В. Давидова, С. Рубінштейна. На важливості наступності в навчанні та вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку наголошували видатні педагоги-класики: Я. Коменський, А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський. Дослідження про необхідність співпраці між закладами освітніх контекстів партнерських відносин між ЗДО і НУШ висвітлено в роботах сучасних українських науковців А. Антонюк, В. Антонюка, М. Козир, С. Лавренко, Л. Савченко та ін.).

Проте досі не систематизовано та не охарактеризовано підходи щодо формування готовності дитини до навчання в умовах співпраці ЗДО та НУШ, що й стало предметом нашого дослідження.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу наукових джерел обґрунтувати сучасні підходи до формування готовності дитини до навчання в умовах співпраці ЗДО та НУШ.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти, початкова школа зберігає наступність із дошкільним періодом дитинства, забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток. Виникнення в кожному періоді розвитку дитини нової провідної діяльності (навчальної) не означає зникнення тієї, яка була провідною на попередньому етапі [2].

Необхідно зазначити, що згідно з Державним стандартом початкової освіти, освітній процес у початковій школі організовується за циклами, з урахуванням вікових особливостей фізичного, психологічного і розумового розвитку дітей. Перший цикл початкової освіти – адаптаційно-ігровий (1-2 класи), другий цикл – основний (3-4 класи)[1]. Це свідчить про гнучкість переходу з дошкільного освітнього середовища до навчального простору шкільної освіти. Дитина молодшого шкільного віку може плавно та безболісно адаптуватись до нового провідного виду діяльності – навчання. Вчитель, у свою чергу, організовує взаємодію з дитиною за допомогою ігрових, інтерактивних та розвивальних технологій, що, на нашу думку, є більш психологічно-комфортними для дітей цієї вікової категорії.

Забезпечення наступності закладів дошкільної та початкової освіти передбачає єдину, взаємозалежну й узгоджену мету, зміст, форми і методи організації освітнього процесу (власне, співпраця):

1) учителі початкової класів мають бути добре обізнаними з освітніми програмами, методами і прийомами розвитку, навчання, виховання дітей старшого дошкільного віку, що застосовуються в закладах дошкільної освіти;

2) вихователі старших груп мають бути ознайомлені з освітніми програмами і технологіями навчання початкової школи [3].

Основними завданнями співпраці ЗДО і школи є:

- створення психолого-педагогічних умов, що забезпечують сприятливий перебіг процесу адаптації першокласників до шкільного навчання (природність переходу з дитячого садка до школи);

- покращення підготовки до навчання в школі дітей старшого дошкільного віку;

- поглиблення інтересу до життя в школі;

- надання допомоги сім'ї в новій ситуації, що виникає при підготовці до навчання і при вступі дитини до школи[3].

На думку С. Лавренко, функціональне забезпечення наступності передбачає організацію співпраці між закладом дошкільної освіти і школою за інформаційно-просвітницьким і практичним напрямками[4]. Вважаємо, що ці напрями є підґрунтям формування базових підходів до формування готовності дитини до навчання в умовах співпраці ЗДО та НУШ: *суспільно-діяльнісного та навчально-методичного*.

Суспільно-діяльнісний підхід відповідно до інформаційно-просвітницького напрямку передбачає обмін досвідом між вихователями та вчителями початкової школи щодо організації освітнього процесу, просвітницьку діяльність ЗДО та шкіл з родинами майбутніх першокласників.

Взаємодія вихователів та вчителів початкової школи може відбуватись у таких формах: спільні педагогічні ради (ЗДО і НУШ); круглі столи, тренінги, семінари, майстер-класи для вихователів ЗДО та вчителів початкової школи; відкриті показові заняття в ЗДО; проведення діагностики визначення готовності дітей до школи; взаємодія психологів, логопедів, соціальних педагогів ЗДО та НУШ; співпраця медичних працівників ЗДО та школи.

Співпраця з батьками може здійснюватись у такий спосіб: дні відкритих дверей; спільні батьківські збори, консультації з педагогами ЗДО та початкової школи; зустрічі батьків з майбутніми учителями; анкетування батьків напередодні та під час адаптації до школи; залучення батьків до освітнього процесу ЗДО та школи; освітньо-ігрові тренінги, семінари, майстер-класи для батьків майбутніх першокласників; засідання батьківських клубів (заняття для батьків).

Навчально-методичний підхід (практичний напрям) співпраці між закладами передбачає встановлення зв'язку і творчої взаємодії між ЗДО і початковою школою, безпосередньо враховуючи вікові та індивідуальні особливості здобувачів освіти.

Взаємодія з дітьми може відбуватись у таких формах роботи: екскурсії в школу; відвідування шкільної бібліотеки, музею; знайомство дошкільників з учителями та учнями початкової школи; участь у спільних ярмарках, виставках малюнків, виробів; зустрічі та бесіди з колишніми вихованцями дитячого садка (учні школи); участь у спільних ігрових програмах, театралізованій діяльності, спільних святах, розвагах (посвята в першокласники, випускний у дитячому садочку, спортивні розваги).

Висновки та перспективи подальших розвідок. Наступність дошкільної та початкової ланки освіти – неперервний процес гнучкості освітньої системи, що дозволяє створити найбільш оптимальні та сприятливі умови для швидкої та комфортної адаптації дітей до шкільного життя. Співпраця між ЗДО і НУШ – основа цілісної взаємодії закладів освіти, об'єднаних спільною метою (підготовка та готовність дитини до школи). Формування готовності дитини до навчання в умовах співпраці ЗДО та НУШ необхідно здійснювати крізь призму суспільно-діяльнісного та навчально-методичного підходів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у підготовці та апробації навчально-методичного забезпечення (методів, засобів і форм роботи) формування готовності дитини до навчання в Новій українській школі. Окремим напрямом майбутніх досліджень нами визначено розробку та впровадження в освітній процес професійної підготовки майбутніх вихователів й учителів початкової школи інтегрованого курсу. «Наступність: дитячий садок і школа» («Співпраця ЗДО та НУШ»), спрямованого на вивчення особливостей формування готовності дитини до навчання, а також партнерської взаємодії між закладами освіти.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти (Постанова КМУ від 24.08.2019 № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.10.2022).
2. Інструктивно-методичні рекомендації. Лист Міністерства освіти і науки України від 19.04.2018 р. №1/9-249 «Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/nastupnistmizh-doshkilnoyu-ta-pochatkovoyu-osvitoyu> (дата звернення: 30.10.2022).
3. Козир М., Калініченко Т. Підготовка дітей до навчання в Новій українській школі: партнерська взаємодія освітніх установ і здобувачів освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. № 2. С. 64-71. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/36712/1/M_Kozyr_T_Kalinichenko_PI_NPO_2021.pdf (дата звернення: 30.10.2022).
4. Лавренко С. О. Наступність дошкільної та початкової освіти у вимірах сьогодення: здобутки та перспективи. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 16. Т. 2. С. 23-26.

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР ТА ВПРАВ

*Діана Попроцька, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Неля Рудницька**, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку – одна із основних проблем сучасної дошкільної лінгводидактики. Розвиток зв'язного мовлення відіграє провідну роль у процесі розвитку дитини і займає центральне місце в загальній системі роботи з формування мови в дитячому садку. Володіння навичками зв'язного мовлення дозволяє дитині вступати у вільне спілкування з однолітками і дорослими, дає можливість отримати необхідну йому інформацію, а також передати накопичені знання та враження про навколишній світ.

Дидактичні ігри та вправи мають великий потенціал у формуванні зв'язного мовлення дошкільників. Щоб реалізувати можливості дидактичних ігор та вправ, необхідно створити певні організаційно-педагогічні умови, які недостатньо розроблені в теорії та практиці дошкільної лінгводидактики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема розвитку зв'язного мовлення була і залишається в центрі уваги психологів (Л. С. Виготський, Б.Д.Ельконін, С. Л. Рубинштейн, А. Н. Леонтьєв, Л. І. Леушина Н. І. Жинкин та ін.); вчених у галузі педагогіки та лінгводидактики (Ф. О. Сохін, С. І. Тихеева, О.О.Фльоріна, К. Д. Ушинський, А. М. Бородич, Н. Ф. Виноградової, Л. В. Ворошніна, В. В. Гербової, Е. П. Короткової, Н. А. Орланової, Е. А. Смирнової, Н. Г. Смольнікова, О. С. Ушакової та ін.). В цих дослідженнях закладені теоретичні засади роботи з методики розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку. Вченими визначені види дитячого розповідання, послідовні етапи оволодіння різними типами монологів; розроблено методи, прийоми та умови, які сприяють ефективному розвитку зв'язного мовлення в навчально-мовленнєвій діяльності.

Важливе місце в системі засобів розвитку зв'язного мовлення дошкільників посідає дидактична гра та мовленнєво-комунікативні вправи. Їх вплив на виховний процес дітей було розкрито в роботах педагогів-класиків (Я.Коменський, С. Ф. Русова, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський та ін.), психологів (Л. С. Виготський, Ельконін, С. Л. Рубінштейн, та ін.), сучасних педагогів (Г. С. Швайко, К. І. Щербакова та ін.).

Мета статті полягає в обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов реалізації потенціалу дидактичних ігор та вправ у формуванні зв'язного мовлення старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Процес використання конкретною людиною якоїсь певної мови за характерними правилами та законами називають

мовленням. Одним з перших видів діяльності, яким оволодіває дитина в онтогенезі є мовленнєва комунікація, адже це є універсальною умовою розвитку особистості у дошкільному віці. Варто пам'ятати, що в загальній системі роботи з формування мови в дитячому садку центральне місце належить розвитку зв'язного мовлення, це комплексна робота, яка вбирає всі досягнення дитини в оволодінні словником, звуковим ладом та граматиною. Оволодівши навичками зв'язного мовлення, дитина має можливість вільно спілкуватись не лише з однолітками, а й з дорослими. Спілкуючись, малеча отримує необхідну їй інформацію, а також ділиться власним досвідом та враженнями про навколишній світ.

Попередній огляд наукових джерел свідчить про різноманітність тлумачення сутності поняття «зв'язне мовлення». Аналіз різних підходів дозволив сформулювати узагальнене визначення зв'язного мовлення як вміння дитини висловлювати свої думки жваво, послідовно, без відволікання на зайві деталі.

На думку О. Леонтьєва розвиток зв'язного мовлення неможливий, якщо розглядати його поза спілкуванням. «Розвиток мовлення – це насамперед розвиток способу спілкування» [4, с. 7]. За Л. Виготським, «первинна функція мовлення є комунікативною функцією. Мовлення є насамперед засобом соціального спілкування, засобом висловлювання та розуміння» [5, с. 50]. Учений у своїх роботах довів, що саме комунікація відіграє вирішальну роль у дитячій свідомості, під час набуття нових умінь, знань та навичок. Процес комунікації неможливий без мовлення, і повноцінний його розвиток стає невіддільною складовою частиною комунікації активної готовності дитини до навчання в школі.

На етапі дошкільного дитинства одним з основних засобів розвитку зв'язного мовлення є гра, так як ця діяльність впливає на формування всіх психічних процесів дошкільника та довольності його поведінки, вона стає провідним видом діяльності. Гра має бути творчою, виразною, відкритою та образною, до того ж під час гри не має правильних чи неправильних відповідей, а найкращою можна вважати гру, в якій немає переможців чи переможених. Під час гри дитина може робити все, що вона забажає, якщо тільки ці дії безпечні як для самої дитини, так і для оточення.

Правильно підібрані дидактичні ігри та вправи не лише активізують словник дитини та розвивають її мовлення, але і сприяють формуванню правильної звуковимови та її корегуванню, розвивають вміння правильно висловлювати та будувати свої думки. Дидактичні ігри та вправи можна використовувати при засвоєнні будь-якого програмового матеріалу, адже це чудовий засіб для розвитку та навчання дітей старшого дошкільного віку.

А. Богуш у своїх роботах зазначала, що ігрова та мовленнєва діяльність потребує від дитини використання знань та умінь, що вона набула раніше, а також їх доцільне застосування у нових, можливо, дещо незвичних для дитини обставинах та стосунках. Основою для ігрової та мовленнєвої діяльності є вже сформовані уявлення дитини про ігровий сюжет, засвоєнні мовленнєві вміння та різноманітність дій з предметами [2, с. 17].

Для розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників необхідно використовувати дидактичні ігри. За умови урахування індивідуальних та вікових можливостей дітей старшого дошкільного віку, використання дидактичних ігор створює сприятливі умови для вирішення багатьох педагогічних завдань.

Для успішного розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників в мовленнєво-ігровій діяльності необхідно дотримуватись деяких педагогічних умов, зокрема, використовувати дидактичні ігри як засіб розвитку зв'язного мовлення, формувати ігрову та діалогологічну компетентність, використовувати систему мовленнєво-ігрових ситуацій та вправ, що спрямовані на розвиток зв'язного мовлення дітей.

Дидактичні ігри сприяють розвитку діалогічних навичок старших дошкільників. Під час мовленнєвого процесу та ігрової діяльності діти не лише супроводжують свої дії словами, а й висловлюють власні почуття та думки.

Використання дидактичних ігор та вправ для формування розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку, є надзвичайно важливим при дотриманні всіх правил та урахуванням особливостей дітей. Необхідно зачасно підготувлювати дитину навіть до гри, адже головною умовою успішної мовленнєво-ігрової діяльності є правильне використання раніше отриманих умінь та навичок, а також сформовані компетентності, що роблять гру між дітьми зрозумілою та повчальною.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз досліджень свідчить, що організаційно-педагогічні умови формування зв'язного мовлення старших дошкільників розроблено недостатньо. Перспективним напрямом подальших наукових пошуків вбачаємо у впровадженні визначених методів і прийомів для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку за допомогою дидактичних ігор та вправ в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Аніщук А. М. Педагогічні умови оптимізації процесу мовленнєвого самовираження дошкільників різної статі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 Дошкільна педагогіка. К., 2008. 20 с.
2. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків: Ранок, 2012, №7, С. 15-18.

3. Дудова Т. Дидактична гра – господиня навчального процесу. Дошкільне виховання. 2004. № 7. С. 24-25.
4. Захарченко В. Мовленнєве спілкування у грі. Дошкільне виховання. 2018. №12, С. 7-10
5. Русова С.Ф. Теорія і практика дошкільного виховання. Львів; Краків; Париж, 1993. – 127 с.

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ

*Олена Прищепна, викладач I категорії
Бердичівський педагогічний фаховий коледж*

Постановка проблеми. За Державним стандартом дошкільної освіти очікуваним її результатом є сформованість життєвої компетентності як комплексу особистісних якостей і властивостей, розвинених здібностей, елементарних знань, життєво важливих умінь, які гарантують дошкільнику пристосованість до життя, вміння орієнтуватись у ньому. Ключовою характеристикою особистості є мовленнєва компетентність як «здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовного висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів.[1, с. 42] Саме мовлення є основою гармонійного розвитку дитини і необхідною умовою успішного оволодіння нею основами наук в Новій українській школі.

Одним з основних складників мовленнєвої компетентності є граматична компетентність, що означає сформованість у дітей морфологічних узагальнень (системи словозміни і словотворення) і синтаксичних узагальнень (поняття про речення, його структуру, синтаксичний аналіз та синтез).

Однак шлях засвоєння граматичної сторони мовлення для дошкільників складний і тривалий. Це зумовлено тим, що граматична система мови ґрунтується на основі значної кількості мовних правил, які дитина засвоює в процесі спілкування з дорослими й однолітками. За дослідженнями вчених (І.Т.Власенко, Ю.А.Гаркуша, Т.В.Туманова, Т.Б.Філічева, Г.В.Чіркїна, Р.Є.Левїна) у багатьох дітей формування умінь правильно побудувати речення, узгодити в них слова за родами і числами, використати прийменники, сполучники відбувається вкрай складно, в уповільненому темпі, що призводить до дисгармонії розвитку морфологічної та синтаксичної систем мовлення і, як результат, до викривлення загальної картини мовленнєвого розвитку, що в подальшому може призвести до неуспішності у школі. Без спеціального навчання більшість дітей не може самотужки оволодіти граматичною стороною мовлення, а значить і зв'язним мовлення в цілому. Для цього необхідна організована систематична освітньо-виховна робота.

Мета статті – дослідити та описати найбільш ефективну систему освітньо-виховної роботи з формування синтаксичної сторони мовлення у дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Сучасний підхід до роботи з формування мовленнєвої компетентності у дошкільників вимагає чітких уявлень про те, яким чином і за якими законами відбувається становлення мовлення у дитини в нормі. Тому, навчаючи дитину складати речення, необхідно враховувати послідовність появи різних його типів в онтогенезі. Лише на цій основі, як вказують вчені, можна передбачити чітку систему освітнього процесу.

Фахівці з лінгвістики дитячого мовлення (А.Гвоздєв, Н.Жинкін, В.Тарасун, В.Тищенко та інші) зазначають, що у 1,5р – 2р у дитини з'являється можливість об'єднувати слова у прості двоскладні речення, напр., «*мам, да*» - *мама, дай*». У цьому віці, вибудовуючи фразу, дитина ще не може граматично її оформити. Поступово від 2р до 3р. в мовленні дітей з'являються двоскладні поширені речення. Цей період розвитку вчені вважають початком становленням граматичної будови мови: дитина починає розуміти і вживати найпростіші граматичні конструкції. До 4-5 років дитина вже може самостійно вибудовувати не тільки прості, а й складносурядні і складнопідрядні речення. Одночасно з цим діти оволодівають навичками узгодження слів у реченнях за категоріями роду, числа, відмінка. Однак, як вказують вчені, окреслені вікові новоутворення варто розглядати лише у вигляді можливостей, ступінь здійснення яких залежить від соціальної ситуації розвитку дитини, тобто від того, хто і як її виховує та в яку діяльність залучає.[5, с. 21].

У зв'язку з цим у всіх сучасних освітніх програмах обов'язковими до виконання передбачено такі завдання: в молодшій та середній групі – вчити правильно будувати прості поширені речення, складносурядні та складнопідрядні речення, дотримуючись правильного порядку слів; в старшій групі - вчити будувати речення з прямою мовою, однорідними членами, зі вставними словами; формувати поняття про речення як основну мовну одиницю, вчити здійснювати синтаксичний аналіз і синтез: визначати кількість слів у реченні, графічно його зображувати, складати речення зі слів.[3, с. 23, 97, 226].

Окреслені програмові завдання вказують лише на основні напрямки роботи в кожній віковій групі, проте вони не є досить повними і конкретними. Тому на основі врахування закономірностей у засвоєнні дітьми різних типів речень та рекомендацій вчених (М.Шеремет, В.Тарасун, В.Тищенко та інших) було визначено більш чіткі та детальні завдання з формування синтаксичної сторони мовлення, зокрема:

1. Формування уміння складати речення, які є різні за структурою.
2. Вироблення уміння правильно узгоджувати слова у реченні.
3. Формування розуміння причинно-наслідкових зв'язків між словами у реченні.
4. Вправляння в інтонаційному оформленні речення
5. Навчання синтаксичного аналізу та синтезу речення.

Тривалий пошук та апробація різних методів і прийомів навчання з метою реалізації визначених завдань дозволив розробити досить дієву систему освітньо-виховної та корекційної роботи з даної проблеми. Роботу з формування уміння складати різні за структурою речення варто здійснювати у такій послідовності:

1 Вчити складати прості непоширені речення (розповідні та спонукальні).

2 Вчити складати прості поширені речення, які містять іменник (підмет), дієслово (присудок), іменник в непрямому відмінку (додаток), напр. *киця грається клубочком*; які містять слова, що означають характерні ознаки предметів, об'єктів (означення), напр.. *Сіра киця грається клубочком*; з використанням прийменників, напр.. *На столі стоїть ваза*; з використанням особових та присвійних займенників я, ти, він вона, воно, мій, твій, наш, напр.. *Мій зайчик стрибає*; з однорідними членами речення напр., *Настали холодні, морозяні, похмурі дні*.

3 Вчити складати складносурядні речення з єднальними сполучниками: і, й, та; і протиставними сполучниками: проте, зате, але, однак.

4 Вчити складати складнопідрядні речення з різною підрядністю і з відповідними сполучниками.

Найбільш ефективними прийомами навчання складанню простих поширених речень є демонстрація об'єкту в дії або розгляд простих сюжетних картинок, супроводжуючи його відповідними вказівками та запитаннями: «Розкажи, що робить?... Розкажи кому?, чим?, у кого?, з ким?..Розкажи, під чим сидить киця? З-під чого... Розкажи (назви, перерахуй), які квіти ростуть на клумбі? тощо.

Робота над складними речення є досить тривалою і найбільш складною. Щоб дитина правильно побудувала складносурядне речення, вона має усвідомити часово-логічні зв'язки у ньому, а для побудови складнопідрядного речення – причинно-наслідкові зв'язки.

Формування цих умінь у дошкільників має здійснюватись на основі розуміння ними цих зв'язків у реальних життєвих обставинах. Організуючи спостереження за явищами природи, різними подіями суспільного життя, необхідно організувати їх жваве обговорення, дохідливо пояснювати їх сутність, пропонувати запитання, що спонукають згадати і встановити хід подій (що було спочатку, що – потім), прохання пояснити причину тих чи інших подій, за яких умов можливі ті чи інші дії, для чого потрібні ті чи інші предмети тощо.

Одночасно з навчанням правильно будувати речення необхідно формувати уміння правильно узгоджувати слова у них. Характерна особливість цієї роботи полягає у тому, що, відпрацювавши при проведенні певної дидактичної вправи правильне вживання тієї чи іншої граматичної категорії (роду, числа, відмінка іменників тощо), необхідно зразу ж вводити її у речення.

У загальній роботі з формування синтаксичної сторони мовлення велике значення має вироблення у дітей чітких уявлень про речення як одного з основних елементів мовної дійсності. У дітей має бути сформоване чітке розуміння, що речення – це вираження певної думки, воно складається зі слів, речення має початок і кінець; а також ряд важливих умінь, зокрема умінь аналізувати речення, визначати кількість слів у ньому, їх порядкове місце, складати речення зі слів, умінь графічно їх зображувати, диференціювати слова і речення. Ці знання і умінь базові у підготовці дітей до школи і є запорукою успішного оволодіння ними писемним мовленням.

Найбільш ефективними прийомами у формуванні цих умінь є доступне пояснення, що таке речення, розрізнення слів і речень, складання речень про той чи інший об'єкт з даним словом, з певною кількістю слів (2-3-4), поділ даного речення на слова, визначення кількості слів у реченні, їх порядкове місце, графічне зображення речення рисками, відмічаючи початок і кінець, «читання» записаних речень, придумування речень за поданою графічною схемою, визначення кількості речень у даному тексті (2-4), промовляння тексту з паузами після кожного речення, щоб діти визначили їх кількість; порівняння двох речень за кількістю слів.[4, с. 44].

Однією з основних ознак речення є його інтонаційна завершеність, що виражає повідомлення, прохання, заперечення, питання, захоплення, тощо. Умінь інтонувати усне мовлення – це умінь керувати своїм голосом, основними його якостями: висотою, силою, тембром, темпом [2, с. 18]. У дошкільників мовлення дещо монотонне, особливо це помітно під час переказування казок, вивчення віршів, ігор-драматизацій тощо. Тому дітей необхідно вправляти в інтонаційному оформленні речення.

З цією метою використовуються спеціальні вправи для розвитку сили голосу (промовляння речень пошепки, тихо, голосно), висоти голосу (промовляння речення зі стверджувальною, питальною та окличною інтонацією), тембральних відтінків, (промовляння речення з відображенням емоції радості, гніву, суму тощо; темпу (промовляння речення повільно, помірно, швидко, зберігаючи чітку дикцію).

Висновки. Реалізація в освітньому процесі встановленої системи роботи з формування синтаксичної компетентності у дошкільників, комплексне застосування описаних методів і прийомів навчання дає бажані результати: діти свідомо, хоч і на елементарному рівні, оволодівають граматичним узагальненням «речення», навчаються правильно будувати речення різні за будовою, узгоджуючи слова у них, засвоюють прості прийоми аналізу і синтезу речення тощо. Все це складає міцну основу їх успішного подальшого навчання в Новій українській школі.

Список використаних джерел

1 Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Навчально-методичний посібник /упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Куземко. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 240с.

2 Дорошенко С.І. Основи культури і техніки мовлення: Навчальний посібник. – Харків: «ОВС», 2002. – 144с.

3 Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське довкілля» / О.І.Білан, Л.М.Возна, О.Л.Максименко та ін.. –Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 264с.

4. Карабаєва І.І, Солоп Т.І. Щебетушечка. Методичний посібник. – К.: Нора-прінт, 2003. – 80с.

5 Шеремет М.К. Логопедія. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 672с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Ірина Христюк, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: Іван Коновальчук, доктор педагогічних наук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Комунікативно-мовленнева готовність є важливою умовою забезпечення успішного переходу дітей від дошкільної освіти до навчання в школі. Розвиток комунікативно-мовленневих здібностей свідчить про відповідний віку дітей необхідний рівень соціалізації, можливості взаємодіяти з іншими, зрозуміло висловлювати свої думки, адаптуватися в новому соціальному середовищі. Зі вступом до школи в дітей зростають потреби в налагодженні нових взаємовідносин з однокласниками та активного спілкування в навчальній діяльності. У Базовому компоненті дошкільної освіти (редакція 2021) наголошується на необхідності забезпечення наступності та перспективи розвитку дитини в системі дошкільної та початкової освіти [1]. Тому проблема підготовки дітей до школи в теорії та практиці дошкільної освіти є однією з найбільш актуальних. Їй присвячені дослідження Л. Артемової, Н. Бібік, Н. Гавриш, С. Ладивір, Т. Пантюк, О. Проскури, Т. Поніманської та ін. Теоретичні та методичні основи формування в дітей старшого дошкільного віку комунікативно-мовленневої готовності до навчання в школі розкрито в роботах А. Богуш, М. Вашуленка, Л. Калмикової, І. Коновальчука, О. Кононко, Т. Піроженко, З. Плохій, А. Середницької та ін. Науковці наголошують на важливості цілісності розвитку комунікативних і мовленневих здібностей дітей, інтеграції ігрової та пізнавально-навчальної діяльності, комплексного формування когнітивного, емоційного, мотиваційного та поведінкового компонентів досліджуваної готовності. Однак, незважаючи на значний внесок у вирішення проблеми, у дослідженнях недостатньо обґрунтовані організаційно-педагогічні умови формування в дітей старшого дошкільного віку комунікативно-мовленневої

готовності до навчання в школі, що обумовлює необхідність подальших наукових пошуків і **метою нашої статті**.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комунікативно-мовленнева готовність – це комплекс характеристик людини, що забезпечує успішне досягнення мети спілкування, забезпечує емоційно-сприятливі умови міжособистісної взаємодії з оточуючими. У Базовому компоненті дошкільної освіти (2021) комунікативно-мовленнева готовність до навчання в школі розкривається через зміст мовленнєвої та комунікативної компетентності, які представлено в одному освітньому напрямі «Мовлення дитини». Мовленнева компетентність передбачає здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання. Комунікативна компетентність передбачає здатність дитини до спілкування з однолітками та дорослими в різних формах конструктивної взаємодії, здатність підтримувати партнерські стосунки [1].

У старшому дошкільному віці інтенсивно відбувається розвиток комунікативних здібностей дитини, розширення активного словникового запасу, діалогічного й монологічного мовлення. Цей процес характеризується єдністю розвитку мовлення й досвіду спілкування. А. Богуш визначає комунікативно-мовленневий розвиток дитини, як комплексну характеристику особистості, яка передбачає високий рівень розвитку мовлення та його складових (словниковий запас, звукова культура мовлення, граматична правильність та виразність мовлення, діалогічна та монологічна форма мовлення, сформованість оцінки та контролю дій). Вона вказує на важливість розвитку різних форм спілкування, індивідуально-психологічних якостей особистості, які сприяють формуванню індивідуального стилю особистісного спілкування, та впливають на готовність дітей до навчання у школі [1, с. 43].

Комунікативно-мовленнева готовність формується у гармонійній взаємодії дитини з навколишнім світом, у спільній діяльності з однолітками та дорослими. Досвід спілкування передбачає довільне використання дітьми вербальних і невербальних засобів комунікації, емоційної виразності, дотримання культури мови, здатність проявляти ініціативність у міжособистісних та соціальних контактах. У цьому контексті важливою є позиція Т. Піроженко, яка наголошує, що саме комунікативна діяльність дитини визначає розвиток її мовлення, а повноцінному розвитку особистості сприяє спілкування, яке здійснюється на основі діалогу й забезпечує комунікацію, взаємодію [4, с. 26].

Формування комунікативно-мовленнєвої готовності відбувається в процесі взаємодії дитини з оточуючими людьми. Мова априорі не виникає з самої природи дитини, а формується тільки в процесі її життя в соціальному середовищі. Її розвиток викликається постійно зростаючими потребами дитини в спілкуванні, які особливо актуалізуються з початком шкільного навчання. І. Коновальчук

зауважує, що у школі в дитини виникає природня потреба до знайомства з новими дітьми, але часто через брак навичок спілкування, умінь співпраці в процесі колективної діяльності в неї виникають проблеми у встановленні та підтримці ділових та емоційно позитивних дружніх стосунків з однокласниками [3, с. 97]. Тому при підготовці дітей до школи вихователі та батьки повинні прогнозувати ті труднощі в спілкуванні, з якими діти зустрічаються на початку свого шкільного життя. Необхідно постійно створювати різноманітні комунікативні ситуації в процесі актуальної та цікавої для дітей діяльності для набуття ними індивідуального досвіду міжособистісної взаємодії. Також важливо підтримувати позитивний настрій у процесі міжособистісного спілкування дітей, що сприяє їх емоційній стабільності та впевненості в собі. *Діти навчаються контролювати свої емоції та бажання, слухати та розуміти співрозмовника, дотримуватися морально-етичних норм спілкування, тренуються в дотриманні правильного вживання правил мови.*

Формування вихователем комунікативно-мовленнєвої готовності дітей до школи має здійснюватися на тематичних, інтегрованих, групових та індивідуальних заняттях, з використанням дидактичних ігор, під час різних видів діяльності, прогулянок, режимних моментів. Дидактичні ігри та спеціальні вправи передбачають взаємодію, ініціативність і самостійність дітей у спілкуванні, водночас сприяють збагаченню їх активного словника, розвитку звукової культури мовлення, монологічного й діалогічного мовлення. Використання інтерактивних методів створює умови, завдяки яким дитина має змогу обговорювати проблеми з іншими, висловлювати свої думки, ставити запитання, погоджуватися, заперечувати. Такі форми роботи спонукають дітей до мовленнєвої творчості, ініціативності в спілкуванні, набуття ним досвіду спілкування.

При створенні організаційно-педагогічних умов ефективності формування комунікативно-мовленнєвої готовності дітей до навчання в школі важливу роль відіграє врахування їх індивідуальних і вікових особливостей розвитку мовлення і комунікативних здібностей. Для їх виявлення проводиться діагностика та аналіз відповідно до визначених критеріїв і показників. Використовується комплекс діагностичних методів: спостереження, бесіди, анкетування, тестування.

Важливою умовою також є відбір і застосування методів, прийомів і засобів, які забезпечують цілісність формування всіх структурних компонентів комунікативно-мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі: когнітивного, емоційного, поведінкового. Необхідно обирати ті методи, які будуть викликати в дітей інтерес до взаємодії, стимулювати потреби в активному мовленні, підтримувати позитивний настрій, закріплювати наявні та сприяти засвоєнню нових засобів спілкування. Доцільним є поступове ускладнення та якомога більше урізноманітнення різних видів комунікативної

діяльності дітей. Потрібно також сприяти тому, щоб діти проявляли ініціативу й самостійність у виборі певних видів діяльності, зокрема, обговоренні сюжетів, ситуацій спілкування, своїх ролей в ігровій діяльності.

Необхідною організаційно-педагогічною умовою формування комунікативно-мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі є створення ситуацій активного міжособистісного спілкування для постійного тренування у використанні дітьми вербальних і невербальних засобів мови та набуття дітьми індивідуального комунікативного досвіду. Ця умова передбачає придумування, відбір, розподіл ролей, творче використання дітьми різних засобів для здійснення різних видів комунікації, рефлексію своїх дій як учасника спільної взаємодії.

Не менш важливою умовою є цілісність впливу на когнітивну, емоційну і поведінкову складові комунікативно-мовленнєвої готовності дітей до навчання в школі. Когнітивна сфера включає: знання дитиною норм спілкування і мови, сприймання, аналіз, усвідомлення, оцінку, порівняння дитиною своїх дій та мови в різних комунікативних ситуаціях. До структури емоційного компоненту відносяться: інтерес і потреби дитини до активного спілкування, переживання, почуття, емоційні відгук і реагування дитини на певні ситуації спілкування. Поведінковий компонент включає навички вільного й невимушеного спілкування з однолітками та дорослими, використання різних засобів, форм комунікації, ініціативність у спілкуванні, діалогічність мовлення, вияв здатності домовлятися, звертатися за допомогою, підтримувати та допомагати, дякувати, погоджуватися, заперечувати тощо. Потрібно розширювати діапазон використання дітьми різних форм мовленнєвих висловлювань відповідно до певних ситуацій спілкування з однолітками та дорослими. Важливо вчити дітей адекватно сприймати, аналізувати та пояснювати причини конфліктних чи суперечливих ситуацій, прогнозувати їх можливий як негативний так і позитивний розвиток.

Висновки. Ми розглядаємо поняття «комунікативно-мовленнєва готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі» як достатній рівень сформованості необхідних особистісних якостей, емоцій, знань, умінь і навичок використання комплексу вербальних і невербальних засобів діалогічного й монологічного мовлення, які забезпечують взаємодію дитини з однолітками та дорослими та її здатність адаптуватися до змін соціальної ситуації, нових видів діяльності, відносин, ситуацій спілкування, та успішному включенні в нову систему соціальних відносин, що виникають з початком навчання у школі. Ефективний процес формування в дітей старшого дошкільного віку комунікативно-мовленнєвої готовності до навчання в школі можливий за певних необхідних організаційно-педагогічних умов, які мають комплексний характер: урахування індивідуальних особливостей дітей; відбір і застосування методів,

приймів і засобів, які забезпечують цілісність формування всіх структурних компонентів комунікативної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі; створення ситуацій активного комунікативного спілкування для набуття дітьми індивідуально-комунікативного досвіду; активізація усіх компонентів комунікативної готовності дітей (когнітивного, емоційного, поведінкового).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці та апробації авторської програми з використанням інтерактивних методів формування досліджуваної готовності дітей.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручник. Київ : Слово, 2011. 704 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти, 2021 р. Режим доступу: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876>
3. Коновальчук І.І. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу освіти у формуванні комунікативної готовності дітей до школи : Андрогогічний вісник. Наук. електрон. журнал. Вип. 8. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 95–102 с.
4. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ АСОЦІАТИВНИХ СИМВОЛІВ І МНЕМОНІКИ ЯК ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТУ З ДІТЬМИ СЕРЕДЬНОГО ТА СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Ольга Черниш, вчитель англійської мови, спеціаліст вищої категорії
ЗДО №4 «Сонечко» Новоград-Волинської міської ради*

Актуальність проблеми. Сьогодні вже не є спірним питання вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку. Це вимога часу – знати мову міжнародного спілкування, освіти, науки, технічної та економічної галузей. Спираючись на багаторічний експериментальний досвід як у нашій країні, так і за кордоном, навчання англійської мови в спеціалізованих центрах розвитку та підготовки до школи, дошкільних закладах, окремих групах, у родині педагогами на приватній основі, науковці та практики дійшли єдиної думки – цей процес рекомендовано починати з раннього дитинства, коли малюки опановуватимуть і рідну мову.

Питанням вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку займалися Шкваріна Т., Мисечко О., Матис М., Низковська О., Кучковська А., Витоль А. та інші.

Виклад основного матеріалу. Дошкільний вік – сприятливий період для засвоєння іноземної мови, що характеризується певними психічними та фізіологічними особливостями дітей, їх відкритістю до сприймання інформації та

комунікації, гнучким мовленнєвим апаратом, здатним до імітації іншомовної вимови. Саме тому навчання іноземної мови дошкільників за останні роки перестало бути пробною методикою, а набуло чинності на державному рівні як варіативна складова Базового компонента дошкільної освіти, відповідно до вимог сьогодення та численного запиту батьків.

Реалізуючи завдання освітньої лінії «Мовлення дитини. Іноземна мова» згідно документу, педагоги мають допомагати вихованцям опанувати початкові знання, вміння та навички, необхідні для розуміння й елементарного спілкування іноземною мовою, для подальшого успішного вивчення її в школі. Практична ціль навчання дошкільників англійської мови – це формування елементарної англійської комунікативної компетенції [2,ст.10].

Мовленнєва компетентність у сфері іноземної мови – це оперування дитиною на базовому рівні основами іншомовних фонетичних, лексичних і граматичних знань у процесі аудіювання, діалогічного та монологічного мовлення [3,ст..28]. Аби процес навчання не перетворювався на муштру та відповідав пізнавальним інтересам дітей дошкільного віку, сприяв їх гармонійному і своєчасному розвитку, активізації мовленнєвої діяльності, допомагав розкриттю творчого потенціалу, педагоги повинні відповідним чином його організувати, обов'язково використовуючи засоби та прийоми новітніх освітніх психолого-педагогічних технологій.

Тому навчаючи англійської мови дітей дошкільного віку, маючи на меті сприяти ефективному виконанню завдань, що прописані в Базовому компоненті дошкільної освіти, успішно впроваджую у своїй практиці освітні інноваційні технології, однією з яких є **метод асоціативних символів (МАС)**.

Сучасний простір - інформаційно перенасичений , і навіть мозок дорослої людини часто вмикає захисні механізми, «відмовляючись» переробляти гігабайти інформації та ефективно запам'ятовувати лише те, що необхідно. Інформаційне перенасичення особливо згубно впливає на підростаюче покоління.

В зв'язку з цим для мене став актуальним пошук методів ефективного та комфортного засвоєння інформації без розумового перевантаження, надання освітніх послуг високого рівня з урахуванням збереження психічного й фізичного здоров'я дитини. МАС виявилась здоров'язбережувальною технологією, яка забезпечує оптимізацію розумової діяльності в умовах сучасної освіти. Сприяє всебічному гармонійному розвитку дошкільників у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування.

Дана технологія допомагає вирішити такі завдання на заняттях з англійської мови:

- діти дошкільного віку здатні вивчати та зберігати в оперативній пам'яті необхідний обсяг мовного матеріалу: засвоїти порівняно велику кількість

лексичних одиниць і мовних конструкцій без розумового і фізичного перевантаження;

- тренувати логічне мислення, розвивати увагу, уяву, творчу здогадку;
- розвивати вміння працювати за зразком, правилами, слухати дорослого, виконувати його інструкції;
- опановувати вміння та навички самостійно будувати речення, описувати предмети, явища, вступати в діалог, тобто, розвивати зв'язне іншомовне мовлення в межах базового мінімуму;
- підвищити самооцінку дітей, сприяти розвитку ініціативності, самостійності, бажанню досягати успіхів;
- формувати в дітей позитивне ставлення до процесу навчання.

Суть МАС полягає в засвоєнні лексико-граматичного матеріалу за допомогою рухів, жестів, міміки та кодової мови уявлень і асоціацій [5, ст.5].

Одним із дієвих прийомів технології МАС, який активно використовую в своїй педагогічній практиці, є створення дидактичного матеріалу – карток-схем та ігрових посібників, що дають змогу дітям легко й результативно засвоїти не лише окремі мовні одиниці, словосполучення, а й цілі мовні конструкції. В подальшому, самостійно застосовувати ці мовні структури в мовленні, наповнюючи новими лексичними одиницями. За допомогою таких схематичних карток дитина дошкільного віку здатна будувати невеличкі розповіді, описи, вивчати вірші, співаночки, ролі до вистав.

МАС надає можливість педагогу навчати дошкільників вживати граматичні конструкції без пояснення правил: завдяки наочно-образному мисленню в пам'яті закріплюється схематичне зображення речення, і в потрібний момент дитина здатна його відтворити або створити свою мовну конструкцію за відповідною схемою. Дидактичний матеріал за технологією МАС, який використовую в роботі з дошкільниками на заняттях з англійської мови, на мою думку, дуже подібний до основних прийомів мнемотехніки.

Мнемотехніка (або мнемоніка) – від грец. «mnemonikon» як мистецтво запам'ятовування. Це сукупність засобів та прийомів для покращення засвоєння нової інформації [6, ст.10]. Принцип роботи технології мнемоніки і МАС – аналогічний: поданий матеріал для засвоєння підкріплюється образами, картинками, задіяні зорові аналізатори, дитина швидше запам'ятовує, зберігає надовго в пам'яті та в подальшому в різних ситуаціях використовує вивчений матеріал.

Мнемотехніка так само, як і МАС, повністю заперечує ефект механічного, бездумного запам'ятовування, адже базується на свідомому утворенні асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів та прийомів. Систематичне використання даної технології стає гарною навичкою, яка легко

піддається тренуванню, що, в свою чергу, пришвидшує процес запам'ятовування. Таке кодування в голові зберігається стільки, скільки потрібно.

За багаторічний досвід роботи у навчанні англійської мови дітей дошкільного віку, неодноразово робила висновок, що сприяти ефективній навчально-пізнавальній діяльності дошкільників, шукаючи дієві методики навчання і впроваджуючи їх у свою практику, має стати спеціальним завданням кожного прогресивного педагога відповідно до одного з основних завдань в Концепції дошкільної освіти.

Одночасно з цим, на мою думку, використання інноваційних методик полегшує роботу педагога, озброює його інструментами, що допомагають перетворити процес навчання в цікаву, пізнавальну подорож, яка відбувається протягом усього періоду дошкільного виховання. Дають можливість для проявлення творчих здібностей як дітей, так і педагога. Інноваційні освітні технології, такі як МАС, мнемотехніка значно заощаджують час, допомагаючи дітям швидко й легко засвоїти навчальний матеріал, без особливих розумових зусиль; сприяти розвитку уваги, уяви, пам'яті, формуванню стійкого інтересу до предмету вивчення.

Висновки. Вважаю, що впровадження сучасних психолого-педагогічних методик, таких як МАС і мнемотехніка, допомагають дошкільникам здобувати якісну освіту, сприяти розвитку їх творчих здібностей та збереженню психічного й фізичного здоров'я. А педагогу, дають можливість без особливих затрат та технічних засобів організувати навчальний процес таким чином, що кожен вихованець буде задіяний і зможе проявити свій творчий потенціал.

Список використаних джерел

1. Англійська для дошкільнят/ Т.Шкваріна. – К. : Шк. світ, 2007. – 128с.
2. Англійська мова для дітей дошкільного віку : прогр.,метод. Реком./ Т.Шкваріна – К. : Шк. світ, 2008. – 112с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: Піроженко Т.О. доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Авторська група: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнева О. Г., Гавриш Н. В, Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнеєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н.В., Машовець М. А., Мордоус І.О., Нерянова С.І., Піроженко Т. О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С.— К.: Видавництво, 2021. – 36 с.
4. Витоль А.Б. Нужен ли дошкольникам иностранный язык?/ А.Б.Витоль// Иностранные языки в школе. – 2002. – №3. – С. 41-42.
5. Граючись учимось. Англійська мова : Програма та методичні рекомендації / С.Гунько, Л.Гусак, З.Лещенко та ін.. – К. : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. – 88с..
6. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Навчально-методичний посібник/ Г.А.Чепурний. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 152 с.
7. Низковська О. Англійська з дошкільного віку: мода чи вимога часу? // «Палітра педагога», 2017. – №2. – С.3- 4.

РОЗДІЛ 6
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

НОВІ ТРАЄКТОРІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІДЕЙ С.ФРЕНЕ В ОСВІТНЬОМУ
ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ярина Квасецька, кандидат педагогічних наук, доцент
Катерина Кузнєцова, кандидат педагогічних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Посилення уваги суспільства до впровадження інформаційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти акумулює потребу в перегляді вже наявних підходів організації взаємодії з учасниками освітнього процесу та переорієнтації їх до вимог сьогодення. Певні резерви у вирішенні означеної проблеми вбачаємо у виділенні нових траєкторій альтернативної педагогіки С. Френе.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На підставі результатів аналізу наукових джерел виявлено, що нові можливості усталених технологій ще не стала предметом спеціального наукового дослідження. Окремі аспекти проблеми розглядали в наукових працях Л. Артемової, Л. Батліної, Г. Беленької, І. Дичківської, О. Кононко, Н. Лисенко, С. Попиченко, І. Прудченко, Т. Слободянюк, І. Улюкаєвої, М. Чепіль та ін.

Виділення невирішених аспектів загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Згадані вище наукові розвідки є безсумнівним внеском у вирішення проблеми дослідження, проте у них не відображено нові траєкторії використання ідей С.Френе в освітньому процесі ЗДО.

Формулювання цілей статті. На основі теоретичного узагальнення ідей С.Френе виявити перспективні елементи технології С.Френе та описати нові траєкторії їх використання.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням авторських положень і результатів. Селестен Френе – педагогів-реформаторів ХХ століття, прихильник вільного виховання, творець авторської, альтернативної технології виховання дітей дошкільного віку. Основою педагогічної технології С. Френе є сформульовано в протипагу традиційної французької школі та педагогіці «ядро цінностей», до якого відносяться:

- здоров'я дитини;
- визнання дитячого прагнення до максимального саморозвитку;

- створення сприятливого для розвитку дітей середовища;
- забезпечення «природного, живого і всебічного виховного процесу» [1].

Основними засобами реалізації мети виховання С. Френе вважав природу, працю в школі-майстерні, розумову діяльність під час індивідуальних занять за планом і графіками, художню творчість, набутий в процесі трудової діяльності власний досвід дитини.

У межах теми нас зацікавило те, що С. Френе рекомендує використовувати у закладах для дітей дошкільного віку спеціальні технічні засоби (копіювальний апарат, спрощений типографічний верстат). Ці предмети, на наш погляд є прототипами засобів, які відображають технічний прогрес сучасного суспільства (що важливо для підготовки дитини до життя), але забезпечують цікаву практичну діяльність і свободу самовираження дітей. Використання названих предметів дозволить, за переконанням педагога, залучити дошкільників до праці, яку С.Френе називає реальною діяльністю, яка важлива для підготовки дитини до життя і визначає працю провідним видом діяльності

Розглянемо деякі ідеї С.Френе, які сьогодні не втрачають своєї новизни та актуальності, а також можуть бути використані в сучасному закладу дошкільної освіти у роботі з дітьми дошкільного віку. Зокрема, привертає увагу дитяча друкарня в межах якої діти створювали вільних текстів.

«Вільні тексти» («*Texte libre*»)- це опис подій, які вразили дитину у вигляді малюнка, аплікації тощо, які супроводжувалися описом вихователя або батьків зі слів самої дитини. Вільні тексти служили основою природного методу навчання рідної мови, посібником з навчання читання і письму. На думку С. Френе, «вільні тексти» також виконували роль психологічних тестів, за допомогою яких можна глибше дізнатися внутрішній світ дитини [2].

Із декількох таких записів складається щоденник групи. Діти самостійно могли розглядати його, згадувати, знову переживаючи свої розповіді. С. Френе рекомендував ці тексти розмножувати та роздавати кожній дитині; обговорювати з дітьми кращі тексти, колективно вносити корективи у їх зміст та друкувати.

Цікавим, у колі наукового пошуку, є залучення дітей до створення та випуску газети, які висвітлювали історії з життя дітей та описували особливості їх перебування у закладі дошкільної освіти.

З 1926 С. Френе регулярно надсилав результати роботи з дітьми засобом «Шкільної газети» («*Journal scolaire*»), іншим педагогам Франції, які теж застосовували новаторські методи викладання. С. Френе називав цей прийом «Шкільної листуванням» («*Correspondance scolaire*»). Пізніше таке листування поширилося по всьому світу [4].

У межах дослідження опишемо нові траєкторії використання названих елементів технології С. Френе. Зокрема, сьогодні «Вільні тексти» («*Texte libre*» та

«Шкільної газети» («Journal scolaire») можна створювати за допомогою інтернет ресурсів StoryJumper (<https://www.storyjumper.com/>), UtellStory та My storybook.

До прикладу, сервіс StoryJumper зручний інструмент, який допоможе вам писати та ілюструвати історії за допомогою зрозумілих вбудованих інструментів. Ви зможете використовувати наявні фотографії та графічний арт з бази даних StoryJumper або завантажувати власні знімки як тло для сцени та графічні арти для більшої індивідуалізації історії. Сервіс можна використовувати для дослідницької та проектної діяльності дітей. Отриманою книгою можна поділитися, отримавши посилання на неї, а також розмістивши інформацію про роботу в соціальних мережах (Facebook, Pinterest, Twitter та інших), вбудувати на сторінку блогу або сайту.

UtellStory (<https://www.utellstory.com/>) – онлайн-сервіс для створення цифрових історій, використовуючи відео, аудіо, світлини, текст, зображення. Цей сервіс пропонує дві форми роботи: індивідуальну, тоді цифрова історія зберігається як story та командну – topic. У другому варіанті кожна дитина має можливість долучитися до створення спільної історії. Для цього діти підключаються до topic, створеного педагогом, та спільно її редагують. Створеною історією можна поділитися за допомогою електронної пошти чи поширити її через соцмережі [3].

My storybook (<https://www.mystorybook.com/>) – онлайн-сервіс для створення цифрових історій-оповідань за допомогою персонажів, картинок, тексту. За допомогою сервісу, Ви і діти подають інформацію, розповідаючи цікаву історію, яка має детальний сюжет, головного героя, основні події та візуалізацію. Гарний інструмент для подачі нового матеріалу та закріплення знань [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. Узагальнюючи результати наукового пошуку можемо стверджувати, що альтернативна педагогіка С.Френе має перспективні складові, які сьогодні можуть бути використані в організації освітнього процесу закладу дошкільної освіти з урахування сучасного рівня розвитку сучасного суспільства.

Зміст і результати дослідження не претендують на вичерпне розв'язання досліджуваної проблеми. Актуальним у її подальшому вивченні розглядаємо питання щодо оновлення технологічного змісту фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів різного типу в умовах інтегрування вищої педагогічної школи України в європейський освітній простір.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. «Школа успіху і радості» С. Френе. Інноваційні пед. технології: практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Слово, 2013. С. 209–237.
2. Максимів Н. Альтернативна педагогіка С. Френе. // Магістерський науковий вісник. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, 2019. Вип. 32. С. 203-205. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/13101>

3. Онлайн-інструменти на уроках історії. URL: https://znayshov.com/News/Details/onlain-instrumenty_na_urokakh_istorii
4. Чепіль М. М. Використання інновацій С. Френе в сучасній педагогіці. Педагогічні технології. Дрогобич : РВВ Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім.Івана Франка, 2011. С. 248–253.

СИСТЕМА РОБОТИ З МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

*Руслана Найда, кандидат педагогічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет*

Постановка проблеми. Система роботи в педагогічних фахових коледжах щодо методичної підготовки започатковується після розроблення освітньо-професійної програми (ОПП), як єдиного комплексу освітніх компонентів, спрямованих на досягнення визначених результатів навчання. В основу освітньо-професійної програми підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти «фаховий молодший бакалавр дошкільної освіти» у фахових педагогічних коледжах покладено стандарт фахової передвищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Термін навчання для здобуття освітнього-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»[4] у закладах фахової передвищої освіти України триває на основі базової середньої освіти три роки і десять місяців, на основі повної загальної середньої освіти (профільної середньої освіти) та на основі професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти або вищої освіти – один рік і десять місяців [3].

Зазначимо, що методичні аспекти освітнього процесу відповідно до ОПП передбачають застосування сучасних методів, технологій та методик навчання, як-от: словесні, наочні, практичні, практико-теоретичні, ігрові, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові, евристичні, дослідницькі, індуктивні, дедуктивні; методики дошкільної освіти (за видами діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку); здоров'язбережувальні, інформаційно-комунікаційні, ігрові, комунікативно-мовленнєві, соціально-комунікативні, розвивальні, діагностичні, пропедевтичні, виховного спрямування, особистісно орієнтовані, діяльнісні, диференційованого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для здобуття студентом якісної та сучасної освіти в закладах фахової передвищої освіти передбачено застосування інструментів та обладнання, як-от: інтерактивні дошки, засоби для демонстрації комп'ютерних презентацій, макети та навчальні зразки, практичні посібники та методичні вказівки, електронна бібліотека [1].

Обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі повної загальної середньої освіти (профільної середньої освіти) становить 120 кредитів ЄКТС.

На основі базової середньої освіти здобувачі фахової передвищої освіти зобов'язані одночасно виконати освітню програму профільної середньої освіти, тривалість здобуття якої становить два роки. Освітня програма профільної середньої освіти професійного спрямування, що відповідає галузі знань та/або спеціальності, інтегрується з освітньо-професійною програмою фахового молодшого бакалавра.

Обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти або вищої освіти визначається закладом фахової передвищої освіти з урахуванням визнання раніше здобутих результатів навчання.

У проаналізованих ОПП фахових коледжів розподілено освітні компоненти на обов'язкові та вибіркові, які у свою чергу поділяють на освітні компоненти з формування загальних компетентностей та освітні компоненти, щодо спеціальних компетентностей.

Для з'ясування методичного аспекту змісту освітньо-професійної програми проаналізуємо освітні компоненти, спрямовані на формування спеціальних компетентностей. Зазначимо, що мінімум 50 % обсягу освітньо-професійної програми відведено на освітні компоненти задля формування спеціальних компетентностей, які спрямовані на набуття компетентностей та забезпечення результатів навчання зі спеціальності, визначених стандартом фахової передвищої освіти (якщо інше не передбачене стандартом освіти) та для вільного вибору здобувачів освіти в обсязі, що становить не менше 10 % загальної кількості кредитів ЄКТС.

Під час розроблення ОПП педагогічний фаховий коледж, керуючись вимогами пункту 6 частини 1 статті 1 Закону 2745 та стандартом фахової передвищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта, самостійно визначає перелік та зміст освітніх компонентів ОПП, спрямованих на досягнення результатів навчання, що дає право на отримання освітньої та професійної кваліфікації. Звертаючись безпосередньо до аналізу змісту методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах фахової освіти, який визначається освітньо-професійними програмами спеціальності 012 «Дошкільна освіта», зазначимо, що зміст регламентується навчальними та робочими планами. Порівняльний підхід до аналізу освітньо-професійних програм (ОПП) фахових коледжів засвідчив, що співвідношення між обсягом ОПП та обсягом освітніх компонентів, спрямованих на формування спеціальних компетентностей у 2021-2022 навчальному році в відсотковому відношенні відповідає вимогам стандарту фахової передвищої освіти. Таку саму тенденцію можна простежити і в навчальних та робочих планах.

Здійснено порівняльний аналіз освітньо-професійних програм та навчальних планів фахових коледжів на предмет відсоткового відношення загальних обсягів ОПП та обов'язкових освітніх компонентів ОПП (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Порівняльний аналіз загальних обсягів ОПП та обов'язкових освітніх компонентів освітньо-професійної програми

Назва закладу	ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету»		ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»	
	Кредитів ЄКТС	%	Кредитів ЄКТС	%
Загальний обсяг ОПП	120	100	120	100
Загальний обсяг обов'язкових компонентів ОПП:				
ОК, що формують загальні компетентності	34	28	30	25
ОК, що формують спеціальні компетентності	47	39	51	43
із них:				
Методики навчання фахових дисциплін	24	20	27	23
Практична підготовка	27	23	27	23

Джерело: узагальнено автором на основі навчальних планів за 2021- 2022н.р.

Зміст табл. 1.1. засвідчує, що у навчальних планах фахових молодших бакалаврів якісно змінено обсяг кредитів на обов'язкові освітні компоненти, зокрема важливими для методичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є методики навчання фахових дисциплін та практична підготовка. Так, наприклад, в навчальному плані ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету» за 2021-

2022 навчальний рік відсоткове співвідношення між загальним обсягом кредитів ЄКТС та загальним обсягом кредитів обов'язкових компонентів ОПП спеціальності 012 Дошкільна освіта становило відповідно 100% проти 90%; загальний обсяг обов'язкових компонентів ОПП та обсяг освітніх компонентів, спрямованих на формування спеціальних компетентностей – 90% проти 44%, загальний обсяг обов'язкових компонентів ОПП та практичної підготовки – 90% проти 25%; обсяг освітніх компонентів, щодо формулювання спеціальних компетентностей та методик навчання фахових дисциплін – 44% проти 25 %. Таке співвідношення обсягу кредитів в ОПП та навчальних планах у педагогічних фахових коледжах збігається, тобто обов'язкові освітні компоненти ОПП (ОК, що формують загальні компетентності, ОК, що формують спеціальні компетентності, практична підготовка) складають 90 % обсягу освітньо-професійної програми, із них 22-25 % становлять методики навчання дисциплін (рис.1).

Рис. 1 Методики навчання дисциплін в ОПП педагогічного коледжу

Співвідношення загальної кількості навчальних дисциплін (30 ОК) до кількості методик навчання дисциплін (5 ОК) становить 20 %.

Здійснено аналіз навчальних планів на предмет співвідношення практичної підготовки (практичні заняття, педагогічна практика з фахових дисциплін) до теоретичних годин навчання. Кількість годин виділених на проведення лекційних занять становило – 175, годин на практичну підготовку практичні заняття, педагогічна практика – 749, із них, години на практичні заняття – 273, на педагогічну практику з фахових методик – 476 (Додаток).

Як свідчить аналіз, спостерігається тенденція до практико-методичної зорієнтованості фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної

освіти, що виражена у збільшенні кредитів ЄКТС (годин) виділених на методики навчання дисциплін та практичну підготовки у відношенні до загального обсягу обов'язкових компонентів ОПП, ця тенденція також виражена в навчальних планах Комунального закладу фахової передвищої освіти «Новобузький фаховий педагогічний коледж» Миколаївської обласної ради; структурного підрозділу «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».

Висновки та перспективи подальших розвідок. Результати аналізу також свідчили, що впровадження ОПП у 2021-2022 н.р. обсягів кредитів освітніх компонентів, які спрямовані безпосередньо на формування методичної компетентності фахівців забезпечують досягнення результатів навчання передбачених стандартом фахової передвищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Водночас проведений аналіз також документально підтверджує тенденцію та прагнення вітчизняної фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти відповідати загальноєвропейським стандартам педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Naida, R., Korolova, N., Danylchenko, I., Chorna, H., & Sadova, H. (2022). Context-based learning in the process of training modern teachers (Preschool education). *Amazonia Investiga*, 11(52), 240-249. **Web of Science**
2. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. Режим доступу :<https://www.jnsm.com.ua/cgi-in/u/book/sis.pl?Article=12414&action=show>
3. Стандарт фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр, галузь знань 01Освіта/Педагогіка, спеціальність 012 Дошкільна освіта.
<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-fahovoyi-peredvishoyi-osviti-zi-specialnosti-012-doshkilna-osvita-osvitno-profesijnogo-stupenya-fahovij-molodshij-bakalavr>
4. Термінологічний словник. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/glossary/view.php?g=92>

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ДИСКУРСУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЛОГОПЕДИЧНИХ ГРУП У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

*Омеляненко Алла, кандидат педагогічних наук, доцент
Бердянський державний педагогічний університет*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У колі пріоритетних проблем педагогічного дискурсу чільне місце посідає формування комунікативної компетенції майбутніх вихователів логопедичних груп. Виходячи з того, що

логічне, доречне, експресивне мовлення вихователя – це вагомий засіб навчання рідної мови дітей з порушенням мовленнєвого розвитку, то суттєвого значення набуває комунікативна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти у процесі вивчення курсу «Спеціальна методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку». Не викликає жодних сумнівів, що пізнавально-навчальна інформація впливає не лише на логічність мовлення вихователя на занятті, але й на здібність розвивати та підтримувати інтерес дітей із порушенням мовленнєвого розвитку до емоційно-інтелектуального спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання обраної проблеми і на які спирається автор. На значенні позитивного емоційного тла в засвоєнні дітьми дошкільного віку знань про суспільне та природне довкілля наголошувалося в студіях А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Н. Луцан, І. Луценко [2, 3]. У дослідженнях О. Горошкіної, Н. Голуб, І. Зязюна, А. Коваль, М. Пентилюк були з'ясовані питання педагогічного емоційного мовленнєвого спілкування та вивчені процеси формування взаємодії дитини та дорослого [4, 6].

Виділення невирішених аспектів загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Необхідно спинитися на тому, що у сучасній фаховій підготовці майбутніх вихователів логопедичних груп актуальною залишається проблема вдосконалення їхнього емоційно-інтелектуального дискурсу в процесі вивчення курсу «Спеціальна методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку», недостатньо уваги зосереджується на вивченні прийомів створення позитивного емоційного простору на мовленнєвому занятті в закладі дошкільної освіти.

Формулювання цілей статті. Висвітлити засоби формування емоційно-інтелектуального дискурсу майбутніх вихователів логопедичних груп.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням авторських положень і результатів. Результатом мовленнєвої діяльності, на думку Ф. Бацевича, М. Вашуленка, М. Пентилюк, С. Карамана, І. Хом'яка, є дискурс [1, с. 12]. Емоційно-інтелектуальний дискурс вони розглядають як цілісний процес взаємодії між учасниками комунікації, спрямований на реалізацію життєвої установки, що ґрунтується на зворотньому зв'язку в конкретних видах мовленнєвої діяльності. Особливу увагу вчені звертають на емоційність, через те, що вона забезпечує успішність комунікативної взаємодії. Науковці І. Бех, А. Маркова, Т. Пироженко, С. Ладивір особливого значення надають інтелектуальним емоціям, які активізують процес засвоєння інформації, серед них такі: інтерес, здивування, здогадування, почуття гумору, впевненості. Означені афективно-когнітивні комплекси впливають на встановлення складних психічних зв'язків, на забезпечення ефективного

сприйняття інформації, на оптимізацію процесу навчання та підвищення його результативності.

У дослідженнях Ю. Приходько, Ю. Рибцун, які були проведені з дітьми дошкільного віку, що мають порушення мовленнєвого розвитку, вказується на таку психологічну характеристику дитини як яскраво виражена емоційність. Автори зазначають, що нейтральне сприймання дітьми дошкільного віку, що мають порушення мовленнєвого розвитку, емоційно-інтелектуального дискурсу неможливе через цілу низку чинників, серед яких називаються такі: недостатній життєвий досвід, нестійка увага, конкретне мислення, слабке аналітико-критичне сприймання життєвих реалій, підвищена збудженість, неміцні мотиви навчання.

У висновках їх досліджень вказується на те, що роль емоцій значно зростає тільки тоді, коли вони супроводжують і пропедевтично підготовлюють дитину з порушенням мовленнєвого розвитку до діяльності. Емоції, одночасно, і залежать від діяльності, і позитивно впливають на неї. Отже, майбутньому вихователю логопедичної групи необхідно враховувати психологічну характеристику дошкільника з порушенням мовленнєвого розвитку з метою оптимізації емоційно-інтелектуального дискурсу, від якого буде залежати не тільки сприймання та засвоєння навчальної інформації дітьми, але й формування їхньої експресивної, мовної особистості.

Для педагогічної теорії та освітньої практики комунікативне вміння орієнтуватися в інтонаційній та змістовій різноманітності людського мовлення надзвичайно важливе, адже величезний сектор праці вихователя логопедичної групи пов'язаний із вербальним впливом на інтелектуальну свідомість вихованців із порушенням мовленнєвого розвитку. Інтонаційна палітра мовлення вихователя впливає на діяльність, поведінку, емоційний стан дітей дошкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку.

Г. Костюк називав період старшого дошкільного віку «періодом пізнавальних емоцій». Вони виникають на ґрунті пізнання нових граней суспільного та природного довкілля, мають стимулюючий вплив на цей процес, сприяють розвитку креативності дітей.

У дошкільному віці виникнення пізнавальних емоцій є наслідком прояву природної пізнавальної активності дитини. Якщо отримані емоції глибоко зачепили дитину, то вони впливають не тільки на самопочуття, викликаючи нові думки та наміри, але й перетворюються на спонукальну силу, закріплюються в поведінці – таким чином формуються почуття.

Процес засвоєння програмового матеріалу, який вимагає розумового напруження, викликаючи задоволення, сприяє формуванню пізнавальних інтересів. У дослідженні Н. Гавриш зазначено, що інтелектуальні почуття, за умови правильної організації навчання, стають для дітей дошкільного віку

потребою [3,с.19]. Наступне удосконалення характеру розумової діяльності, набуті нові засоби мислення будуть міцно пов'язані з розвитком інтелектуальних емоцій. Удосконалення цих емоцій відбувається тільки в тому випадку, якщо вихователь розвиває допитливість та пізнавальні інтереси дітей.

Завдання формування та аналізу емоційно-інтелектуального дискурсу в мовленнєвій поведінці вихователя логопедичних груп покликаний розв'язати курс «Спеціальна методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку», в якому актуалізується проблема вивчення механізмів та закономірностей використання засобів емоційного впливу на дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку. Саме такий науковий напрямок, на наше переконання, має практичну значущість для фахової підготовки майбутніх вихователів логопедичних груп [5].

Висновки та перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. У методичному кейсі вихователя логопедичних груп зібрана потенційна можливість усвідомленого та цілеспрямованого використання мовних засобів, які активізують емоційно-інтелектуальний дискурс дітей дошкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку та стимулюють процес пізнання, сприяють пошуку нової інформації, підвищуючи ймовірність досягнення мети.

Таким чином, у процесі вивчення курсу «Спеціальна методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку» як одного з обов'язкових компонентів освітньої програми підготовки фахівців дошкільної галузі до майбутньої професійної діяльності вихователя логопедичних груп має бути обраний вектор на формування цілісних уявлень про засоби активізації інтелектуальних емоцій дітей дошкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Академія, 2004. 342 с.
2. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. Київ: Слово, 2019. 376 с.
3. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник. Київ: Слово, 2019. 704 с.
4. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах: підручник / ред. М. І. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2009. 118 с.
5. Омеляненко А. В. Навчання дітей старшого дошкільного віку складати розповіді-роздуми: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2009. 196 с.
6. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / ред. М. І. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2003. 149 с.

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ТВОРЧОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ
ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ МОВЛЕННЕВОЇ ТА ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЕВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

*Тетяна Іваніцька, викладач вищої категорії, старший викладач
Бердичівський педагогічний фаховий коледж Житомирської обласної ради*

Постановка проблеми. Модернізація сучасної системи вищої освіти України передбачає якісно нову підготовку фахівців дошкільної галузі. Про це зазначено в Законі України про «Про фахову передвищу освіту»: «заклади фахової передвищої освіти повинні створити всі передумови для набуття студентами – майбутніми фахівцями фундаментальних і спеціальних знань, розвитку їх здатностей до самоосвіти в контексті суспільних перетворень, кількість і якість яких постійно зростають» [3].

Складовою загально-професійної підготовки фахівців дошкільної освіти є їх лінгводидактична підготовка. Так як важливе місце в розвивально-виховному процесі дошкільників на сучасному етапі займає не лише мовленнєва, а й художньо-мовленнєва та мовленнєво-творча діяльність, то постає потреба інноваційних змін у фаховій підготовці студентів відділення «Дошкільна освіта», які мають формувати готовність майбутніх вихователів до доцільної інтеграції різних видів мовленнєвої діяльності в закладах дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО досліджено у працях Беленької Г., якою сформовано модель формування професійної компетентності вихователів в умовах ступеневої підготовки [1], Богініч О. визначено шляхи удосконалення системи підготовки фахівців дошкільної освіти, Борисовою З. окреслено сучасні технології науково-педагогічної підготовки майбутніх фахівців [7], Котик Т. визначено змістовий та процесуальний аспекти підготовки майбутніх педагогів до навчання дошкільників рідної мови [3], Луценко І. розроблено теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей [5; 6], Гаврилюк С., Гавриш Н., Лісовською В., Онищук І., Павловою Л., Тимофєєвою Г. досліджено творчий розвиток особистості майбутнього вихователя [8]. Готовність студентів до формування мовленнєвої творчості дослідники пов'язують з її кінцевим результатом, тобто формуванням готовності до інтеграції мовленнєвої, художньо-мовленнєвої та мовленнєво-творчої педагогічної діяльності [4, с. 74].

Актуальність проблеми випливає з наявності суперечностей між науково обґрунтованою необхідністю розвитку мовленнєвої творчості дошкільників та

недостатньою готовністю випускників педагогічних фахових коледжів до інтеграції різних видів мовленнєвої діяльності в закладах дошкільної освіти.

Постановка завдання. Обґрунтувати педагогічну технологію професійної підготовки майбутніх вихователів до формування мовленнєвої творчості дошкільників шляхом інтеграції різних видів мовленнєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі аналізу наукових досліджень Грама Н., Кондратенко Р., Кузьміна Н., Ліннік О., Трубник І. можна зробити висновок, що готовність випускників коледжу до організації різних видів мовленнєвої діяльності дошкільників – це інтегрований утвір професійно-особистісної сфери, який поєднує такі професійні характеристики як творча спрямованість, наявність досвіду мовленнєвої та художньо-мовленнєвої діяльності, лінгводидактична обізнаність, ціннісне ставлення до дитячої творчості та мовлення. Таке визначення підтверджує необхідність оволодіння студентами мовленнєвою та художньо-мовленнєвою діяльністю як складником підготовки до організації інтегрованого виду мовленнєво-творчої діяльності дітей.

Саме тому, нами визначено компоненти готовності майбутнього вихователя до інтеграції цих видів діяльності з метою формування мовленнєво-творчих навичок: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, мовленнєво-творчий, організаційно-методичний.

Сформованість мотиваційно-ціннісних навичок у студентів передбачає наявність прагнення до вдосконалення власного мовлення, емоційного переживання естетичного в навколишньому світі, творах мистецтва. Когнітивні навички – здатність до художньої інтерпретації літературних творів для дітей; розуміння особливостей художньо-естетичного сприймання художніх творів дітьми різного віку; ознайомлення із сучасними інноваційними технологіями організації та керівництва мовленнєвої, художньо-мовленнєвої та мовленнєво-творчої діяльності. Мовленнєво-творчі навички забезпечуються сформованістю здатності до створення творчих художніх текстів; художньої виразності власного мовлення; художнього осмислення витворів мистецтва та творчого відтворення їх за допомогою художнього слова. Організаційно-методичні навички об'єднують навички керівництва мовленнєвою, художньо-мовленнєвою та мовленнєво-творчою діяльністю дітей; вміння планувати та проводити різні види занять з мовленнєвої творчості; робити оцінку результатів мовленнєво-творчої діяльності дитини.

На основі описаних «компонентів готовності» в процесі викладання курсу «Методика розвитку мовлення та навчання грамоти» розроблено систему спільної освітньої діяльності викладача та студентів, спрямованої на засвоєння здобувачами освіти навичок інтеграції різних видів мовленнєвої діяльності з метою формування мовленнєво-творчих навичок у дошкільників.

На інформаційному етапі впровадження розробленої системи педагогічної співпраці зі студентами створено педагогічні умови для формування у них власного емоційного творчого розвитку. У робочій програмі зменшено обсяг лекційних занять, натомість уведено більше практичних занять, які включають серію практико-зорієнтованих творчих завдань, наприклад: придумати зразок творчої розповіді на запропоновану тему, продовження казки, розповіді, події, які можуть відбуватися до або після подій зображених на картині, створити нові слова із запропонованих слів, букв, скласти схему-план оповідання чи казки, опорну схему описової, сюжетної розповіді, придумати казку за символами-замінниками; інсценізувати твір, розробити конспект заняття та сценарій літературної розваги тощо.

На репродуктивному етапі діяльність в рамках освітнього процесу спрямована на набуття студентами первинного досвіду організації спільної мовленнєвої, художньо-мовленнєвої та мовленнєво-творчої діяльності з дітьми; визначення особливостей розвитку мовленнєво-творчих навичок дошкільників під час педагогічної практики. З цією метою для студентів III та IV курсів проведено тренінги за такими темами: «Секрети спілкування», «Складаємо розповіді за картиною», «Розказуємо казки», «Слово до слова – складається мова», «Мовленнєва творчість». Серед завдань педагогічної практики визначено проведення пробних занять з розвитку зв'язного мовлення та з художньої літератури із включенням мовленнєво-творчих завдань, запис перлин мовленнєвої творчості дітей, дитячих діалогів, підготовка та проведення вистав з дітьми та для дітей.

На узагальнюючому етапі під час серії інтерактивних лекцій, студенти мали можливість самостійно формулювати теоретичні положення, оформлюючи їх в інтелектуальні мапи, розв'язувати педагогічні ситуації та практичні завдання, створювати методичні моделі-проекти занять на основі літературних текстів, ігор, розваг.

На заключному рефлексивно-оцінювальному етапі під час семінарських занять систематизовано та узагальнено засвоєний студентами досвід, знання та вміння, а також проведено роботу над формуванням умінь розробляти та моделювати інтегровані заняття на основі інтеграції мистецтв, планувати та проводити їх з дошкільниками в межах переддипломної педагогічної практики.

Висновки. Дана система побудована з урахуванням інтерактивних технологій. Саме використання інтерактивних методів навчання, таких як метод моделювання та проектування, інтелектуальних карт, інтеграції навчальних дисциплін та практики, міжколегіального навчання, діяльнісного підходу дослідження забезпечило можливість студентам передбачити різні способи інтеграції мовленнєвих видів діяльності, розробити та апробувати під час практики інтегровані заняття з розвитку мовленнєво-творчих навичок у дітей.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» / Г. Беленька. – Київ, 2012. – 40 с.
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 № 2745-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
3. Котик Т. М. Українська дошкільна лінгводидактика: історія, здобутки, перспективи / Т. Котик. – Одеса: СВД М.П. Черкасов, 2004. – 296 с.
4. Куліш Р. В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійної діяльності / Р. Куліш // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського – 2014. – Вип. 1.45 (106). – с. 73–77.
5. Луценко І.О. Підготовка майбутніх вихователів до формування комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку: монографія / І.О. Луценко. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – 392 с.
6. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці: монографія / Г.В. Беленька, О.Л. Богиніч, З.Н. Борисова та ін.; за заг. ред. І.І. Загарницької. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 310 с.

ОСНОВНІ ЧИННИКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У БЕРДИЧІВСЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Алла Лейчук, директор

Бердичівський педагогічний фаховий коледж Житомирської обласної ради

Система педагогічної освіти в Україні сьогодні потребує суттєвої модернізації, що пов'язано з глобалізаційними процесами, соціальними та економічними перетвореннями, євроінтеграцією, діджиталізацією усіх сфер життя, і передбачає якісне оновлення усіх складових освітнього процесу загалом, та процесу підготовки фахівців дошкільної освіти зокрема.

Модернізація (від франц. *modernisation* – оновлення) – удосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду, переробка відповідно до сучасних вимог [5]. Провідні вчені нашої держави В.Андрущенко, С.Довгий, В.Зайчик, В.Кремінь, В.Литвин вважають, що першим загальнодержавним завданням повинно стати утвердження і в громадській думці, і в суспільній практиці справжньої пріоритетності освіти як необхідної умови національного розвитку і національної безпеки. Другим ключовим завданням повинна стати модернізація освіти відповідно до запитів XXI століття і вимог української державності [3].

На нашу думку, система підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні потребує саме модернізації (зміни у відповідності з потребами та вимогами сучасності), а не реформування (переорганізації), оскільки багаторічні традиції вітчизняної методики та дидактики забезпечують достатній базовий рівень

компетенцій у майбутніх педагогів для здійснення своїх професійних обов'язків в сучасних закладах дошкільної освіти. Водночас, навчання здобувачів освіти у закладах усіх рівнів та, зокрема, фахових коледжах потребує перегляду і переосмислення усталених традицій, узгодження зі світовими стандартами і врахування інноваційних тенденцій, внесення доповнень і коректив шляхом запровадження сучасних технологій.

Теоретичні та методичні засади організації процесу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти висвітлено в роботах Л.Артемової, Н.Бахмат, Г.Беленької, А.Богуш, Н.Гавриш, І.Дичківської, Т.Загородньої, К.Крутій, Н.Лисенко, В.Ляпунової, М.Машовець, Т.Поніманської, Л.Присяжнюк, Т.Танько та ін.

Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядається науковцями як багатофакторна структура, головне завдання якої полягає в набутті кожним студентом особистісного смислу діяльності, формуванні фахової майстерності, постійно зростаючому інтересі до роботи з дітьми та їхніми батьками, а також розвитку успішності в діяльності [4, с. 101].

Упровадження нового Державного стандарту дошкільної освіти потребує підготовки фахівців, що добре усвідомлюють інтеграційні процеси; здатні до творчості, проектування освітньої діяльності, саморозвитку, соціальної мобільності; які навчалися за новітніми освітніми технологіями, відповідно до сучасних тенденцій розвитку дошкільця.

Бердичівський педагогічний фаховий коледж Житомирської обласної ради – це сучасний заклад освіти, який має славу історію і давні традиції та здійснює підготовку фахівців з дошкільної освіти вже майже 100 років (з 18 квітня 1923 року).

Педагогічний колектив спрямовує свою роботу на формування інноваційної моделі коледжу, як центру розвитку якісної освіти. Цьому процесу сприяють наступні чинники:

Створення єдиного інформаційного освітнього середовища коледжу.

З метою забезпечення якісної підготовки студентів в умовах викликів сьогодення (пандемія, онлайн навчання, змішане навчання, діджиталізація освіти тощо) та розвитку комплексної здатності викладача до здійснення освітньої діяльності в нових умовах освітній процес у коледжі здійснюється за допомогою єдиної освітньої платформи Google Classroom (ще з 2015 року) з безкоштовним пакетом послуг (корпоративна пошта, створені Google класи з усіх навчальних дисциплін, «класи»-спільноти для адміністрації, голів циклових комісій, керівників навчальних груп, керівників підгруп практикантів тощо). В коледжі створено віртуальний методичний кабінет (ВМК) – окремий сайт, який «прив'язаний» до сайту коледжу і платформи Google Classroom, що є не лише представницьким форматом (де розміщена інформація), а є новим сучасним

форматом взаємодії з педагогами, що забезпечує оперативний зв'язок адміністрації, циклових комісій та викладачів; розміщення навчально-методичних матеріалів в єдині бази даних; можливість неодноразово звертатися до опублікованих матеріалів, читати (вивчати) їх в електронному вигляді, роздруковувати, коригувати, використовувати всі опубліковані матеріали при підготовці документів, занять і методичних заходів, презентувати досягнення викладачів та студентів.

Модернізація та популяризація науково-методичної роботи на основі впровадження ІКТ та практико орієнтованих форм методичної роботи.

У віртуальному методкабінеті коледжу створено і щорічно оновлюється «Банк досягнень викладачів та студентів» коледжу, «Електронні портфоліо викладачів» (структурований програмно-методичний комплекс матеріалів, створений з використанням комп'ютерних технологій на основі результатів професійної діяльності педагогів), функціонує онлайн виставка педагогічних досягнень викладачів та студентів у формі «методичного дайджесту», видається збірник «Методичний вісник» коледжу – форма узагальнення та популяризації позитивного педагогічного досвіду (з 2012 року – 9 випусків, останні два з яких є інтерактивними – з QR кодами, активними посиланнями, що робить видання значно змістовнішим, інформативнішим, наочним, дає можливість переглянути фрагмент заняття, майстер-класу, виступи студентів тощо).

Ефективно працює «Школа професійного зростання» – практико-орієнтована форма методичної роботи, спрямована на професійне вдосконалення викладачів коледжу (викладачі в ролі студентів є безпосередніми учасниками освітнього процесу і апробовують метод, техніку, прийом щодо удосконалення підготовки фахівців з дошкільної освіти і отримують, що важливо, практичний досвід (а не інформацію з Інтернету)).

Реалізація компетентнісного підходу, освітньої інтеграції, науково-методичного співробітництва на всіх рівнях.

Звичною є практика реалізації колективних освітніх проєктів – спільної інноваційної діяльності всіх учасників освітнього процесу коледжу на обрану тему (за обраним напрямком), наприклад: «До 100-річчя від дня народження В.О. Сухомлинського», «Визначаємося сьогодні, щоб бути успішними завтра», «Творча лабораторія майбутніх музичних керівників ЗДО». Їх перевагами є: всеохоплюючий колективний характер (участь беруть викладачі, студенти всіх відділень), освітня (наукова, методична, виховна) інтеграція, практико-орієнтований характер, високий творчий потенціал та можливість для кожного учасника проявити себе.

У ВМК створено розділ «Електронні видання коледжу» (матеріали конференцій, семінарів, конкурсів тощо, як результат спільної роботи не лише викладачів та студентів, а й освітян-практиків (вчителів ЗЗСО, вихователів та

музичних керівників ЗДО), що створює імідж закладу, мотивує викладачів та студентів і забезпечує зворотній зв'язок з роботодавцями та колегами з інших освітніх установ.

Педагоги коледжу Н.Дукач, Н.Гордійчук, Л.Кицак є головами обласних методичних об'єднань педагогічних працівників різних категорій ЗФПО Житомирської області, викладачі та студенти – активними учасниками і переможцями міжнародних, всеукраїнських та регіональних конкурсів, олімпіад, конференцій тощо.

Нарощування освітнього ресурсу для студентоорієнтованого навчання.

У двох навчальних корпусах коледжу розташовано 30 навчальних кабінетів, обладнано 8 мультимедійних лабораторій, з 2018 року в коледжі функціонує сучасний інноваційний навчально-тренінговий клас, забезпечений інтерактивною панеллю, ноутбуком для викладача, портативними планшетами комп'ютерами для студентів у кількості 25 штук із операційною системою та офісним пакетом, Wi-Fi роутер, документ-камера, друкуючий пристрій. У навчально-тренінговому класі майбутні педагоги-дошкільники оволодівають навичками ІКТ: створюють постери, вебсайти, інфографіку, GIF-анімацію тощо, виконуючи практико орієнтовані завдання з дошкільної педагогіки, психології, окремих методик на більш сучасному якісному рівні.

Модернізація форм навчальної та позанавчальної роботи зі студентами, як шлях забезпечення якісної освіти в умовах онлайн (змішаного) навчання. Успішними є авторські проекти викладачів коледжу, які мотивують студентів до оволодіння професійними знаннями і забезпечують можливість здобувати практичний досвід в нових діджиталізованих умовах: «П'ятиденний марафон для викладачів і студентів коледжу «Будь в темі» (практикум використання вебквестів в освітньому процесі), традиційний щорічний конкурс «Кращий знавець методики», віртуальна подорож «Ознайомлення з площинною геометричною фігурою за методичним алгоритмом» (сучасний та цікавий наочно-дидактичний посібник створений за допомогою ІКТ), челендж «Скарби української літератури вустами дітей» (практика вивчення віршів з дітьми дошкільного віку за допомогою мнемотехніки), work-shop «Оздоровчі технології в дошкільній освіті» тощо.

Модернізація методичного забезпечення навчальних дисциплін для якісного освітнього процесу в умовах змішаного (дистанційного) навчання.

Розроблено освітньо-професійну програму відповідно нового стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» (від 13.07.21 року), навчальний план, оновлено навчальні та робочі програми дисциплін: збільшено практичну складову, удосконалено зміст з урахуванням останніх наукових досліджень в галузі дошкільної освіти. Викладачами коледжу створені якісні комплекси методичного забезпечення навчальних дисциплін: лекції,

інструктивні матеріали до практичних і семінарських занять, інтерактивні опорні конспекти, мультимедійні презентації, відеотека фрагментів освітнього процесу ЗДО, ведеться колегіальна робота над удосконаленням критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів, забезпеченням відкритості і доступності програм та навчальних матеріалів для усіх учасників освітнього процесу (розміщення їх на Google дисках викладачів та синхронізація з сайтом коледжу), функціонує і постійно оновлюється новими виданнями з фахових дисциплін електронна бібліотека коледжу.

Колектив Бердичівського педагогічного фахового коледжу ЖОР добре розуміє і спрямовує свою роботу на реалізацію фундаментальної задачі модернізації освіти – входження її у принципово нову стадію свого розвитку:

- інтеграцію в загальнодержавну програму формування конкурентноздатних закладів фахової передвищої освіти;

- реалізацію державної політики у сфері підготовки фахівців з дошкільної освіти;

- створення комплексу психолого-педагогічних умов підвищення компетентності в науковій, навчально-методичній, організаційній та змістовій сферах;

- забезпечення якісних освітніх послуг, що відповідають вимогам і потребам сьогодення.

Список використаних джерел

1. Вплив ідеї Нової української школи на зміст діяльності педагогів закладів дошкільної освіти, Г.В. Беленька - Освітній простір України, 2018 ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

2. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкілля: У 3-х ч., ч.3: навчальний посібник / Н.В. Лисенко, Н.Р. Кирста, Н.Б. Лазарович. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019.- С. 1-125. 376 с.

3. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття. Модернізація освіти. Книга третя. / В. Литвин, В. Андрущенко, С. Довгий та ін.; Київ: Навч. книга, 2003. 943с.

4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. Київ: Академ-видав, 2006. 456 с.

5. Словник іншомовних слів Мельничука URL: https://slovyk.me/dict/foreign_melnychuk?page=3&letter=%D0%BC (дата звернення: 16.02.22 р.)

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Юлія Малогулко, викладач

Бердичівський педагогічний фаховий коледж Житомирської обласної ради

Постановка проблеми. Швидкі економічні, політичні зміни у світі, пандемія коронавірусу та війна вносять свої корективи у освітній процес України. Кожен, хто має відношення до формування особистостей майбутніх фахівців, конкурентоспроможних на сучасному ринку праці, намагається швидко

пристосуватися до даних умов і на належному рівні здійснювати освітній процес. Саме тому актуальною є проблема пошуку шляхів підвищення активізації пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання.

Постановка проблеми. Дистанційне навчання висуває нові вимоги до викладача в процесі викладання дисципліни, адже формується інша ситуація взаємодії педагога і здобувачів освіти. Аналіз сучасного стану вивченості зазначеної проблеми свідчить про відносно незначний обсяг теоретичних і практичних напрацювань щодо ефективної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів в процесі онлайн навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальними у контексті означеної проблеми залишаються твори Я. Коменського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін.

На сучасному етапі розвитку психолого-педагогічної науки проблема управління навчально-пізнавальною діяльністю стала предметом дослідження П. Атаманчука, Н. Башавець, Н. Белікової, П. Джуринського, М. Дяченко-Богун, Б. Коротяєва, В. Литвиненко, В. Лозової, В. Онищука, В. Ягупова та інших.

Мета статті – висвітлити ефективні методи активізації пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Згідно наказу Міністерства освіти і науки України, дистанційне навчання розглядається як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [4].

На шляху формування професійної компетентності студента в умовах дистанційного навчання педагог зіштовхується з певними труднощами, зокрема з низькою мотивацією здобувачів освіти до навчання, відсутністю творчого підходу до виконання завдань і бажання дізнаватися більше.

Активізація навчання є ключовою проблемою в підвищенні ефективності та якості освітнього процесу, так як сприяє не лише кращому засвоєнню навчального матеріалу, а й впливає на формування позитивного ставлення студентів до самої пізнавальної діяльності. Ще Леонардо да Вінчі влучно підмітив: «Навчання без бажання псує розум, і він нічого не затримує в собі». Іншими словами, активізація є процесом і результатом стимулювання активності студентів у пізнавальній діяльності.

Отже, завдання викладача полягає в тому, щоб забезпечити активну вибіркову діяльність студентів, спрямовану на оволодіння професійними знаннями та навичками, а не лише їх загальну активність. Тому активізація пізнавальної діяльності потребує використання різних методів, засобів та форм

навчання, які стимулюють студентів до виявлення активності, творчості і самостійності.

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності – сукупність прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на студентів, що першою чергою спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих навичок та вмінь нестандартного розв'язання певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування. Деякі автори, наприклад, Ю.К.Бабанський, цю групу методів визначають як активні методи навчання чи методи активного навчання [5, 126].

До таких методів відносять: аналіз конкретної ситуації, мозкова атака, круглий стіл, ділові ігри, лекція-бесіда, метод «кроссенс», складання хмар, дерево рішень, коло ідей, дискусії та інші. Розглянемо деякі з них.

Кроссенс – це асоціативна головоломка нового покоління, що поєднує в собі кращі якості відразу декількох інтелектуальних розваг: головоломки, загадки і ребуса. Ідея «кроссенсу» досить проста – це 9 зображень, кожен із яких пов'язаний із попереднім і наступним зображенням, що в результаті з різних боків розкриває певне поняття, явище або факт. Зображення розташовуються так, що кожна картинка має зв'язок із наступною, а центральна поєднує за змістом зразу декілька картинок.

Завдяки такому візуальному асоціативному ланцюжку, студенти вчаться знаходити причинно-наслідкові зв'язки між подіями та явищами, подана інформація стає більш осмисленою та усвідомленою, а також пробуджується зацікавленість до вивчення конкретного питання. Таким чином «кроссенс» впливає на мотиваційну сферу в студентів і дає можливість інтегрувати знання студентів з різних предметів.

Ще одним із ефективних методів активізації пізнавальної діяльності є розв'язання професійно орієнтованих завдань не лише під час практичних, а й на лекційних заняттях.

Професійно орієнтовані завдання – це комплексна сукупність навчальних завдань, трансформованих таким чином, що їх вирішення моделює завдання, з якими зіткнуться студенти в майбутній професійній діяльності [3; 10].

Вирішення таких завдань студентами сприяє формуванню у них професійного мислення, вміння об'єктивно оцінювати різні ситуації та знаходити найоптимальніші рішення, а також мотивує здобувачів освіти ще більше дізнаватися, тобто стимулює розвиток їх пізнавальної активності.

Розроблення або добір професійно орієнтованих ситуацій має здійснюватися з урахуванням таких критеріїв: педагогічна користь; необхідність приймати рішення; можливість узагальнення; лаконічність; контекстно-професійна

спрямованість; реальність ситуації; чіткий текст опису ситуації; значущість ситуації для майбутніх фахівців; доступність для розв'язання [2; 12] .

Як не дивно, комп'ютерні тести — це ще один метод, що дозволяє мотивувати і підвищити пізнавальну активність студентів під час онлайн-занять. Звичною практикою є використання тестів для контролю та оцінювання знань, але в умовах дистанційного навчання існує безліч ризиків пов'язаних з необ'єктивністю такого оцінювання, і тому викладачі неохоче використовують даний метод для контролю знань. На нашу думку, ефективніше є використання комп'ютерних тестів як метод формуального оцінювання у ході лекційного заняття. Наприклад, після обговорення теоретичного питання, можна запропонувати студентам вирішити тестові завдання і здійснити рефлексію, визначити подальші кроки у пізнанні даної теми.

Ще одним ефективним методом вважаємо складання хмари слів – переліку основних понять пов'язаних з темою заняття. Таке візуальне відтворення сприяє швидшому запам'ятовуванню інформації та формуванню інтересу. Створювати хмари слів можливо у будь-якому форматі (в онлайн-додатках (WordItOut, Jasondavies), у зошиті, на аркуші А4).

Висновки та перспективи дослідження. Під час викладання конкретної дисципліни потрібно обирати такі методи, які стимулюватимуть розумову діяльність студентів, будуть підштовхувати до пошуку нового та поглиблення набутих знань, вимагатимуть активного оперування отриманою інформацією та практичному застосуванні здобутих знань, які будуть розвивати загальну активність здобувачів, їх самостійність та творчість. Все це допоможе зробити онлайн-заняття більш результативними, адже ступінь продуктивності навчання також залежить від рівня активності навчально-пізнавальної діяльності студента.

Список використаних джерел

1. Бондарева Т. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів у системі ступеневої вищої освіти / Т. Бондарева // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.1. – С. 83.
2. Мирончук Н. М. Професійно орієнтовані ситуації самоорганізації у діяльності викладача вищої школи: практикум. – Житомир; Житомирський державний університет ім. І.Франка, 2020. – 40 с.
3. Музика О.Л. Професійно-орієнтовані завдання у системі підготовки студентів-психологів // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1.4/17-Г-3165 від 28.09.2010 року)– 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Видво ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – С. 9-23
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 31.10.2022).
5. Ягупов В. В. Педагогіка. Навч. посібник. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

*Богдана Павленко, викладач психолого-педагогічних дисциплін
Бердичівський педагогічний фаховий коледж Житомирської обласної ради*

Постановка проблеми. Дошкільна освіта є однією з ключових складових освітнього процесу та в той же час основою для наступних ланок освіти, тому в умовах сьогодення актуальним є питання якісної підготовки фахівців з дошкільної освіти. Зміни у системі дошкільної освіти, у вимогах, соціуму, реформування процесу освіти зумовлюють необхідність змін у підготовці відповідних кадрів.

Аналіз досліджень та публікацій. Сучасні дослідження та публікації, що окреслюють зміст та особливості підготовки фахівців дошкільля розкрито у роботах Г. Бєленької (засвоєння фахових компетентностей), Л.Загородньої (розвиток педагогічної майстерності), В. Чайки (психолого-педагогічні умови підготовки), Л.Лохвицької (важливість вироблення стратегії морального виховання), Н.Рогальської (особливості організації науково-дослідної роботи майбутніх вихователів), Л. Руденко (вагомий вплив педагогічного спілкування як одного з чинників формування комунікативної культури майбутніх фахівців), Г. Дегтярьова (значення якостей особистісного і професійного розвитку у формуванні іміджу майбутнього успішного фахівця).

Мета статті. З'ясування особливостей підготовки фахівців з дошкільної освіти в умовах сьогодення та сучасної системи освіти України та визначення нових напрямків підготовки.

Виклад основного матеріалу. Стандарт фахової передвищої освіти України визначає наступні цілі підготовки майбутніх вихователів: підготовка фахівців до розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в закладах системи освіти і сім'ї, здатних вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов [8, с.5].

Основною проблемою підготовки майбутніх вихователів ми вбачаємо саме «невизначеність умов», тобто змінність та динаміку з якою постають перед нами нові виклики неможливо передбачити. У 2019 році в освітньому процесі постали виклики пандемії Covid 19 та переходу до змішаного формату навчання, у 2022 – навчання під час повномасштабної війни.

Загалом у підготовці фахівців виділяють професійну складову та особистісну складову готовності майбутнього спеціаліста. До професійної підготовки

майбутніх фахівців відносять формування інтегральної компетенції, загальних та спеціальних компетентностей. проте не менш важливим є формування особистісної складової – формування так званих «soft skills», креативність, безперечно стресостійкість, вміння долати емоційну напругу.

В умовах сьогодення ми маємо також формувати у студентів таку якість як стресостійкість та вміння долати емоційну напругу, оскільки сьогодення сповнене безліччю факторів, що провокують стрес не лише у педагогів а і у дітей [4, с.7].

Найдієвішими шляхами з подолання стресу є фізичні вправи, дихальна гімнастика, перерозподіл уваги, наприклад переключення на рахунок, розповідь вірша різним темпом і гучністю, масаж фаланг пальців, психосоматичні вправи.

Під поняттям «soft skills» (анг. «м'які навички») ми розуміємо особисті характеристики та якості, завдяки яким майбутній фахівець з дошкільної освіти може успішно взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу і бути максимально ефективним під час розв'язання будь-яких професійних завдань.

До них відносять:

- активне слухання (здатність уважно слухати, ставлячи допоміжні запитання, що дозволяють ширше розкрити думку та зрозуміліше пояснити свою позицію безперечно є необхідним у взаємодії в першу чергу з батьками вихованців);

- емпатія, тобто здатність перейнятися почуттями іншого, також є вкрай важливою у роботі з дітьми, трактуванні їх психічних станів та емоцій, переживань;

- вміння вести перемовини (корисне для взаємодії з різними організаціями задля передачі досвіду чи організації спільних заходів);

- невербальні елементи комунікації (вміння застосовувати жести, міміку, поставу робить спілкування більш виразним та емоційно насиченим);

- вміння презентувати себе та виступати публічно;

- storytelling (вміння розповідати є невід'ємним у роботі з художнім словом, казкою, фольклором);

- письмові навички (планування, як перспективне так і щоденне, оформлення посібників та стендів);

- вміння критично мислити та діяти у непередбачуваних ситуаціях (є дуже вагомим, адже вихователь несе відповідальність за життя та здоров'я дітей в ході освітнього процесу).

Безперечно, особистісна складова вдосконалюється під час традиційних форм роботи (лекційне, практичне, семінарське заняття) із студентами спеціальності «Дошкільна освіта», проте, як показали результати опитування, проведені нами з вересня по жовтень 2022 року, студенти надають перевагу більш різноманітним формам роботи, що мають ширшу практичну

спрямованість, серед запропонованих найбільше позитивних виборів отримали: презентація, майстер-клас, тренінг, аналіз життєвих ситуацій, метод «мозкового штурму», ведення тематичного блогу.

Серед результатів опитування також прослідковується бажання студентами працювати у команді, переважно по двоє, або у підгрупах, що на нашу думку сприятиме розвитку активного слухання, навичок вербальної та невербальної комунікації, креативності а також вмінню презентувати себе та виступати публічно.

Особливу увагу, хотілось би приділити оцінюванню результатів роботи, адже на нашу думку розвиватиметься і здатність до емпатії і емоційний інтелект, якщо викладач дасть змогу власне студентам оцінювати свою роботу, а також визначати що не вдалось так розробляти кроки, аби уникнути типових помилок в подальшому.

Тож аби студенти були готовими до будь яких змін сучасного освітнього середовища, варто під час їх професійної підготовки орієнтуватись на: створення можливостей займати активну та ініціативну позицію в навчально-пізнавальній діяльності; цілеспрямоване формування знань, умінь, компетентностей, завдяки відповідній трансформації змісту, методів, форм, технологій навчання; прагнення до самореалізації, втілення у професійній діяльності власних намірів, життєвих цілей; [5, с.163]

Висновки та перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.

Отже, в ході проведеного нами дослідження виявлено та доведено важливість формування як професійних так і особистісних складових особистості майбутнього фахівця з дошкільної освіти. Нами було виділено деякі з форм роботи із студентами, які сприятимуть розвитку м'яких навичок а також визначено підхід у розподілі завдань між студентами та оцінюванні їх задля вироблення найбільш позитивних особистісних характеристик, що стануть у нагоді під час виконання професійних завдань в умовах сьогодення.

Список використаних джерел

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : [навч.-метод. посіб.] / Любов Вікторівна Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 272 с.
2. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання : [монографія] / Ганна Володимирівна Беленька. – К. : Світич, 2006. – 304 с.
3. Загородня Л.П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: [навч. посіб.] / Людмила Петрівна Загородня, Світлана Анатоліївна Титаренко. – Суми : Університетська книга, 2010. – 319 с.
4. Лохвицька Л. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до процесу морального виховання дітей / Любов Лохвицька // Рідна школа. – 2012. – № 11 (995) листопад. – С. 70–74.
5. Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування : колективна монографія / за ред. В. М. Чайки, О. І. Янкович. – Тернопіль : Осадца Ю. В., 2019. 232 с.

6. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи: навчально-методичний посібник/ ав.: Дегтярьова Г. С., Козяр М. М., Руденко Л. А., Шиделко А. В.; за ред. Руденко Л. А. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 144 с

7. Рогальська Н.В. Педагогічний супровід наукової діяльності студентів. – Умань: РВЦ «Софія», 2008. – 116 с.

8. Стандарт фахової передвищої освіти України, Міністерство освіти і науки України, Київ 2021.- 17с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут педагогіки

**ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ПЕРСПЕКТИВИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЧАСТИНА 2**

У збірнику збережено орфографічні та пунктуаційні особливості
авторських текстів

Надруковано з оригінал-макетів авторів

Підписано до друку 27.12.2022 р. Формат 60*84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Cambria. Друк різнографічний. Наклад '150.
Видавництво: ФОП Левковець